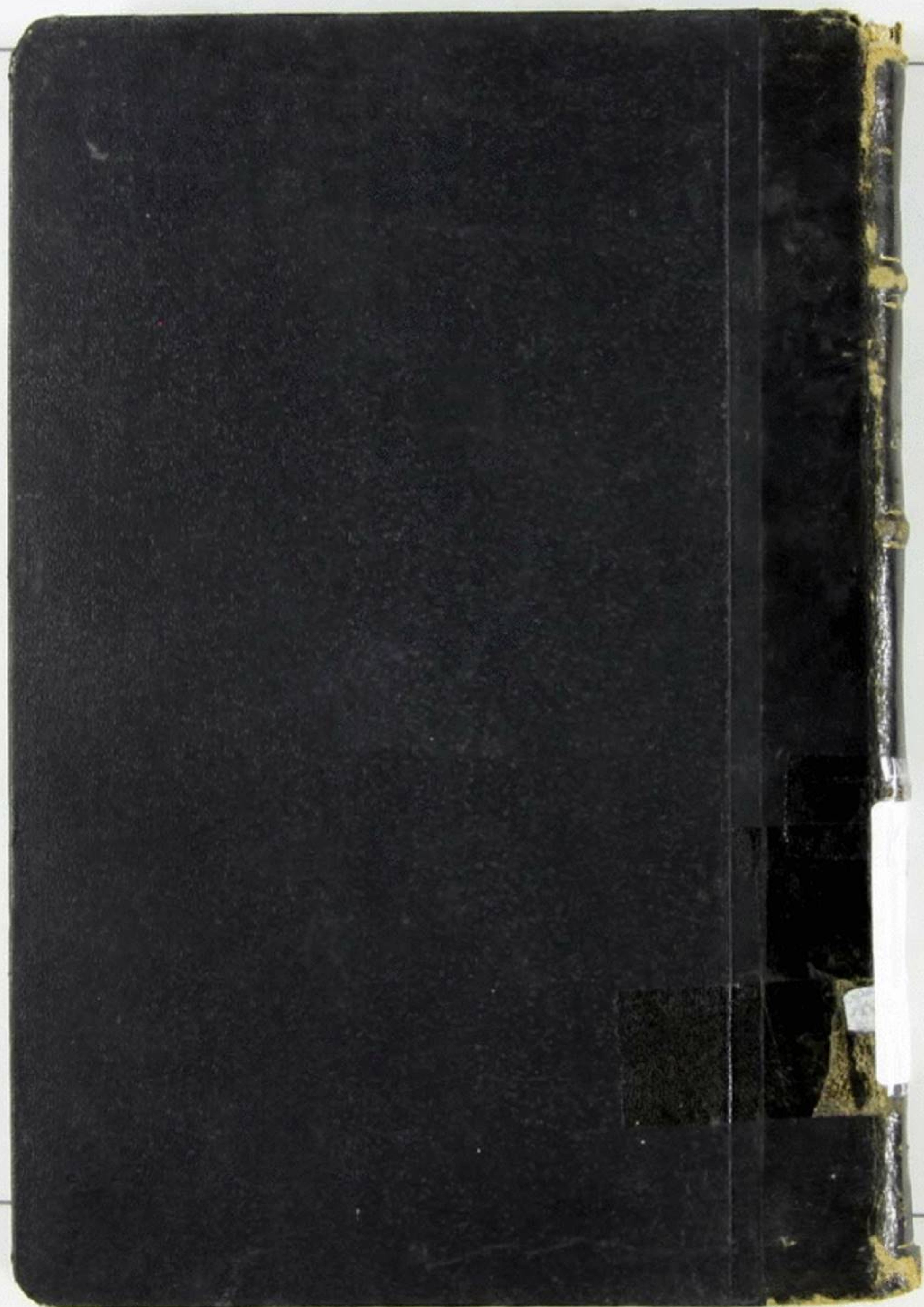
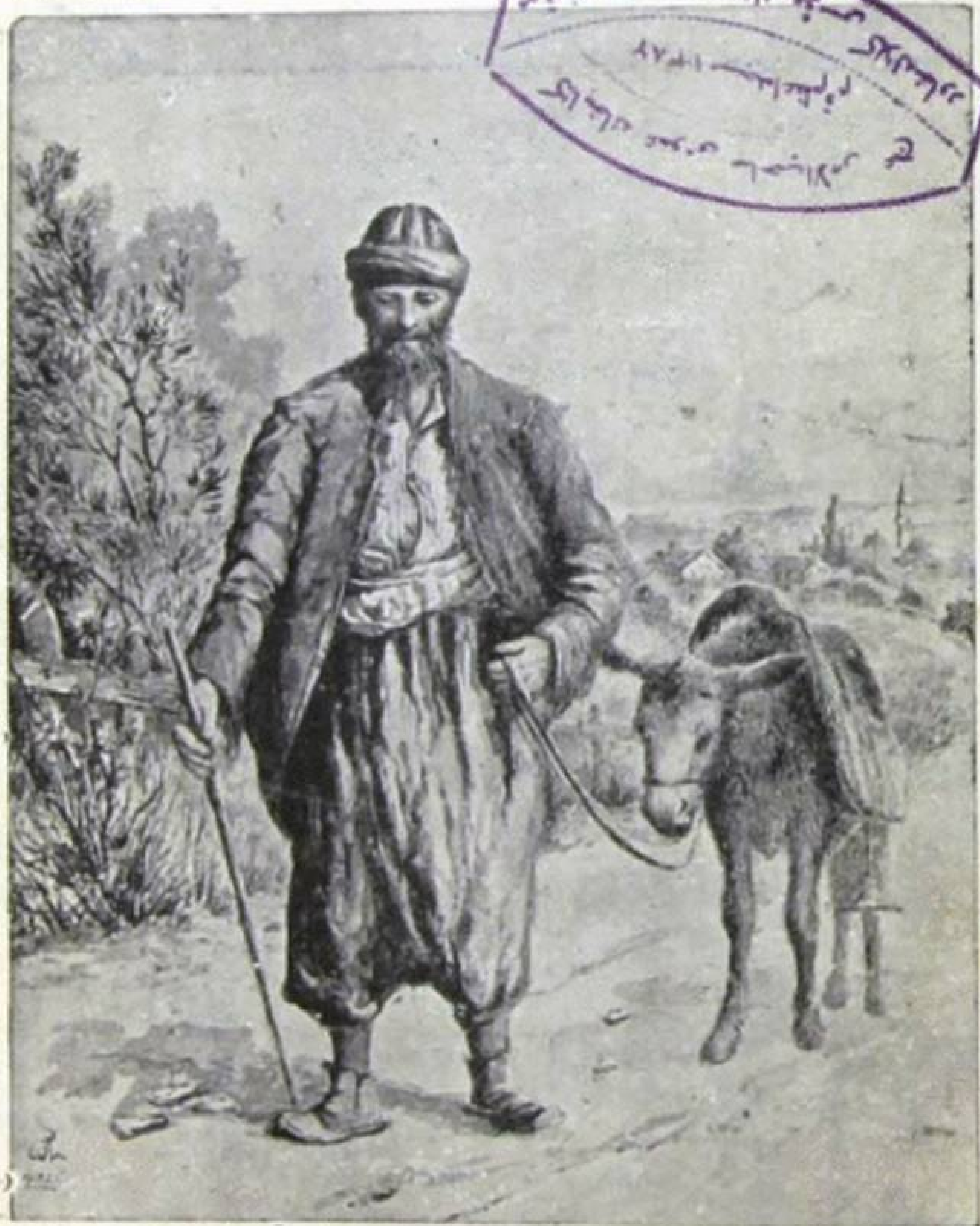

لطائف خواجه نصر الدين

رحمة الله عليه

مطبوع ومشهور حكایاتنه ذیلاً تصنيفی درجه سنده غیر مطبوع حكيمانه وعارفانه برچوق لطائف بركزيده لرینی شاملدر

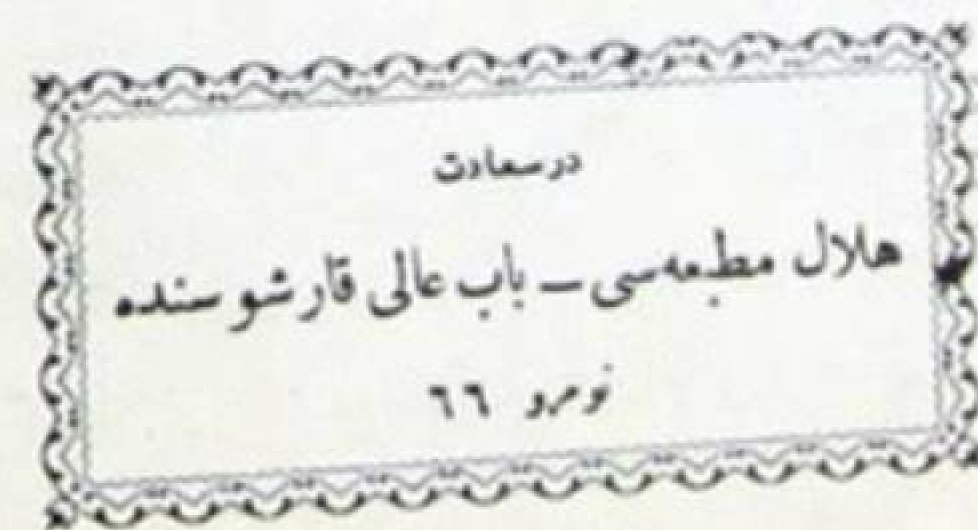

سنه ١٣٢٥   سنه ١٣٢٧   اقبال كتبخانه سی باب عالی جاده سنده

طابع وناشری

حسین

اقبال کتبخانه‌سی — باب عالی جاده‌سنده

نومرو ایکی

درسعادت

هلال مطبعه‌سی — باب عالی قارشوسنده

نومرو ٦٦

درس حکمتده امام العلم وموثوق الیه خواجه نصر الدین افندی رحمة الله علیه

خواجه نصر الدین افندی — اك قدیم برمدنیتی وغایت شعشعه‌لی برتاریخ جنکاورانه‌سی اولان وبوتون جهانك اك مهم اقلیملرنده بو زمانه قدر حکمفرما اولمقده و موجودیت مردانه‌سنی آفاقه تسلیم ایتدیرمکده بولونان (تورك) قوم نجیب واصیلندندر . ومبادیٔ سلطنتده یتشمش کزیدکان مشاهیر عثمانیه‌دندر . آنامولیده سیوری حصارده طوغمش و آق‌شهرده وفات ایتمشدر . خواجه مرحوم ظن غالب اوزره آق شهرده ویا قونیه‌ده تحصیل وتکمیل علوم و فنون ایدوب آق‌شهر جوارنده بعض قصبه ونواحیده قاضیلق ومملکتی اولان سیوری حصارده خطابت وبعض یرلرده مدرسلك وامامت خدمتنده بولونمش وقونیه ، آنقره ، بورسه ولایاتی وملحقاتندن بعضیلرینه لمصلحةٍ سیاحت ایله‌مشدر . اوائل مأذونیتده بر مدت تعلیم علوم ایله‌دیکی کبی اواخر حیاتنده دخی عمرینی افادهٔ علم دین ایله امرار ایله‌مش ومادام الحیاة مواعظ حکمت نثاریله و نصایح لطائف مشواریله خلقك ریاض ارواحنه ازهار ترقیات وکمالات زرع ایله‌مش وعوامی انسانلقدن نصیبه‌دار ایله‌مکلکك یولنی یك ایی بولمش وبیلمش وبو مدتده دولت علیه جانب علیاروریسندن اعطا ایدیلن جزئی (مدرسلك) وظیفه‌سیله (سلطاز اقلیم قناعت) اوله‌رق یاشامش وزهد وتقواسنی عجب وریا ایله تلویث ایتمه‌مش و فلکك کرم وسردینی دائما آلایه بوزه‌رق سرّاوضرّای دورانه هیچ اهمیت ویرمه‌مشدر . کندیسی فقهای حنفیه‌دن اولوب حق اللهی بیانده لومهٔ لائمدن احتراز ایتمز وزمانك

امرا وقضاة وحكامى بى پروا مقتضاى شرع شريفه دعوت ايدردى . عامهٔ مسلمينه وبالخاصه علمايه فرض اولان (امر بالمعروف) ى كسوهٔ لطيفه يه بوروبوب حدود الهى اجرا ايتديريردى . كنديسى اوزمان پايتخت اولان قونيه نك علماسى عدادنده اولوب بر خيلى مدت اوراده اقامت ايتمش ومدرسه نشين اولوب حلقه وعظ ونصيحت ايله مشدر . بروقت طرف حكومتدن لمصلحة كردستانه كوندرلمسنه ، فلانه باقيليرسه خواجه مزعلم سياست وفن اداره ده واقف برمرد كامل اولديغى تظاهر ايلر . آقشهرده بولونديغى اثناده دخى ايجاب ايتدكجه همان طرف حكومتدن تاتار چيقاريلوب خواجه يى پايتخته دعوت ايده كلدكارى بعض فقرات دن استنباط اولونمقده در . اكثر اشتغالاتى (علم فقه) تشكيل ايلردى . على الاكثر اكمل مختصراتدن اولان وبركت وقدسيتى عامهٔ علماجه مسلم بولونان (قدورئ شريف) ك تعليمنى التزام ايدردى . حتى بو كتاب جليل القدرك تعليم وتطبيق حسبيله واصل الى الله اولديغى خاتمهٔ كتابده مسطوردر [١] .

غوامض علم ومعرفت ودقايق فن وحكمته وقوفيله بين الناس شهرتياب اولديغندن اودورك سياحتكزين علما وحكماسنه آناطولى ده (خواجه نصرالدين افندى) يى صاغلق ويريرلردى . كنديسنى تيمور جبارك حضورينه داخل ايدن ومملكتنى آفت مظالمدن قورتاران وكمال جرأتله تيموره بعض حقايق سويلتديرن انجق خواجه نك فضائلى ايدى . يوقسه اويله عادى آبدال بذله كو حضور تيمورده بو درجه اقبال وجرأت قازانه مزدى .

بز خواجه مرحومى نوعى شخصنه منحصر (امت واحده) عد ايده رز . نه صدر اسلامك (بهلوال دانا) سى وامثالى اولان مجاذيب ، نه (جحا) واشباهى اولان آبداللر ، نه ده عربك (ابودلامه) سى ، عجمك (طلحك) ى كبى امثالى طالقاووقلرى ، نه ده اقوام سائره نك شوسى بوسى بزم خواجه مزه عديل اوله مز .

[١] جناب مولانا دخى اثناى تحصيلده (سلطان ولد) حضرتلرينه (هدايه) يى ايكى اوچ دفعه اوقوتمش وصوك تعليمنده بوتون اصول فقه وغوامض احمال واسرار مبادئنى وسائر لطائف سير وسلوكى بسط ايدرك واصل مرمنزل كمال ايله ديكى ينه حضرت سلطان ولددن مروى اولمق اوزره مناقب كتابلرنده مسطوردر .

خواجه دائمى بر مجذوب مستغرق دكل ايدى . خيرى ، شرى فارق اولمايان بودالالردن صايمه سى ده خواجه نك شان جليلنه تجاوزدر . هله حقنده (طالقاووقلق ، قورنازلق) كبى شوائبى تخطر ايتمكه بيله بر مسلم خلوق حيا ايدر . نصرالدين افندى مرحوم (صاف) كلمه سنك الك قوتلى معناسنه مظهر بر عالم عارف وزاهد سينه صاف ايدى . ملك خصلت ايدى . بوتون انسانلرك سعادتنه خدمت ايتمك ، اونلرك مسعوديتيله بختيار اولمق ، هپسيله خوش كچنمك دستور معاشرتى ايدى :

رند مشرب لا ابالى مذهبز عالى دلز
خوش كچنمكدر جهانده احسن آماللز

بيتى مصداق روحى ايدى . خواجه تحصيل صوريسندن زياده مكتب طبيعتده يتشمش بر فيلسوف كامل ديه توصيف اولونمغه جسباندر . مومى اليه هر فنا شيئك خصم جانى ايدى . هيچ بر فنا شيئى كورمك ، بيلمك ، تصديق ايتمك ايسته مزدى . هر شيئه اينانيردى . بر انسانده كذب وحيله نقيصه سى كورمك ، تصور ايتمك عذاب وجدانيسنه قاتلانمقدن ايسه آلداتوبده مادةً ضرر چكمه يى ترجيح ايلردى . بو يولده بر نمونهٔ اخلاق ، بر درس مجسم ويره رك بنى نوعنى ارشاد واصلاح ايتمك ايستردى . خواجه مرحوم يرينه كوره جفت سوروب كنديمنيله ، چكيتير ، طاغدن اودوننى كندى كسر ، حتى قيشين بعض طلبه سى ويارانيله جاناوار آوينه بيله كيدردى . يعنى بين الاقران هر نوع اسباب معاشرتدن قالمزدى . بوكبى بر چوق دلائلدن نمايانديركه خواجه خير وشرى غير فارق ، ديوانه نهاد ، آدى خواجه بر اهميتسز كيمسه دكلدى . مملكتك الك كزيده اشرافندن اولمغله بعض جواركويليلر وغريب الديار آدملر خانه سنه مهمان اولورلر وخواجه اونلره اعزاز واكرام ايلردى . خواجه نك حقيقتنه منافى بعض حكايه لرده اسناد ايله مشلر . شهرتنه بناءً [اصلى بوزمش اولمامق واسكى كتاب تلخيص ايدلمشدر ديديرمه مك ايچون] اينانمه يه اينانمه يه ـ دها طوغريسى ايسته مه يه ايسته مه يه ـ درج ايتدك . فقط خواجه نك روحنى آكلامق ايسته يه رك بو كتابى اوقويانلر اونقره لرى پك قولاى آييرد ايدرلر .

خواجه بعضاً صوڭ درجه رندلك ، لاابالیلك كوسترر . سائر امثالنك زندقه و تلعینی وبلكه سیاسةً اعدامنی مستوجب اوله‌جق مسائلی سترهٔ لطائف آلتنده سویله‌مش اولمقله برابر عامهٔ صنوف مسلمین مابننده ینه (رحمة الله علیه) دیه یاد اولونه كلمشدر . فقط افندی حضرتلری هیچ بر وقت بر حاله یاقیشمایه‌جق صورتده كفر باردی ، عادیلكی ، بایاغیلغی ـ دكل ارتكاب ـ تصور بیله ایتمه‌مشدر. بونكله برابر خواجه‌نك ینه غایه‌سی بر بشر ، برمسلم غیرمعصوم اولمق اعتباریله خطایه دوشمه‌سی ممكن اولدیغی كبی چوجوقلق ، كنجلك هنكامنده بعض مناسبتسزلك ارتكاب ایلمه‌سی ده قابلدر . انجق كیتدكجه تكمل ایتمش ، علم وعرفان و كمال وحكمتی ترقی ایله‌مش ، تهذیب ذات وصفات قیلمش وَالنّهایه مرتبهٔ وصاله ایرمشدر . قدس الله روحه العزیز .

نتیجهٔ تحقیقاتمزه كوره خواجه مرحوم تقریباً سلطان اورخان زماننده ظهور ایدوب سلطان ییلدیرم بایزید عصرنده بر حیات بولونیوردی . یعنی یدیوز تاریخ هجریسی مبادیسندن اواخرینه ـ مزار طاشی تاریخنه نظراً (٦٧٣) تاریخ هجریسنه ـ قدر یاشامش وتخمیناً آلتمشی متجاوز برسنده عازم مدرسهٔ بقا اولمشدر.

بر وقت (جینغراقلی تاتار) غزته‌سینی نشر ایدن بذله كو و لطائف نویس شهیر (چاپلاق توفیق) بكك ایكی جزؤ نشر ایله‌دیكی (لطائف نصرالدین) مقدمه‌سنده دیركه : مرحوم ییلدیریم بایزید خان عصری رجالندن اولوب [۱] سلاله‌سنك مراد ثالث عهدنده استانبوله كلدیكی مقید تاریخ اولدیغی كبی اولادندن بری اوقاف همایونده مخصص بر مقدارنان پاره‌نك كندوسنه انتقالی لازم كلدیكنی واو سلاله‌دن بولندیغنی بیان ضمننده باب آصفی یه عرضحال تقدیمنه كلدیكی صیره‌ده حیوانی میدانده براغیلان نوبت كوسنه یعنی كبیر داووله باغلامش . حیوان داوولی سوروكله‌ینجه اوركمش ، اوركدكجه سوروكله‌مش وبالتصادف اوكون (نشره) قاطیرلری دخی اوراده بولندیغندن انلرده اوركوب بر ولولهٔ عظمی

[۱] تراجم احوال یازانلرجه عادتدركه بر ذات هانكی پادشاهك زماننده وفات ایدرسه او دورك رجالندن عد ایدرلر .

حاصل اوله‌رق اوراده بولنانلره (بو نه‌در . بونی كیم باغلادی) دیه سؤال اولندقده سلاله‌دن اولدیغنی اثباته كلان ذات ایدوكی اكلاشلمسی اوزرینه (مطلقا مرحومك اولادندن اولدیغنه شبهه قالمدی . بشقه‌دلیله حاجت یوقدر) دینله‌رك استدعاسنك اسعافنه مساعده اولنمشدر »

آناطولیده برچوق تحقیقات علمیه‌ده بولونه‌رق كتبخانهٔ عرفانمزه بر ((قونیه سیاحت نامه‌سی) اهدا ایدن اكارم اخوانمزدن ضیا بك افندینك بو بابده واقع اولان مراجعتمز اوزرینه یازدیغی تذكره‌ده دیركه :

خواجه مرحوم آق شهرده‌كی بویوك قبرستانده غنودهٔ خاك غفراندر. سنك مزاری اوزرنده شو عباره یازیلیدر :

هذه التربة المرحوم

لمغفور المحتاج الی رحمة ربه الغفور

نصرالدین افندی روحنه

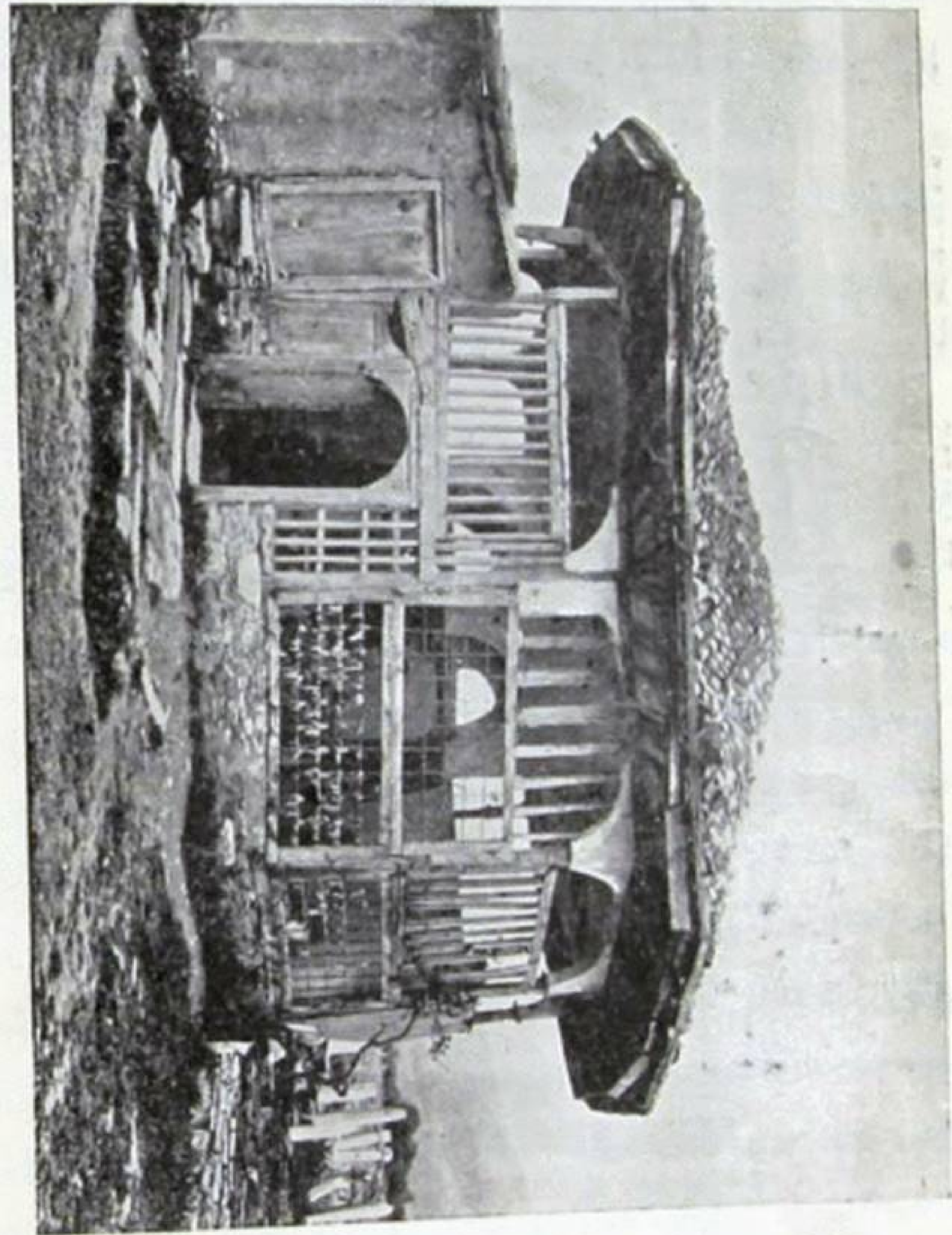
فاتحه ٣٨٦

شو تاریخ پك زیاده نظر دقت واستغرابمی جالب اولدی . چونكه خواجه نصرالدین هجرت سنیهٔ نبویه‌دن (٣٨٦) سنه صكره وفات ایتمش اولمه‌سی غریب كلیوردی . بالاخره آكلاشیلدی كه تاریخك رقملری ترس اوقونمه‌سیله مقصد حاصل اوله‌جقمش . یعنی طوغروسی (٦٨٣) ایمش [۱] خواجه حقنده محلنجه اجرا ایلدیكم تحقیقاتدن آكلاشیلدیغنه كوره مرحوم مشارالیه سلطان اورخان عصری رجالندن اولوب بالخاصه حكم ورموزات ایله متوغل ومحبتنده برطاقم امثال وتلمیحات ایله خلق ارشاده بذل همت ایدرمش . ذاتاً اوعصرك فحول رجالی دائما بو مسلك تلقین وارشادی تعقیب ایتدكارندن [۲] ودها طوغروسی

[۱] عبارهٔ جاهلاه‌سندن وخطندن آكلاشلدیغی وجهه صوكره‌دن یازیلان وقازیلان بو تاریخك بو بولده تحریری قصده معارض ، طسه بوده خواجه‌نك ارتق تحقیق ایكیوزیارالمش اولدیغنه بردلیل صاییلیر .

[۲] شیخ ششتری (قاره كوز وحاجیواد) اویونیده اورخان زماننده ایجاد ایتدیكی مشهوردر . بك افندی بوكا تلمیح ایدر .

ناسك سويهٔ عرفانه كوره سوز سويلمهكى دها زياده موجب منافع بيلدكلرندن جناب مولانانك مثنوئ معنويلرنده بويوردقلرى كبى (خود تو در ضمن حكايت كوش‌دار) فرمان حكم آموزينه توفيقاً مقصد ومراملرينى امثال وتشبيهات پردهسى آلتنده آكلاتيرلردى . خواجهنك مجلس صحبتنه قصبهنك صغار وكبارى عالم

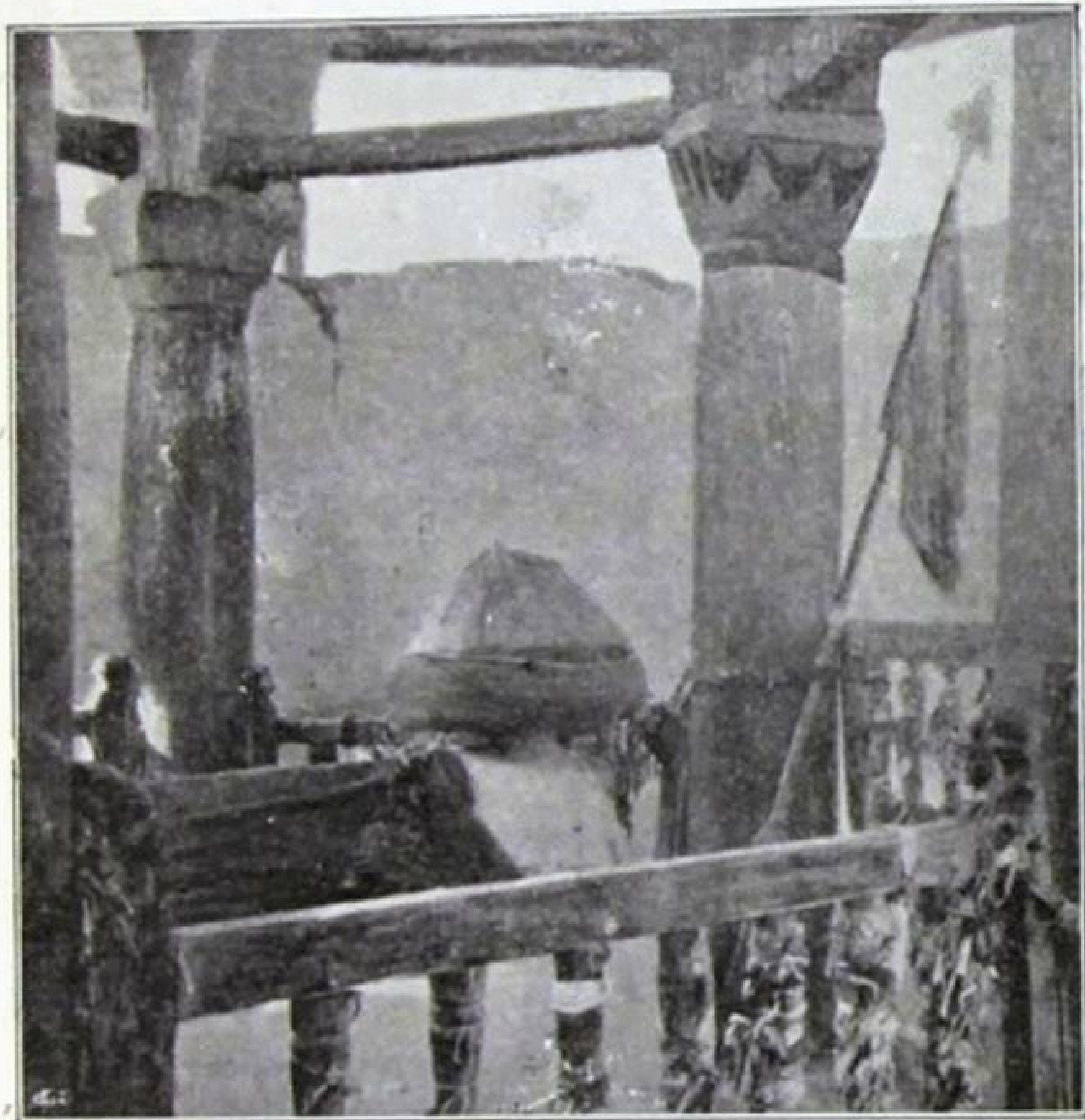
خواجه نصر الدين تربهسنك طيشاريدن كورونشى

وفاضلى دوام ايدر ، هر برى بر درس حكمت وعرفان اولان سوزلرينى جان قولاغيله ديكلرلرمش . عوام ناسك ذهابى كبى خواجه مرحوم بى سروبن سوز سويلهمهمش ، نه ديمه هپسنى بر لزوم وحكمته مستنداً صرف ايلهمشدر .

مرحوم حال حياتنده مظهر حرمت عامّه اولديغى كبى ارتحالنده دخى اونظار حرمت وتوقيرى استجلاب ايلهمشدر . اوزرينه انشا ايديلان تربه ايسه مظهر اولديغى شو حرمتك تمثال مجسمى اولسه كركدر . [٣] .

بك افندينك افادهٔ اخيرهسنى تصديقاً ديرزكه حقيقةً خواجه مرحومك تربهٔ

خواجه مرحومك تربهسنك ايچريسيدر

مقدسهسنه وروحانيت جليلهسنه قارشى عامهٔ مسلميك ، خاصةً وطنداشلرينك

[٣] مزارى دورت دبرك اوزرينه ساده وظريف بر كنبد ايله ورتهده طاشدن بر صاندوقه ، قوجهمان دلملى قاووقدن عبارتدر . ديوارى زوار طرفندن يازلمش برچوق نظم ونثر ايله طولودر . وتربهنك خارجنه چكيلان اخشاب پارماقلغك بعرهسنهنى نهايه صيتنه ايچون پاچاوره باغلانمشدر .

يك بويوك حرمتى واردر . بعض مشاهد مجله كبى قورقزلر ، حذر ايتمزلر . بلكه سورلر ، هله بهمه‌حال كولرلر . حتى براعتقاد واردركه : هركيم خواجه‌نك قبرينى كورور كورمز كولمزسه بهمه‌حال باشنه برآفت ايريشير . واقعا بربوجيلقده محرر حقير وبدرم وانشه‌م برآرابه ايله تربه‌نك اوكندن جاده‌دن كچركن انشه‌م (كوليه‌جكم شو آدمه باقمالم‌ني اوله‌جق) ديدى . عادت واعتقادى بوزمامه‌سنه ابرام ايتديلرسه‌ده ديكله‌مدى . او آنده اوستمزده برقوجه چنار دالى بينديكمز تاتار آرابه‌سنك تنته‌سنه طاقيلوب پارچه پارچه ايتدى . آتلر اوركوب دوربلكه رمق قالدى . آزدها هيچ كربه خند اوله‌جقدق . خواجه‌نك مظهريتنى تبديل ايتمك كيمك حديدر . عرف واعتقادك آيقيربسنه كيتمك يالكز دينه‌دكل عقل وحكمته‌ده مغايردر .

آقشهرليلرده صاف ، عادتا شعر دينيله‌جك بر عادت دها وار ايمش . بر دوكون اولونجه بهمه‌حال نصرالدين خواجه‌نك تربه‌سنه كيدوب دوكونه دعوت ايدرلر ايمش . حتى (منلالربكى‌ده برابر آل كل ا .) ديمك شرط ايمش . اكر خواجه دعوت اولونمزسه طرفينجه ديرلكسزلك يوز كوستره‌جكى اعتقادنده بولونورلرمش .

واقعا خواجه‌نك روحانيتى بردوكونه ، درنكه چاغيرمق ، امداد روحانيسى برابر بولونمق ، نشئه بخشا اولمق ايچون زعفرانلى زرده پيشيرمكدن بيك قات مرجحدر .

زواللى خلق بيلمزكه يالكز خواجه مرحومك وطلبه‌سنك روحانيتى چاغيرمقله اكتفا ايتمه‌مه‌لى [٤] بلكه كلين كووكى انسانلرك حسن‌معاشرتنه عائد خواجه‌نك لطائف وحكمياتندن درس عبرت آلمه‌لى‌ده خوش كچينمه‌نك يولنه باقمه‌لى .

بزم ملى شرقيلرمز ، اويونلرمز نه‌ايسه بزجه خواجه‌مزك لطائفى‌ده اودر . نشئه‌سز زمانلرمزده هيچ برلطائف كتابى بزه خواجه مرحومك سوزلرى قدر خوش كلمز . بونفس‌الامرده مطابقدر . خواجه‌نك اكثرلطائفى؛ حسن اسلوبى ،

[٤] هله زواللى تربه‌دارى مطلقا دعوت ايله‌مه‌لى .

سحر بيان ايله برابر او قدر درين حكمتلرى ، مضمونلرى حاويدركه انسان بو كبى عظيم قوهٔ تسخيريه‌يه مالك اولان دلنشين لطيفه‌لرى اوقوركن درحال فضولينك :

بو بركتاب سوزدر فهم ايدن اهل حاله

مصرعنى تخطر ايدر . خواجه‌نك اكثر كفتارى حقيقةً سهل ممتنعدر . پردهٔ صفوته بورونمش اولان حاضر جوابلقلرى مخاطبنك تا جانكاهنه شمشير زهر آلود كبى قطعى بر تأثير بليغ كوستربر . « بيانكز بيله‌بنكزه اوكرتسين » — « بو قونيه‌ليلر نه‌ابى آدملردر . آدمه دوكه دوكه حلوا بديررلر » — « اكر جوملك حسابنه باقارسه‌ك بوكون آيك يوز يكرميسيدر » ـ « اسكى آيى قيرپار قيرپارده ييلديز ياپارلر » ـ « كندى كنديسنه خطاباً ـ بز سنك كنجلككى‌ده بيليرديا . » ـ « بوقدر خروسه برطاووق لازم‌دكلمى » ـ « قازانك طوغورديغنه اينانيرسين‌ده اولديكنه اينانمزميسين » ـ « اوستنه آتيلان كوپكه خطاباً ـ كچ ييكيدم كچ » ـ « ويرمكه كوكلم اولمايجه ايپه‌اون سربليير » ـ « قنجانجى قاطيرلارينى اوركوتمزسه‌ك آخرنده قورقوله‌جق برشى يوقدر » ـ « قوردك قويروغى قوپارسه او زمان كورورسين سن توزى دومانى » ـ « بن صاغ ايكن شورادن كچردم » ـ « بينديكى دالى كسوب دوشمه‌سى » ـ « طوقوز يوز طوقسان طوقوز آلتونى ويرن الله بريني‌ده ويرير » ـ « بويور كوركم طعامه » ـ « قيز اوغلان قيز آلتى آيلق كبه » ـ « ابى بولديكز صاحبى اولمش اشكى » ـ « اشكك سوزينه اينانيور‌سين‌ده آق صقالله بنم سوزيمه اينانميورسين » ـ « دنيانك اورته‌سى اشكمك اوك آياغى باصديغى يردر . اينانمزسه‌ك اولچ » ـ « چوق شكركه انجير هديه ايتدم . ياپانجار كوتوره‌يدم . قفام كوزم ياريليردى » ـ « امام اوصورنجه جماعت .... » ـ « اوچوماغى سن يسه‌يدك دورت آياقلى اولوردك » ـ « غوغا بزم يورغانك اوستنه ايمش . يورغان كيتدى غوغا بيتدى » ـ « قارى بيراق خيرسزى كندى حالنه . او برشى بوله‌بيليرسه الدن آلمق قولاى » ـ « ايكى

آقجه‌لق جگری قاپان کدی قرق آقجه‌لق بالطه‌یه طمع ایتمزمی » ـ « طوقونمه‌قاری قارغه‌یه . اونك اوستی زدن کیرلیدر . » ـ « چوجغمك کندی بولوشیدر . بن اوکرتمه‌دم » ـ « آغاجه چیقارکن پابوجی قوینته صوقه‌رق : بلکه آغاجدن اوته‌یه یول واردر » ـ « طاوشانك صوینك صوینك صویی » ـ « صاری آتی بیین کردکه کیرسین » ـ « اوغلکك آدینی ایوب قویه . کثرت استعمالله ایب اولور » ـ « بن نه بیله‌یم قارانلقده صاغ طرفمی » ـ « عجبی بلبل بوقدر اوتر » ـ کبی دیللرده داستان اولان حکمتلری صیره‌سی کلدکجه بر تورلو آکلاتیله‌مایان مقصدلرك قارشیسنده انسان ککله‌یوب طورورکن « حضر » کبی امداده یتیشیر . مخاطبی‌ده او آنده سحر کبی تسخیر ایلر .

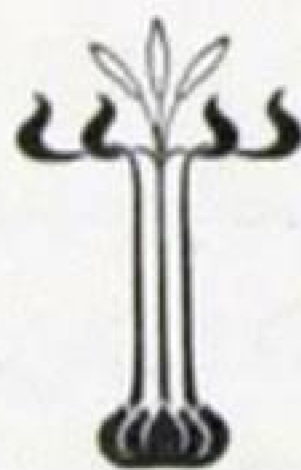
بوتون عثمانلیلرك فرط رغبتندن ناشی همیشه نسخه‌لری بیکلرجه ، میلیونلرجه باصیله باصیله الده بولونان (لطائف خواجه نصرالدین) کتابنك یاکلشلقلری اودرجه چوغالمش ، افاده‌سی اورتبه تعقید وابهامه اوغرامشدرکه آرتق خواص الینه یاقیشه‌مایه‌جق بر حاله کیرمشدی . حتی طبع ونشری خواصك غیری‌یه عائد محضا پاره قازانمق ایچون کتاب باصان برقاچ طابعه منحصر قالمشدی . کوفدن ، پاسدن ناشی معالی پروان ادب وحکمتك نظر رغبتندن دوشن بو (مجمع النفائس) اوزرینه تکرار جلب انظار رغبت ایتمکی دوشونوب بیك مشکلات ایله برقاچ دانه‌یازمه وبولاق باصمه‌سی اسکی نسخه‌لرینی الده ایتدك . اثنای تصحیحنده هم کتابك چاشنیٔ اصلیسنی بوزمامغه همده ابهام درجه‌سنه واران بعض تعبیراتی اصلاحه چالیشدق . بو آرالق الده بولونان لطائف کتابنده مسطور اولمایان برخیلی لطائف اسکی بریازمه مجموعه‌ده الیجزه کچدی . بعض کتب ادبیهٔ قدیمه وجدیده ومجامع لطائفده بوله‌بیلدیکمز لطیفه‌لر ایله برابر اصل کتابه قاریشدیرمایه‌رق خاتمه‌یه الحاق ایله‌دك . بوشکلده بی‌نظیر ونفیس بر (مجمع اللطائف) حصوله کلدی . خواجهٔ حکمت نثارمزك روحانیت قدسیه‌سنی‌ده بوصورتله دخی شادان ایله‌دك .

(لطائف نصرالدین) عربجه‌یه (جحا الرومی) عنوانیله ترجمه ایدیلدیکی کبی انکلیزجه‌یه ، فرانسزجه‌یه وسائر ملل متمدنه لسانلرینه‌ده نقل ایدیلمشدر . هله

بر انکلیز (لطائف نصرالدینی مراق ایدوب طوپلایورمش . کندیسنده اولمایانی بر انکلیز لیراسنه آلیورمش) دیه بوندن اوچ سنه اول بر سوز ایشیتدك . اصلی اولمالی‌که استانبولجه بویله بر تشبث کورولمه‌دی . حال بوکه بورایه بر باش وورمه‌سی لازم ایدی . او صورتده‌ده بزم معلوممز اولوردی . اصلی وارسه بز انکلیزه بادهوا اوله‌رق یوزی متجاوز لیرا قازاندیرمش اولدق .

بو آنه قدر عالم اسلامده یعنی اوچ لسانده یازیلمش اولان پك چوق لطائف منظور ومسموعمز اولدیغی جهتله مطلقا خواجه‌نك لطائفی اولدیغی بزجه کسب یقین ایله‌مه‌دکجه ویاخود متعدد مأخذلرده کورلمه‌دکجه هر اسنادی قبول ایله‌مه‌دك . بونکله برابر دخی علاوه‌مزی ینه اصل کتابه قاریشدیرمایوب خاتمه‌یه الحاق ایتدك . خواجه‌نك ترجمهٔ حالنه ولطائفنه عائد اولمق اوزره اثنای نشرده قارئلرمزدن ورود ایده‌جك محررات خاتمهٔ کتابه علاوه ایدیله‌جکدر . بو بابده بزه یاردیم ایدنلره ـ ایسترلرسه ـ بزده کتابمزدن جزؤ ویا نسخه اولمق اوزره بر حصهٔ ناچیزانه تقدیم ایده‌جکز . نفس الامرده جزؤی اولان بووعدمزدن نکول ایتمه‌یه‌جکمزه قارئلرمزك اینانه‌لرینی رجا ایدرز . انجق کوندریلان لطائف بزده وارسه بالطبع برشی تقدیم ایله‌مز . آرتق بوکوچوك اعتمادی بزه ایثار بویورمه‌لیدرلر .

﴿ ابتدای لطائف ﴾

خواجه نصرالدین افندی آقشهرده برکون وعظ ایچون کرسی‌یه چیقوب « ای مؤمنلر! بن سزه نه سویله‌یه‌جکم بیلیرمیسکز » دیمش. جماعت « بیلمه‌یز » دیه‌رلیله خواجه « سز بیلمه‌ینجه بن سزه نه سویله‌یه‌یم » دیبوب کرسیدن اینر، بیراقیر کیدر . ینه برکون کرسی‌یه چیقوب اولکی سؤالی تکرار ایدنجه بوسفرده جماعت « بیلیرز . » دیرلر . خواجه « مادامکه بیلیورسکز . او صورتده بنم سویله‌مکلکمه نه‌لزوم قالیر . » دیر ، ینه براقیر کیدر . جماعت حیرتده قاله‌رق « افندی برده‌ها کرسی‌یه چیقارسه کیمز بیلیر، کیمز بیلمه‌یز . » دیمکه قرار ویررلر خواجه ینه برکون کرسی‌یه چیقوب برمعتاد اهالی‌یه سؤال ایدوب‌ده « کیمز ، بیلیرز ، کیمز بیلمه‌یز . » جوابنی آلنجه خواجه جدیتنه هیچ خلل کتیرمه‌یه‌رك « نه‌قدر اعلا . اویله ایسه بیلنکز بیلمه‌ینکزه اوکرتسین » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کون وعظ اثناسنده دیمش که : ای مسلمانلر ! حق تعالی‌یه شکر ایدك که دوه‌یه قاناد ویرمه‌دی . یوقسه طاملریکزی باشکزه ییقاردی .

﴿ لطیفه ﴾ ینه بر کون خواجه قونیه‌ده وعظ اثناسنده « مسلمانلر ! بوشهرك هواسیله بزم شهرك هواسی بردر. » دیبوب جماعت « نه‌دن بیلدك ؟. » دینجه خواجه « آق شهرده نه‌قدر ییلدیز وار ایسه بورادده اوقدر وار . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ بر کون خواجه حمامه کیدر . تصادف حمام تنها اولمغله کندی کندینه (قایا باشی) سویله‌مکه باشلار . کندی سسی پك خوشنه کیدر . « مادامکه بنم بویله چوق وکوزل سسم وارمش . نیچون مسلمانلره دیکلتمه‌یه‌یم؟. » دیه حمامدن چیقدیغی کبی طوغری مناره‌یه چیقار . اویله وقتی اولدیغی حالده

خواجه تجوید اوقومغه باشلار . آشاغیدن بریسی « به جاهل حریف ! . بویله کریه صدا ایله وقتسز تجوید اوقومغه نه مجبوریتك وار؟. » دینجه خواجه مناره‌دن اکیلوب او آدمه « آه بر صاحب خیر بورایه برحمام یاپدیره ایدی‌ده سن آکلایه ایدك بنم سسمك کوزللکنی . » دیمش .

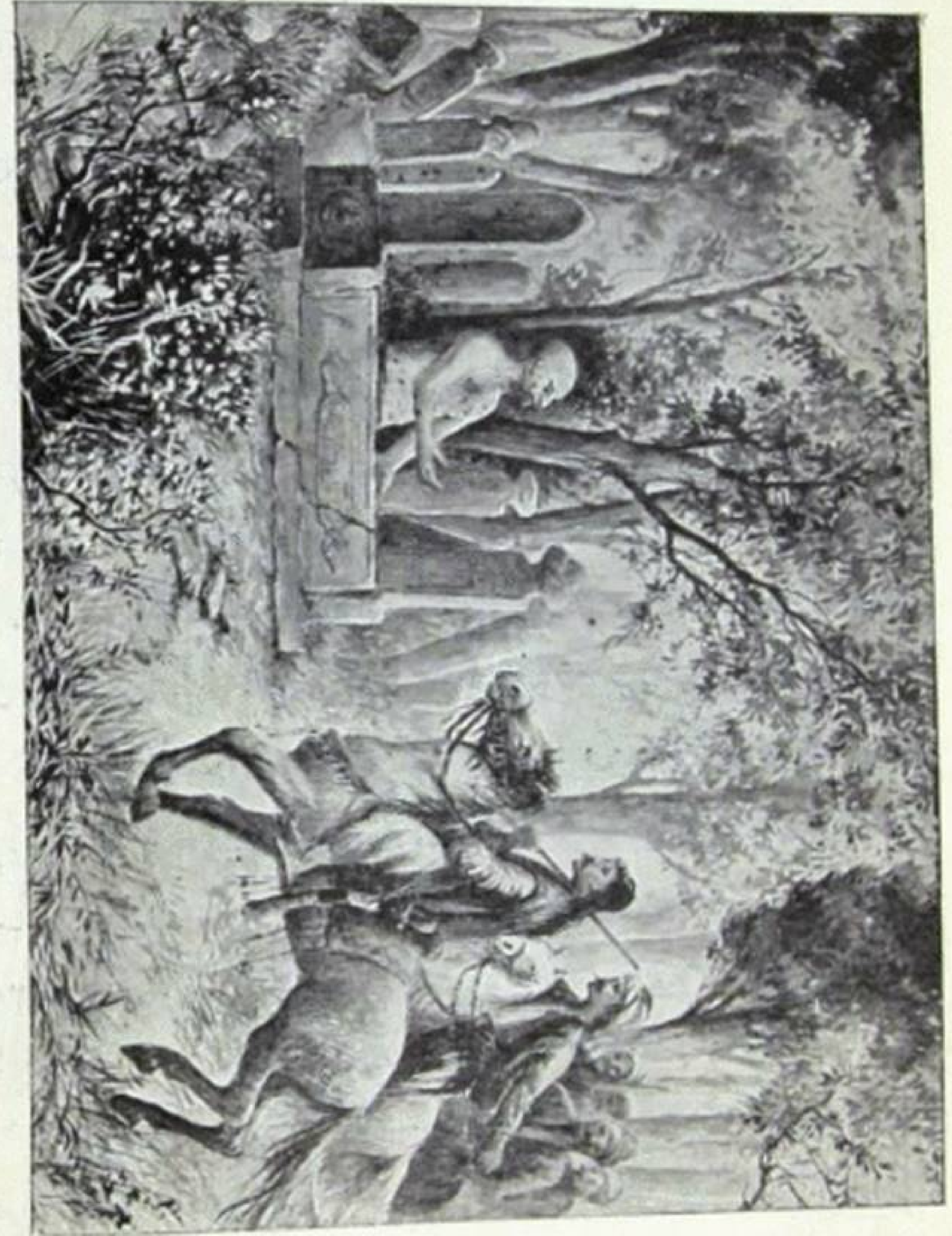
﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه بر کیجه رؤیاسنده طوقوز آقچه ویرمشلر . « هیچ اولمزسه شونی اون آقچه یاپك » دیه نزاع ایله‌دیکی اثناده اویانوب آووجنده برشی اولمه‌دیغنی کورنجه همان صیق کوزلرینی قاپایوب الینی اوزانه‌رق « کتیرباری طوقوز آقچه اولسون ! » دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کون شهر خاوجنده مُصلّاده کزرکن قارشیدن رخلی آتلیلر کلدیکنی کورور. خوفندن همان البسه‌سنی چیقاروب عریان اولدیغی حالده یاری بلینه قدر بر قبر چوقورینه صوقولور . آتلیلر خواجه‌یی کوروب « بره آدم قبر ایچنده نه ایشك وار . » دیه‌رلیله خواجه برلاقیردی بوله‌مایوب « بن اهل قبوردنم . شویله ، سیره چیقمش ایدم » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برصباح برباغچه‌یه کیروب الینه کچیردیکی قاوونی، قارپوزی خاووجی، شالغامی الده‌کی چواله طولدورمقده ایکن باغچوان آنسزین خواجه‌نك اوستونه چوللانیر. خواجه پك زیاده قورقار. باغچوان « بورادده نه آرارسین؟ » دینجه خواجه شاشیروب تلاشله « آقشامکی دهشتلی فیرطینه بنی بورایه آتدی! » دیر . باغچوان « ای . بونلری کیم قوپاری؟. » دیه‌سیله « فیرطینه بنی اورادن اورایه آتدقجه بن‌ده هر نه‌یه یاپشدمسه الده قالدی . » جوابنی ویرر . بتکرار باغچوان « پك اعلا . یا ، بونلری چوواله کیم طولدوردی » دینجه خواجه « اوت . ایشته بن‌ده اونی دوشونیوردم » دیمش

﴿ لطیفه ﴾ حواجه افندی « رحمة‌الله‌علیه » قونیه‌یه کیندیکنده بر حلواجی دکاننه کیرر ، ایکی طرفنه التفات ایتمه‌دن طوغرو دستکاهه یاناشوب « بسم‌الله » دیه‌رك همان حلوایی یمکه قویولور . حلواجی « به آدم ! پاره‌سز ،

بولسز الله محمدك حلواسنی نه حقله بیورسین » دیه خواجه‌یی دوكمكه باشلاینجه خواجه دیركه : بو قونیه‌لیلر نه ایی آدملردر . حلوایی آدمه دوكه دوكه یدیرورلر .

خواجه – بن اهل قبوردم . قبوردن یره چیقمش ایدم

«لطیفه» بر رمضان شریف كلدكده خواجه مرحوم كندی كندینه « نه ایچون خلقه اویوب ده اوروج طوته‌جغم . بر چوملك تدارك ایدرم . كونده چوملكه برر دانه طاش بیراقیرم . طاش اوتوزی بولنجه بایرامی ایدرم . »

دیه‌رك بیدا ایله‌دیكی چوملكه كونده بررطاش آتمغه باشلار . قیزی كوروب بر آووج طاش ده او طولدورور . بر كون خواجه‌یه « بو كون آیك قاچیدر » دیرلر . خواجه « براز صبر ایدككده باقه‌یم . خبر ویره‌یم . » دیوب اوه كلیر ، چوملكی بوشالتیر ، صایمغه باشلار . باقاركه طاش تام یوز یكرمی عدد اولمش . كندی كندینه « اكر بونك طوغروسنی سویلرسه‌م سرسملكمه حكم ایدرلر . » دیوب ویردیكی قرار اوزرینه خلقك یانینه كلنجه « بو كون آیك تمام قرق بشیدر » دیر . دیرلركه : خواجه افندی . بر آی طوبی اوتوز كوندر . خواجه جواباً دیركه : بن بنه انصافلی سویله‌دم . اكر چوملك حسابنه باقه‌جق اولورسه‌كز بو كون آیك یوز یكرمیسیدر .

خواجه‌نك اعمالرله غوغاسیدر

« **لطيفه** » خواجه‌يه « يكى آى كيرنجه اسكى آيى نه ياپارلر . » ديبه صورمشلر . « قيرپارلر . قيرپارلرده ييلديز ياپارلر » ديمش .

« **لطيفه** » بر آرالق خواجه بومورطه‌نك طوقوزينى بر آقچه‌يه آلوب باشقه‌بر بازاره كيدرك اونى صاتارمش . « خواجه افندى . زيانه بونه‌بچيم تجارتدر . » ديبه صورولديقده خواجه افندى « زيانده فائده‌دندر . تك دوستلر بزى آليش ويرشده كورسون » ديمشدر .

« **لطيفه** » بر كون خواجه نصرالدين بر ايرماق كنارنده اوتورركن اون دانه اعمى كلير . ايرماغك اوته طرفنه بر پوله كچيرمك ايچون خواجه ايله مقاوله ايدرلر . خواجه بونلرى صيرتنده بر بر طاشيركن ناصلسه برينى يارى يولده دوشورور . صو آلير كوتورور . اعمالر فرياده باشلارلر . خواجه ديركه : به شاماطه‌جى حريفلر . نه باغيروب چاغيريورسكز بن واز كچدم . بر پول اكسيك ويرك .

« **لطيفه** » بركون بر آدم آووجنده طوتدنغى يومورطه‌يى اشارت ايدرك « خواجه افندى . شو آووجمده‌كينى بيليرسه‌ك سكا بوندن بر قايغانه‌لق ويره‌يم » ديدكده خواجه « براز شكلنى تعريف ايله . بيليرم » دير . او آدم « طيشى بياض ، ايچى صاريدر . » ديبه ايضاح ايدنجه خواجه « بيلدم ، بيلدم . شالغامى اويمشلر ، اورته‌سنى اويمشلر ، ايچنه هاووج قويمشلر . » ديمشدر .

« **لطيفه** » بركون خواجه نصرالدين افندى بازارده كزركن بر حريف « خواجه . بوكون آيك اوچيمى ، دوردينمى . » ديبه صوردقده « والله بيلمم شو كونلرده آى آلوب صاتديغم يوقدر » ديمشدر .

« **لطيفه** » خواجه بر كون اموزينه بر نردبان آلوب بر باغچه ديوارينه طايار ، يوقارى چيقار . صوكره نردبانى يوقارى چكوب باغچه‌نك ايچريسنه طايار . باغچه‌يه اينر . مكر باغچوان بوحالى كوريورمش . همان خواجه‌نك يانه كلوب « سن كيمسين بوراده نه آرارسين . » ديدكده خواجه قورقمسز « نردبان

صاتارم . » دير . باغچوان « بوراده نردبان صاتيليرمى . » ديمكله « بره جاهل حريف . نردبان نره‌ده اولسه صاتيلير . » ديمشدر .

« **لطيفه** » بر كون خواجه‌نك تارلاسنه بر اوكوز كيرر . خواجه الينه بر صوپا آلوب اوزرينه هجوم ايدنجه اوكوز قاچار . بر هفته صوكره اوكوزى بر كويلى آرابه‌يه قوشمش كيديورمش . خواجه اوكوزى كورنجه همان براودون ياقه‌لايوب اوكوزه اورمغه باشلار . كويلى « بره آدم . بنم اوكوزمدن نه ايسترسين » ديجه خواجه « سن خلط ايتمه جاهل كويلك ! . اوقباحتنى بيلير » ديمشدر .

« **لطيفه** » بر كون خواجه بر ايرماق كنارنده آبدست آليركن پاپوجى دوشر . صو آلير ، كوتورر . خواجه پاپوجى قورتاره‌مايه‌جغنى آكلاينجه بر كناره چكيلوب بر ظرطه چكه‌رك « آل آبدستكى ، كتير پاپوجى . » ديمشدر .

« **لطيفه** » خواجه بر كون احبابنه وصيت ايدوب « اولدوكم وقت بنى اسكى قبره قويكز . » دير . سببنى سؤال ايدنلره « سؤال ملكلرى كلديكى وقتده [بكا سؤال اولوندى . باقسه‌كز آ . قبرم بيله اسكيدر .] دير ياقايى قورتاريرم » ديمشدر .

« **لطيفه** » بر كون خواجه بر آته بينمك ايستر . حيوان يوكسك اولديغى ايچون صيچرايوب بينه‌مز . « آه ، كيدى كنجلك . » دير . اطرافه باقار كيمسه يوق . « كنجلكده‌ده بر خيرلى اوغورسز دكل ايدك يا . » ديمشدر .

« **لطيفه** » بركون خواجه افندى سياه البسه كييوب طاشره چيقمش . بعض هرزه وكيللر « خواجه افندى نه اولدك . قاره‌لر كيمشسك . » ديبه سؤال ايله‌دكلرنده خواجه « اوغلمك باباسى مرحوم اولدى‌ده اونك ياسينى طوتارم . » ديمشدر .

« **لطيفه** » ياز موسمنده بر كون خواجه افندى اوزاق يولدن كليركن كنديني شدتلى بر حرارت آلير . اوآره‌لق بر چشمه‌يه تصادف ايله‌مشسه‌ده باقاركه

«لطیفه» خواجه‌یه «یکی آی کیرنجه اسکی آیی نه یاپارلر .» دییه صورمشلر . «قیرپارلر ، قیرپارلرده ییلدیز یاپارلر» دیمش .

«لطیفه» بر آرالق خواجه یومورطه‌نك طوقوزینی بر آقچه‌یه آلوب باشقه بر بازاره کیدرك اوننی صاتارمش . «خواجه افندی . زیانه بونه‌بیچیم تجارتندر .» دییه صورولدیقده خواجه افندی «زیانده فائده‌دندر . تك دوستلر بزی آلیش ویرشده کورسون» دیمشدر .

«لطیفه» بر کون خواجه نصرالدین بر ایرماق کنارنده اوتورورکن اون دانه اعمی کلیر . ایرماغك اوته طرفنه برر پوله کچیرمك ایچون خواجه ایله مقاوله ایدرلر . خواجه بونلری صیرتنده برر برر طاشیرکن ناصلسه برینی یولده دوشورور . صو آلیر کوتورور . اعمالر فریاده باشلارلر . خواجه دیرکه : «یه شاماطه‌جی حریفلر . نه باغیروب چاغیریورسکز بن واز کچدم ، بر پول اکسیك ویرك .»

«لطیفه» برکون بر آدم آووجنده طوتدیغی یومورطه‌یی اشارت ایدرك «خواجه افندی . شو آووجمده‌کینی بیلیرسه‌ك سکا بوندن بر قایغانه‌لق ویره‌یم» دیدکده خواجه «براز شکلنی تعریف ایله . بیلیرم» دیر . او آدم «طیشی بیاض ، ایچی صاریدر .» دییه ایضاح ایدنجه خواجه «بیلدم ، بیلدم . شالغامی صویمشلر ، اورته‌سنی اویمشلر ، ایچنه هاووج قویمشلر .» دیمشدر .

«لطیفه» برکون خواجه نصرالدین افندی بازارده کزرکن بر حریف «خواجه . بوکون آیك اوچیمی ، دوردیمی .» دییه صوردقده «والله بیلمم شو کونلرده آی آلوب صاتدیغم یوقدر» دیمشدر .

«لطیفه» خواجه بر کون اموزینه بر نردبان آلوب بر باغچه دیوارینه طایار ، یوقاری چیقار . صوکره نردبانی یوقاری چکوب باغچه‌نك ایچریسنه طایار . باغچه‌یه اینر . مکر باغچوان بو حالی کوریورمش . همان خواجه‌نك یاننه کلوب «سن کیمسین بوراده نه آرارسین .» دیدکده خواجه قورقمز «نردبان

صاتارم .» دیر . باغچوان «بوراده نردبان صاتیلیرمی .» دیمکله «بهی جاهل حریف . نردبان نره‌ده اولسه صاتیلیر .» دیمشدر .

«لطیفه» بر کون خواجه‌نك تارلاسنه بر اوکوز کیرر . خواجه الینه بر صوپا آلوب اوزرینه هجوم ایدنجه اوکوز قاچار . بر هفته صوکره اوکوزی بر کویلی آرابه‌یه قوشمش کیدییورمش . خواجه اوکوزی کورنجه همان براودون یاقه‌لایوب اوکوزه اورمغه باشلار . کویلی «بره آدم . بنم اوکوزمدن نه ایسترسین» دینجه خواجه «سن خلط ایتمه جاهل کویلك !. او قباحتنی بیلیر» دیمشدر .

«لطیفه» بر کون خواجه بر ایرماق کنارنده آبدست آلیرکن پابوجی دوشر . صو آلیر ، کوتورر . خواجه پابوجی قورتاره‌مایه‌جغنی آکلاینجه بر کناره چکیلوب بر ظرطه چکه‌رك «آل آبدستکی ، کتیر پابوجی .» دیمشدر .

«لطیفه» خواجه بر کون احبابنه وصیت ایدوب «اولدوکم وقت بنی اسکی قبره قویکز .» دیر . سببنی سؤال ایدنلره «سؤال ملکلری کلدیکی وقتده [بکا سؤال اولوندی . باقسه‌کز آ . قبرم بیله اسکیدر .] دیر یاقایی قورتاریرم» دیمشدر .

«لطیفه» بر کون خواجه بر آته بینمك ایستر . حیوان یوکسك اولدیغی ایچون صیچرایوب بینه‌مز . «آه ، گیدی کنجلك .» دیر . اطرافه باقار کیمسه یوق . «کنجلکده‌ده بر خیرلی اوغورسز دکل ایدك یا .» دیمشدر .

«لطیفه» برکون خواجه افندی سیاه البسه کییوب طاشره چیقمش . بعض هرزه وکیللر «خواجه افندی نه اولدك . قاره‌لر کیمشسك .» دییه سؤال ایله‌دکلرنده خواجه «اوغلمك باباسی مرحوم اولدی‌ده اونك یاسینی طوتارم .» دیمشدر .

«لطیفه» یاز موسمنده بر کون خواجه افندی اوزاق یولدن کلیرکن کندینی شدتلی بر حرارت آلیر . اوآره‌لق بر چشمه‌یه تصادف ایله‌مشه‌ده باقارکه

لولەسنه برآغاج صوقشلر . خواجه صوایچمك ایچون اغاجی چکوب چیقاردیغی كبی صوقوتلیجه فیشقیروب خواجەنك اوستیباشنی ایصلاتجه خواجه فوق‌العاده حدتلەنوب «ایشته بویله دلی دلی آقدیغك ایچون دیبكه بو قازیغی طیقمشلر .» دیمشدر .

«لطیفه» بركون خواجه یانه برقاچ قاربوز آلوب طاغه اودون كسمكه كیتمش . صوصادیغی وقت قاربوزك برینی كسر . طاتسز دییه آتوب برینی دخی كسر . والحاصل جملەسنی كسوب برازینی بر . باقیسنیده اورادەكی ملوثات ایچنه آتار . برزمان صوكره ینه حرارت آلیر . سو بولەمایجه تلویث ایتدیكی قابوزلرك باشنه چوكوب «شوكا دكمش، بوكا دكمەمش .» دییەرك جملەسنی ییمش .

«لطیفه» خواجه نصرالدین افندینك كوزل بر قوزوسی وارایمش . هیچ یانندن آیریمایوب اعتنالیجه بسلەدیكندن تورلو تورلو شاقلابانلقلر یاپوب خواجەیی اكلندیررمش . بعض یاران قوزویی كوزلرینه كسدیروب خواجەیی اغفال ایدرك الندن آلوب یمكه قرار ویررلر . بریسی كلوب «خواجه افندی . بوكون یارین قیامت قوپاجق ایمش . بوقوزویی نەیاپەجقسین . كتیر شونی ییەلم .» دیر . خواجه آلدیرمز . بری دها كلیر . اوده بو یولده آصیلیر . خواجه اونیده صاوار . دیركن تعجیزلر توالی‌ایدر . آرتق خواجه بیزاراولوب ایرتەسی كون بر سیرانكاهده كسیلەرك ضیافت چكلمەسنه قرار ویریلیر . قوزو كسیلیر . آتش یاقیلیر . خواجه قوزویی چویرمكه باشلار . آرقه‌داشلر دخی صویونوب اثوابی خواجەیه تسلیم ایدرك هر بری بر طرفه اوینامغه كیدرلر . سوكیلی قوزوسنی الیله بریان ایتمك مجبوریت الیمەسنده بولونان خواجه فرصتدن استفاده ایدەرك اثوابك هپسنی آتشه اوروب یاقار . بر آز صوكره قوشمقدن یارانك قارنی آجیقوب كری كلدكلرنده كورورلركه اثوابك جملەسی یانوب كول اولمش . «آمان خواجه بونی كیم یایدی .» دییه افندینك اوزرینه هجوم ایلەمەلریله خواجه دیركه : آی اوغول . نه تلاش ایدییورسكز . یارین قیامت قوپەجق ایمش . نه یاپەجقسكز اثوابی ، اسبابی .

«لطیفه» بركیجه خواجەنك أوینه خیرسز كیروب بر چوق اشیاسنی یوكلنەرك كیدركن خواجەده كندی یاتدیغی اوطەنك اشیاسنی اوموزلایوب خیرسزی تعقیب ایدر . خیرسزاوینه كیرنجه خواجەده آردنجه دخول ایتمك ایستر . خیرسز «بنم اومده نه ایشك وار .» دیدكده خواجه «یا بز بواوەكوچ ایتمدكمی .» دیمشدر .

«لطیفه» بركون‌خواجەیه برقاچ‌افندی كلوب «اوقوریازار تچینیرسین اما فارسی بیلمزسین .» دیرلر . خواجه «نچون بیلمم» دیر «بیلیرسەك بزه بربیت اوقوده ایشیدەلم» دیمەلریله خواجه بداهةً :

رفتم بجای سرویلر   كوردم طوقوز قورد آمدند
بر قاچنی یاتیرلادم   برقاچی تارلا میروند

دیمكله ملالر «ای‌والله .» دیوب خواجەنك اقتدارینی تسلیم ایدرلر . [؟]

«لطیفه» بر كون خواجه قومشوسندن برقازان ایستر . ایشنی بیتیردكدن صوكره قازانك ایچنه بركوچوك تجره قویوب كوتورور . صاحبنه ویرر . صاحبی قازانك ایچنده تجرەیی كورنجه «بونەدر .» دییه خواجەدن صورار . خواجه «قازانكز طوغوردی .» دیمكله قومشو «پك اعلا .» دییوب تجرەیی قوللانیر . ینه بركون خواجه قازانی ایستر . آلیر كوتورور . صاحبی برخیلی مدت بكلر . باقاركه قازان كلمز . خواجەنك أوینه كلیر . قاپویی چالار . خواجه قاپویه كلور . «نه ایسترسین .» دییه صورار . قومشو «قازانی ایسترم .» دیر . خواجه «سن صاغ اول قازان مرحوم اولدی .» جوابنی ویرر . قومشو كمال حیرتله «خواجه افندی . هیچ قازان مرحوم اولورمی» دیدكده خواجه «یاطوغوردیغنه ایناتیرسین‌ده أولدیكنه ایناتمزمسین .» دیمشدر .

«لطیفه» بركون خواجه برلیلك طوتوب أوینه كتیرەرك اوزوندر دییه غاغەلرینی ، آیاقلرینی كسمش . شوبله بربوكسك یره اوطورتمش . «ایشته شیمدی قوشه دوندك» دیمشدر .

« لطیفه » خواجه بر اشتهالی زمانده سفره‌ده‌کی صیجاق چوربایه قاشیغی طالدیروب همان معده‌یه ایندیرنجه طوداقلرندن قارننه قدر آتشلر ایچنده قالمقله باغیره‌رق سوقاغه فیرلار . اوکنه کلنه « صاوولك قارداشلر قارنمده یانغین وار . » دیر .

« لطیفه » برملا اثنای سیاحتنده ملاقی اولدیغی عرفایه بعض مشکلاتی سؤال ایدر . بریسی « بوکبی شیلر بیلسه بیلسه آق شهرده خواجه نصرالدین بیلیر » دیر ملانك یولی آقشهره دخی اوغرایوب خارج شهرده صیرتی کبه‌لی . آیاغی چاریقلی . باشی صاریقلی چیفت سورمکله مشغول برکیمسه‌یه تصادف ایدر . مکر خواجه مرحوم کندیسی ایمش . یاننه واروب سلام ویریر . صحبت اثناسنده بعض مشکلاتی اولدیغنی بیان ایدوب سؤاله تصدی ایدر . خواجه ملانك مندیلنده کوزل نارلر کوروب « اجرت اوله‌رق شونارلردن بکاویرسه‌ك سنك مشکلکی حل ایدرم » دیر . ملا هرنه صوردیسه نارلری آله‌رق جوابنی ویرمش . نهایت نار بیتمش . ملا « برمشکلم دها قالدی . شونی‌ده لطف ایت » دیدکده خواجه « یوری وار خلط ایتمه . نارلرك توکندی » دییوب قالقار ، چفتیله مشغول اولور . ملا « دیار رومك چفتجیسی بویله‌در . یاعلماسی نه‌اولسه کرك . » دییوب چیقمش کیتمش .

« لطیفه » برکون خواجه کورورکه بربیکار باشنده برچوق اوردکلر اویناز . خواجه طوته‌یم دییه سکیردنجه قاچارلر . خواجه بیکار باشنه اوطوروب الده‌کی اتمکی صویه ، باتیره باتیره یمکه باشلار . بریسی « خواجه افندی ! عافیت اولسون . نه ییورسین . » دییه صورنجه « اوردك چورباسی » دیمشدر .

« لطیفه » خواجه نصرالدین افندیدن برحریف اورغان ایسته‌مش . خواجه ایچری کیروب چیقه‌رق « ایپ بوش دکلدر . قادینلر اوستونه اون سرمشلر » دیمش . حریفك بتکرار « افندی . بوناصل ایشدر . ایپه اون سریلیرمی . » بولنده تعریضنه دخی « ویرمکه کوکلم اولمانجه ایپه اون سریلیر . » دیمشدر .

« لطیفه » برکون خواجه‌نك یاننه بر ذات کلیر اوزون مدت دقولق

صحبت ایدر . کیدرکن خواجه « عفو ایدرسکز ، طانیه‌مه‌دم . سز کیمسکز . » دیر . اوذات‌ده « اوصورتده آرامزده اوزون برمعارفه وار ایمش کبی شیمدی‌یه قدر لاابالیانه ناصل قونوشدیکز » دیمکله خواجه دخی « باقدم‌که تاجك تاجه ، قفتانك قفتانمه بکزر . بن سنی کندم صاندم » دیمش .

« لطیفه » بر کون خواجه طاووقلرینی بر قفسه طولدوروب اقشهر سیوری‌حصاره کیدرکن « حیوانجغزلر صیجاقده بربری اوستنده هلاك اوله‌جقلر شو زواللیلری محبسدن خلاص ایده‌یم . سله سربه یوللرینه دوام ایتسونلر » دییه‌رك صالی ویریر . طاووقلرك هر بری بر طرفه قاچار . خواجه الینه بردکنك آلوب خروسی اوکنه قاتوب قوغالمغه باشلار . و « کیجه‌نك یاریسنده صباح اولدیغنی بیلیرسین‌ده اویله زمانده سیوری حصار جاده‌سنی نیچون بیلمزسین » دیر .

« لطیفه » بر کون خواجه قبرستان جوارنده کزرکن ناصلسه آیاغی قایار . بر اسکی قبرك ایچنه دوشر . طوز طوپراق اولان البسه‌سنی چیقاروب اوستی باشنی دوزلتمکه اوغراشیر . او آنده خاطرینه کلیرکه ، شوراده کندیمی اولو برینه قویه‌یم باقه‌یم منکر نکیر کلیرمی . خواجه بو حالده ایکن ایلریده قاطرجیلر حیوانلرینی سرعتله سوره‌رك مزارستانه طوغرو کلیرلر . خواجه بوزلرجه چاك سنی ، حیوان کورولتوسنی قاطرجی شماطه‌سنی بردن بره آکلایه‌مایه‌رق « ای واه نه عکسی زمانه تصادف ایتدم . قیامت قوپیور . » دییه‌رك شاشقینلقله براز اوته بری چابالانوب نهایت مزاردن یوقاری چیقار ، قاچمق ایستر . او اثناده تام قاطرلرده او حذایه تصادف ایلمشلر . خواجه‌نك بویله علی العجایب بر قیافتله مزاردن فیرلامسندن قاطرلر اورکه‌رك قارمه قاریشق اولور ، بربری اوستونه ییغیلیرلر . یوکلری اولان کاسه ، بللور ، فنجان ، طاباق مقوله‌سی اشیا بوتون خرد وخاش اولور . قاطرجیلرده عظیم شاشالایوب صوپالریله خواجه‌نك اوزرینه هجوم ایلرلر . سن کیمسین بوراده نه آرارسین . » دیرلر . خواجه « اهل آخرتم دنیایی سیره چیقمشدم . »

دیمکله یوباز حریفلر «طور . بز سکا بر خوشجه سیران ایتدیره‌لم . » دییه خواجه‌یی برأیی دوکوب باشنی کوزینی یارمشلر. خواجه بیك زحمت ومشقتله کیجه یاریسی خانه‌سنه عودت ایله‌مش . قاریسی « شیمدی‌یه قدر نرده قالدك » دییه صورمش «مزاره دوشدم . اولولره قاریشدم . » دیمش . قاری «اوته‌کی دنیاده نه وار ، نه‌یوق » دییه صورونجه خواجه جواباً « فنجانجی قاطیرلرینی اورکوتمزسه‌ك برشی یوقدر . » دیمشدر.

خواجه‌نك یاری جیلاق تویسز باشیله عجیب‌الشكل مزاردن فیرلایوب فنجانجی

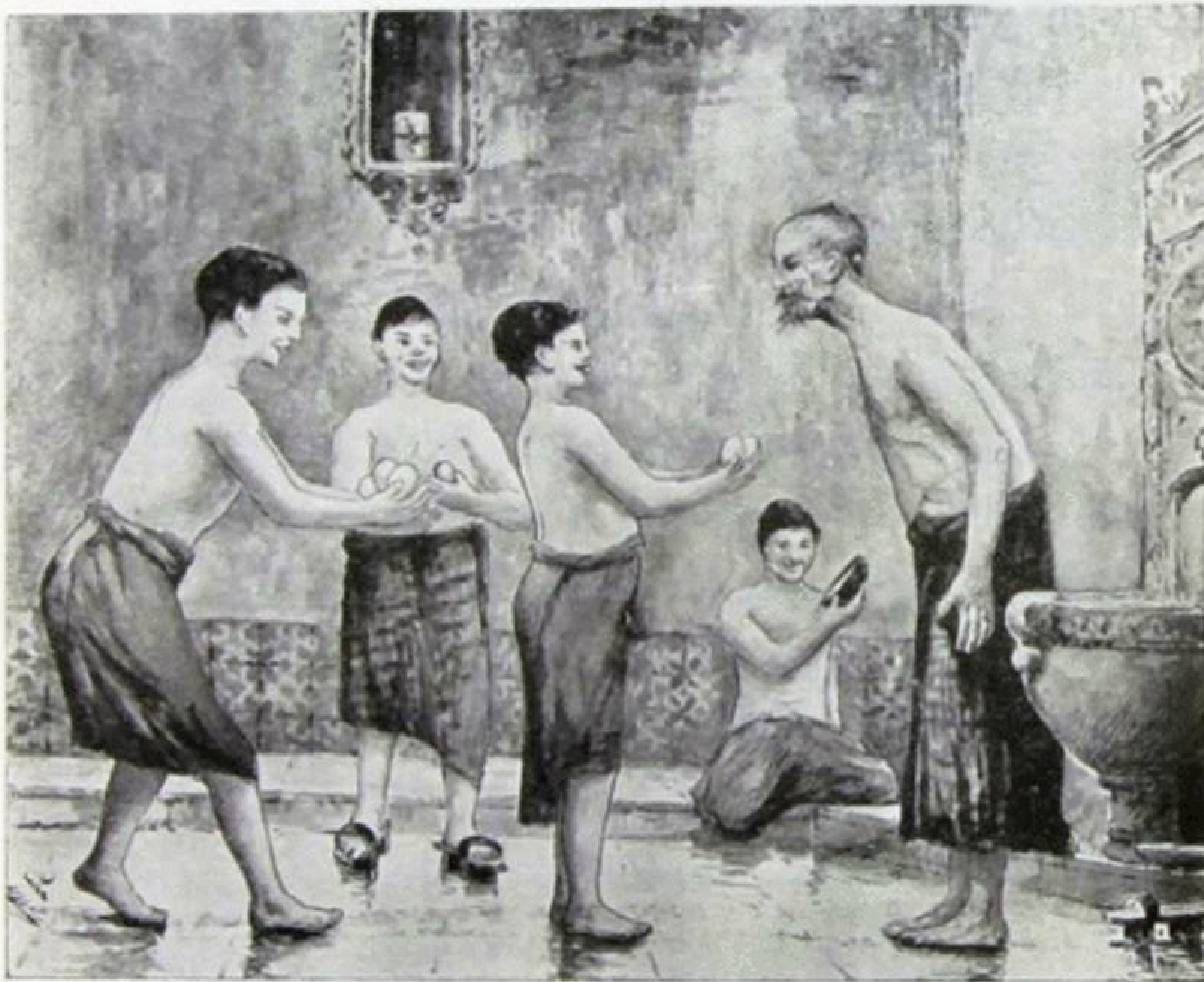

قاطیرلرینك اورکدیکنك رسمیدر

《 **لطیفه** 》 بر کون آقشهر جوجوقلری خواجه‌یی حمامه کوتوررلر یانلرینه کیزلیجه برر یومورطه آلیرلر . هپسی صویونوب حمامه کیروب کوبك

طاسی اوزرینه اوتوردقلرنده بربرلرینه « کلیکز سزکله یومورطلایه‌لم هر کیم یومورطلایه‌مزسه حمامك مصارفنی اوویرسین. » دییوب قول وقرار ایتمشلر. بعده طاووق کبی صیقینوب «غید غید غیداق... غید غید غیداق...» دییه‌رك فریاد ایدرك برابرجه کتیردکلری یومورطه‌لری یواشجه ال چابوقلغیله‌ مرمرك اوزرینه براقیرلر خواجه افندی بونلری کورنجه همان خروس کبی جیرپینوب اوتمکه باشلار . چوجوقلر «خواجه افندی نه یاپیورسین.» دیدکلرنده «بوقدر طاووغه برخروس لازم دکلی.» دیمشدر .

خواجه ـ بوقدر طاووغه برخروس لازم دکلی ؟..

《 **لطیفه** 》 خواجه‌یی ایلچیلکله کوردستانه کوندرمشلر. کورد بکاری خواجه‌یه عظیم اکرام ایدوب برمکمل ضیافت کشیده ایله‌مشلر. خواجه دخی

هیبتلی برصاریق صاروب کورکی کیمش ومنلاسنی آرقەسنه آلەرق وقارایله ضیافته حاضر اولمش. خواجه مشربنه مخالف اولەرق اجرا اولونان تکلیف وتکلفدن بیزار اولوب صیقیلوب ناگهان برضرطه قاچیری ویرمش. اثنای عودتده یولده منلاسی «افندی. پك عیب اولدی» دینجه خواجه «بهی احمق دیل بیلمز کوردلر تورکجه اوصورمەدن نه اکلایەجق» دیمشدر.

«**لطیفه**» برکون خواجه منلاسی «عماد» ایله قورد آوینه کیدر. عماد قورد یاوریسی طوتمق فکریله یووایه کیرر. تصادفاً خارجده بولونان قورد دخی اینه کیرمکده ایکن همان خواجه آتیلوب طاورانوب قویروغندن یاقەلار. قورد قویروغنی قورتاروب اینه قاچمق ایچون اشینمکه، چابالەمغه باشلار. ایچریده حالدن خبردار اولمایان عمادك کوزینه توز کیتمکله «افندی. نه تپنیورسین. پك توزوتدك» دینجه خواجه قوردك قویروغی قوپارسه اووقت کورورسین توزی، دومانی» دیمشدر.

«**لطیفه**» خواجه برکون برایش ایچون ایزبەسنك کوشەسنی قازارکن قومشونك آخرینه بردلیك آچیلیر. اوراده بر چوق صیغیر کورور. همان سوینەرك قاریسنه قوشار. دیرکه: دقیانوس زماننده قالمه بر آخیر طولوسی اوکوز بولورسەم بکا نه مژده ویریرسین.

«**لطیفه**» خواجه برکون سیوری حصاره کیتمش کورمشکه خلق بر یره بیریکمش هلاله باقارلر. کمال تعجبله دیمشکه: بەیاهو. سزنه عجیب آدملرسکز بزم آق شهر خلقی بونك آرابه تکرلکی قدرینی کورورلرده باشلرینی چویروب باقمزلر. سز خلال قدر آیی کورەجکز دیه بورایه طوپلانوب زمانکزی تلف ایدییورسکز.

«**لطیفه**» خواجه افندی دعوت اولوندیغی بر ضیافته اسکی البسەسیله کیدر، کیمسه اهمیت ویرمز. خواجه کیزلیجه همان خانەسنه قوشوب آغیر البسەسیله کورکنی کییر، عودت ایدر. خواجەیی کمال تعظیمله قپودن قارشیلایوب باش سفرەیه اجلاس ایدرلر. نفیس طعاملره اشارت ایدرك «بویورك خواجه

افندی.» دیرلر. خواجه کورکنی یك صحنه اوزاتوب «بویورك کورکم.» دیر. خلق «خواجه افندی نەیاپیورسین.» دیدکلرنده کوردیکی معاملەیی آکلاتوب «مادامکه اکرام کورکەدر. طعامەده او بویورسین.» دیمشدر.

«**لطیفه**» بر قیتلق زماننده خواجه بر کویه کیتمش. باقشکه خلق ییوب ایچیورلر. خواجەیەده طاتلیلر بورکلر اکرام ایتمشلر. خواجه «بوراسی نه بوللق مملکتمش. بزم اورالرده خلق آچلقدن قیریلیورلر.» دیر. عوامدن بری خواجەیه جواباً «بهی آدم. دلیمیسین. سن بایرام سیران بیلمزمیسین. بو کون بایرام اولدیغی ایچون هرکس قدرتنه کوره ییەجك ایچەجك تدارك ایدییورلر. اونکچون طعام بولدر.» دیر خواجه براز دوشوندکدن صوکره کندی کندینه «آه کاشکه هرکون بایرام اولسەده امت محمد ییەجك صیقینتیسی چکمەسه.» دیمشدر.

«**لطیفه**» خواجه بازاره براینك کوتورور. کزدیرر، کزدیررکن صاتەمز احبابندن بری تصادف ایدوب «اینکی نه ایچون صاتمازسین» دیر. خواجه «صباحدن بری کزدیردم. دیلم دوندیکی قدر مدح ایتدم. کیمسه یوزینه باقمدی.» دیه جواب ویرنجه حریف همان اینکی آلوب «قیز اوغلان قیز، آلتی آیلق کبەدر» دییەرك کزدیرمکه باشلامغله آنیده مشتری ظهور ایدرك زیاده بها ایله صاتین آلیر. خواجه هم تعجب، هم تشکر ایدوب اینك آقچەسنی قوینه قویەرق سوینه سوینه خانەسنه کیدر. مکر خواجەنك خانەسنه کوریجیلر کلمش ایمش. قاریسی «افندی. سن بریارچه آشاغیده بر یر بول، اوتور. بن کوریجیلره قیزیمزی کوسترەیم، هنرلرینی صایەیم، دوکەیم. بلکه بکنیر آلیرلر.» دینکله خواجه «آمان قاری. صاقین سن آغزینی آچمه. بن شیمدی یکی برشئ اوکرندم. سویلەیەیمده باق ناصل بکنیرلر.» دیر. قادین دخی بلکه افندینك بر بلدیکی واردر دیه کوریجیلره لازم کلن اکرامی یاپوب قیزینه ال اوپدیردکدن صوکره خانملر باشکزی اورتك. بوایش ایچون سزکله افندی کوروشەجك.» دیر. خواجه افندی قادینلرك یانینه کیروب «خانملر. نه حاجت لاقیردینك

اوزونی قیصه‌سی بنم اولادم غایت جنس . قیزاوغلان قیز آلتی آیلق کبه‌در.» دیر دیمز قادینلر بربرینه باقه‌رق همان قپودن دیشاری فیرلارلر .

« **لطیفه** » برصباح خواجه صاریغنی صارار، صارار. برتورلو اوجی آرقه‌یه کلمز . بوزار صارار، ینه کلمز. جانی صیقیلوب صاریغنی مزاده ویرر . بر بیچاره مشتری اولور. خواجه کیزلیجه مشترینك قولاغینه « صاقین برادر، بی وورمه. صوکره اوستکده قالیر . نافله بو صاریغك اوجی آرقه‌یه کلمز . » دیر.

« **لطیفه** » بر کون صوقاقده بر آدم قوشه‌رق خواجه‌نك یانینه کلوب « افندی مژده ، بر اوغلك طوغدی . » دیر . خواجه هیچ فتورسز « اوغلم طوغدیسه جناب حقه حمد وثنا اولسون . یا سکا نه . » دیمشدر .

« **لطیفه** » برصباح قومشوسی کلوب خواجه‌دن اشکنی ایستر. خواجه « کیده‌یم . اشکه طانیشه‌یم . کوکلی اولورسه ویره‌یم » دییه‌رك ایچری کیرر ، وبرمقدار طوردقدن صوکره کلوب دیرکه : اشکه سویله‌دم . کوکلی اولمدی . وبکا دیدیکه : بنی یابانجی‌یه ویررسه‌ك بنم قولاغیمه اورورلر ، سنك‌ده عرضکه سوکرلر .

« **لطیفه** » برکون خواجه اودون کسمکه کیدرکن اشك برتورلوطاغه طوغری یورومه‌دی . بریسی « شورادن آقطاردن بر از نیشادیر آل . قیچنه سور . باق ناصل یورور » دیدی. خواجه تجربه ایتدکده حیوان جان آجیسیله قوشمغه باشلادی . خواجه عودتده کندیسنده‌ده بر درمانسزلق حس ایتمکله کندیسی‌ده اوعلاجدن بر مقدار استعمال ایله‌دی . شکدن اول خانه‌یه واصل اولوب اوراده دخی طوره‌مایه‌رق طولاشمغه باشلادی . قاریسی « افندی نه اولدك» دیدکده «قاری، بکایتیشمك ایسترسه‌ك سن‌ده براز نیشادیر قوللانمه‌لیسین.» دیمشدر .

« **لطیفه** » بر کون خواجه قاریسنه « اولمش آدم ناصل بللی اولور . » دییه صوروب قاریسی « الی آیاغی صوغور . اوندن بیلینیر . » دیر . بر کون زواللی خواجه طاغده اودون کسرکن الی آیاغی طوڭمایه‌جق درجه‌ده اوشومش « بن اولدم . » دییه کندیسنی بر آغاجك دیبنه بیراقی ویرمش . اواثناده قوردلر خواجه‌نك اشکنه مسلط اولوب یمکه باشلامشلر . بیچاره خواجه کوجلکله اولدیغی یردن باشینی قالدیره بیلوب « ایی بولدیکز ، صاحبی اولمش اشکی . » دیمش .

« **لطیفه** » برکون قومشوسی خواجه‌دن اشك ایستر . خواجه «یوقدر.» دیر . اواثناده اشك ایچریدن آکیرمغه باشلار . حریف «افندی . سن اشك یوق دییورسین. حال بوکه باق اشك ظیرلایور . » دیمکله خواجه باشینی صالله‌یه‌رق « الله الله . یاهو ، سن نه عجایب آدمسك . اشکك سوزینه اینانییورسین‌ده آق صاقاللو بنم سوزیمه ایناتمایورسین . » دیمشدر .

« **لطیفه** » برکون خواجه طاغده اودون کسرکن اشکینی قوردلر ییوب خواجه کلنجه قورد قاچمغه باشلار . اورادن دیکر برآدم «بره، واردا. طوتوك ... » دییه شاماطه ایتمك ایستر . خواجه دیرکه : بره آدم نافله نه باغیروب چاغیرییورسین. طوق قورد بوقوش یوقاری بیهوده زحمت چکمه‌سین.

« **لطیفه** » برکون خواجه صاتمق ایچون اشکینی بازاره کوتورور . باقارکه قویروغی بك چوق چامور اولمش . همان کسر، صیرتنده‌کی هکبه‌یه قور. بریسی اشکه مشتری اولور . معاینه ایدرکن «قویروقسز اشك نه‌یه یارار . » دیدکده خواجه « سن بازارلغی اویدر . قویروق یاباندہ دکل . دیمشدر .

« **لطیفه** » برکون خواجه اوزاق بریردن کلیرکن اشکی غایت صوسامش اواثناده بر کولده صوبی کورنجه حیوانك صبری قالمایوب کوله قوشار . مکر یاناشدیغی برصارپ اوجورم بر محل اولمغله حیوان کوله دوشمکه رمق قالمش ایکن اواثناده قورباغیلر اوتمکه باشلانجه حیوان او رکوب کری چکیلیر . خواجه بك زیاده محظوظ اولوب اشکینی یاقاله‌دقدن صوکره کوله برآووج باره

سربه‌رك « آفرين كول قوشلری. آليك شوپاره‌لری. طاطليجه حلوايه‌ويركده بيلك » ديمشدر .

« **لطيفه** » بركون خواجه مزارلق آراسنده كزركن برقوجه كوپكك بر مزار طاشينه ايشه‌ديكنی كوروب همان النده‌كی صوپاسيله كوپكه اورمق ايسته‌ده كوپك ديشلرينی صيرتاروب خيرلايه‌رق خواجه‌نك اوزرينه هجوم ايدنجه خواجه پارچه‌لايه‌جغنی ادراك ايله مكله كمال خوفله بوزوله‌رك وآرقه‌آرقه چكيله‌رك « كچ بكيدم كچ » ديمشدر .

خواجه كوپكه خطاباً — كچ بكيدم كچ

« **لطيفه** » خواجه برزمان هر سحرده « يارب بكا بيك آلتون ور ، طوقوز يوز طوقسان طوقوز اولورسه آلمام » ديه دعا ايتمكلكی عادت ايدينمش

قومشوسی اولان بر يهودی دخی هر وقت خواجه‌نك دعاسنی ايشيديرمش . يهودی غايتله مراق ايدوب بر كيسه ايچينه قويديغی طوقوز يوز طوقسان طوقوز آلتونی بر سحر وقتی خواجه‌نك دعا ايله‌ديكی اثناده باجه‌سندن ايچری‌يه آتار. باقه‌لم . خواجه نه‌يابه‌جق ديه باجه‌دن ديكله‌مكه باشلار . خواجه دعاسنك قبول اولديغنه پك چوق حمد وثنا ايدرك كمال تعظيم ايله باجه‌دن دوشن آلتونی آلير . صايار باقاركه طوقوز يوز طوقسان طوقوزدر . هيچ اوضاعنی بوزمايه‌رق « طوقوز يوز طوقسان طوقوزی ويرن الله برينی‌ده ويرر . » دير ، همان قبوللانير. يهودی بوخلاف مأمول حركتی كورونجه فوق‌العاده تلاش ايدوب اورته‌لق آغارنجه خواجه‌نك خانه‌سنه قوشار كوله‌رك « خواجه افندی شو بزم آلتونلری ور . » دير . خواجه جدی بر طور ايله « بازركان . سن دلمی اولدك . بندن نه پاره‌سی ايسترسين . بن سندن پاره ايسته‌دمی . سن بكا الكله بر پاره ويردكمی . » ديكله يهودی « جانم خواجه افندی . سنك هر سحر اصرارك اوزرينه باقه‌لم خواجه سوزنده ثبات ايده‌جكمی ديه او پاره‌يی بن آتدم. » ديرسه‌ده خواجه استهزا طوريله كوله‌رك «يه‌يهودی. شو اويدوردیغك ماصاله كنديك ايناتيورميسك . تجربه ايچون بريهودی هيچ آدمك باجه‌سندن بوقدر بر پاره‌يی آتارمی . جناب حق بونجه مناجات واصرارم اوزرينه خزينهٔ غيبندن بكا اونی احسان ايله‌مشدر » ديه جدی برصورتده ادعا ايلر. يهودی آكلاركه بو ايش كندی كنديلرنجه بيتمه‌يه‌جكدر. «اويله ايسه محكمه‌يه كيده‌لم» دير .

خواجه « بن محكمه‌يه كيتمكدن قاچمام . آنجق بورادن تا اورايه ياپان كيده‌مم » دير. يهودی اعلا برقاطير كتيرير. خواجه « بنم جبه‌م وار . بواسكی جبه‌ايله حضور حاكمه ناصل كيده‌يم. » ديكله يهودی خصمنی بوله ياتيرمق ايچون برده ذی قيمت كورك كتيروب خواجه‌يه كيديرير . قاطيره بينديرر ، كيدرلر .

قاضی‌نك حضورینه كیررلر . قاضی « نه ایسترسیكز . » دیدكده یهودی سوزه باشلایوب «افندم. بو آدم بنم شوقدر آلتونمی آلدی . شیمدی انكار ایدییور.» دیر .

قاضی خواجه‌یه « سن نه دیرسین » دینجه خواجه « افندم . صورکز . بکا الیله برپاره ویرمشمدر . » دینکله یهودی قصه‌یی تماميله آكلاتیر. خواجه كوله‌رك « افندم بو یهودی بنم قومشومدر. احتمال كه بن باره صایاركن ایشیتمشدر. واقعا بكا ربم برچوق آلتون احسان بویوردی. دها بوندن بیك قاتینی ده ومكه قادردر. بو یهودی‌یه كلنجه: بر مسلمانه اولوم درجه‌سنه كلسه‌بیله برپاره ویرمز. بردولابله بندن مالمی آلمق ایستر. شیمدی صورسه‌كز طیشاریده بندیكم قاطیرده صاحب چیقار . » دینجه یهودی قاطیری‌ده الدن قاچیرمق قورقوسیله « البته بنمدر . محكمه‌یه یایان كلمك ایسته‌دیكك ایچون دها شیمدی آلتیكه چكدم . » دیر . قاضی‌یه بر تردد كلیر . خواجه « كوردیكزیا افندم. شیمدی صیرتمده‌كی كوركه‌ده صاحب چیقار. » دینكله یهودی‌یه بوس بوتون فنالق كله‌رك « اویله یا . اوده بنمدر . » دینجه آرتق قاضی افندی حدتلنوب « بره شرت یهودی ، هم جمله‌مزك مسلمی اولان بویله محترم بر آدمك اموالنی غصب ایتمك هم ده محكمه ایله اكلنمك ایسته‌یورسین . بیقیل طیشاری » دییوب محكمه‌دن طیشاری‌یه چیقاریرلر .

خواجه كمال وقارله كوركنه بورونوب قاطیره بینه‌رك خانه‌سنه كیدر . مأیوس ونومید بر حالده خانه‌سنده دوشونمكده اولان یهودی‌یی قومشومی چاغیروب مالارینی بالتمام تسلیم وكندیسنی تطییب ایتدكدن صوكره « بر دها الله ایله قولی آراسینه كیروبده عبادالله‌ی یحضور ایتمه . » دییه نصیحت ایلمشدر . یهودی آبدالدر دییه اكلنمك ایسته‌دیكی بر ذاتدن بویله مكمل بردرس آلوب مغلوب اولونجه بردها بر مسلمانه صاتاشمامقلغه یمین ایده‌رك خواجه‌نك الندە مظهر هدایت اولمشدر .

« لطیفه » . خواجه مرحوم دورنده اوچ رهبان هر اوغرادیقلری بلده‌نك علماسیله مصاحبه ومباحثه ایله‌یه‌رك سیر وسیاحت ایدرلرمش . دیار رومه واصل اولدقلرنده كذلك اوجهتك مشهور عالملریله ملاقات آرزو ایتمه‌لریله محضا خوشجه بروقت كچیرمك ایچون سلطان زمانه خواجه نصرالدینی توصیه ایدرلر . وخواجه‌نك حاضر جواب وخوش صحبت اولدیغنی سویلرلر . سرای میداننده

حضور حاكمده خواجه‌نك یهودی ایله مرافعه‌سی

برضیافت ترتیب ایدیلوب خواجه‌یی ورهبانلری اورایه دعوت ایلرلر . تاتارك ورودنده هماندم خواجه اشكنه بینوب عصاسینی الینه آلوب یوم معینده محله حاضر اولور . آداب تام ایله سلام ویروب دعای پادشاهی‌یی ادا ایله‌دكدن صوكره اثنای صحبتده خواجه افندی‌یه رهبانلرك آرزوسنی بیان ایلرلر خواجه « اویله ایسه اولا مشكلاتكزی حل ایده‌لم. بعده شرف محلسدن استفاده ایله‌یه‌لم.

بویورك باقهلم رهبانلر . برسؤالكز وارسه ایشیدهلم» دیر برنجی رهبان «افندی حضرتلری . دنیانك اورتهسی نرهسیدر . » دیر . خواجه عصاسیله اشكنك اوك اياغینك صاغینی كوستررك « ایشته اشكمك شو آیاغنی باصدیغی یردر . » دیر . رهبان « نهدن معلوم . » دینجه خواجه « سوزیمه اینانمزسه‌كز ایشته اولچك . اكسیك ، زیاده كلیرسه اوكا كوره سویلهیك » دیر . راهب

خواجه‌نك رهبانه دنیانك اورتهسنی كوسترمهسیدر

مبهوت اولوب چكیلیر . رهبانك بری ایلری كاوب « یا ، بوكوك یوزندهكی ییلدیزلر نهقدردر . » دیر . خواجه اشكمك وجودنده نهقدر قیل وار ایسه اوقدردر . » دیر . رهبان « اوقدر اولدیغی نه بللی » دینجه خواجه دخی « اینانمزسه‌ك صای . اكر فضله ، نقصان كلیرسه اووقت برسوز سویلهمكه حقك اولهبیلیر . » دیدی . رهبان « افندی . اشكك قیللری صاییلیرمی . .

دینجه خواجه دخی « یا كوكدهكی ییلدیزلر صاییلیرمی » دیه جواب ویرمكله بورهبان دخی مبهوت اولدی . اوچنجی رهبان دخی ایلری كلوب « ای خواجه . شوبنم صاقالمك قاچ قیلی وار . » دیه صورمغله خواجه اوكاده هیچ تردد كوسترمیهرك « اشكمك قویروغنده نهقدر قیل وارسه اوقدردر . » دیدی . رهبان نه ایله اثبات ایدرسین . » دینجه خواجه « اوقولایدر . بر قیل سنك صاقالكدن ، برقیل بنم اشكمك قویروغندن قوپاریرز . اكرمطابق كلمزسه اووقت حق سنكدر » دیر . رهبانلر خواجه‌نك ظرافتنه وحاضر جرابلغنه مفتون اولوب هدایت ربانی دخی ایرشمش اولمغله شرف اسلامله مشرف اولهرق خواجه « رحمةالله علیه » ه بنده اولدیلر .

﴿ **لطیفه** ﴾ ماوراءالنهرك الك معظم پادشاهلرندن اولوب بروقت شهنشاه روم ییلدیریم بایزید خان مرحومك ممالكنه تجاوزایلهمكله میانهلرندهمشهورانقره محاربهسی وقوعه كلن جهانكیر شهیر تیمورلنك برمدت آقشهرده اقامت ایلهمكله اوتوردیغی مدت خواجه مرحومه پك چوق التفات ایلهمشدی . خواجه‌نك سایهسنده آقشهر اهالیسی تیمور خونخوارك قتل عامندن و سائر سیاست شدیده سندن خلاص اولمشلردی . نیتهكیم میانهلرنده ظهوره كلن بعض لطائف بوراده ذكر اولونهجقدر . ازان جمله بركون خواجه نصرالدین افندی مرحوم بر بویوك طابلهنك اوستنه اوچ اریك قویوب سلطان تیمورلنكه هدیه كوتوروركن یولده اریكلر اوتهیه بری‌یه یووارلانمغه ، اوینامغه باشلار . خواجه هر نهقدر « اوصلو اوتورك اوینامهیك . شیمدی سزی یرم » دیرسهده دیكلهمزلر . بینه متصل زیپلار ، یووارلانیرلر . خواجه حدته كلدكجه یولده برر برر ایكیسنی بر . بردانه اریكی امیر تیمورك حضورینه تقدیم ایلر . پادشاه پك محظوظ اولوب وافر آقچه باغشلار . خواجه برقاچ كون صوكره برخیلی پانجاری بر سبته قویوب ینه پادشاهه كوتوروركن یولده برآدم كوروب سؤالی اوزرینه امیر تیموره هدیه ایدهجكنی سویلهمكله « انجیر كوتورسهك دهاحظ ایدر » دیمهسیله خواجه برقاچ اوقه الك كوزل انجیر تدارك ایدهرك حضور سلطانه تقدیم ایلر.

بادشاه معيتنده‌كى نديملره وغلامان خاصه‌يه امر ايلر. انجيرلرك هپسنى خواجه‌نك باشندن كچيررلر . اونلر انجيرى پاپشدبردقجه خواجه متصل « شكر يا ربى . حمد اولسون لطفكه احسانكه. مشاوره‌نك بركتنى شيمدى آكلادم » ديه‌متصل ميريلدانيرمش . تيمورلنك ايشيدوب « خواجه نه‌يه شكر ايدرسين » ديدكده خواجه ديمش‌كه : پادشاهم . بن اولجه بر قاچ اوقه پانجار كتيرييورم ايدم . بركت ويرسون ، يولده بر حريف بونى تعريف ايله‌دى. ياپانجار كتيره‌ايدم . بنم حالم نه‌اولوردى . نه باشم قاله‌جقدى ، نه كوزم قاله‌جقدى . شيمدى‌يه قدر خرد وخاش اولمشدم .

《 لطيفه 》 تيمورلنك آقشهره يكى كلديكى صيره‌ده‌خواجه‌نك خوش صحبت ولطيفه پردازاولديغنى‌ايشيدوب بركون خصوصى اوله‌رق‌دعوت ايلر . خواجه حضوره داخل اولدقده كوروركه تيمور كال‌وقار ايله برميندره اوتورمش وبر آياغنى كوشه‌سندن ميندرك آلته صوقوب اوزاتمش . خواجه‌نك ورودیله تيمور هيچ وضعنى بوزمايوب آنجق اكرام اوله‌رق خواجه‌يه‌ده اوتورديغى ميندرك اوبراوجنده بر كوستزر . حال بوكه خواجه مرحوم كبى آزاده مشرب عرفا وظرفا هيچ بروقت كنديلرينه عادى طالقاووق معامله‌سى ياپيلديغنى چكه‌مزلر. وحقلرنده اولونه‌جق احترامانده جزئى نقصان كورديكلرندن ويانور اخلاصدن خالى وشائبهٔ ريا ايله مالى برمعامله‌يه دوچار اولديقلرنده نشئه وانشراحلرى قبض ووقاره مبدل اولور. على‌الخصوص كه خواجه مرحوم هرنه‌قدر خلقتك آزاده‌لكى حسبيله دنياده هيچ برشيئى، حتى علم وكمالى‌بيله كنديته پرده ايتمامش ايسه‌ده بنه برينه كلنجه شان جليل علمك محافظه‌سى‌ده وجيبه‌دن اولمغله امير تيمورك كرك اثناى دخولده لازم كلن تعظيمى ادا ايتمه‌مه‌سى ، كرك آياق اوزاتمه‌سى خواجه‌يى صوك‌درجه حدتلنديرمشدى . حالبوكه نفس‌الامرده تيمورلنك طوپاللغندن ناشى اويله‌قولايجه‌قالقوب اوتوره‌ماديغى كبى‌راحتجه اوتورمق ايچون كنديني آغير آغير بروضع مخصوص‌اوزره‌ايستيف‌ايدردى. آياغنك برينى‌اوزاتمه‌سى‌ده‌بالطبع بوسببدن ناشى ايدى . طور عظمت كارانه‌سى ايسه مظفريات متواليه‌سنك كنديسنده

حصوله كتيرديكى برطبيعت ثانيهٔ جهانكيرانه ايدى . بوقسه خصوصيت حالى غايت كشاده مشرب ، سخن شناس، اولدقجه كرمكار ، علما پرور وهنر دوست برآدم ايدى . صوكره‌لرى‌خواجه ايله‌ده ميانه‌لرنده خيلى مخالصت حاصل‌اولمش ايدى. الحاصل‌خواجه پاكلش‌ذهابى اوزرينه طارغينلغنى‌ده بللى ايتمه‌يه‌رك ــ بارد برصورتده ــ كوستريلن يره‌اوتوردى. آبداللغه اوروب‌خواجه‌ده برآياغينى‌ميندر آلتندن اوزاتدى. پادشاه خواجه‌نك بووضعندن بحضور اولوب كندى كنديته « بن معذورم على‌الخصوص‌كه پادشاهم . بوآدم بزه آكلاندقلرى كبى دكلش . تحفلقسه ، تحفلق بونك زه‌سنده » ديه‌رك آرتق خواجه‌يى انجتمك قصديله خود بخود ديدى‌كه : سنكله اشكك آراسى چوق اوزاق‌اولماسه كرك. خواجه درحال « آرامزده آنجق ايكى اوچ آرشينلق برمسافه وار يوق كيدر . » ديدى . تيمور درحال تهور سباعانه استيلا ايتمشه‌ده فقط آماله قاووشنجه‌يه قدر حياتده معروض اولديغى انواع تحقيرات‌ومصائب كنديسنى مكمل‌پيشيرمش وهرحالده اعتدالى‌محافظه ايده‌بيله‌جك‌حزم وبصيرت‌صاحبى برداهئ صاحبقران كسيلمش اولمغله خصمنى‌هروقت پارچالايه بيلمك‌امنيتى كنديسنه برسكون‌طبيعى ويرمشدى ، آلديرمدى . اوآرالق يمك كلدى . طعامه باشلاديلر . بعض آفاق صحبت‌آراسنده همان تيمور خواجه‌نك صوراتينه طوغروآقسيرير . خواجه برطور بذله كويانه‌ده « پادشاهم انسانك صوراتينه طوغرو آقسيرمق‌عيب‌دكلى » ديينجه تيمورلنك قيدسزجه‌سنه « بزم دياردە عيب دكل » دير . يمكدن قالقيلوب شربتلر ايچلدكدن‌صوكره خواجه بر آرالق برطرفنى بوشه كتيروب‌غايت مهيب برضرطه چكر. تيمور خواجه‌يى برنظر غضوبانه‌ايله سوزوب « نه‌در بوايتديكك تربيه‌سزلك . بوعيب دكلى . » دير . خواجه‌ده « بزم بورالرده عيب دكلدر . اونك سنه كيمسه قولاق ويرمز . » ديه جواب ويرر . غايت مختصر وبارد آفاق صحبتدن صوكره خواجه افندى وداع ايدر . يولده كيدركن منلاسى « افندى نيچون اويله برپادشاه جبارك حضورنده ييلندك . » ديدكده خواجه كنديسنده اندر كورولور برجديتله متوجه اولوب منلا ، منلا. امام اوصورنجه جماعت . . . . » ديمشدر .

« **لطیفه** » . خواجه برکون قاز پیشیروب پادشاهه کوتورور . یولده کیدرکن اشتهاسنه غلبه ایدهمه‌یه‌رك قازك بربوطنی سپر بر یرده معده‌یه ایندیریر حضور پادشاهه واروب اصول وجهله هدیه‌سنی عرض ایلر . بربوطنك نقصانی تیمورلنكك کوزینه اصابت ایتمکله « خواجه . هانی بوقازك برآیاغی . » دیر . خواجه هیچ وضعنی بوزمایه‌رق « بزم آقشهرك قازلری هپ تك آیاقلیدر [١] اینانمزسه‌ك باق شو چشمه باشنده‌کی قازلره . » دیر . واقعا اواثناده چشمه باشنده آیاقده طوران قازلر کونشله‌مك ایچون برآیاقلرینی صاقلایه‌رق تك آیاقله باشلرینی کوکسلرینه طایایوب اویومقده ایدیلر . پادشاه پنجره‌دن باقدیغنده تك آیاقلی اوله‌رق مشاهده ایله‌دی. حال بوکه بالتصادف نوبت اورلمق زمانی اولمغله برچوق مهترلر جسیم کرسلره ، طاووللره براوغوردن چوماقلری ایندیروب کره‌نایلر، بورولر غلغله‌یله قبهٔ سمایی ولوله‌یه ویرمه‌لریله قازلر ایکی آیاق اوزره اوله‌رق برمحل فرار آره‌مق عزمیله مترددانه اویانه بویانه قوشمغه باشلادیلر . همان تیمور خواجه‌یی پنجره اوکنه چاغیروب « خواجه سن یالان سویله‌یورسین باق قازلر ایکیشر آیاقلیدرلر . » دینجه خواجه نصرالدین رحمةالله علیه « اوچوماقی سن یسه‌یدك دورت آیاقلی اولوردك » دیمشدر .

« **لطیفه** » . خواجه قاضی ایکن ایکی آدم کلوب بری « شو آدم بنم قولاغمی ایصیردی » دیه دعوا ایدر . دیکری‌ده « خیر افندم کندیسی کندی قولاغنی ایصیردی» دیه جواب‌ویریر. خواجه « برازدن کلیکزده سزه جواب ویره‌یم » دیدیکدن‌صوکره حرمه کیروب کندی خصوصی‌اوطه‌سنه چکیله‌رك « باقه‌یم انسان کندی قولاغنی ایصیره بیلیرمی . » دیه قولاغنی چکوب اوغراشیرکن‌صیرت اوستی‌دوشر، باشی برمقدار چیزیلیر بر بز باغلایوب‌محکمه‌یه چیقار . ینه دعواجیلر کلوب مدعی خصمنك جوابنی جرح ایله‌مك صددنده « افندم قاضی افندی انصاف ایدیکز هیچ برآدم کندی‌قولاغنی ایصیربرمی: »

[١] بوراده تیمورلنکده فنا برایهام وار یعنی طوپال قاز یاپیور .

دینجه خواجه مرحوم « ایصیریر اوغلم . ایصیریر . حتی دوشرده باشی بیله یاریلیر . » دیمشدر .

« **لطیفه** » . برکیجه یاریسی خواجه‌نك قپوسنك اوکنده بر کورولتی اولور . خواجه چیقوب غوغانك سببنی آکلامق ایستر . زوجه‌سی افندی . نه‌که لازم . یات یرکده ، کیجه یاریسی کورولتی‌آراسینه قاریشمه . » دیدیسه‌ده دیکله‌میوب همان یورغانینه بورونور ، قپونك اوکنه چیقار . خواجه مسئله‌یی آکلامغه اوغراشیرکن اوکورولتی آراسنده برحریف کلوب برآصیلشده یورغانی خواجه‌نك اوستندن صویوب‌آلیر ، چیقار ، کیدر . خواجه بومعامله‌دن‌ده شاشالایوب اویله سرسم برحالده برمقدار دها طورمشسه‌ده زیاده‌جه اوشویوب ذاتاً هرکس‌ده طاغلمغه باشلامش اولمغله تیتره‌یه‌رك ایچری‌یه کیرر . قاریسی « افندی غوغانك اصلی نه ایمش » دیه صورنجه « نه اوله‌جق غوغابزم یورغان اوزرینه ایمش . یورغان کیتدی ، غوغا بیتدی » دیمشدر .

« **لطیفه** » . برکون زوجه‌سی « افندی . بنم ایشیم وار . شوچوجغی براز کزدیر . » دیر . خواجه چوجغی اکلدیررکن چوجوق اوزرینه ایشر خواجه‌ده حدتلنوب یره بیراقیر . اوغلانك اوسته باشدن آیاغه قدر ایشر . چوجوغك آغلامه‌سی اوزرینه قادین کلوب خواجه‌نك معامله‌سنی کوره‌رك « افندی . نه ایچون یایدك بوایشی . » دینجه خواجه حدتله « به قاری . اکر اوستمه بشقه بری ایشه‌سه‌یدی . بن یسنه‌لردم . » دیمش .

« **لطیفه** » . برکیجه آی ایشیغنده خواجه باقارکه باغچه‌ده برهیبتلی ، جثه‌لی کیمسه اللرینی کرمش طوریبور. همان قاریسنی اویاندیروب « یاهوچابوق شو بنم اوقمی یایمی کتیر » دیر . کلنجه همان اوقی یایه محکم کزله‌یوب « یاحق » دیه‌رك عشقله برپرتاو ایدر . اوقك تام قارنندن صاپلاندیغنی کورور . « آه اوبونی بردر . شیمدی دکه کیفنه . اوصباحه قدر قیوریله قیوریله جان ویره طورسون . » دیه‌رك همان ایچری کیرر . قپویی صاغلامجه قاپار ، یاتار برده خواجه علی‌السحر قالقار ، باغچه‌یه چیقوب باقارکه مکرسه کیجه اوردیغی کندی

« لطیفه » . خواجه بر کون قاز پیشیروب پادشاهه کوتورور . یولده کیدرکن اشتهاسنه غلبه ایده‌مه‌یه‌رك قازك بربوطنی سپر بر یرده معده‌یه ایندیریر حضور پادشاهه واروب اصول وجهله هدیه‌سنی عرض ایلر . بربوطنك نقصانی تیمورلنكك كوزینه اصابت ایتمكله « خواجه . هانی بوقازك برآیاغی . » دیر . خواجه هیچ وضعنی بوزمایه‌رق « بزم آقشهرك قازلری هپ تك آیاقلیدر [۱] اینانمزسه‌ك باق شو چشمه باشنده‌كی قازلره . » دیر . واقعا اواثناده چشمه باشنده آیاقده طوران قازلر كونشله‌مك ایچون برآیاقلرینی صاقلایه‌رق تك آیاقله باشلرینی كوكسلرینه طایایوب اویومقده ایدیلر . پادشاه پنجره‌دن باقدیغنده تك آیاقلی اوله‌رق مشاهده ایله‌دی. حال بوكه بالتصادف نوبت اورلق زمانی اولمغله برچوق مهترلر جسیم كرسلره ، طاووللره بر اوغوردن چوماقلری ایندیروب كره‌نایلر، بورولر غلغله‌یله قبهٔ سمایی ولوله‌یه ویرمه‌لریله قازلر ایكی آیاق اوزره اوله‌رق برمحل فرار آره‌مق عزمیله مترددانه اویانه بویانه قوشمغه باشلادیلر . همان تیمور خواجه‌یی پنجره اوكنه چاغیروب « خواجه سن یالان سویله‌یورسین باق قازلر ایكیشر آیاقلیدرلر . » دینجه خواجه نصرالدین رحمة‌الله علیه « اوچوماغی سن بیسه‌یدك دورت آیاقلی اولوردك » دیمشدر .

« لطیفه » . خواجه قاضی ایكن ایكی آدم كلوب بری « شو آدم بنم قولاغمی ایصیردی » دییه دعوا ایدر . دیكری‌ده « خیر افندم كندیسی كندی قولاغنی ایصیردی» دییه جواب‌ویریر. خواجه « برازدن كلیكزده سزه جواب ویره‌یم » دیدیكدن‌صوكره حرمه كیروب كندی خصوصی‌اوطه‌سنه چكیله‌رك « باقه‌یم انسان كندی قولاغنی ایصیره بیلیرمی . » دییه قولاغنی چكوب اوغراشیركن‌صیرت اوستی‌دوشر، باشی برمقدار چیزیلیر بر ز باغلایوب‌محكمه‌یه چیقار . ینه دعواجیلر كلوب مدعی خصمنك جوابنی جرح ایله‌مك صددنده « افندم قاضی افندی انصاف ایدیكز هیچ برآدم كندی‌قولاغنی ایصیربرمی: »

[۱] بوراده تیمورلنكده فنا برایهام وار یعنی طوپال قاز یاپیور .

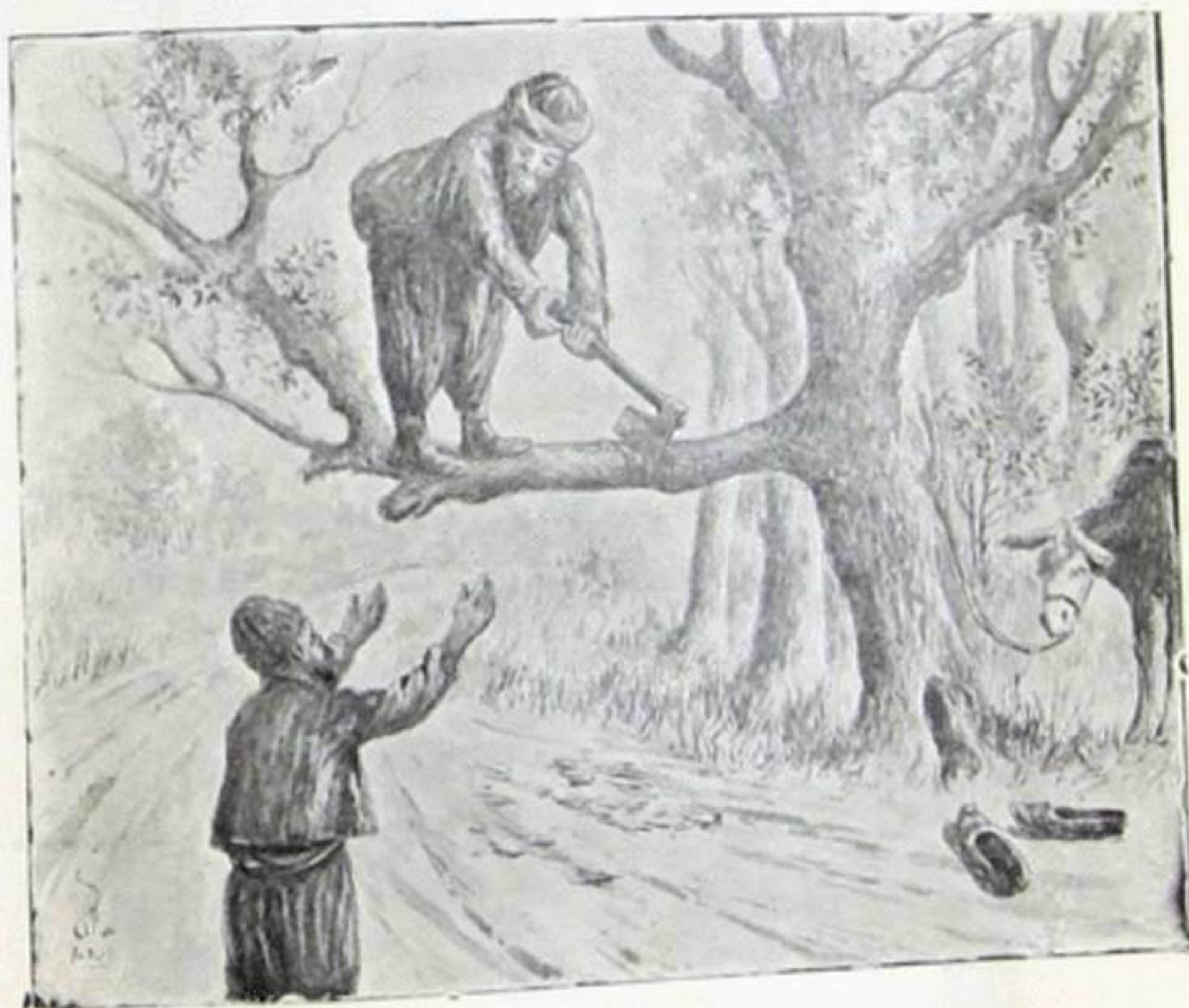
دینجه خواجه مرحوم « ایصیریر اوغلم . ایصیریر . حتی دوشرده باشی بیله یاریلیر . » دیمشدر .

« لطیفه » . برگیجه یاریسی خواجه‌نك قپوسنك اوكنده بر كورولتی اولور . خواجه چیقوب غوغانك سببنی آكلامق ایستر . زوجه‌سی افندی . نه‌كه لازم . یات یركده ، كیجه یاریسی كورولتی آراسینه قاریشمه . » دیدیسه‌ده دیكله‌میوب همان یورغانینه بورونور ، قپونك اوكنه چیقار . خواجه مسئله‌یی آكلامغه اوغراشیركن اوكورولتی آراسنده برحریف كلوب برآصیلشده یورغانی خواجه‌نك اوستندن صویوب آلیر ، چیقار ، كیدر . خواجه بومعامله‌دن‌ده شاشالایوب اویله سرسم برحالده برمقدار دها طورمشسه‌ده زیاده‌جه اوشویوب ذاتاً هركس‌ده طاغلمغه باشلامش اولمغله تیتره‌یه‌رك ایچری‌یه كیرر . قاریسی « افندی غوغانك اصلی نه ایمش » دییه صورنجه « نه اوله‌جق غوغابزم یورغان اوزرینه ایمش . یورغان كیتدی ، غوغا بیتدی » دیمشدر .

« لطیفه » . بركون زوجه‌سی « افندی . بنم ایشیم وار . شوچوجغی براز كزدیر . » دیر . خواجه چوجغی اكلندیرركن چوجوق اوزرینه ایشر خواجه‌ده حدتلنوب یره بیراقیر ، اوغلانك اوستنه باشدن آیاغه قدر ایشر . چوجوغك آغلامه‌سی اوزرینه قادین كلوب خواجه‌نك معامله‌سنی كوره‌رك « افندی . نه ایچون یابدك بوایشی . » دینجه خواجه حدتله « به قاری . اكر اوستمه بشقه بری ایشه‌سه‌یدی . بن یسته‌لردم . » دیمش .

« لطیفه » . بركیجه آی ایشیغنده خواجه باقاركه باغچه‌ده برهیبتلی ، جثه‌لی كیمسه اللرینی كرمش طوریبور. همان قاریسنی اویاندیروب « یاهوچابوق شوبنم اوقمی یایمی كتیر » دیر . كلنجه همان اوقی یایه محكم كزله‌یوب « یاحق » دییه‌رك عشقله بربرتاو ایدر . اوقك تام قارنندن صاپلاندیغنی كورور . « آر اویونی بردر . شیمدی دكمه كیقنه . اوصباحه قدر قیوریله قیوریله جان ویره طورسون . » دییه‌رك همان ایچری كیرر . قپویی صاغلامجه قاپار ، یاتار برده خواجه علی‌السحر قالقار . باغچه‌یه چیقوب باقاركه مكرسه كیجه اوردیغی كندی

قفتانی (ییتیشی) ایمش. کوندوزدن زوجه‌سی ییقایوب ـ صباحه قدر قورووسون دیه ـ ایپه کرمش ایمش . تا کوبکی حذاسندن قفتانه بویوك برزخنه آچیلمش خواجه همان سجدهٔ شکره قپانوب یوکسك سسله « شکر یاربی لطفکه بیك شکر . » دییه دعایه باشلادی . زوجه‌سی « افندی . نه اولدی . بزده شو حمد وشکرك اصلنی آکلایه‌مدم . » دیجه « به شاشقین قاری . کورمه‌یورمیسین اوقك ضربه‌سنی . تام کوبکی اورته‌سندن برطرفندن دلمش . اوبرطرفندن کچمش . آووج ایچی کبی پاره‌لامش . یا اوآنده ایچنده بن اوله‌یدم . نه اولوردی حالم » دییوب خواجه صوراتی بوروشدیره‌رق ایکی بوکلوم اولدیغی حالده هم برالیله قارنی طوتار . هم آغزیله متصل شکر و حمد ایدییوردی .

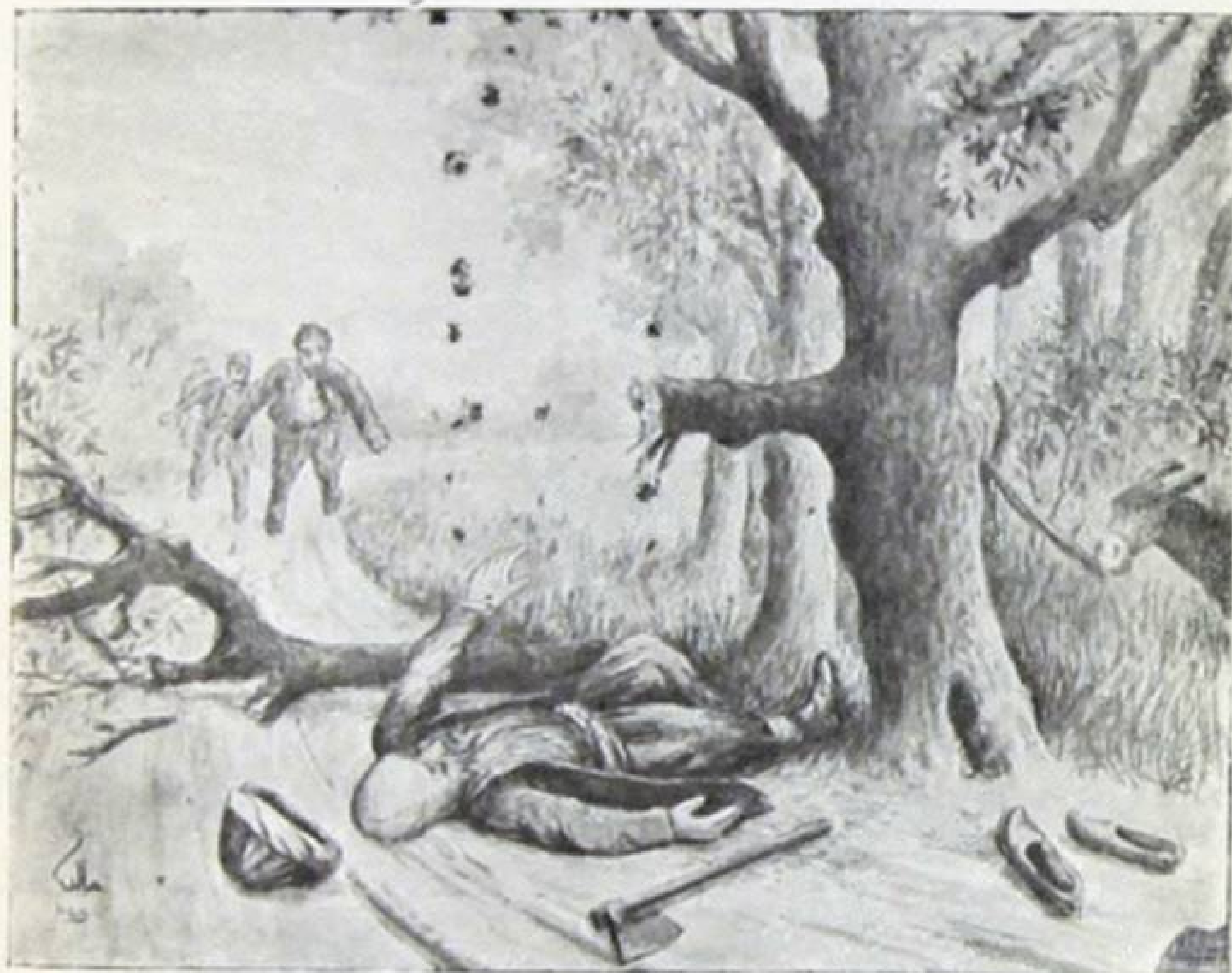

خواجه آغاج اوزرنده باصدیغی دالی کسمه‌سیدر

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه برکون برآغاجه چیقوب بیندیکی دالی کسمکه

باشلار . آشاغیدن بری بوحالی کوروب « بره آدم نه‌یاپیورسین شیمدی دوشه‌جکسین » دیر . خواجه بوکا هیچ اهمیت ویرمزسه‌ده هماندم دال چاتیر چونور قیریلیر ، خواجه‌ده بالدیر ، کولدور دوشر . خواجه یاره‌سنه‌بره‌سنه باقایه‌رق همان فیرلایوب اوآدمی بولور . « آی اوغول آکلاشیلدی . سن ارباب مکاشفه‌دن برآدمسین . مادام‌که بنم دوشه‌جکمی بیلدك ، اوله‌جکمی‌ده

خواجه باصدیغی دالی که‌رك دوشدیکنك رسمیدر

بیلیرسین .الا بنم زمان وفاتمی خبرویر . » دییه یاقه‌سندن صاریلیر ، بیراقمز حریف یاقه‌سنی قورتاروب یوله‌دوام ایتمك ایچون « اشککه اوطونی یوکله‌توب یوقوش یوقاری کیدرکن اشك برکره اوصورونجه جانکك یاریسی کیدر ، ایکنجیسنده هپسی چیقار . » یولنده عامیانه برجواب ویروب یوله روان اولور . خواجه اشکك برنجی ضرطه‌سنده کندیسنده اولوم علامتلری حس ایدوب ایکنجی اوصوروقده بوسبوتون سیکیرلری بوشانه‌رق « ای واه . بن

اولدم » دیر کندیسنی براقی ویریر . جوار کویلیلری خواجه‌یی اویله بت بکیز اوچمش ، بیغیلی ویرمش کوروبجه باشنه اوشه‌رك . « بیچاره آدم اولمشدر . » دیه‌رك همان کویدن بر تابوت کتیروب خواجه‌یی قویارلر . شهره کوتوررکن یولده چامورلی صارپ بر باتاقلغه تصادف ایدرلر . یول چاتاللانوب بر قاچ کید کورونورسه‌ده هانکیسی‌ ده‌ها ایی اولدیغنی کسدیره‌مه‌یه‌رك « عجبا شورادن می کیتمه‌لی ، یوقسه بورادن می » دیه مشاوره‌یه قویولدقلریله خواجه تابوتدن باشنی قالدیروب « بن صاغ ایکن شورادن کچردم . امابنه سز بیلیرسیکز . » دیمشدر .

خواجه تابوتدن باشنی قالدیروب جماعته خطاباً — بن صاغ ایکن شورادن کچردم

« لطیفه » . برکیجه خواجه مرحوم یاتیرکن طامده بر خرسز کزدیکنی حس ایدر . قاریسنه دیرکه : بچن کیجه کلدم . قاپویی چالدم ، طویمادك . بن ده شودعایی اوقودم . آیك شعله‌سینه یاپیشوب خانه‌یه کیردم . باجه‌دن لاقیردی‌یی

دیکله‌مکده اولان خیرسز ده دعایی حفظ ایده‌رك همان اوقور . آیك شعله‌سنه ایکی اللریله صاریلوب یاواشجه اینمك سوداسیله کندیسنی قالدیرر ، طامدن آشاغی براقی ویریر . « پات . » دییه‌ره دوشر ، خردوخاش اولور . خواجه همان قوشه‌رق خیرسیزك یاقه‌سندن صاریلیروبرطرفدن « قاری . چابوق . مومی کتیر . خیرسیزی یاقه‌لادم . » دیه باغیرنجه بی‌تاب خیرسز ایکله‌مه قیبلندن « لطف ایله افندی حضرتلری عجله ایتمه . اودعا سنده ایکن بو عقل بنده ایکن ، بن بورادن اویله قولای قولای قیملدانوب ده الکدن قورتوله‌مام . » دیمشدر .

« لطیفه » . برکون خواجه‌نك خانه‌سنه خرسز کیرر . حرمی تلاشله « افندی . خیرسیز کزینیور . » دینجه خواجه غایت قیدسز برطورله « قاری سن هیچ طینمه . کاشکه او ایشه یارایه‌جق برشی بولسونده الدن آلمه‌سی قولایدر . » دیمش .

« لطیفه » . بر کیجه قاریسی « آقوجه بر آز ایلری کیت . » دینجه همان خواجه پاپوشلری آیاغنه چکوب آلدی یورویی ویردی . ایکی ساعت قدر کیتدکدن صوکره بر بیلدیکی آدمه راست کلوب « بنم قاری‌یه سویله . دها کیده‌یمی . » دیمش .

« لطیفه » . خواجه برکیجه یاتیرکن « آمان قاری قالق مومی یاق . خاطریمه پارلاق بر مصرع کلدی . یازه‌یم . » دیر قادین همان قالقوب مومی یاقار . دیویت قلم کتیروب برکاغده کمال اعتنا ایله یازار . مومی سوندوروب یاتمق ایستر . قادین « جانم افندی . بویله کیجه یاریسی صیقی فیقی یازدیغك شیئی اوقو ، باقه‌لم » دینجه خواجه یورغانه کوزلکنی قویوب شویله اوقومش :

یشیل یاپراق آره‌سنده قاره طاووق قیزیل یورتی

« لطیفه » . خواجه افندی برایکی دفعه أوینه جکر کتیرر . قاریسی دوستنه یدیرر وآقشام طعامنده خواجه‌نك اوکنه خورمانجه‌یی قویارمش . برکون خواجه « آقاری . بن آره‌صیره جکر آلیورم . بکا قسمت اولمایور .

نه‌یه کیدییور . » دیه صورماسنه قادین هپ کدی قاپیور . » دیه جواب ویرنجه خواجه همان قالقوب بالطه‌یی صاندیق ایچنه کیلیدلر . قادینك « بالطه‌یی کیمدن صاقلایورسین.» دیه‌سنه خواجه ... » «کدیدن...»دیوب کدی بالطه‌یی نه‌یاپسین. » دیه‌متعجبانه صورنجه خواجه رحمة‌الله‌علیه «به قادین. ایکی آقچه‌لق جکری قاپان قرق آقچه‌لق بالطه‌یی آلمزمی . » دیمشدر

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه زوجه‌سیله برابر کول باشنه چاماشیر ییقامغه کیدرلر . چاماشیرلری ییغوب صابونی قویوب ایشه باشلایه‌جقلری اثناده همان برقاره قوزغون کلوب صابونی قاپوب کیتمش قاریسی « افندی یتیش . صابونی قوزغون قاپدی . » دیه هایقیرمغله خواجه فتورسزجه آقاری . نه تلاش ایدییورسین وارسین آلسین اونك اوستی بزدن دها کیرلیدر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه‌نك زوجه‌سی دیکر قادینلرله برابر آقشهر کولی کنارنده چاماشیر ییقامغه کیدرلر . مکر اورانك اعیانی‌ده آدملریله برابر اوجواره کزمکه چیقمش ایمش .چاماشیر ییقایان آچیق، صاچیق قادینلری سیر ایتمکه‌باشلامش . خواجه‌نك زوجه‌سی « به‌تربیه‌سز حریف نه‌باقییورسین ،دییه بایلامغله اعیان آدملرینه » » بوکیمك قاریسیدر . » دییوب خواجه نصرالدین افندینکدر » دیرلر . ایرتسی کون اعیـان خواجه‌یی چاغیرتیر . « فلان البسه کیمش فلان شکل وسیماده قادین سنکمیدر . » دییوب « أوه‌ت » جوابنی آلیر اعیان « هایدی اونی بکا کوندر » دییوب خواجه نه‌یایه‌جغنی سؤال ایله‌مه‌سی اوزرینه « اوکا برشی صوره‌جغم ، دینجه خواجه « بکا صورده بن‌ده‌کیده‌یم اوکا صوره‌یم » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه‌نك اوغلنه « پاطلیجان نه‌در . » دیه صورمشلر. « کوزی آچیلمادیق صیغیرجق یاوروسیدر . » دینجه خواجه اورادن کمال افتخارله آتیلوب « بن اوکرتمه‌دم اوغلان کندیسی ذهننده بولدی . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه نصرالدین بر بربردن تراش اولوب برآقچه‌ویریر .

ایرتسی هفته‌ینه تراش اولدیقدن صوکره بربر معتاد وجهله آینه‌یی خواجه‌نك اوکنه قویار . خواجه بربره دیرکه : بیلیورسین‌که بنم باشمك یاریسی کلدر . شوصورتده سن هروقت یاریم باش تراش ایتمش‌اولیورسین . کچن هفته‌نککی ایله برابر ایکی تراش برآقچه‌یه اولسه اولمزمی .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه أولنه‌جکی اقشـام اشی دوستی دعوت ایدرلر . هرکس بر ایچر . خواجه‌یی چاغیرمغه اونوتورلر. اك سودیکی زرده‌دن محروم قالنجه خواجه طاریلیر ، چیقار کیدر . برآرالق خواجه‌یی آرارلر بوله‌مزلر. اوته‌یه بری‌یه آدملر صالدیررلر . بیك مشـکلاتله اوزاق برمحلـدن یاقه‌لار کتیررلر . ارکان عائله‌دن بعضیلری « کل آجانم نرده‌سین . کردکه کیره‌جکسین ایکی ساعتدر سنی آرایورز . » دینجه خواجه طارغین برصورتله « نه‌مه لازم صاری آشی یین کیرسین کردکه » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . بروقت خواجه کاروانله سفره کیدرکن برصباح ایرکندن هرکس علی‌العجله حیوانلرینه بینمکه باشلارلر. خواجه‌نك آتینی‌ده بینك طاشینه حاضرلارلر . اوزنکی‌یه هماندم صـاغ آیاغنی کچیروب صیچرانجه خواجه‌نك یوزی آتك صاغریـسنه کلیر . « افندی یازیق سکا . آته ترس بیندك . » دیدیکارنده خواجه « بن ترس دکلم . حیوان صولاقدر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه‌نك « حماد » نامنده حبشی برتلمیذی وار ایمش . برکون خواجه‌نك البسه‌سنده‌کی مرکب لکه‌سنی صوردیقلرنده « دون بزم حماد درسه کچ قالمش ، قوشوب ترله‌مش‌ده الیمی اوپرکن اوستمه تری طامله‌دی » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . برکون خواجه منبره چیقوب « مسلمانلر . سزه برشی سویله‌یه‌جکم . اوغللرکز اولورسه زنهار آدینی ایوب قویمایکز . زیرا خالقك دیلنده چوجقه سویله‌نه سویله‌نه ایب اولور . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه بروقت آبدست آلمش . برآیاغنه صویتشمه‌مش .

قارکی بر آیاغی اوستنه طورمش . « افندی نه یاپیورسین . » دیه صورانلره « صول آیاغمك آبدستی یوقدر . » دیمش .

« لطیفه » . برآقشام خواجه‌یه برمسافر گلیر . یاتارلر . کیجه یاریسی مسافر « افندی . صاغ طرفکده موم وار . ویرده یاقه‌یم . » دیر . خواجه « سن دلیمی اولدك . بن بوزیفیری قارانلقده صاغ طرفمی نه بیله‌یم . » دیمش

« لطیفه » . برکون خواجه‌یه « سنك طالعك نه‌در » دیرلر « تکه‌در » دیر . « افندی زایجه‌ده هیچ تکه یازمز . » دیرلر . خواجه بن چوجوقدم والدهم طالعمی بوقلاندی . جدیدر دیدیلر ایدی . » دیدی . « افندی جدی تکه دکل ، اوغلاق دیمکدر » دیه‌لریله به احمقلر . بنده بیلیرم « جدی » نك اوغلاق اولدیغنی . فقط آنام بنم طالعمه باقدیرەلی قرق ییل اولدی . اوزماندن بری اوغلاق تکه اولمدیمی . » دیمش .

« لطیفه » . برزمان خواجه سیوری حصارده خطیب ایکن صو باشی ایله غوغا ایدر . تصادفاً اواثناده صو باشی اولور ، دفن ایدرلر . خواجه‌یه « افندی گل تلقین ویر . » دیرلر . خواجه « باشقه آدم بولك ، بمله غوغالیدر سوزیمی طوتمز . » دیمش .

« لطیفه » . ایکی قومشو بربرینه بیتیشیك خانه‌لرینك قارشیسنده‌کی دکانده اوتورورکن برکوپك گلوب ایکی أوك اورته‌سی حذاسنده سوقاغه ییشیلر . بری دیر : سنك اویکه یاقیندر ، سن قالدیر . اوبری « خیر سنك أویکه داها یاقیندر . سکا دوشر . » دیه‌رك نزاعی آرتیروب محکمه‌یه کیدرلر . مکر خواجه افندی‌ده قاضینك یانده بولونورمش . قاضی خواجه مرحومله اکلنمك ایچون « افندی . بودعوایی سن فصل ایت . » دینجه خواجه مدعیلره خطاباً بلا تردد « اوسوقاق طریق عام دکلی . اوبرهوادر . کیمسه‌نك ملکی اوله‌مز بوصورتد نه سکا دوشر ، نه بوکا دوشر اونسه قاضی افندی‌یه دوشر » دیمش .

« لطیفه » . برکون خواجه‌نك بوزاغوسنی بوکلك طوتمش . اوته بری قوشارمش . خواجه همان برصوبا یاقالایوب اوکوزی دوکمکه باشلامش . « خواجه . شیمدی بونی نه‌یه دوکیورسین ، قباحتی نه‌در . » دیدیکلرنده « هپ صوچ بونکدر . بواوکره‌تمه‌مش اولسه دونکی بوزاغو بوخاشاریانی نه بیلسین . » دیمش .

« لطیفه » . برکون خواجه دربنده گیدرکن برچوبانه راست گلوب چوبان « افندی . فقیه‌مسین » دیر . خواجه « أوت » دیر . چوبان دیرکه : باق شودره‌نك ایچنده یاتان جانلره . بونلره مسئله صوردم . بیله‌مدیلر . هپ اولدوردم . ابتدا گل سنکله قول ایده‌لم . جوابه قادر ایسه‌ك مسئله صوره‌یم دکلسه‌ك صورمایه‌یم » خواجه نه‌در سؤالك » دیر چوبان « آی یکی ایکن کوچوك اولور . صوکره بویور . تکرلك اولور . اون بشندن صوکره کوچولور . هلال قدر قالیر . صوکره غائب اولور . او اسکی آیی نه‌یاپارلر » دیر . خواجه شوقدر شیئی بیله‌مدکمی . اواسکی‌بن آیی اوزاتیرلرده شیمشك یاپارلر . کورمزمیسین ، کوك گورله‌ینجه ناصل قیلج گبی پارلار . » دینجه چوبان « آفرین فقیه » . ابو بیلدك . بنده اویله فکر ایدردم . » دیمش .

« لطیفه » . بروقت برکویلی خواجه مرحومه برطاوشان کتیریر خواجه کویلی‌یه الدن گلدیکی قدر عزت واکرام ایدر . بر هفته صوکره ینه گلیر . خواجه طانیه‌مز . « گچن هفته سزه طاوشان گتیرن کویلی‌یم » دیر . خواجه حسن قبول گوستروب چوربا چیقاریر . طاوشان صویندن چوربایه بویورك » دیه لطیفه ایدر . برقاچ گون صوکره اوچ درت کویلی گلوب مسافر اولمق ایسترلر . خواجه « سز کیملرسگز . » دیه صورار . « طاوشان گتیره‌نك قومشولری‌یز » دیرلر . خواجه بونلره‌ده لقمه چیقاریر ، مهمان ایدر برهفته صوکره ینه برقاچ کیشی گلیرلر . خواجه بونلره‌ده صورار . « طاوشانی گتیرن کویلی‌نك قومشوسنك قومشوسی‌یز » دیرلر . خواجه « خوش گلدیکز »

دیوب اورته‌لق قارارمه‌دن همان اوکرینه برطاس صو کتیریر . کویلیلر طاسه حیران حیران باقدیقدن صوکره « افندی بونه‌در . » دیه‌رلیله خواجه دخی « طاوشانك صوینك صوینك صوییدر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . برکون خواجه اشکینه بینوب شهر خارجنده‌کی باغچه‌سنه کیدرکن یولده آبدست بوزه‌جغی کلیر . صیرتندن آبدستلکی چیقاروب اشکك اوستنه آتار . کندیسی برایکی آدیم ایلریده برآغاج سیرنده آبدست بوزار . او اثناده برخرسز کلوب یاواشجه خواجه‌نك جبه‌سنی آلیر کوتورور . خواجه

خواجه ـ کتیر آبدستلکمی آل سمریکی

کلیر باقارکه جبه چالنمش همان اشکك سمرینی صیرتندن چیقاریر ، آرقه‌سنه کیر . اشکك قیچنه محکم برقامچی ایندیروب ناصل چالدیردکسه اویله‌جه کتیر آبدستلکمی ، آل سمریکی . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون محله جوجوقلری بربرلرینه « کلیکز . خواجه‌یی آغاجه چیقاروب پابوشلرینی چاله‌لم . » دیه قرارلاشدیریرلر . برآغاجك دیبنده « کیمسه بوآغاجه چیقامز . » دیه شدتلی مباحثه‌یه باشلارلر . خواجه اورادن کچرکن بحثه قولاق ویروب ایچلرینه قاریشه‌رق « بن چیقارم . » دیر . جوجوقلرده « چیقامزسین . چیقیله‌جق کبی کورونور اما هر بیکیدك کاری دکلدر . کیت ایشیکه . » دیرلر . خواجه بر آتش کسیلوب « چیقارمی‌یم . چیقامازمی‌یم .

خواجه ـــ بلکه آغاجدن اوته‌یه یول دوشر دیدیکنك رسمیدر

بن شیمدی سزه کوستریرم » دیه‌رك همان خواجه اتکلرینی بلینه چرەیوب پابوشلری صیق صیق قوینه صوقغه اوغراشیر . جوجوقلر « افندی . پابوجی نه‌یه قوینکه صوقیورسین . آغاجده پابوجك نه‌لزومی‌وار . » دیدیکلرنده خواجه « ای ... نه بیایرسیکز اولادلر . حاضر یانمده بولونسون . بلکه آغاجدن اوته‌یه یول دوشر . » دیمش .

«لطيفه» بر كون كويلولردن برى خواجه‌يى جفت سورمك ايچون دعوت ايدر .

خواجه اونه بنوب تارلايه كلدكده براز چفت سوردى . سكره خواجه‌نك بر قوجه

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

خواجه چفت سورمق ايچون اوكوزه بنوب تارلايه كلديكى [illegible]

اولديغى و قومشولرك بيلديكى لازمدر بو بطال قالمايه اوكوزجكه بر [illegible]

[illegible] خواجه [illegible] ايكن [illegible] قومشولر دى كه [illegible] قوش [illegible]

يتشمزدى .

«لطيفه» بر كون قيرى كيلارده برشى آلمق ايچون كيردكده باقاركه خواجه بر كوپ آرقه‌سينه كيزلنمش ياتيور . « افندى بابا . بوراده نه ياپيورسين » ديجه آقيزم نه ياپه‌جغم . شو آناكك الندن غربت ايللرده اوله‌جغم بارى قورتوله‌يم . » ديمش .

خواجه كيلارده كوپ آرقه‌سنه صاقلانوب قيزيله محاوره‌سيدر

«لطيفه» بر كون نصرالدين افندى أونده اوتورور كن بر آدم قابويى چالار . خواجه « نه ايسترسين . » دير . « برپارجه آشاغى يه كليكز . » دير . خواجه آشاغى يه اينوب قابويه وارنجه فقير ادم « صدقه ايسترم . » دينجه خواجه حدتلنوب فقط هيچ طوريى بوزمايه‌رق « يوقارى كل . » دير . فقير تا كندى اوتورديغى اوسته قالنه جيقنجه خواجه « الله ويره . » دينجه فقير ديه

افندی . مادامکه بوش کوندره‌جکدك . نیچون آشاغیده سویله‌مدك » دیجه خواجه « یا بن یوقاریده ایکن سن نه ایچون سویله‌مدکده بنی تا قاپونك اوکنه قدر ایندیردك . » دیمش .

«لطیفه» . بر کون خواجه ملالری آرقه‌سنده اولدیغی حالده جامع شریفه درسه کیدرکن مرکبنه ترس بینر . ملالر «خواجه افندی نیچون بویله

خواجه اوکده مرکبه ترس بینمش، آرقه‌ده طلبه کلیور

ترس بینوب راحتسز اولیورسین » دیدیکلرنده افندی جواباً « اکر طوغری بینسه‌م سز بنم آرقه‌مده قاله‌جقسکز. سز اوکده کیده‌جك اولسه‌کز سزك آرقه‌کز بنم اوکمه دوشه‌جك . ایمدی بویله بینمك اولادر . » دیمش .

«لطیفه» . مرحوم نصرالدین افندینك بر مقدار آقچه‌سی وار ایمش.

بر کون خانه‌سی تنها ایکن بر یری قازار ، کومر . قاپویه قدر کیدر ، باقار « بن خبرسیز اولسه‌م بونی درحال بولورم . » دیر ، اورادن قالدیریر ، باشقه یره کومر ، ینه اوزاقدن معاینه ایدوب « بوده اولمه‌دی . » دیه‌رك باشقه‌بر یره صاقلار . الحاصل هیچ برینه کوکلی قانع اولمز. مکر خانه‌سنك اوکنده‌بر تپه‌جك وار ایمش .باغچه‌سندن بر اوزون صیریق کسوب آقچه‌یی طوربه ایله بو صیریغه باغلار . کوتوروب صیریغی او تپه‌یه دیکر . آشاغی اینوب یوقاری نظر ایدر . آرتق کوکلی راحت اولوب « آدم قوش دکل‌که اوچه‌ده بونك اوزرینه چیقه . أنی یرینی بولدم . » دیه‌رك کیدر . مکر حرامزاده‌نك بری خواجه‌یی کوزه‌تیر ایمش . خواجه کیتدیکی کبی تپه‌یه چیقار ، صیریغی سوکر ، چیقاریر . آقچه‌یی آلیر . صیریغك تپه‌سینه برآز صیغیر تزه‌کی سورر . صیریغی ینه یرینه دیکر ، کیدر . بر آره‌لق خواجه‌یه آقچه لازم اولمش صیریغك دیبنه کلیر ، کورورکه آقچه طوربه‌سیله کیتمش. صیریغك تا تپه‌سنده صیغیر تزه‌کی وار. کندی کندینه کمال حیرتله « بن بو صیریغه آدم چیقامز دیر ایدم . یا بونك تپه‌سنه صیغیر ناصل چیقمش . سبحان‌الله . بو برغریب ایشدر. » دییوب باشینی صاللارمش . رحمة‌الله علیه .

«لطیفه» . بر کون خواجه أوینه کلیرکن برقاچ طالب عامه راست کلیر . «افندیلر بوکیجه بزه کیده‌لم . بابا چورباسنی بزده ایچه‌لم » دیر . طلبه « پك کوزل . » دییوب خواجه‌نك آرقه‌سنه دوشر . أوه کلیرلر . خواجه « بویورك . » دییوب اوطه‌یه چیقاریر . ایچری کیرر « قاریجیغم برقاچ مسافر کتیردم . بر طاس چوربا ویرده ییه‌لم . » دیمکله زوجه‌سی « آه ، افندی أوده یاغمی وار ، پرنجمی وار . مصرف کتیردیکك وارمی‌که چوربا ایسترسین » جوابنی‌ویرر. خواجه محزون‌اولوب « قادین. ویر اورادن بکا چوربا طاسینی.» دیر طاسی آلوب افندیلرك یانینه کله‌رك « افندیلر . تعییب ایتمه‌یکز . اکر بزم أوده یاغ ، پرنج اولسه‌یدی سزه شو طاس ایله چوربا چیقاره‌جق ایدم . » دیمش .

«لطیفه» بر وقت خواجه خسته‌لانیر . قومشو قادینلری ایشیدوب خاطر صورمغه کلیرلر . خواجه‌یی ایجه بولوب قادینلردن بری لطیفه قصدیله «افندی . الله کچندن ویرسین. شاید سکا برامر حق واقع اولورسه نه‌دیه‌رک یاس طوتهلم . » دیه صورنجه خواجه اوحالنده‌ده بذله کولقدن واز کچمه‌یوب «قادینلرک صحبتنه طویمزدی دیه آغلایکز . » دیه‌رک قادینلری کولدورمشدر.

خواجه‌یی قومشو قادینلرک عیاده‌سیدر

«لطیفه» خواجه ینه برکون تیمورک اقامتکاهنه واریر . بونی برقالتابان آته بیندیروب معیتنده آوه کوتورور . آو اثناسنده یاغمور یاغمغه باشلار . هرکس آتلرینی تپوب قرارگاهه واریرلر . خواجه‌نک آتی یورومه‌دیکی جهتله بالطبع قاچه‌مز . همان خواجه چیپلانوب اثوابنی آلتینه آلیر . یولده یاغمور کسیلنجه البسه‌سنی کیوب منزلگاهه ایریشیر . بادشاه خواجه‌یی ایصلانمامش کورونجه سبب وحکمتنی سؤال ایلر. خواجه «انسان بویله‌ییکیت آتک اوستنده

ایصلانیرمی . یاغمور باشلایجه همان براوزنکی چالدم . بنی قوش کبی منزله ایرشدیردی . » دیر . بادشاه متعجب اولوب امر ایدر . اوحیوانی باش طاوله‌یه باغلارلر . او اثناده ینه شکاره کیدرلر . بادشاه او آته بینر . بالتصادف ینه یاغمور یاغار . خواجه وسائرلری حیوانلرینی تپوب همان قرارگاهه ایریشیرلر . بادشاه او تنبل آت اوزرنده مکمل صورتده ایصلانیر . کیج وقت منزلگاهه واصل اولور. ایرته‌سی کون خواجه‌یی چاغیرتوب تکدیر ایدرک «سکا یاقیشیرمی.

خواجه‌نک البسه‌سنی آلتینه آلوب چیپلاق آته بینمه‌سیدر

بکا یالان سویله‌دک : آلداتدک. بنی قیرده صوجوق کیبی صیر صیقلام ایتدک . » دیدیکده خواجه «جانم نه طاریلیورسین. سنک هیچ اذعانک یوقمی. اکرسن ده بنم کیبی البسه‌کی صویوب آلتکه آله‌رق حفظ ایده‌یدک . و یاغمور بیتدیکنده تکرار گیینه‌یدک ایصلانمازدک . بنم کیبی قورو البسه ایله کلیردیک» دیمشدر.

«لطیفه» بر صباح ایرکندن قاپوسنك اوگنده برآرابه‌نك کندی وطنی اولان سیوری حصاره گیتمکده اولدیغنی خواجه ایشیدنجه همان یاتاقدن فیرلایوب ؛ کوملکجه آرابه‌یه آتلار. خواجه محترم ومظنه‌دن بر ذات اولمغله ایشینه قاریشمزلر. کویه یاقلاشدیقلرنده آرابه‌جیلر بر آدم قوشدوروب خواجه افندینك گلمکده اولدیغنی خبر ویررلر . بوتون کویلی قارشی چیقوب خواجه‌یی چیریل چیپلاق گوره‌رك «افندی . نه‌در بو حال . » دیه حیرتله سؤال ایله‌مه‌لریله خواجه رحمة الله علیه «سزی پك سودیکمدن البسه گیمه‌سنی اونوتدم . » دیمشدر .

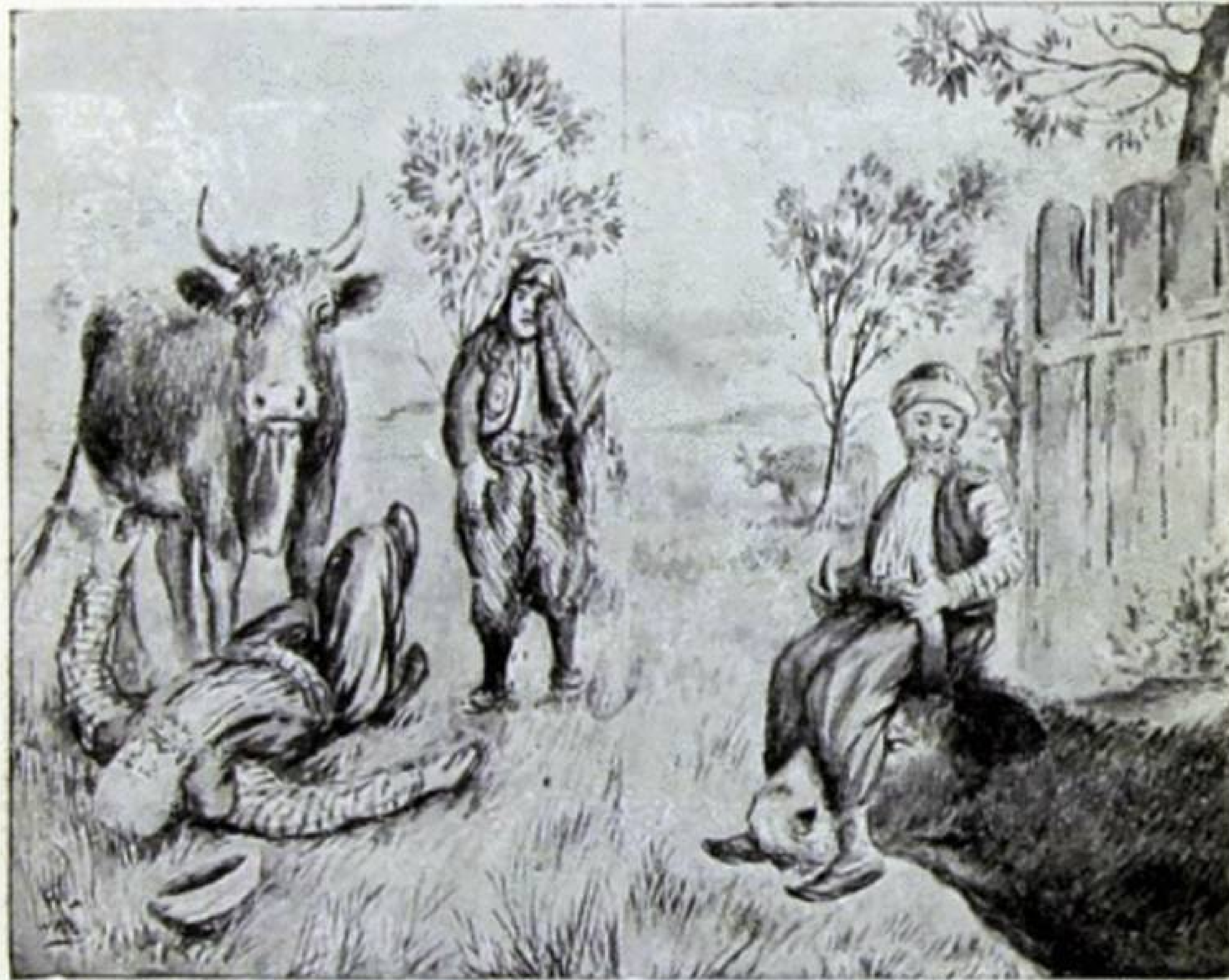

خواجه‌نك چیپلاق سیوری حصاره گیتدیکیدر

«لطیفه» ، خواجه‌نك ایری وهیبتلی بر اوکوزی اولوب یای گبی قوجه‌مان ایکی دانه بوینوزی وار ایمش. هر زمان حیوان خرگله‌دن صالینه‌رق

عودت ایلرکن ایکی بوینوزینك آراسینه بینمکه خواجه‌نك ایچی گیترر ایمش. کندی کندینه «آه شونك ایکی بوینوزی آراسینه اوتورسه‌م اللرمله بوینوزلرندن طوتوب بر جولان ایله‌سه‌م . » دیه خولیالر قورارمش. بر گون اوکوز حاولیده یاتارکن خواجه فرصتدر دییوب اوصولجه اوکوزك آلتینه اوتورور. اوکوز فنا حالده خویلانوب خواجه‌یی قالدیریر ، یره چالار. خواجه بینی اوزرینه تکرمکز

خواجه‌نك اوکوزك ایکی بوینوزی آره‌سینه بینوب دوشمه‌سیدر

یوارلانوب دوشر ، عقلی باشندن گیدر . اوراده بییغیلیر قالیر . قاریسی گلوب خواجه‌یی او حالده گورونجه هلاك اولمش صانیر . آغلامغه باشلار . بر زمان صوکره خواجه گوزلرینی آچوب قاریسنی آغلار گورنجه «آغلامه قاریجغم . واقعا خیلی زحمت چکدم اما هله آرزومه نائل اولدم یا . » دیمشدر .

«لطیفه» خواجه برقاچ طلبه‌یه راست گلوب «بویورك، بزه گیده‌لم.» دیه‌رك اوك قاپیسنه قدر گتیرر. «سز آزیجق بوراده طورك» دیه ایچری گیروب حرمنه بر بهانه ایله قاپی اوگنده‌کی سوخته‌لری صاومه‌سنی سویلر. حرمی قاپی آرقه‌سندن گویا بیلمه‌مزلکدن گله‌رك نه‌ایسته‌دکلرینی صوردیقدن صوگره «افندی یوق.» دیر. سوخته‌لر «آجانم. شیمدی برابر گلدك.

خواجه‌نك پنجره‌دن باشنی چیقاروب طلبه ایله محاوره‌سی

او بزی زورلادی گتیردی.» دیرلر. قادین خواجه‌نك خانه‌ده اولمه‌دیغنده اصرار ایدر. نزاعی آرتیریرلر. خواجه صبر ایده‌میوب پنجره‌دن باشنی اوزاته‌رق «به افندیلر. نه مجادله ایدرسیگز. بلکه قاپی ایکیدرده برندن چیقمش گیتمشدر.» دیر.

«لطیفه» خواجه‌نك حرمی طوغوره‌جق اولور. ایسکمله اوزرنده بر ایکی گون اوتورور، طوغوره‌مز. ایچریدن قادینلر «افندی بردعا ویا بر چاره بیلیرسه‌ك یاپه‌لم‌ده چوجوق طوغسون» دیه‌لریله خواجه «بن اونك علاجنی بیلیرم» دیه همان بقاله قوشوب برآز جوز آله‌رق طوغرو ایچری گیرر. وایسکمله‌نك آلتینه جوزلری دوکه‌رك «شیمدی اوغلان جوزلری گورور گورمز اوینامغه چیقار» دیمشدر.

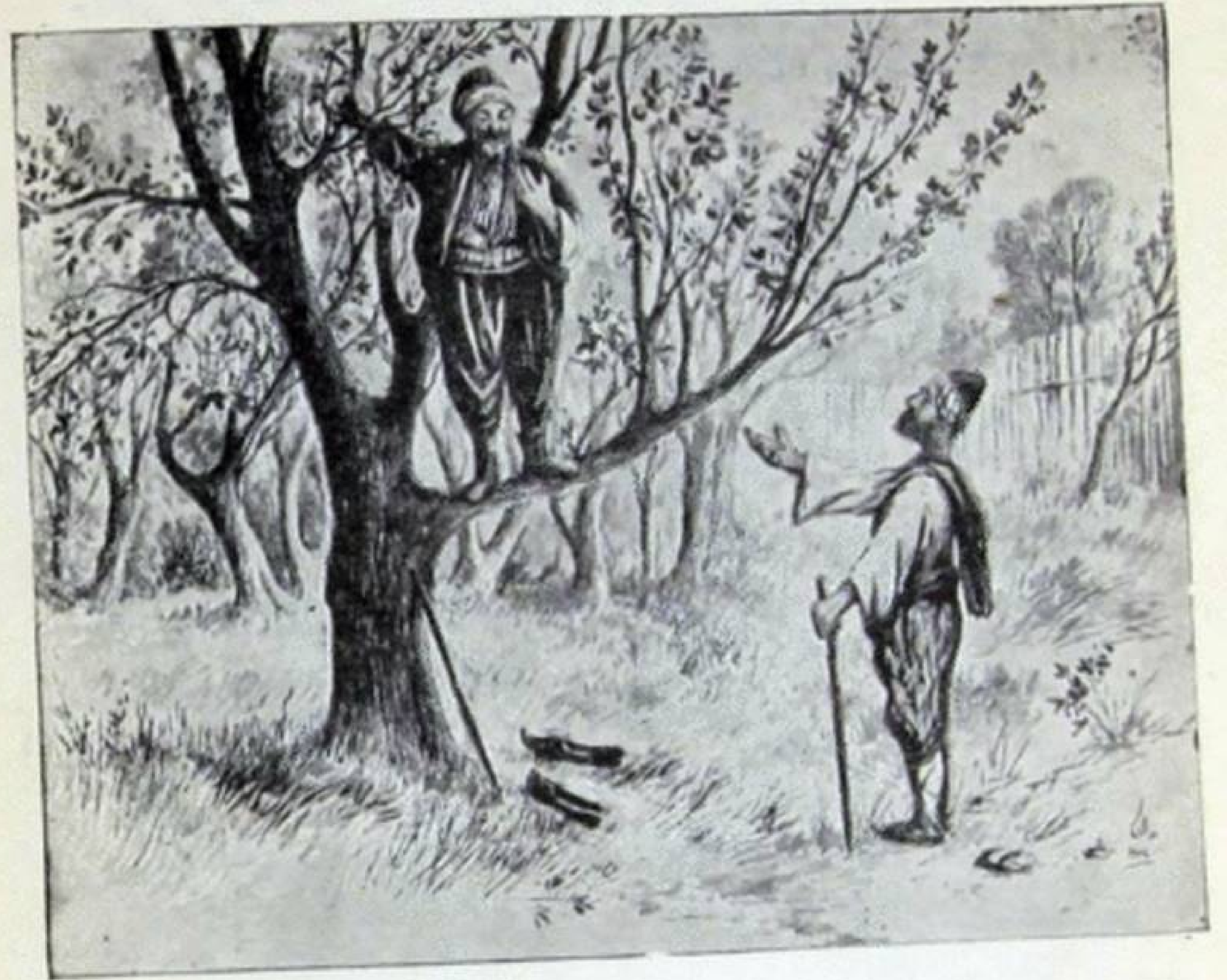
«لطیفه» بر گون حرمی معذّبلك اولمق اوزره چوربایی سفره‌یه غایت صیجاق اوله‌رق قویار. بالآخره ینه کندیسی اونوتوب طولو قاشیغی همان معده‌یه ایندیرر. شدّت اضطرابدن گوزلرندن یاش گلیر. خواجه حرمندن سبب آغلامه‌سنك وجهنی صورنجه «والدهم مرحوم، بو چوربایی پك چوق سوردی‌ده اوخاطریمه گلدی. اونکچون آغلادم» دیر. خواجه‌ده حرمتلیجه برقاشیق چوربایی یوتارلامه‌سی عقبنده گوزلرندن یاش بوشانیر. حرمی «یاسك نه اولدی. سن نه ایچون آغلایورسین.» دینجه خواجه «اوغورسز آناك اولوب‌ده سنك گبی نابکارك صاغ قالدیغنه آغلارم» دیمشدر.

«لطیفه» خواجه‌نك مخدومی بر گون «بابا!. سنك طوغدیغنی بیلیرم.» دیر. حرمی اوغلانی پایلامغه باشلایینجه خواجه «به قادین، نیچون بغیرحق اینجیتیورسین. اوغلان عقللیجه‌در. بیلسه‌ده اولور.» دیمشدر.

«لطیفه» خواجه برگون برعجمی بربره تراش اولور. بربر اوسطوره چالدقجه کسر، متصل پاموق یاپیشدیریرمش. خواجه برآره‌لق قاووغنه اوزانوب گیمك ایستر. بربر «افندی. دها یاریسی تراش ایدلمه‌مشدر» دیمکله خواجه «به حریف. سن باشمك یاریسنه پاموق اکدك. بیراق، یاری بن‌ده باقیسنه کتان اکه‌یم.» دیمشدر.

«لطیفه» خواجه برکیمسه‌نك باغچه‌سنده‌کی زردالی آغاجنه چیقوب زردالی یرکن صاحبی گله‌رك «آغاجده نه ایشك وار» دیه صورار. خواجه

«بلبلم اوتیورم .» دیر . حریف «اوت باقه‌لم ، ایشیده‌لم .» دیر . خواجه اوتمه‌یه باشلار . حریف اختیارسز کوله‌رك «بلبل بویله‌می اوتر» دینجه خواجه «عجمی بلبل بوقدر اوتر .» دیمش .

خواجه‌نك زردالی آغاجنده اوتمه‌سی باغچه صاحبنك آشاغیدن حیرتله تعریض ایتمه‌سی

«لطیفه» بر کیجه آی آیدینلغنده خواجه قویودن صو چکه‌جك اولور باقارکه آی قویونك ایچنده‌در . چیقارمق ایچون ایپه چنگلی طاقوب صارقیتیر . تصادفاً چنگل بر طاشه طاقیلیر . خواجه اولانجه قوتیله ایی چکمکله چنگل قورتولوب خواجه صیرت اوستی دوشنجه باقارکه آی کوك یوزنده‌در . «حمد وثنا اولسون . چوق زحمت چکدم اما هله آی‌ده یرینه کلدی .» دیمش .

روایت اولونورکه

خواجه مرحوم «نورالله قبره» هرعلمده ماهر وهر فنده کامل ایمش . لکن طلبه کندیسندن درس رجا ایله‌دکلرنده «قدوری اوقویه‌لم» دیرلرسه اوقوتور ایمش . باشقه برکتاب ایسته‌یه‌جك اولورلرسه اوقوتمز ایمش . بعض ارباب وقوف دیمشدرکه: خواجه قدوری اوقوتورایکن کشف وکرامت صاحبی اولمش . قدوری شریف اوقوتمغه وقف انفاس بویوردیقلرینك سرّ وحکمتی بو ایمش . رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَی رَحْمَةً وَاسِعَةً .

خواجه نصرالدین مرحومك تربه‌سنك دیکر طرفدن کورونیشی

« لطائف خواجه نصرالدين » كتابنه ذيلدر

تخميناً بر عصر مقدم تعليق خطله يازلمش بر مجموعه‌دن منقولدر :

«لطيفه» خواجه بر آره‌لق قونيه‌ده بولونوركن بر طوْر احترازی ايله « غالبا زوجه‌ك وفات ايله‌مش . » ديمشلر . « اولمه‌سه‌ده ذاتاً بن اونی بوشايه‌جقدم » ديمش .

«لطيفه» خواجه بر كون اشكنی قوشدوروركن دوشمش . چوجوقلر « آ ... خواجه اشكدن دوشدی . » ديه صارافه‌يه آلمه‌لريله خواجه «آچوجوقلر . دوشمه‌سه‌م‌ده ذاتاً بن اينه‌جكدم . » ديمش .

«لطيفه» خواجه طاغده اودون كسوب اشكنه يوكلتمش . بالطه‌يی ، آباسنی مركبك اوستنه آتوب « بن طاغ يولندن كيده‌جكم [١] سن طوغرو يولدن كل . » ديوب كيتمش . اوه كلمش ، باقمش كه اشك كلمه‌مش . قاريسنه — اشك كلديمی خبر كلمدی — ماشاءالله بن اشكدن اول كلمشم — يولنده محاوره‌دن صوكره بر مدت اشك كلمه‌يوب كجيكنجه «وارەيم ، باقه‌يم . اشك نره‌ده قالدی» ديه‌رك طاغه واصل اولور . باقاركه اشك بيراقديغی يرده اوتلايور . اما اوستنده آبا ايله بالطه يوق . همان اشكك اوزرندن اودونی ييقوب سمری صالله صيرت ايدر . اشكده خشم وعتابله خطاب ايدوب « سن حالا قوديغم يرده اوتلايورسين . هايدی اويله ايسه آبا ايله بالطه‌يی كتيرده سمريكی آل . » ديمش [٢]

[١] چونكه طاغ يولی يوكلی حيوان يكه‌جك صورتده منتظم دكلسه‌ده يايان آدملر ايچون كيدبرمه اولور .

[٢] بوحكايه بالاده مختصر برصورتده يكدی . حال بوكه بودها اطرافلی ، دها مكمل يازلمش . هم‌ده « سن حالا قوديغم يرده اوتلايورسين . » مثل مشهوريمزك منشأنی‌ده كوستريور . اونكچون بونك‌ده تحريری مناسب كورولدی .

«لطيفه» خواجه‌نك اشكی اولمش . قاريسی « بر اشكه محتاجز . هايدی بازاردن بر اشك آل » ديه‌الينه آلتی غروش ويرمش . خواجه بازاردن آلديغی اشكك يولارينی چكوب آردينه باقه‌دن يولنه دوام ايدركن ايكی كلخان بكی سوزله‌شوب ياواشجه اشكك يولارينی صييرلر . بری اشكی بازاره كوتورور . بارەسنی بايلاشمق اوزره صاتار . ديكری يولاری باشنه كچيروب خواجه ايله برابر خانه‌نك قاپوسی اوكنه كليرلر . خواجه آردينه دونوبده اشك يرينه بر آدم كورونجه فوق العاده شاشالار . « باقه‌لم آ ، آبول . سن نه‌جيسين . » ديينجه هين اوغلی سوموكنی چكه‌رك ، كوزلرينی بوزه‌رك ، سينه‌ده حزين بر طور ويروب « آه افندم ، جاهللك . ناصلسه آنامك حضورنده بر اشكلك ايتدم . آشيری درجه جانی ياقدم . والده‌م‌ده [ديلرم اوغلان اشك اوله‌سين] ديه انكار ايله مكله درحال اشك اولدم . بنی بازاره كوتوروب صاتديلر . سز آلديكز . سزك يمن وبركتكزله شيمدی آدم اولديم . » ديه خواجه‌يه بر چوق تشكرلر ايله‌مش خواجه‌ده «هايدی بر دها اويله كلخانيلك ايله‌مه . » يولنده نصيحت ايله‌يوب صالی ويرمش . ايرته‌سی كونی تكرار اشك آلمق اوزره بازاره وارمش باقمش كه دونكی آلديغی اشك ينه جانباز الده طولاشيور . خواجه همان مركبك قولاغنه اكيلوب كوله‌رك «كيدی كوفته‌خور . غالبا سوزيمی ديكله‌مه‌يوب ولده‌اكی ينه طاريلتمشسين . » ديمشدر . [١]

«لطيفه» خواجه‌نك خانه‌سنه خيرسز كيرمش . خواجه كوروب يوك ايچنه صاقلانمش . خيرسز خانه‌يی يوقاريدن آشاغی آرامش ، چاله جق برشی بوله‌مامش . «عجبا يوكده برشی وارمی . » ديه قاپوسنی آچنجه كورور كه خواجه آياقده طوروبور » خيرسز خلجانندن شاشيروب « بورده‌ميسكز . » ديمكله خواجه «اوت . سزدن حجابمدن بورايه صاقلاندم . چاله‌جق برشی بوله‌ماديغكزه غايت اوتاندم . » ديمش .

[١] توفيق بكك (لطائف خواجه نصرالدين) نده‌ده واردر .

«لطیفه» خواجه خانه‌سی ایچنده یوزوك غائب ایتمش ، بوله‌مامش . جیقمش قابوسی اوگنده آرارکن قومشوسی سؤال ایدوب ایچریده یوزوك غائب ایتدیکنی آکلاینجه «او صورتده ایچریده آراسه‌ڭ آ . » دیمکله خواجه «ایچریسی پك قارا کلق‌ده اونکچون بوراده آرایورم . » دیمشدر .

«لطیفه» خواجه جیفت سوررکن قایش قیرلمش . باغلایه‌جق برشی بوله‌مایوب باشنده‌کی صاریغی اوج قات ایدرك باغلامش . اوکوز زورلاینجه درحال صاریق اوزولمش . «باقیندی دودوکم، قایش نه‌لر چکر . » دیمشدر .[١]

«لطیفه» خواجه دلیقانلیلغنده بر بوستانه کیروب قاوون قوپاریرکن [٢] بکجی کوروب اوزاقدن هایقیرمش . «هی !.. اوراده نه ایشڭ وار .. جیق بوستاندن !.» دیمش. خواجه‌ده «بویوك آبدستمی بوزیورم» دیه‌جواب ویرمش. حریف کلوب «هانی یا قباحتك . » دینجه اوراده برتازه صغیرترسی وارمش اونی کوسترمش . بکجی «به‌هی آدم . اوصیغیر ترسیدر . » دینجه خواجه «یاسن راحتله آدم کبی ترسله‌مکه براقدکمی . » دیمشدر .

«لطیفه» خواجه مملکتده قاضی ایمش . بر حریف فریاد ایدرك «طانبوریمی چالدیردم ایدی . [٣] چارشیده فلان آدمك النده بولدم . بکا آلیویریکز . » دیدی. خواجه دخی محضر ایله‌حریفی کتیرتوب سؤال ایله‌دکده «بو طانبوری بن‌دیار آخرده صاتین آلدم . » دیدی خواجه شاهد ایسته‌یوب حریف کتیردیکی شاهدلری حضوره جیقاردی . خواجه آغالر . سز نه‌یه شاهدسکز » دینجه شاهدلر «بوطانبور بوآدمکدر. اوست پرده‌سی قیریقدر.

[١] (لطائف لامعی) ده دخی مسطوردر .
[١] اناطولینك عادات قدیمه‌سندندرکه یمیش ، بوستان قبیلندن شیلره اهمیت ویرمزلر. صاحبنه طانیشه‌دن برینك باغچه‌سنه کیروب قوپاریرلر . بر قابه طولدوروب کورولمزسه نه‌قدر یلسه بأس کورولمز . اکثریا باغچه صاحبلری سس چیقارمز اما بعضلری‌ده سویله‌نیر.
[٣] طانبور ـ آناطولیده اوچ تللی ویر آرشین قدربوینده طانبور یاوروسنه اطلاق ایدرلر . بعضاً آلتی تللی‌ده اولور . فارسیسی (سه‌تار) و (ششتار) در. (جوره) دخی دینیلیر . الیوم (طانبوره) دیرلر .

بورمه‌لری غایت کوشکدر . وآلتی تللیدر . » دیه ادای شهادت ایدوب فی‌الواقع عینی ظهور ایتمکله طانبوری مدعی یه حکم ایده‌جکی وقتده ذی‌الید [١] «بوشاهدلر تزکیه [٢] اولونسون . زیرا بری اوغلان یزه‌ونکیدر، بری‌عورت یزه‌ونکیدر . » دیه جرح ورد ایتمك ایسته‌مکله خواجه «به‌هی آدم تزکیه‌یه نه‌حاجت . طانبور دعواسنده بوشاهدلردن اعلاسی اولمز . » دیمش .

«لطیفه» خواجه‌نك آکه‌سنه برحریف برسیله اورمش خواجه آرقه‌سنه دونوب باقینجه «عفو ایدرسکز . سزی تکلفسزو دوستلرمدن برینه

خواجه قاضی‌یه برسیله عشق ایله‌یوب جزای نقدی‌یی صایشدیغیدر

بکزندم . » دیمشده خواجه یاقه‌سنی براقمایوب سورکله‌یه‌رك محکمه‌یه

[١] ذی‌الید ـ دعواده مدخلی اولان یعنی دعواجی .
[٢] تزکیه ـ شاهدك طوغرو ، تمیز آدم اولدیغنی آراشدیروب تحقیق ایتمك .

کوتورمش . قاضی‌یه شکایت ایتمش . مکر اوحریف قاضینک احبابی ایمش . قاضی حریفی احضار ایدوب « هایدی خواجه . سن‌ده بوکا بر سیلله اور . » دیمش . خواجه راضی اولمامش . قاضی « اویله‌ایسه خواجه افندی حقك برآقچه‌در . هایدی افندی جزای نقدی اولمق اوزره برآقچه کتیر . خواجه افندی‌یه ویرملوده ارضا ایدملم . دیه‌رك حریفی آشیرمش . خواجه ساعتلرجه بکله‌یوب حریفك صاووشدیرلدیغنی آکلایجه قاضینك طالغینلغندن استفاده ایدوب «یاستار» دیه‌رك بوینیه لوندانه برسیلله عشق ایتمش و «افندی حضرتلری بنم دها زیاده انتظاره وقتم یوق . او برآقچه‌یی اوآدمدن سن آل » دیه‌رك صاووشوب کیتمشدر . [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه تیمورلنك دیمش که «خواجه بیلیرسین که خلفای عباسیه‌دن هر برینك عنوانی کیمی موفق بالله ، کیمی متوکل علی‌الله ، کیمی معتصم بالله هپ بویولده ایدی . بنده اونلرك میاننده کلسه‌ایدم ، بنم عنوانم نه اولوردی .» خواجه درحال دیمش که : ای صاحبقران . هیچ شبهه ایتمه‌یکز که سزککی محقق صورتده « نعوذبالله » اولوردی [٢]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه قاریکك عقلی ضایع اولمش » دیمشلر . خواجه براز تأمل وتفکره وارمش . «نه‌دوشونیورسین » دیه صوردیقلرنده « بزم قارینك اصلندن عقلی یوغیدی . عجبا نه‌سی ضایع اولدی . اونی دوشونیورم » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه قاریسنی بوشامق ایچون محکمه‌یه وارمش . قاضی « قاریسنك ، باباسنك اسملری ضبط اولونسون» دیکله خواجه‌یه صوردقلرنده « بیلمم» دیمش . قاضی «قاچ سنه‌لك زوجه‌کدر» دیه سؤال ایدوب خواجه‌دن

---

[١] بوحکایه (حکایات ودادی) ده دخی مسطوردر .
[٢] بوحکایه (سلطان محمودله سعید افندی) میاننده جریان ایله‌دیکی مروی ایسه‌ده مأخذیمز لااقل برعصر مقدم (نصرالدین وتیمورلنك) ه عطفله حکایه ایتمش . استانبولده علیه‌دن برذاتك مجموعه‌سی اولدیغی ظن غالب اولان اوذاته دیمك که لااقل دهایارم عصر ایلری‌یه عائد برکیمسه طرفندن بویله نقل ایدلمشدر . والله‌اعلم .

« برقاج سنه اولدی » جوابنی آلمغله « به‌آدم . سنه‌لردن بری انسان قاریسنك آدینی اوکره‌نمزمی . » دینجه خواجه « مرادم تکچنمك دکل که‌آدینی صوره‌یم» دیمشدر [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه طام آقتاریرکن بردیلنجی « آزیجق آشاغی‌یه بویورك سزکله برصحبتم وار . » دیوب خواجه آشاغی اینجه حالنه آجندیره‌جق برمقدمه‌دن صوکره صدقه ایسته‌مش خواجه الندن طوتوب عزت واکرامله طامه چیقارمش « الله‌ویره قوزوم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه زوجه‌سی ایپلیك پیشیرمك ایچون کولخان کولی ایصمارلامش . الینه‌ده برطوربه ویرمش . برهفته‌در کولخان یانه‌دیغندن کول بوله‌مامش . یولده کلیرکن یانغین یرنده براز أکسر بولوب طوربه‌یه قویمش . اوه‌کلوب قادین هانی کتیردیکمی دینجه خواجه طوربه‌یی الینه طوتوشدورمش قادین آلوب دمیر شیقیرتیسینی ایشیده‌رك سیلکمش ، اکسرلر دوکولمش . قادین کال حیرتله « بونه افندی . » دینجه خواجه « به جاهل قاری . سنك اوکا عقلك ایرمز . اوقور یازارلر آره‌سنده [اکثر ایچون حکم کل واردر .] [٢] دیه برقاعده واردر . دیمك که اکسرده کولك یرینی طوتار [٣]

---

[١] معلومدرکه علی‌الخصوص طاشره‌ده زوج زوجه بربرلرینك آدینی اصلا چاغیرمزلر . اوائل تأهلده برایکی دفعه اسملری ذکر اولونورسه‌ده صوکره اونوتولور ، کیدر .
[٢] (اکثر ایچون حکم کل واردر) یعنی هرهانکی شیئك اکثریسی برنقطه‌ده متفق ایسه جمله‌سی اونقطه‌ده متحددر دیه حکم ایدیله بیلیر . هرهانکی قومك اکثریسی بر فعلده ، براعتقادده ، براعتیادده متفق ایسه هپسی اونلری مروجدر دیه حکم اولونه بیلیر ـ املاده (اکثر) ایله (اکسر) ، (کل = هپ ، جمله ، همه) ایله (کول = رماد ، خاکستر) آره‌سنده فرق وار ایسه‌ده تکلمده بالطبع فرق اولمز . برده لطائفده نکات ادبیه‌ده اوقدر اینجه الله‌یوب صیق طوقونمز . خواجه (اکثر ـ اکسر . کل ـ کول) آراسنده برمناسبت جزئیه بولمش ، بوسوزی صرف ایتمش . ایشته اوقدر . والعهدة علی‌الراوی .
اکسر ـ طوغروسی (یکسر) درکه دوز باشلی دمیر چیوی دیمکدر . چامال باش چیوی دکلدر .
[٣] توفیق بکك نشر ایله‌دیکی (لطائف خواجه نصرالدین) ده مسطوردر .

[صوكره قادین نه دیمش – بالطبع حیران حیران برمدت افندینك یوزینه باقدیقدن صوكره ایكی طرفنه باشینی صاللامشدر .]

﴾ لطیفه ﴿ خواجه كیجه یاریسی قاریسیله قونوشور كن بر آیاق یاطیرتیسی ایشتمش . صوصوب دیكله مكه باشلامش. اوآناده خواجه نك اوغلاغی مه له مش خیرسزلر دیمشلر كه: بوكیجه الیمزه بركله پیر كچمه دی. باری شو خواجه نك اوینه كیره لم . اویقوده ایكن باصدیروب خواجه یی اولدوره لم . اوغلاغی ده كسوب ییه لم . قاریسنی ده قاچیره لم. مالنی ده اوغورلایه لم. اوآناده خواجه خیزلی خیزلی اوكسوروب كورلتی یاطیرتی یاپمش. خیرسزلر قاچمش قاریسی « غالبا قورقودن اوكسوردك . یاطیرتی یاپدك » دینجه خواجه دیمش كه : اویله یا . سكا كوره نه وار . اونك اوراسینی اوغلاقله بكا صور .

﴾ لطیفه ﴿ خواجه خانه یاپدیرمق ایچون برمعمار كتیروب حریف « شورایه براوطه ، شورایه برصوفه ، بورایه بركیلار یاپه لی » دیه آشاغی یوقاری كزركن اوصورمش خواجه بوراجغه ده برآبدستخانه یاپه لی » دیمش [١]

﴾ لطیفه ﴿ خواجه یه یوز یاشنده آدمك چوجوغی اولورمی . » دیمشلر . « بیكرمی ، اوتوز یاشنده تازه قومشولری اولورسه اولور . » دیمش

﴾ لطیفه ﴿ خواجه نك قومشوسی برقازان چالدیرمش . برینك النده بولنوب خواجه یی شهادته كوتورمش. قاضی بوقازان بومسلمانك اولدیغنی سن بیلیورمیسین » دیه خواجه یه صوردیقده « اوت. كیل قوطولی [٢] زمانندن بری بیلیرم . بونك النده بویومشدر . » دیمشدر .

(١) بوحكایه باشقه لرینه ده عزو ایدیلیر .

(٢) (كیل) فارسی (كِل) كاف فارسینك كسری ولامك سكونیله تلفظ ایدیله ن كلمه دن توركجه مزه منقول اولوب فی الاصل چامور دیمكدر . بوراده مقصد بر نوع باغلی چاموردركه اسكیدن ساده ویاایچنه گل ، مسك ،عنبر قاریشدیره رق قالیب یاپارلردی . صابون یرینه قوللانیرلردی . حالا اناطولی ایچریلرنده قوللانیرلر . (كیل قوطوسی) حمام طاقیمی ایچنه باقیر قوطوایچنده صابون مقامنده كیل قورلردی. ایشته اوقوطودر. اغنیانك كوموشدن بیله اولوردی . گل ایله قاریشدیرلمش كیل قالبی حقنده سعدینك : (گلی خوشبوی درحمام روزی – رسید ازدست محبوبی بدستم) منظومه سی پك مشهوردر . بو (كیل) برنوع باغلی تو براق معدنی اولمغله بعض آدملر، علی الخصوص حامل قادینلر مبتلاسی اولوردی

﴾ لطیفه ﴿ خواجه دكیز كنارنده غایت صوصامش. ناچار برمقدار ایچمش، حرارتی تسكین اولمه دیقدن باشقه بوغازی یانوب معده سی آللاق بوللاق اولمش. برازایلری كیدوب برطاتلی صو بولمش. قانه قانه ایچمش. وطاقیه سنی طولدوروب كوتورمش ، دكیزه دوكمش . « بیهوده كوپوروب قابارمه . بوشنه عالمه عظمت صاتمه . صو دیدیكك بویله اولور . » دیمشدر .

﴾ لطیفه ﴿ خواجه یه «جنازه یی كوتورركن تابوتك اوكنده می بولونه لی، آردینده می . » دیمشلر . « ایچنده بولونمایكده نره سنده بولونورسه كز بولونك» دیمش [١]

﴾ لطیفه ﴿ . خواجه مرحوم برایش ایچون بروسه یه كلیر. دوآرده اوقدر اوغراشیر، ایشی اولماز. بریسی « اگرصباح نمازینی قرق كون اولوجامعده محراب یانده قیلارده قرق برنجی كون مناجات ایدرسه ك ایشك اولور » دیر. خواجه بویله یاپار . بنه مقصودینه موفق اوله ماز . برصباح ده اولو جامع جوارنده (كوجوك مسجد) ه كیدر، عقیب صلاتده صدقله مناجات ایدر. بحكمة الله تعالی ایشی اولور. همان (اولوجامع)ه كلوب بویوك قاپودن ایچری كیره رك بلندآوازله « یازق سكا . اوغلك قدر اوله مادیك .» دیمش .

﴾ لطیفه ﴿ .خواجه بركون قالافات یرینه كلوب آتش یاقه رق كمی یه نه یاپدقلرینی صورمش . « قونده یاقار ، زفت سوررلر . كمی سرعتلی یورور . » دیمشلر . خانه سنه گلدیكنده اشكینك آیاغی كوستكله یوب قونده چالیسنی یاقه رق طوتوشدیردیغی كبی اشك كوستكی قیره رق روزكار كبی قاچمش. خواجه «كیدی اشك . دها زفت قطران سورمه دن باق نصل قوشیور .» دیمش .

﴾ لطیفه ﴿ براوزون یولجیلق اثناسنده خواجه غائب اولمایه یم دیه بلینه بر قاباق باغلامش . یولنه دوام ایتمش . منزلك برنده بر معذب اوصولجه قاباغی

[١ بو حكایه پك اسكی كتابلرده ظرفای اسلافه اسناد اولونمشدر .

آلمش كندی بلینه باغلامش. ایرتەسی كونی بلی قاباق باغلی آدمی خواجەاو كندە كورنجە شاشالایەرق « بن شو آدمم اما عجبا كندیم كیمم . » دیمشدر . [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه اویاپدیریرکن دولکره دوشەمه تاختەلرینی طاوانه، طاوان تاختەلرینی دوشەمەیه میخلامەسینی سویلەمش. دولکر سببنی سؤال ایدنجه « یاقینده تأهل ایدەجکم. انسان اولەنجه اوك آلتی اوستینه کلیر – دیرلر، ایکی مصرفی بر ایدەیم . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجەدن كوز آغریسنه علاج صورمشلر . «كچنده بنم دیشم آغریدی. چیقارتمقدن باشقه هیچ برعلاج كار ایتمدی. » دیمش. [٢]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه تأهل ایتمش بشنجی كونی بر جوجوغی اولمش . ایرتەسی كونی همان الف جزؤی، جزو كیسەسنی، یازی طاقیمی كبی شیلر كتیروب قونداغك باشی اوجنه قویمش . « افندی . شیمدیدن بونه اولەجق . » دینلره طوقوز آیلق یولی بش كونده قطع ایدن هانده ایسه بر قاچ كونه قدر مكتبه باشلار. حاضر یارەم وار كن لوازمنی دوزدم . » دیه جواب ویرمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجەنك آغاجه آصیلی اولان كوملكنی روزكار یره دوشورمش. خواجه « بزەبرقربان كسمك لازم كلدی. » دیه كندی كندینه سویلنمش. حرمی سببنی سؤال ایلەدیكده «یامعاذالله ایچنده بن بولونەیدیم.» دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه بر كون «قارایله اكمك یيمەسینی بن ایجاد ایلەدیم اما بن ده بكنمەدیم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ . خواجەیه « صباح اولنجه خلقك كیمی اویانه، كیمی بویانه كیدر، او نەدن . » دیه صورمشلر . « اكر هپسی برطرفه كیتسەلر دنیانك موازنەسی بوزولور، دوریلیر . » دیمش [٣]

[١] بوحكایەده بوكا یاقین برصورتده مشهور (هبنقه)یه اسناد اولونمشدر . برچوق كبكلری برایه دیزمشده بوغازینه آصمش. بونكله كندیسنی بیلیرمش. حمامده چیقارمش باشقه بریسی طاقوب قارشیسنه كچمش. هبنقه حیرت ایدرك (بوبن اما بن كیمم)دیەبونبون بقرمش . واقعا هبنقەیەده یاقیشیر .

[٢-٣] بوحكایەلر پك اسكی آدملره اسناد ایدلمش اولمق اوزره كتب قدیمەده مسطوردر.

﴿ لطیفه ﴾ . خواجه مرحوم باغ دیكنلری كوروب نەیاپدقلرینی صورار. « چوبوق دیكیورز . یارین اعلا، لطیف صالقیم صالقیم اوزوملر ویرەجك » دیرلر . خواجه برآز دوشـونوب باغجیلره « قوزوم . بنی ده دیكیكز . باقەلم ، بن نه جنسیت یمیش ویریرم . » دیمكله باغجیلر همان « پكی . » دییوب خواجەیی بلینه قدر طوپراغه كومرلر . كندیلری بر آغاجـك آلتینه چكیلوب یمك یمكله مشـغول اولورلر . ایلك بهار اولمغله خواجه ایچه اوشـور . قارنی ده آجیقیر . همان چابالانه ، چابالانه هزار زحمتله یردن چیقوب باغجیلرك یانینه كلـیر . باغجیلر « خـواجه افندی . نەیه یرکده طورمەدیك . » دیدكلرنده « واللهی برادرلر . طوغریسنی ایستر سەكز . یریمی سومەدیم ، طوتمادیم چیقدم . » دیمش

عرفادن برذاتدن مسموعدركه :

نصرالدين خواجه تيمور حضورنده ايكن بر سپاهی‌يی سرخوشدر دييه كتيرمشلر . « اوچ يوز دكنك اورك » ديمش . خواجه تبسم ايتمش . تيمور غضب ايدوب « بش يوز دكنك اورك » ديمش . خواجه قهقهه ايله كولمكه باشلامش . تيمور هنوز اوجاقدن چيقمش كبی بكباره آتش كسيلوب « شيمدی سكز يوزدكنك اورولسون » دينجه خواجه‌نك سيكيرلری كوشه‌يوب قاصيقلرينی طوته‌رق صاللانه صاللانه ماقاره‌لری قوبی ويرمشدر . تيمور ايسه اوفكه‌سندن ظيب ظيب صيچرايه‌رق « بره شريعت خائنی . دكيرمن قدر صاريغكله هم بنم اجرا ايله‌ديكم حد شرعی‌يی استخفاف ايلرسين . هم‌ده بنم كبی جهانی زانغير زانغير تيتره‌تمش برجهانكير جبارك حضورنده‌بولونيورسين. صوكره‌ده‌نه‌دهشتلی قتورمز بر يوركه مالكسين كه حالا كوليورسين . » دينجه خواجه دير كه ، طوغروسين. ايشك اهميتنی بيليرم . سنك‌ده نه‌يامان برخونخوار اولديغكی تماميله تصديق ايدرم . فقط نه‌فائده شوكا شاشيورم كه ياسن رقم بيلمه‌يورسين . يا بزم كبی اندن، كيكدن مخلوق اولمايوب آدك كبی جسمك‌ده دمير اوغلی دميردر . هله حمايت ايتمك ايسته‌ديكك شريعت غرادن هيچ خبرك يوق . سكساندكنك نه‌ده ... سكز يوز دكنك نه‌ده . امر ايتمك بك قولای فقط بو ينيرمی . نه اولور ، زحمت آلسه‌كده ويره‌جكك امر ، قابل اجراميدر ، دكلميدر . بر بارجه‌جق دوشونسه‌ك .

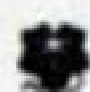

(مناقب شيخ كلشنی قدس سره) ده بالمناسبه يازلمشدركه :

خواجه‌يه شهر خارجنده شدتلی بر وهم عارض اولوب « اولدم . » دييه كنديندن كچمش بر خيلی زمان بكله‌مش ، بكله‌مش . هيچ بر كلوب كيدن جنازه‌سنی قالديرمغه تشبث ايدن اولمامش . فوق‌العاده آجيقمش . خانه‌سنه كيدرك ناصل اولديغنی ، نه‌ده وفات ايتديكنی قاريسنه آكلاتمش . ينه محل وفاتنه چكيلوب كيتمش . زوجه‌سی‌ده صاچلرينی يوله‌رق ، قان آغلايه‌رق

قومشولره قوشار . خواجه‌نك صحراده بردن بره وفات ايله‌ديكنی ، جنازه‌سی ميدانده قالديغنی سويلر . قومشولر پك محزون اولوب « خانم . نه‌زمان وفات ايتمش ، نره‌ده اولمش ، كيم خبر ويردی . » ديدكلرنده قادين دير كه : غريب خواجه‌نك كيمی وار . كنديجكزی اولمش. ينه كنديجكزی كلدی، خبرويردی. صوكره مرحوم اولديغی يره ينه چكيلوب كيتدی [١]

(لطائف لامعی) دن منقولدر

(شياد حمزه) [٢] نامنده عارف كامل وسالك واصل كچينير بر درويش ملامت كيش بر كون خواجه مرحومه « به هی خواجه بو عالمده كارك همان مسخره‌لقميدر . برهنرك وارسه كوستر . وبر كمالك وار ايسه مستفيد ايله . » دير . خواجه صوراركه: سنك كمالاتك نه‌كبی شيلردر. انسانلره نافع نه يولده برفضيلته مالكسين. شياد ديركه : بنم هنرم چوقدر . كمالاتمه نهايت يوقدر . هر كيجه بوعالم عناصردن كچرم . برنجی كوكك سر حدينه قدر اوچارم . منازل آسمانده خرامان اولورم . عجايب ملكوته نكران اولورم . خواجه ديركه : حمزه، حمزه. هيچ اواثناده‌يوزوكه غايت‌يومشاق يلپازه كبی برشی‌طوقونورمی. شياد سفسطه‌لرينی يوتدوره‌جغم سوزنجه « بلی‌خواجه افندی. » دينجه خواجه ديركه : ايشته او بزم اوزون قولاغك قويروغيدر .

ينه مذكور كتابدن: خواجه برمزارلقده صويونوب كوملكندن بيتنی تميزله‌يورمش . او اثناده شدتلی بر روزكار چيقوب كوملكی آلير كوتورور. خواجه كوملكك آردينه دوشر . كاه قوشار كاه دوشر . اواثناده برقاچ آتلی چيقه كلوب برشخص عجيب عريانك تنها مزارلقده طاشدن طاشه سكديكنی كورونجه كنديلری قورقار ، آتلری اوركر . بومعذبلكك انتقامنی چيقارمق

[١ بورايه بر خيلی حكاياتی نقل ايتديكمز يازمه مجموعه‌ده دخی‌بوحكايه طرز ديكرده مسطوردر .

[٢] شياد = مرائی . مشوارنی، اطوارنی، كفتارنی اصحاب سير وسلوكه‌بكزه‌توب ساده دللری اغفال ايدن نابكاردر .

ایچون خواجه‌نك اوزرینه هجوم ایدرلر . « بره حریف خورتلاق کبی [١] بوراده‌نه‌یاپیورسین . » دیرلر. خواجه جواباً « آی‌اوغول. بن اهل قبوردنم. ذاتاً دنیایی ابدیاً سزه ترك ایتمشم . شورایه بر آبدست بوزمغه چیقمشدم . شیمدی همان ینه مزاریمه کیره‌جکم . بن‌ دنیا خلقیله ایلیشکم یوقدر .» دییه‌رك اللرندن یاقه‌یی قورتارمشدر .

بعض یاران کرامدن منقولدرکه: بالجمله عرفا و حکما مثللی خواجه مرحومك دخی معصوم چوجوقلرله‌باشی غایت خوش ایمش. آقشهر چوجوقلری اکثریا خوجه‌نك اطرافنی آلیرلر . طاتلی طاتلی صحبت ایدرك کولوشوب اویناشیرلر ، خوش وقت کچیریرلرمش . کندیلرینه کوره برمشکللری اولسه ینه خواجه مرحومه قوشارلرمش . ینه بوقبیلدن اوله‌رق برکون جوز آلمشلر تقسیمنده اختلاف ایله‌مشلر . خواجه مرحومه کلوب « شو جوزلری بزه تقسیم ایدی‌ویر . » دیه‌لریله‌خواجه «الله تقسیمی‌می ایسترسکز، قول تقسیمی‌می . » دییه صورمش چوجوقلرك صفای سینه‌لرنده عموماً « الله تقسیمی . » منجلی اولمش . اویله ایسته‌مشلر. خواجه دخی اطفال میاننده دیله‌دیکنه ایکی آووجنی طولدوره‌رق ویرمش، کیمیسنه برقاچ دانه، بعضیسنه بر دانه ویروب برقاچ چوجوغه هیچ ویرمه‌مش. چوجوقلرك بالطبع بو عجیب تقسیمه عقللری ایرمه‌یه‌رك « خواجه افندی بوناصل شیدر . » دیه‌لریله خواجه مرحوم بویورمش که : یاورولرم بابانه کیتمه‌یه‌لم. شوراده کندیمزدن پای پیچه‌لم . باقیکز شو (بدیع‌الدین) افندینك پدری غایت زنکیندر . شهرمزك اك ایلری کیدن اشرافندندر . صوکره عائله جهتندن‌ده بختیاردر . چولوغی چوجوغی اکسیك دکل . هم‌ده هیسی صاحب کال وجمالدر . شویانده‌کی مینی مینی سنان‌الدینك باباسی ایسه غایت فقیردر . عائله‌جه‌ده راحتسز . بونکله برابر کندیسی‌ده سقط . پك آز چالیشه‌بیلیر .

[١] خورتلاق = کویا جنازه‌سنك اوسته‌دن کدی آتلامق کبی‌بعض اسبابدن طولایی اولو قبرنده دیریلیر ، جادی وخورتلاق اولورمش. احیاناً مزاردن‌چیقار، تورلو قورقونج ایشلر یاپارمش .

زوجه‌سی کندیسی خسته ، چکه‌سی صاغلام . شوقارشیده‌کی (حسام‌الدین) ك عائله‌سی‌ده باشقه تورلو دیکرلری‌ده هیچ بری برینه اویمز . خوجه‌کزك حالی ایسه عمومندن آیری . ایشته الله تقسیمی بویله اولادلرم .

الله تعالی‌نك الطاف واحسانه حدو پایان یوقدر . قوللرینه عقل واذعان ویرمش . خیر وشری، نفع وضری‌ده کوسترمش. احسان ربانی اولان عقلی، علمی، تجربه‌سنی ، حواسّ وقواسنی حسن استعمال ایدن انواع الطاف الهی‌یه مستغرق اولور . حسن استعمالك یولنی بیله‌مه‌ین محروم قالیر . تقسیم الهیده تفاوت دخی بوجهتدن حصوله کلیر . والله اعلم . [١]

مرویدر که : بر صباح خواجه قاپیسندن چیقارکن بیتیشیك قومشوسی تصادف ایدرك « آمان خواجه افندی . مراق ایتدم . بوصباح سزده تلاشلی ، جیزلی جیزلی لاقیردیلر ایشیتدم . صوکره‌ده بر کورولتی . اولدی . اونه‌ایدی. دیمکله خواجه مرحوم ناخشنود بر صورتله « بزمکی ایله برآز آتیشدق . صوکره‌ده قادین حدتله‌نوب جبه‌مه برتکمه آتنجه جبه‌م نردباندن آشاغی یالدیر کولدور دوشدی‌ده اوایدی. » دییوب قومشوسی « جانم خواجه‌افندی. هیچ جبه کورولتی یاپارمی . » دییه اصرارایدنجه خواجه « صوص آجانم . نه زورلایورسین . ایشته ایچنده بن‌ده‌وار ایدم . » دیمشدر [٢]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه کیجه‌زوجه‌سیله حسبحال ایله‌رکن« صباح‌هوایاغمورلی اولورسه اودونه . اولمزسه چفته کیده‌جکم » دیمش . زوجه‌سی « افندی [ان‌شاءالله] دی . » دیمش . سائقهٔ بشریتله « نه‌حاجت . ایکیدن خالی دکل . برندن برینی یاپه‌جغم » دیمش . صباحلایین شهردن طیشاری چیقنجه برسورو سپاهی [٣] یه‌راست کلوب « بری کل دایی . فلان قصبه‌نك یولی نره‌ده‌در . »

[١] بوحکایه توفیق بکك نشر ایله‌دیکی ایکی جزؤ (خواجه نصرالدین) ده دخی مختصراً مسطوردر .
[٢] (تورکجه‌قابا لسان) رساله‌سنده و (لطائف نصرالدین) جزؤلرنده‌ده مسطوردر.
[٣] دولتدن (اولوفه = علوفه) یعنی معاش آلیر برقسم عسکر ایدی .

دیمشلر . خواجه قیدسزجه «بیلمم» دیمش . تربیه‌سز ، خشن عواملر خواجه‌یه سس چیقارمغه مهلت ویرمه‌یوب برقاچ سیلله توقات ایندیره‌رك سنی گیدی شویله بویله . یورو ، دوش اوگومزه بزی گوتور . » دییه‌رك یایان قوشه‌قوشه اوكلرینه قاتمشلر . یاغموردە یاشده اونلری قصبه‌یه ایریشدیرمش . كندیسی كیجه‌یاریسی خسته ومجروح اوله‌رق اولوبجیل برحالده خانه‌سنه عودت ایله‌مش. قاپویی چالمغه باشلامش . قاریسی «كیمدر او...» دینجه «آچ قاریجغم . بنم ان شاءالله . » دیمشدر .

خواجه‌نك سپاهیلر اوكنده قوشدیغیدر

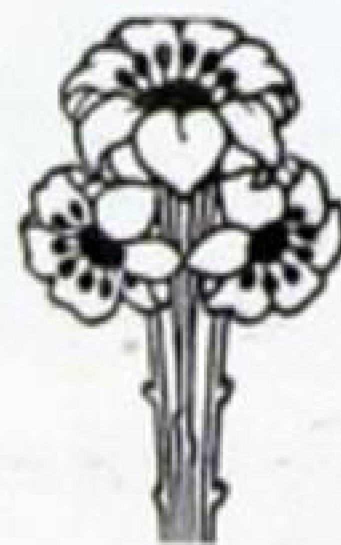
﴿ لطیفه ﴾ خواجه تیمورلنك ایله حمامه گیرمش . تیمور « بن قول اولسه ایدم قاچ آقچه ایدردم . » دییه خواجه‌یه صورمش خواجه « اللی آقچه » دیمش . تیمور شدتله « به‌اذعانسز . یالكز بلمده‌كی فوطه اللی آقچه دكر . »

دینجه خواجه فتورسز برصورتده « بن‌ده ذاتاً فوطه‌یه بها بیچمش ایدم . » دیمشدر . رحمةالله علیه [١]

خواجه‌نك امیر تیمور ایله حمامده چیپلاق محاوره‌سیدر

[١] بوحكایه مشهور (اسكندر نامه) صاحبی احمدی ایله (امیرتیمور) آراسنده یچمش اولمق اوزره تذكره‌لرده مسطوردر . هرایكیسی‌ده تیمور معاصری ، هرایكیسی‌ده تیمور ندماسندندر . بزكوردیكمزی یازدیق . والعلم عندالله تعالی .

(**توركجه ـ قابالسان**) نامنده یکرمی ، اوتوز سنه اول نشر اولونمش بر اثردن که (آثار سوزی، بیلمه‌جه ، مانی ، شارقی، دستان ، فقره ، ماصال) اقسامنی حاویدر : [١]

«**لطیفه**» خواجه بازاره کیدرکن محله چوجوقلری دودوك ایصمارلامشلر. خواجه متصل هپسینه «پكی پكی !.» دیرمش ایچلرندن بری «شو پاره‌یی آل ده

خواجه بازاره کیدرکن چوجوقلرك دودوك ایصمارلامه‌سیدر

بكا دودوك آل.» دیمش. چوجوقلر آقشام اوستی خواجه‌نك یولنی بکله‌مشلر. شهره وصولنده اطرافنی آلمشلر. هپسی ده «هانی یا خواجه افندی بزم سپارشلریمز.»

[١] بو کتابده‌کی لطائفك جمله‌سی توفیق بکك نشر ایله‌دیکی ایکی جزؤ (لطائف نصرالدین) ده عیناً، حرفاً مسطور اولدیغنه ومذکور لطائفك دها اسکی طبع اولوندیغی کاغدندن ، حروفندن ، رسمندن نمایان بولوندیغنه نظراً یا بو (توركجه — قابالسان) کتابی عیناً اورادن نقل ایتمش ویاخود بو کتابده توفیق بکدن آلمشدر .

دیدیکاربنده خواجه پاره ویره‌نه دودوکی اوزاتوب «پاره‌یی ویرن چالار دودوکی .» دیمشدر [١]

«**لطیفه**» دوستلرندن بری مرحومدن بر از مدت وعده ایله برقاچ غروش ایسته‌مش . «پاره ویره‌مم . فقط دوستمسك . وعده ـ نه قدر ایسترسه‌ك ـ ویره‌بیلیرم .» دیمش . [٢]

خواجه‌نك کیجه صوباشی ایله محاوره‌سیدر

«**لطیفه**» خواجه کیجه یاریسی سوقاغه چیقمش کزینیورمش . مملکتك

(٢،١) توفیق بکك نشر ایله‌دیکی ایکی جزؤ (لطائف نصرالدین) ده‌ده مسطوردر .

(صوباشی) [١] سی قولده [٢] راست كلوب « افندی ! . كیجه یاریسی سوقاقده نه آرایورسین . » دیمكله خواجه مرحوم « اویقوم قاچدی‌ده اونی آرایورورم . » دیمش . [٣]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر كویه مسافر اولوب هكبه‌سنی غائب ایدر . خواجه « كویلیلر . یاهكبه‌می بولورسكز ، یاین یاپه‌جغمی بیلیرم » دیه اعلان ایدر . خواجه مرحوم معروف وخاطری صاییلیر آدم اولمغله كویلیلر تلاش ایدوب هكبه‌یی آرار بولورلر . فقط بریسی مراق ایدوب « قوزوم خواجه افندی !. هكبه‌یی بولماسه‌یدیق نه‌یاپه‌جقدیك . » دیمكله خواجه غایت قیدسزجه دیر كه : نه یاپه‌یم آی اوغول ! . أوده براسكی كلیم وار . اونی بوزوب هكبه یاپه‌جقدیم [٤]

---

(١) صوباشی — فی‌الاصل (سرعسكر) معناسنه اولوب ذاتاً توركده عموم خلق عسكر اولمغله اوزمانده (رئیس — و — بك) لرینك عنوانی ایدی . یعنی اك بویوك عنوان ایدی . اك صوكره عثمانلیلقده بوعنوانك قیمتی كوچوله كوچوله نهایت بیك تاریخی اواخرینه قدر (پولیس مدیری) وظیفه‌سنده اولانلره اطلاق اولونوب تشكیلات خیریه‌ده بوس بوتون الغا اولونمشدر .

تحقیقات لغویه‌یه كانجه : (صو) فی‌الاصل معلوم مایع اولمغله برابر مبادیده كوچه‌به توركلر بر صوكنارنده ساكن اوله‌كلدیكلرندن (صـو) قوم وعسكر معناسنه‌ده قوللانیلمشدر . عربده‌ده بویله‌در . (ماء فلان ، ماء بنی فلان) دیرلر اوقومی مراد ایدرلر . (صو) لفظنك (عسكر) معناسنه استعمالی قدیم توركجه اثرلرده شایعدر . (باش) رئیس معناسنه حالامستعملدر . بوصورتده (صوباشی) عیناً (سرعسكر) معناسنه اولور . (صو باشی) سرعسكرك غیری‌یه عنوان اولدیغی زمان سرعسكره (جری باشی) دیمشلر . بالآخره بوعنوانكده قیمتی زائل اولمشدر .
بوتعبیر فارسی‌یه‌ده ترجمه اولونوب (میرآب) دیمشلر . فارسیده دخی بوقبیل رؤسا عنوانیدر . كذلك توركلر عربده‌ده زمام اموری اله آلدیقلرنده بوعنوان عربجه‌یه دخی نقل اولونمش . (امیرالماء) دنیلمشدر . بوكلمه‌نك (آمیرال) شكلنده اجنبیلره كچدیكی ایسه شایعدر .

(٢) توفیق بكك (لطائف خواجه نصرالدین) نده‌ده واردر.

(٣) (قول) كیجه شهری طولاشان برضابطه برقاچ عسكردن عبارتدر .

(٤) توفیق بكك (لطائف خواجه نصرالدین) نده واردر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مركبنی بازاره كتیروب دلاله ویرر. كلن مشتری باشنی آ كلامق ایچون دیشنه باقه‌جق اولور . اشك الینی ایصیرر . حریف سوكوب صاپه‌رق چكیلیر كیدر . دیكر برمشتری ظهور ایدرك قویروغینی قالدیره‌جق اولور . قاپا بالدیرینه دمیردن برتكمه یر. طوپاللایه‌رق ، سب‌ولعن ایدرك كیدر. دلال كلیر، « افندی . بومركبی كیمسه آلمز. اوكنه كلنی قاپیور، آردینه كلنی تپیور . » دیمه‌سیله خواجه « ذاتاً بن‌ده اونی صاتمق ایچون كتیرمه‌دیم . مسلمانلر كورسونلرده بنم نه‌لر چكدیكمی آ كلاسونلر دیه كتیردم دیمشدر . [١]

---

[١] توفیق بكك (لطائف خواجه نصرالدین) نده واردر .

(چایلاق) غزته‌سی صاحبی بذله نویس شهیر توفیق بکك نشر ایله‌دیکی ایکی فورمه (لطائف نصرالدین) دن :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه (قدرت بالغهٔ صمدانیه حقنده نه دیرسین .) دیمشلر . « بن کندیمی بیلدیم بیله‌لی هپ جناب حقك دیدیکی اولیور . اکر شاید قدرت ربانینك تصرفنده اولماسه ایدی برکره‌ده بنم دیدیکم اولوردی . » جواب موجز ومعجزیله قدرت بابنی تعیین وایضاح ایله‌مشدر . [٢]

﴿ لطیفه ﴾ « قیامت نه زمان قوپه‌جق . » دیه خواجه‌دن سؤال ایتمشلر . « هانکی قیامت ؟ . » دیمش . « قیامت قاچ دانه‌در ؟ . » دیمشلر . « قاریم اولورسه کوچوك قیامت » «بن اولورسه‌م بویوك قیامت. » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برکون جکر آلمش . کیدرکن احباسندن بری تصادف ایدوب « بونی ناصل پیشیره‌جکسین . » دیه سؤال ایدر . خواجه « عادتا. » دینجه « خیر. بونك برکوزل پیشمه‌سی وار. سزه تعریف ایده‌یم‌ده اویله یاپیکز . » دیمش . خواجه « بوتعریف ایتدیکك شیلر خاطریمده قالمز. برکاغده یازده اوکا باقه‌رق پیشیره‌یم . » دیمکله او آدم‌ده تعرفه‌یی یازار ،

[١] بونی بربکتاشی‌یه شو یولده اسناد ایدرلر. کمی فیرطنه‌یه طوتولمش. هرمات کندی لسانیله جناب حقه مناجات ایدوب یالواریرمش . برکوشه‌یه بر بکتاشی چکیلمش چوبوغنی طومانلاندیرر . هیچ وظیفه ایتمیه‌رك خلق حیرتله سیر ایدرمش برقاچ هرزه وکیل بیچاره‌نك اوزرینه هجوم ایدرك (بره دینسز ایمانسز بکتاشی . سنك الله ایمانك یوقـه ذره قدر وجدانك‌ده‌می یوقدر . شوراده بتمش ایکی ملت امان الله دیه هایقیریشیور . سن بویله نه مناجات ، نه عباداللهك حالنه مرحمت . قتورسز چوبوق ایچیورسین . سن‌ده برکره بزم کبی الله یالوارسه‌ك آ .) دیمکله بکتاشی دیرکه : بوهی عقل ومنطقه بیکانه نه دیدیکنی بیلمز عوام هوام! اکر بن دینسز ایمانسز ایسه‌م بنم مناجاتمدن نه قازانه‌جقسکزده بنم حضوریمه مانع اولیورسیکز . نیجه ثابت اولدیکه شمدی‌یه قدر هپ اونك دیدیکی اولدی . هیچ برکره‌ده بنم سوزوم اولمدی . آرتیق بن اونك ایشنه قاریشمامغه عزم ایتدیم . برکره ایشنه قاریشدیم . قرق سنه سیئه‌سنی چکدیم . نه‌مه‌لازم ملك‌ده اونك قول‌ده اونك . ایستدیکنی یاپسون .

ویرر . خواجه تعریفاتك ابراث ایلدیکی خولیای اشتها ایله طالقین طالقین أوه کیدرکن برچایلاق الندن جکری قاپار . قاچار . هوایه اوچار . خواجه هیچ اثر تلاش کوسترمیه‌رك الده‌کی تعرفه‌یی چایلاغه کوستروب « نافله آغیز طاتیله ییه‌مزسین بوصله بنده . » دیمشدر .

آغزنده جکرله هوایه اوچقده اولان چایلاغه خطاباً خواجه‌نك تقاضاسیدر

﴿ لطیفه ﴾ حرمی خواجه افندی‌یه « بن ایشی کورونجیه قدر شو چوجوغی کزدیر . » دیمش . کزدیررکن خواجه‌نك قوجاغینه ایشه‌مکله خواجه حدت ایدوب طوتمش اوده چوجوغك اوستنه باشنه ایشه‌مش . حرمی « آ افندی نیچون بویله یاپدك .» دیه طاریلنجه مرحوم بر حدت « قاری ، قاری ! شکر ایت که اوغلم بولوندی . باشقه چوجوق اولسیدی دها فناسینی یاپاردم. » دیمش

﴿ لطيفه ﴾ برمجلسده لطيفه يه زمين تشكيل ايتسون ديه خواجه مرحومك الينه برساز طوشدورورلر . « خواجه افندى شونى چالده ديكله‌لم . » ديرلر . خواجه صابندن ياقالايوب بوينه آشاغى يوقارى مضرابى سورتر . آجى آجى برغلغله‌در گيدر . « جانم خواجه افندى ! . ساز بويله‌مى چالينير .

خواجه مرحومك ساز چالمه‌سيدر

كوزل برنغمه‌يى وجوده كتيرمك ايچون پارمغينى - ايجابنه كوره- تللرك اوزرنده اويناتمق ، پرده‌لرده كزينمك لازم كلير . » ديه‌لريله خواجه « اونلر پرده‌يى بوله‌مزلرده ارامق ايچون كزينيرلر . بن بولديم ، نيچون بيهوده كزينه‌يم . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مركبينى غائب ايتمش . هم ارار ، هم شكر ايدرمش .

سبب شكرانى صورمشلر . «اوستنده بولونمه‌ديغمه شكر ايديورم . اكر بولونه‌يدم بن‌ده برابر غائب اولوردم .» ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ ينه مرحوم مركبنى ضايع ايدوب هم آرار ، هم توركى چاغيريرايمش . «مركبنى ضايع ايدن توركى چاغيرمز ، فرياد ايدر .» ديمشلر . « برشو طاغك آردينده اميدم قالدى . اوراده‌ده بولامزسه‌م سيرايت سن بنده‌كى فريادى .» ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ مرحوم بردفعه دخى مركبنى ضايع ايدوب چارشيده ، بازارده «كيم بولورسه يولاريله ، سمريله مژده اوله‌رق ويره‌جكم .» ديه ندا ايدرمش «خواجه افندى . طاقيميله باغشلادقدن صوكره ها تكرار اليكه كچمش ها . بوسبتون غائب ايتمشين .» ديمشلر . «عفو ايدرسكز (بولمق) ذوقينى او قدر اهميتسزمى طوتيورسكز .» ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه «جرّ» [١] ايچون برمملكته كيدوب بر كبار خانه‌سنه مسافر اولمش صباحلاين خانه صاحبى خواجه‌يى يانينه چاغيروب برشى اوقوتمش كنديسى‌ده عينيله اوقومش . بر يازى يازديرمش . كنديسى‌ده عينى يازمش . وديمش كه : ايشته سن اوقوديك ، بن‌ده طبقيسى كبى اوقودم . سن يازديك ، بن‌ده عينينى يازدم . ديمك كه سندن فرقم قالمادى ، بو صورتده سكاده احتياج يوقدر . خواجه ديمش كه : عظيم برفرق وار . بن بورايه اوچ كونلك يولى ياياق يوروييه‌رك كلدم ، بونجه مشقته قاتلانديم . نه‌وقت كه سن‌ده بنم احتياجه دوچار اوله‌رق بزم مملكتمزه كليرده بويله برجواب رديله نوميد اوله‌رق خائب وخاسر دونرسه‌ك او وقت مساوى اولورز .

﴿ لطيفه ﴾ بركون برقومشوسى «خواجه افندى ، سزده قرق ييللق سركه وارمى .» ديه صورمش . «وار .» ديمش . « برپارچه ويرسه‌كزه .» ديديكده

[١] «جر» چكمك معناسينه عربيدر . طلبهٔ علومك تعطيل آيلرنده كويلره كيدوب وعظ ايله‌ديكنه ، نماز قيلديرديغنه مقابل اغنيادن پاره ، ذخيره طوپلامه‌سيدركه اونى طوقوز آى نفقه ايدرك تحصيل علوم ايلر . وخلقك تنوير افكارينه عظيم ياردمى اولور .

«ویرەیم)» دیمش. «نەایچون» دینجە «اگر شوگا بوگا طاغیتسەیدم فرق بیلدن سیرکە قالیرمیدی.» دیمش. [١]

«لطیفە» برظالم زوجەسینك غایت شنیع برغدرینە دوچار اولوب صنف نسایە عداوت ایدرك اوزماندن بری علمادن، عرفادن هرکیمی ایشیدیرسە چاغیریر قولاغنە برشی سویلر، طبعنە موافق، دردینە چارە اولەجق برجواب آلامایجە بوینی اورور ایمش. بوبلانك برچارەسینە باقار دیە بیلمەیەرك بیچارە خواجەیی اوکە سورمشلر. خواجەیی تاپاینە اوتورتوب قولاغینە اولیمیسین بیکارمیسین» دیوب خواجە «بوباشدە آدم بیکار اولورمی.» دینجە «تمام سن دە اونلردنسین. اورك بونك دە بوینی.» دینجە خواجە مسئلەنك دهشتنی آکلایوب درحال دیرکە: عجلە ایتمە. برکرە صور بقالیم، بیراقدیم دە تکرارمی آلدیم. اولدی دە بردهامی اولندیم. بوقسە بری باشیمدە ایکن بردها زیادەمی تأهل ایتدیم. هرناصلسە برخطادر ایتدیم. بوبرورطەدرکە دوشمەدن بیلنمز. مشهور مثلدرکە: برسورجن [٢] آنك باشی کیلمز.

مرویدرکە خواجەنك بو حاضر جوابلغی ظالم مذکوری فعل مدهشندن واز کچیرمشدر.

«لطیفە» برکون حرمی خواجەیە «افندی. آبدست ابریقنك دبی دلیندی. ایچندە صوجوق اکلنمەیور. نە یاپەلیم.» دیمش. خواجە «آقاری نەوار بونك چارەسینی بولامایەجق. اسکیدن آبدست بوزار. صوکرە طهارتلەنیردك. بوندن صوکرە صویی ابریقە طولدورور طولدورمز همان طهارتلەنیرز. صوکرە آبدستمزی بوزارز.» دیمش.

«لطیفە» زوزك بری خواجە مرحومە «خواجە افندی. دمین بر لنگریدە هندی طولەمسی گیدیوردی.» دیمش. خواجە «بکا نە» دیمش. «غالبا سزە گوتوردیلر.» دیمش. «سگانە» دیمش.

(١-٣) بوحکایە باشقەلرینەدە اسناد ایدیلدیکی کورولمشدر
(٣) سورجك = حیوانك آیاغی قایماق

«لطیفە» خواجە مرحومە «سزك خانم جوق کزییور.» دیمشلر. «اصلی اولماسە کرك. اویلە اولسەیدی بردە بزم اوە گلیردی.» دیمش.

«لطیفە» خواجە برکون حمامە کیدر. حمامجیلر خواجەیە براسکی پشتمال بردە اسکی خاولو ویروب اوقدر رعایت ایتمزلر. خواجە برشی دیمەیوب چیقارکن آینەیە اون آقچە براقیر. [١] حمامجیلرهم تعجب ایدر، هم دە بالطبع سوینیرلر. برهفتە صوکرە خواجە ینە بوحمامە کلیر بو دفعە حمامجیلر فوق العادە رعایت ایدرلر. صیرمەلی حاولولر، ایپکلی پشتماللر ویریرلر. خواجە ینە برشی دیمەیوب چیقارکن آینەیە برآقچە براقیر. حمامجیلر بو سفر تعجبلە برابر بخششك قلتندن ناشی حدت ایدوب «افندی. بونە بیچیم معاملە.» دیدکلرندە خواجە «بوندە فوق العادە برحال یوق. بوکون ویردیکم برآقچە کچنکی حمام حقیدر. کچنکی دە بوکونك اجرتیدر.» دیمش.

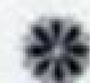
«لطیفە» احبابندن بری مرحومە کلوب «بکا بر مکتوب یاز. بغدادە بردوستمە کوندرەجکم» دیدکدە خواجە «بیراق الله عشقنە. بنم شیمدی بغدادە کیتمکە وقتم یوق.» دییە آلمش یورویی ویرمش. حریف مراق ایدوب قوشمش. خواجەیی یاقەلامش و «قوزوم خواجە افندی. بر مکتوب یازمقلە نەدن بغدادە قدر کیتمکلکك لازم کلسین.» دیدکدە خواجە دیمشکە: بونی بیلەمەیەجك نە وار. بنم یازیم غایت فنا آنجق بن اوقویەبیلیرم. بو صورتدە یازدیغم مکتوبی ینە بن اوقومەلییمکە مندرجاتی اکلاشیلسین. [٢]

«لطیفە» خواجە مرکبی بازارە کوتوروب دلالە ویرمش. دلال کزدیریرکن «بو مرکبك اشکینی آجیق. راهوان یوروکن اوستندە قهوە ایچیلیر، باشی یومشاق، کنج، دینج، قبل عیبسز.» دیە ثنا ایتدکجە هر کس

[١] هربر آقچە بر پارە وهرپارە برغروشلق قدر کوموش اولملە او زماندە بوپارەیی مملکتك اك متمول اغنیاسی ویرەبیلیردی. چونکە زمانمزدە یوز. یوز اللی غروش رواجندە برپارەدر.
[٢] بو حکایە دخی باشقەلری حقندەدە کورولمشدر.

باشلامش آرتيرمغه . خواجه قارشيدن بوتوصيفاتی ايشيدەرك « واى ، بنم مركبم بوقدر كوزل ايمشدە بن نه ايچون آلمايورم . » ديبه كمال شوقله بى سورمكه باشلامش نهايت صوك بى اوزرندە قالمقله پارەلری بالتمام دلاله صايوب كونورمشدر . كيجه حرمينه مسئلەبى آكلاتمش. حرمىدە ديمش‌كه، بنمدە باشيمه بوكون نحف بر ايش كلدى . قاپونك اوكندن قايماقجى كچيوردى . چاغيردم . طارتاركن قايماق زيادە كلسون ديبه حريف كورمەدن ياواشجه بيلەزيكمى ترازينك درهم قونولان كوزينه بيراقدم . همان قايماق طباغينى آلوب صاووشدم .

بونك اوزرينه خواجه « رحمة‌الله‌عليه » ديمش كه : هاباقالم!. بن طيشاريدن سن ايچريدن غيرت ايدەليمدە شو اوِك ادارەسينى يولينه قويەليم .

﴿ لطيفهٔ منظومه ﴾

مكر كيم خواجه نصرالدين بركون   أوى‌طامينه چيقمش برايش ايچون
آياغى سورچوب آنك‌يبره دوشمش   احبّاسى كلوب باشينه اوشمش
ديمشلر كيم نه ياتورسين نه درحال   جوابنده ديمش اول داخى فى‌الحال
نەصورارسين بنم حالم، كورورسين   اكرسن داخى دوشدكمه بيلورسين [١]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مركبه يم ويرمكدن بيقوب حرمينه « آرتق بوندن صوكره مركبه سن باق . » دير ايسەدە قادين قبول ايتمز آرەلرنده منازعه اوزايوب نهايت ايكيسىدە سكوت‌ايله «كيم‌اوّل سويلرسه مركبه اويم ويرسون» ديبه قرار ويررلر . خواجه بركوشەيه چكيلوب ساعتلرجه سوز سويلەمەمكه اصرار ايدر. حرمينك جانى صيقيلوب باشينى اورتديكى كبى قومشويه بيراقير كيدر . آقشامه قدر قومشودە اوتورور . اذان ياقلاشير . حرمى ماجرايى

[١] بوحكايه (طامدن دوشن حالدن بيلير) مثلينك منشأى اولمشدر .

قومشو قادينه نقل ايدرك « برعنادجى آدمدر . آجلقدن اولور ، لاقيردى سويلەمز . شوكا برطاس چوربا كوندرەلم . » دير . چوجوغك الينه برطاس چوربا ويروب خواجەنك اوينه كوندررلر . مكر قادين قومشويه كيتديكى وقت اوه خبرسز كيرەرك ياره ايدەجك نەوارسه هپسنى طوپلار. خواجەنك اوتورديغى اوطەيه كيرەر. باقاركه خواجه كوشەدە اوتوريبور. بوقدر كورلتى‌يه هيچ اهميت ويرميور . اوّلجه فنا حالده شاشالارسەدە خواجەنك هيچ فتور ايتمەديكنى كوروب كندى كنديته سس چيقارمەديقدن باشقه خبرسزك كم كوم ايتمەسينه بيله جواب ويرمەيەرك بر هيكل جامد كبى طورديغنى كورونجه ـ بو آدم مفلوج و منزولدر ـ ديبه كوزونك اوكنده ايشه يارايەجق شيلرى طوپلار . خواجەنك حالا آلديرمەديغى پس بللى خبرسزك بيله سيگيرينه طوقونمش اولمەلى‌كه (باشندن قاووغينى آلەيم. باقەيم ينەسس چيقارمايەجقمى.) ديبه قاووغينىدە آلير . اشيابى صاللا صبرت ايدر . بيراقير كيدر . او اثناده چوجوق كلوب كوشەدە طاش‌كبى ساكت‌اولان خواجه افندى‌يه «سزه چوربا كوندرديلر .» ديمشسەدە خواجه مرحوم سرقت مسئلەسينى آكلاتوب حتى قاووغى بيله چالديغنى اشراب ايدرك قاريسنك چابوق كلەسينى كويا چوجوغه لاقيردى سويلەمەدن اشارت ايلەمك اوزره آغزيله ايصليق چالديغى حالده الينى اوج كره دائره وارى دوندوروب پارماغيله باشينى كوستريرر . چوجوق بواشارتدن (چوربا طاسينى اوج كره باشيمك اوستنده دوندر. صوكره باشيمه بكير.) آكلايوب همان اويله ياپار. خواجەنك باشى ايچه خاشلانير . چوربانك صويى ، دانه‌سى يوزينى كوزينى صاچينى صاقالنى عجيب بر حاله صوقارسەده خواجه ينه عنادينه هيچ طينمز. چوجوق دونر كيدر. ايديلن سؤال اوزرينه قاپولرى ، پنجالرى ، حتى دولابلرى ، صانديقلرى آپ آچيق ، خانەنك ايچى قارمه قاريشيق ، اشيا اورتەيه دوكولمش صاچيلمش اولديغنى وچوربا كيفيتنى آكلاتير. قادين ايشك وخامتينى آكلايوب قوشەرق كلير . فلاكتى كورونجه كوشەدە كولونج برحالده پوت كبى اوتوران نازنينك كمال هيجانله اوزرينه

قوشوب «آمان افندی. نه‌در بو حال .» دینجه خواجه «هایدی کیت مرکبه بم ویر. عنادك صوکی ایشته بویله اولور.» دیمشدر [۱]

خواجه مرحومك جوربا کاسه‌سی باشندن دوشدیکیدر

« لطیفه » خواجه مرحوم باغنه غایت اوفاق آغاج فدانلری دیکرمش. احباسندن بری کوروب «افندی بونه وقت بویویه‌جك . ونه وقت یمش ویره‌جك‌ده سزده بیه‌جکسکز .» دیمکله خواجه جوابنده «بزدن اول

(۱) توفیق بکك بوجزؤلرنده‌کی فضله حکایه‌لرك اکثریسی شوکا بوکا اسناد ایدیلن وپك قدیم زمانده باشقه‌لرینه عزو ایدیلن فقره‌لردر . ایشته بوحقیقة تخف اولان حکایه ایله بالاده اشارت ایدیلن وبو حکایه عقبنده کلن لطیفه‌لرده بوقبیلدندر . خواجه نامنه روایت ایدیلن ومندرجاتی پك تقیل اولمایان حکایاتی بوراده جمع ایله‌دیکمز جهتله بونلری‌ده یازییورز . مع‌ذلك اخطارانده‌ده کری طورمایورز .

کلنلرك دیکدکلری اغاج فدانلرینك میوه‌سنی شیمدی بزییور. بونك‌ده میوه‌سنی بزدن صکره کلنلر ییسون » دیمشدر [۱]

« لطیفه » خواجه بر کون مسافرلکه کیتمش . اوکون غایت صیجاق اولمغله قوجه برکاسه بوزلی خوشاف کتیرمشلر . خانه صاحبی خوشاف تقسیم ایدیلان بویوك معدن قاشیغی آلوب خواجه‌یه زرکردان، کوجوك، بایوان برقاشیق ویرمش. خانه‌صاحبی قوجه کبجه ایله بوزلی خوشافی آنار، برده اوخ... اولدم.) دیرمش. خواجه‌ایسه قاشیغی دالدیریر، فقط ایچی برشی آلمه‌دیغندن یالکیز یالارمش . خانه صاحبی ینه (اوخ ... اولدم) دیمه‌سنده بر دوام . خواجه باقمش‌که اوله‌جق شی دکل . خانه صاحبنه دیمش‌که : افندم !. رجا ایدرم . شو الیکزده‌کی قاشیغی بکاده ویریکزده برکره‌ده بن اوله‌یم .» دیمشدر . [۲]

[۱] بو حکایه خواجه نصرالدینك ظهورندن نیجه عصرلر مقدم یازیلمش عربجه کتب ادبیه‌ده (نعمان بن منذر) ایله برکویلی آراسینده کجدیکی مسطور اولدیغی کبی نوشیروان عادل ایله برکویلی آراسینده کچدان اولدیغی دها شایعدر . دیمك‌که بزه (قبل‌الاسلام) دن منتقل اولمش برحکایه‌در . حتی شویله نقل ایدرلرکه : نوشیروان زمانك کسری وهانك سکونی ایله (زه = پاشا ، آفرین) دیرمش . هرکیمه (زه) دیرسه اون بیك غروش احسان ویریلیرمش . کویلی‌یی تارلاسینه اوفاق فدان دیکرکن کورمش (بابا ! . سن پیر فانیسین . بو فدانلرك میوه‌سنی ییه‌جککه امینمیسین) دیمش . (بکمشلریمزك بیراقدیقلریندن بز استفاده ایتدیك . بزم بیراقدیغمزدن‌ده کله‌جکلر مستفید اولسونلر .) جوابنی ویرنجه پادشاه بکنوب (زه) دیمش . اون بیك غروش احسان ویریلمش . اختیارجق بو برچوق پاره‌یی کورونجه پك سوینوب (کوردیکزمی پادشاهم . فیدانلرم درحال محصول ویردی (دیمش . پادشاه بوجوابی دها زیاده بکنوب (زه) دیمش . براون بیك غروش دها ویریلمش . کویلینك ذهن صافی انجلایاب اولوب همان (هراغاج سنه‌ده بردفعه یمیش ویریرکن بنم قدوم پادشاهی ایله بنم فیدانلرم ایکی کره یمیش‌ویردی) دیمکله پادشاه بوجوابی‌ده پك بکنوب (زه (دیمش . خزینه‌دار اون بیکی صایدیقدن صوکره (پادشاهم هایدی بورادن کیده‌لیم) . بوکویلی خزینه‌کزی افلاسه اوغراته‌جق) دیمك صورتیله کویلینك وسعت افکار حکیمانه‌سنی تقدیر ایله‌مشدر .

« اکر مصادره‌یه اوغرامه‌دیسه کویلی بابا شاهنه عمر سورمشدر »

[۲] بو فقره ولی افندی زاده ایله طالقاووغی میانده جریان ایله‌مش اولمق اوزره مشهوردر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه اودون كسمكه كيتديكى اثناده طاغده بر طاوشان ياقه‌لامش او آنه قدر طاوشان كورمه‌ديكى جهتله « بو عجيب بر حيواندر . باقه‌ليم ، مملكتلى‌يه كوستره‌يم بلكه ايچلرنده بيلن واردر . » ديه طوربه‌سنه قويوب آغزينى صيم صيقى باغلامش ، خانه‌سنه كتيرمش . حرمنه حكايه ايدوب « صاقين اوله‌كه طوربه‌نك آغزينى آچه . گيده‌يم مملكتلى‌يى چاغيره‌يم‌ده كوستره‌يم . »

خواجه طاوشانى كوستريركن آربا قوطوسينك طوربه‌دن چقديغيدر

ديه تنبيه ايله‌مشده انسان منع اولونديغى شيئه حريص اولمغله قادين خالى قالنجه « بنه بو حريفك بر مناسبتسزلكى واردر باقه‌يم شونه‌در . » ديوب طوربه‌نك آغزينى آچديغى كبى طاوشان فيرلامش . باجه‌دن قاچمش كيتمش . قادين شاشه‌لايوب باشقه‌ده بر چاره‌ده بيله‌ميوب الينه كچن آربه قوطوسينى طوربه‌يه قويه‌رق

ينه آغزينى باغلامش ، عاقبته منتظر اولمش . قادينك فكرنجه خواجه يا ايكى هرزه وكيل كتيره‌جك ، يا سوزينه اويمايوب اونلرده كليه‌جكلر . مسئله خفيفجه قاپانه‌جق ، حال بوكه عكسى بويا ، خواجه سوقاغه چيقديغى وقت مملكتك اعيانى ، اشرافى ، مأمورينى بر دعوتدن عودت وخواجه‌نك خانه‌سى اوكندن عزيمت ايديورلرمش . خواجه‌يه تصادفلرنده مسئله‌يى كنديلرى زورله ميدانه چيقارتمشلر ، « ناصل شيدر . باقه‌لم بركره . » ديه هپسى خواجه‌نك خانه‌سنه طولمشلر . خواجه الك بويوك اوطه‌سينه بونلرى حلقه وارى اوطورتوب . مخلوق عجيبى قاچيرمامق اوزره هپسى اللرينى قالديره‌رق آلسته [١] بر حالده طورمه‌لرينى اكيداً تنبيه ايله‌دكدن صوڭره همان يوكه مراجعت ايدرك هزار اهتمامله طوربه‌يى اورته‌يه گتيرير . هركس مبهم بر مراقله كوزلرينى طوربه‌يه ديكرلر . خواجه همان طوربه‌نك آغزينى چوروبده بوشالتديغى كبى « پات.... » ديمش آربه قوطوسى اورته‌يه دوشمش . خواجه فوق العاده شاشيروب نه ديه‌جكنى بيله‌ميوب آغزندن شو سوزلر دوكولمشدر : افنديلر !.. ايشته بو قوطونك اون كرّه طولمشى بركيله ايدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه بركون بازاره كيدوب آلديغى سبزوانى هكبه‌سينه طولديرمش ، هكبه‌يى‌ده اوموزينه اورمش ، اشكنه بينمش كيديورمش . يولده بريسى « افندى ! . نه‌يه هكبه‌يى مركبك تركيسنه قويوب‌ده راحت راحت كيتمه‌يورسين . » دينجه خواجه ديمش‌كه : انصاف . هم حيوان بزم آياغيمزى يردن قالديروب بزى طاشيين . هم‌ده فضله اوله‌رق برده هكبه يوكله‌ته‌ليم . بن دها شمدى‌يه قدر بو ايشى ياپه‌ديم .

---

[١] آلسته = فارسى (آراسته) يعنى سوسلنوب حاضرلنمش ، مهيا بر حالده معناسنه اولان كلمه‌دن توركجه‌لشديرلمشدر . حقايق علم لسانه واقف اولمايان وهر لسانك‌ده بعينه بوساية‌ده زنكينله‌ديكنى ادراك ايتمه‌ين كتبهٔ اسلاف بوكبى كلمه‌لره غلط ديرلردى . كافى مشربنده بعض ظرفاى اهل قلم‌ده (ديمه قالبوره غلطدر . لغت فصيحدن يكدر غلط مشهور) دير ايكن‌لردى .

توفيق بكك نشر ايله‌ديكى ايكى جزؤ (لطائف خواجه نصرالدين) دن انتخابا تمز بورا ده بيتدى . اورادن آلمه‌ديقلريمز يا اصل كتابده مسطور وياخود اطفال ونسوانك پيش نظرينه وضع ايله‌مكدن دور اولانلردر.

خواجه مرحومك هكه‌يى اوموزينه آتوب مركبه بينديكيدر

ينه (توفيق بك) مرحومك صوكره نشر ايله‌ديكى (خزينهٔ لطائف) دن خواجه‌يه متعلق فقره‌لر بروجه آتى التقاط ايدلمشدر [١]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحومه « كونشمى دها فائده‌ليدر ، آيمى . » ديه صورمشلر . « كونش كوندوز طوغديغندن قارانلغه فائده‌سى اولمايوب آى ايسه كيجه‌لرى طوغه‌رق اورته‌لغى كوندوز كبى ايله‌مكله آيك فائده‌سى دها مهمدر . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ نصرالدين مرحوم بر خصوصك تسويه‌سيچون بر صباح ايركن همجوار كويلردن برينه كيتمك اوزره خانه‌سندن چيقار. مكر او كيجه محله‌جه بر اكلنجه وضيافت ترتيب ايدلمش اولمغله مجلسك طوزى بوبرى اولان خواجه‌يى عزيمتدن فراغت ايتديرمك ايچون كنجلر براويون ترتيب ايدرلر . شويله‌كه : خواجه لباس سفرى كينوب قوشانوب مركبه لوازمى يوكلته‌رك يوله روان اولديغى اثناده برقاچ كشى خواجه‌نك كذركاهنه چيقوب نره‌يه كيده‌جكنى صورارلر . خواجه « برايش ايچون برقاچ كونلكنه فلان كويه كيده‌جكم . » جوابنى ويرر. بونلر « آ زواللى ، بوندن صوكره سن بر يره كيده‌مزسين . چونكه وفات ايتمشسين. شيمدى سنى كوزلجه تجهيز وتكفين ايتمك بز محله‌لينك بورجيدر. چونكه كيميمزك بالذات خواجه‌سى ، كيميمزك اقرباسى، كيميمزك بابا يادكارى دوستى ، كيميمزك بالنفس احبابيسين . » كبى غيره بوغه‌رق ذاتاً اولوم لاقيرديسندن اودى قوبوب سيكيرلرى كوشه‌ين زواللى خواجه‌يى جاك ياقه

[١] (كنجينهٔ لطائف) صاحبى دخى كندى كتابندن (خزينهٔ لطائفه) بك چوق فقره آلديغنى سويله‌مشدر . هرشى اولبه ايسه‌ده خصوصا لطائف وفقرات ايچون وثوق ارامق بك بيهوده‌در . حتى كندى عصريمزده بعض ذواته اسناد اولنان فقره‌لر تحقيق ايدلنجه تا قبل التاريخه قدر اوزار كيدر ، هرقوم بربرندن المش ، هرمملكت خلق ، هردورك آدملرى كندى مشاهيرينه اسناد ايله‌مش. صوكره بويولده كتاب تأليف ايدنلرده يكديكرندن نقل ويا ترجمه ايدرك آرتيق اورته مالى اولمش قالمشدر .

ایدرك محله مسجدینه سوروكلرلر. هرنه قدر خواجه مرحومك خفقانلری قالقوب
« آمانك جوجوقلر . براقك شو فنا شاقایی . بر از دها اوزریمه واریرسه كز
لطیفه كز حقیقت اوله جق . بنم كرچكدن پك مهم ایشم وار. بیراقك ده وقتیله
یولجیلره یتشه یم . صوكره یالكز كیدلمز بیلیرسیكز . » كبی رجالر ایله مشه ده
دیكله مزلر ، متصل كورولتی یه بوغارلر . زواللی خواجه ده آرتق لاقیردی

خواجه مرحومك تابوتلقده تنه شیردن باشینی قالدیروب
جماعت ایچندن بر كیمسه یه لاقیردی سویله مه سیدر.

سویله یه مز برحاله كلیر . اونلرده خواجه یی یاقه پاچه تابوتلغه طیقارلر . تام
بوآثناده احبابلرینده برینك دها برطرفه كیتمك اوزره اولدیغنی كوروب
« آ یول. باقسه كا، خواجه مز وفات ایتدی. طبیعی تجهیز وتكفینده بولونه لیسین. »
دییه ابرام ایدرلر. حریف پك عجله ایشی اولدیغندن بحثله یاقه سنی قورتارمق

ایچون هرنه سویله مشسه قبول ایتدیره مز . بونلر بوجنكده ایكن یاری یایغین
تنه شیر اوستنه كوسولمش اولان خواجه باشنی قالدیروب حریفه دیركه : ناقله
چابالامه . تكلیفه اطاعت ایت . بنم ایشم سندن ده عجله ایدی . نه چاره كه اجل
كلمش ، جماعت طوپلانمش . كیتمكدن باشقه چاره یوق .

﴿ لطیفه ﴾ بر كویلینك كچیسی اویوز علتنه مبتلا اولمش. قاطران سورمه سنی
توصیه ایتمشلر . كویلی كچی یی آلوب خواجه یه كتیره رك « افندی سنك نفسك

كچیسنی نفس ایتدیرمكه كلن كویلی ایله خواجه نك محاوره سیدر

اویوز علتنه برابر ایمش. شو كچی یی بر نفس ایتمكی رجا ایده رم. » دیمكله مرحوم
« نفس ایدرم لكن علتك برآن اول حیواندن دفع اولمسنی ایسترسه ك بنم نفسه
سنك طرفكدن ده بر مقدار قاطران علاوه ایدیمه ایدر . » دیمش . [١]

[١] اوقونمغه كانلرده (كاهیا زاده) مرحوم بر پارچه سولفاتو علاوه سنی تكلیف
ایدرمش .

﴾ لطیفه ﴿ خواجه مرحوم وفاتنه قریب دوستلرینی دعوتله برطاقم وصیتلر ایتدیکی صیره‌ده مجبول اولدیغی بذله گولق حسیله « بن اولورسه‌م مزاره تپه‌سی اوزرینه کومکز . » دیمش . سببنی صوردیقلرنده « یارین قیامت قوپوب‌ده دنیا آلت اوست اولونجه طوس طوغرو قالقه‌یم . » دیمش .

﴾ لطیفه ﴿ خواجه مرحومك حرمی صانجیلانیر . « آمان افندی . بکا بر حکیم گتیر . » دیر . مرحوم حکیمی گتیرمك اوزره اوك قاپوسندن چیقارکن حرمی پنجره‌دن باشینی چیقاروب « افندی . چوق شکر . صانجی دفع اولدی . حکیم ایسته‌مز . » دیر . خواجه مرحوم همان حکیمك دکاننه قوشارق حکیمه « بزم قادین صانجیلانمش ایدی . بن ده‌سنی گتیره‌جکدم . فقط اوك قاپوسندن چیقارکن قادین پنجره‌دن باشینی چیقاروب چوق شکر حکیمه احتیاج قالمدیغنی سویله‌دی . اونکچون زحمت ایدوب‌ده گله‌یه‌سین دییه خبرویرمکه کلدیم . » دیمش .

﴾ لطیفه ﴿ خواجه نصرالدین افندی بر کون الینه بر قازمه آلوب باغچه‌سینده بر چوقور قازمقله اوغراشیرمش . قومشولریندن بری کلوب خواجه‌یه مشغولیتی صورونجه « محله‌لی سویله‌نیور . سوقاق اورته‌سنده تعمیردن بیغیلوب قالان طوپراغی گومه‌جکم . » دیمش . « یا بورادن چیقان مولوزی نه یاپه‌جقسین . » دینجه خواجه حدتله‌نوب « یوق ...... باق بن اوقدر اینجه الله‌یوب صیق طوقومغه کله‌مم . » دیمش .

﴾ لطیفه ﴿ خواجه‌یه قاچ یاشینده اولدیغنی صوررمشلر . « قیرق یاشنده‌یم . » دیمش . آره‌سی اون سنه کچدیکدن صوکره بالتصادف ینه صورمشلر . خواجه ینه « قیرق .... » دینجه « افندی سن بوندن اون سنه اول { قیرق یاشنده‌یم . } دیمشدك . شیمدی ینه { قیرق .... } دییورسین دیملریله خواجه مرحوم « ار اولان سوزندن دونمز . سوز بر الله بر . یکرمی سنه صوکره صورسه‌گز ینه سویله‌یه‌جکم بودر . » دیمش .

﴾ لطیفه ﴿ خواجه بر کون بدستانده گزرکن دلالك اوچ بیك غروشه

بر قیلنچ گزدیردیکنی کوروب شویله بر قیلیجی گوزدن کچیرر . اوچ بیك غروش ایده‌جك بر شیئی کوره‌مز . اوراده اوتورانلره صورار . « دشمنه حواله ایدیلدیکی اثناده بش آرشین اوزار . » دیرلر . خواجه مرحوم ایرته‌سی گونی اودن اوجاق ماشه‌سینی قاپدیغی گبی طوغرو بدستانه گلیر . « ماشه‌م اوچ بیك غروشه ..... » دیه باشلار گزدیرمکه . بعضلری مراق ایدوب اللرینه آلیرلر اویرر چویررلر . باقارلرکه عادی بر ایکی غروشلق اوجاق ماشه‌سی . « خواجه افندی . بونك نه گبی بر قیمتی و مزیتی وارکه یکدن اوچ بیك غروش دییه فریاد ایدییورسین . » دیدیکلرنده چارشیلیلره دیرکه : سز دها دون باباغی بر قیلیجه (اعدایه حواله ایدنجه بش آرشین سوزر .) دییه اوچ بیك غروش ایسته‌یوردیکز . حال بوکه قاری بکا قیزوب‌ده ماشه‌یی فیرلاندیغی گبی اون آرشین ، بلکه دهازیاده اوزار .

﴾ لطیفه ﴿ تیمورلنك بر کون خواجه‌یه « انسانلر نه‌وقته قدر طوغار ، اولور . » دییه صورمش . خواجه همان « جنت ایله جهنم طولونجه‌یه قدر . » دییه جواب ویرمش .

﴾ لطیفه ﴿ نصرالدین خواجه مرحوم حرمینی آلوب دورت گونلك محله بولونان بر احبابه گیتمك اوزره شهردن چیقارلر . دها بر قاچ دقیقه آیریلوب‌ده هنوز شهر کورونمکده ایکن خواجه حرمینه نه‌قدر یول آلدقلرینی سؤال ایدر . حرمی بوگون یارین گیدرسه‌ك ایکی گونلك یول آلمش اولورز . » دینجه خواجه مرحوم « دیسه‌ك آ یولی یاریلادیق » دیمش .

﴾ لطیفه ﴿ خواجه‌مرحوم گنجلکنده برکویه‌جره گیدوب خسته‌لانیر . مرضی شدتله‌نوب کویلی باشینه طوپلانه‌رق « شاید سکا برامر حق واقع اولورسه عملکنده وارثك وارمی . » دیدیکلرینده خواجه مرحوم « واقعا عملکنده بر والده‌م وارسه‌ده پدرم حال حیاتده کندیسنی تطلیق ایله‌دیکی جهتله بو صورتده هیچ وارثم یوق دیمکدر . » دیمش .

لطیفه خواجه نصرالدین مرحوم بر حماله یوك یوكله‌توب یولده كیدركن حمالی غیب ایدر. آرار بوله‌مز. آرادن اون كون كچر. بر قاچ احبابیله كیدركن بریسی «ایشته سنك آرادیغك حمال.» دیینجه خواجه سیویشیر. تكرار بولوشدیقلرنده «حمالی اله كچیردیكك حالده نه‌یه حریفی یاقه‌لامه‌دیكده قاچدیك» دیه‌رلیه خواجه جواباً «ناصل قاچمایه‌یم. بن حمالی غیب ایده‌لی تمام اون كون اولدی. حمال بنی طوتارده ﴿اون كوندر یوككی طاشییورم. یومیه‌می ایسترم.﴾ دییه‌رك اون كونلك اجرت طلب ایدرسه نه‌یاپارم.» دیمشدر.

لطیفه بر كیجه هوا غایت صیجاق اولمغله -اناطولینك اكثر محللرینده عادت اولدیغی اوزره- حرمی یاتاغی آوك طامینه یاپار [۱]. خواجه فراش استراحته چكیلنجه - اكثر قادینلرك عادتی وجهله - زوجه‌سی مناسبتسزلكه باشلایوب بیتلرنده بر كورولتی چیقوب خواجه مرحوم- كندیسنی اوك ایچنده ظنیله - «سندن یاتاقده‌ده راحت یوق» دییه آلوب یورویی' ویردیكی كبی بالدیر كولدور طامدن آشاغی دوشر. بو كورولتی‌یی ایشیدن - وهب خواجه كبی طامده یاتمقده بولونان - جوار قومشولر باشینه اوشر. ایكله‌یه صیزلایه كندینی طوپلایوب اوه‌كیرمك عزمنده اولان خواجه‌نك اطرافنه طوپلانه‌رق «افندی نه‌اولدی. افندی نه‌اولدی.» دییه او حالده صیقی صیقی حوادث آلمق ایسته‌ینلره «طامده یاتوبده قاریسیله آتیشان دردیمی آ كلار.» دیمشدر. [۲]

لطیفه خواجه‌مرحومك بولندیغی برمجلسده عربستاندن هنوزكلمش بر قاچ سیاح اورالرك احوالندن بحث ایدوب «عربستانك بعض محللری غایت صیجاقدر. اكثر بلادك اهالیسی جبریل چیپلاق گزرلر.» دیدكلرنده خواجه «عجبا اوراده قادین اركك ناصل بللی اولور» دیمشدر.

---

(۱) آناطولینك اكثر محللرنده اول طوپراقدن' طاملری دخی دیكلر دیزیلوب اوزرینه قامیش سریلوب دها اوزرینه طوپراق چكمكله واوستندن طاش یووارلاق چكوب دوب دوز قیلمقله حصوله كلیر. یازین اوستنه صو دوكوب سوپورورلر. دوب دوز، ترتمیز بكه یایوب یاتاغی ییراقیرلر، آسماندكی آثار عالیه‌یی تماشا ایده ایده اویورلر.

(۲) بو حكایه‌نك مختصری منظوم اوله‌رق بالاده كچدی.

لطیفه مرحومدن كیم نه‌ایسترسه اوكون ویرمه‌یوب ایرته‌سی كونی ویرمك عادتی ایمش. سببنی سؤال ایتمشلر. «ویره‌جكم شیئك قدری بیلنسون ایچون بویله یاپارم.» دیمش.

لطیفه خواجه مرحوم كوروك ایله آتش یاقدیقدن صوكره آغزینی طیقار، اویله آصار. سببنی سؤال ایدنلره «ایچنده‌اوقدر هوا وارطیقامه‌یم‌ده ضایعمی اولسون. بن اسرافدن خوشلانم» دیمشدر.

لطیفه خواجه مرحومك حرمی وفات ایتمش. خواجه‌ده هیچ تأسف علامتی كورولمه‌مش. آرادن برزمان كچوب مركبی اولمش، خواجه‌ده بك زیاده حزن واسف علامتی كورولنجه بعض دوستلری «حرمك وفات ایتدی بویله كونلرجه محزون كزمه‌دیك. حالبوكه اشك مرد اوله‌لی اون كون اولدی. حالا قاشیكك چاتقینلغی، صومورتمه‌ك كچمه‌دی.» دیه‌رلیه خواجه مرحوم «حرمم وفات ایتدیكی زمان قومشولرم باشیمه طوپلانوب (خواجه افندی. اسف ایتمه. زسكا اوندن دها اعلاسینی بولورز.) دییه سوز ویردیلر. فقط مركب اولدیكی زمان هیچ كیمسه كلوبده بویله تسلیده بولونمه‌دی. تأسف ایتمكه حقم یوقمی.» دیمشدر.

لطیفه حریفك بری صوغوقدن شكایت ایدرمش. دیگری ایشیدوب «جانم بو انسانلرده نه عجایبدر. صوغوق اولسه (صوغوقدر.) دییه شكایت ایدرلر. صیجاق اولسه (صیجاقدر.) دییه سویله‌نیرلر.» اوته‌دن خواجه مرحوم بو سوزی ایشیدوب «افندی اویله سویلیورسك اما بهار هواسنه كیمك نه‌دیدیكی وار.» دیمش.

لطیفه خواجه مرحوم بر كون محله مسجدنده خلقه وعظ ونصیحت ایتمك اوزره كرسی‌یه چیقار. خلق طوپلانوب «خواجه افندی نه‌دییه‌جك.» دییه بكله‌شیرلر. خواجه مرحوم كرسیده برزمانلر اوتورور، خاطرینه سویله‌یه‌جك برشی كلمز. جماعتك انتظارینی كوردیكجه بوتون بوتون صیقلمغه باشلار. صیقلدیقجه نطقی طوتولور. الحاصل برشی سویله‌یه‌مه‌یه‌جكنی عقلی

کسنجه جماعته « ای اهالی . سز بنم سوزسویله‌مکدن عاجز اوله‌دیغمی بیلیرسکز. حال بویله ایکن بوکون کرسی‌یه چیقدیغم کبی خاطریمه برشی کلمسه بکنیرمیسکز.» دیدیکی صیره‌ده مکر مرحومك اوغلی کرسی دیبنده اوطورورمش. پدرندن بوسوزی ایشیتدیکی کبی باشینی قالدیروب «بابا . هیچ برشی خاطریکه کلمه‌یورسه کرسیدن اینمك‌ده‌می کلمه‌یوره» دییوب بوکلامیله هم صحیحاً باباسنك اوغلی اولدیغنی اثبات ایله‌مش ، هم‌ده خواجه‌یی بویوك برصیقینتیدن قورتارمشدر . [۱]

خواجه‌نك مخدومیله محاوره‌سیدر .

﴿ لطیفه ﴾ خسیسك بری خواجه مرحومه «باره‌یی سن‌ده‌می سوییورسین» دینجه «انسانی برطاقم وجدانسز ، خسیس آداملره محتاج ایتمه‌دیکی ایچون سوسه‌م‌ده یری وار . » دیمشدر . [۲]

[۱-۲] بوفقره‌لر عربجه (محاضرات) کتابلرنده قدمادن‌وبك اسکی آدملره ٠ حق متعدد ذواته اسناد اولونمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برشهره کیدر . چارشوده کزرکن حریفك بری یانینه صوقولوب « افندی . بوکون نه‌؟ . » دییه صورمقله مرحوم «آی اوغول . بن‌بوممکلته‌ده‌ها بوکون کلدیم. هنوز بورانك کونلرینی اوکرنه‌مه‌دیم. سن اونی بریرلیدن صور . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومه « شهریمزده محرم اسرار اوله‌بیله‌جك کیمی طانیرسین . » دیدکلرنده « خلقك سینه‌سی بنم آنبارم اوله‌دیغنی بیلدیکم ایچون شیمدی‌یه قدر کیمسه‌یه سریمی آچه‌دیم . » دیمشدر . (علیه‌الرحمة والرضوان)

[بونده بویوك برنصیحت وارکه : خواجه مرحوم باقیلسه غایت برکو ، سوزنی صاقینمز ، سینه‌سی آچیق ، ایچی طیشی برکبی کوروندیکی حالده‌بنه کندنجه اهمیتلی بیلدیکی اسرارینی‌اورته‌یه آتمه‌مشدر. نیته‌کیم اثرده‌وارد اولمشدر: استر ذهبك وذهابك ، ومذهبك = پاره‌کی وهرنوع ثروتکی ، دنیاده طوته‌جغك هریرایشك هنوز ناپخته اولان تصوراتینی ، مذهب واعتقادیکی صاقله معناسینه‌در . دیمك‌که صاقلانه‌جق بعض اسرار اوله‌بیلیر .]

بو کتابه ال یازیسی مجموعه‌دن علاوه ایله‌دیکمز لطائف میاننده معصوملرك مطالعه‌سینه لایق اولمایان اون سکز دانه حکایه ناچار درج ایدیله‌دی .

کذلك اصل کتابدن دخی بو بولده اون سکز حکایه‌یی آلمادیق. بالاخره تطبیقات اثناسنده شو برقاچ حکایه‌نك درجنده بأس کورمه‌دیکمزدن بورایه الحاق ایله‌دك.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم یاتسو وقتی برجامع آبدستخانه‌سینه کیرمش مکر آبدستخانه موصلوغی آچیق قالمش ایمش . خواجه چیشم بیتمه‌دی دیه اویله بکلرمش . برآدم کلوب قاپویی اوره‌رق «به حریف ، اویودکمی . برساعتدر اوتوریبورسین . » دیه هایقیرمقله « چیشم توکنمه‌دی‌که قالقه‌یم . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه‌یی اغفال ایدوب یالانجی شاهدلکنه کوتورورلر. مدعی حضور قاضیده خصمندن بوغدای دعوا ایدر . خواجه‌یی چاغیریرلر . آربه دیبه شهادت ایدر . « افندی یا کیلدیك . بوغدای دیبه‌جکدیك . » دیدیکلرینده خواجه «بهی جاهللر . یالان اولدقدن صوکره ها بوغدای اولمش. ها آربه . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بالقجیلر آق شهر کولندن آغ ایله بالق چکرلرکن خواجه‌ده سیر ایدرمش. طالغینلقله آیاغی قایوب آغك ایچنه دوشمش . بالقجیلر « خواجه افندی ، نه یاپدیك . » دیدکلرینده « بن‌ده ایچلرینده یونس بالیغی اوله‌یم . » دیرمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك طاووغی غائب اولور. برمقدار سیاه بزپارچه‌لرنی دلوب پیلیجلرك بوغازینه طاقوب صالیویرمش . « خواجه افندی بونه‌در . » دینلره «آنالری اولدی‌ده قاره‌لر کیوب یاس طوتارلر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه‌نك بیك آقچه‌سینی چالمشلر . خواجه مسجده کیدوب تابصباح تضرع ونیاز ایدرك پاره‌لرینك احسانینی تمنی ایله‌مش. مکر مملکتك تجارندن برینك بیندیکی کمی فیرطنه‌یه طوتولوب اکر سلامت بولورسه خواجه‌یه بیك آقچه اعطا ایله‌مکلکی نذر ایله‌مکله هفته‌سنده سلامتله کلوب خواجه‌یه

نذرینی اعطا ایله‌مش . وسرکذشتنی نقل ایله « همت وامدادیکزله پك غریب برصورتده خلاص بولدق . » دیمش . خواجه برمدت طالدیقدن صوکره «سبحان الله. برآدمه بیك آقچه ویرسه‌م بنم پاره‌می کری اعاده ایتمك ایچون بودرجه غریب وطولامباجلی بریول دوشونه‌مز. جناب حقك حکمت واسرارینه عقللر ایرمز . اذعانی اولانه بوندن بیوك معجزه اولمز . بزم پاره‌نزه‌دن غائب اولدی ، نره‌ده اله کچدی . شکر یاربی لطفکه احسانکه . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه چیفت سوررکن برقابلومباغه‌یه تصادف ایله‌مش .

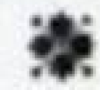

خواجه قابلومباغه‌یی یانینه آصه‌قویوب چیفت سوردیکیدر

ایپه طاقوب قوشاغینه باغلایه قویمش . قابلومباغه چابالاندیقجه « آی اوغول! نه تلاش ایدییورسین . فنامی سن‌ده چفتجیلك اوکره‌نیرسین » دیرمش .

﴿ لطیفه ﴾ برکون خواجه چوربا برکن آغزی یانمقله باغیره‌رق سوقاغه فیرلایوب « صاوولك قارداشلر . قارنیمده یانغین وار . » دیمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌نڭ مملكتی اولان سیوری حصارڭ بكری برقاضیسی وار ایمش . بركون باغنده مست اولوب یاتمش . قاووغینی ، بنیشینی شورایه بورایه آتمش . خواجه‌ده تلمیذی عماد ایله اوگون سیرانه چیقمش ایمش . قاضینك اوحالینی كوروب بنیشینی آلمش صیرتنه گیمش ، گیتمش . قاضی آییلوب بنیشینی بولامایجه محضره «باق . كوز قولاق اول ، كیمده بولورسه‌ڭ آل ، گتیر . » دیر . محضر خواجه‌نڭ صیرتنده گوروب محكمه‌یه گتیریر . برمحا كمه زماننه تصادف ایدر . خواجه قاضی‌یه «دون عماد ایله گزمه‌یه چیقدیق ، باقدیق كه برباغده برصاریقلی آدم سرخوش اولمش ، قوصمش . یاتور . بن‌ده بنیشینی آلدیم . صیرتمه گیدیم . بوڭا شاهد وامار‌ه‌ده كوستره‌بیلیرم . بولك صاحبنی ویره‌یم . » دنجه قاضی « كیم بیلیر . هانكی سفیهدر . هه سن عافیتله كیدیككه . باق بن قاریشمام » دیمشدر .

[بالاده متن لطائف‌ده كذار ایدن برحكایه شوبله‌ده مسموعمز اولمشدی .]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌یه «ضررسز خواجه‌سین اما فارسی بیلمه‌دیكك ایچون وعظك نشئه‌لی وظریف اوله‌یور . » دیمشلر . خواجه « نه‌دن آڭلادیڭز فارسی بیلمه‌دیكمی . دییوب «بیلیرسه‌ڭ بزه بربیت اوقو باقه‌لم . » دیه‌رلیله شوبیتی انشاد ایتمش . »

مورمنكشه بوینڭا كش اویورست   كافرصوغان قات‌قات‌اوربه[۲] كیبرست

«خواجه افندی . بونڭ نره‌سی فارسی ! ... » دیدكلرنده « نهایتنده‌كی (است)لری گورمه‌یورمیسین . » دیمشدر .

(۲) خالص تورككجه‌ده (ر) ایله بدأ ایتمك شیوه‌یه موافق كلمه‌دیكندن (روبه ، راق ، رجب) كبی كلمه‌لری (اوربه ، ایراق ، ایرجب) تلفظ ایدرلر . بناءً علیه (اوربه غلط اولمایوب توركچه‌لشدیرلمش ، بزه حقیق مال ایدلمش بركلمه‌در . واقعا دیكر ایكیسی استانبولده قوللانیلمایورسه‌ده (اوربه) شایعدر .

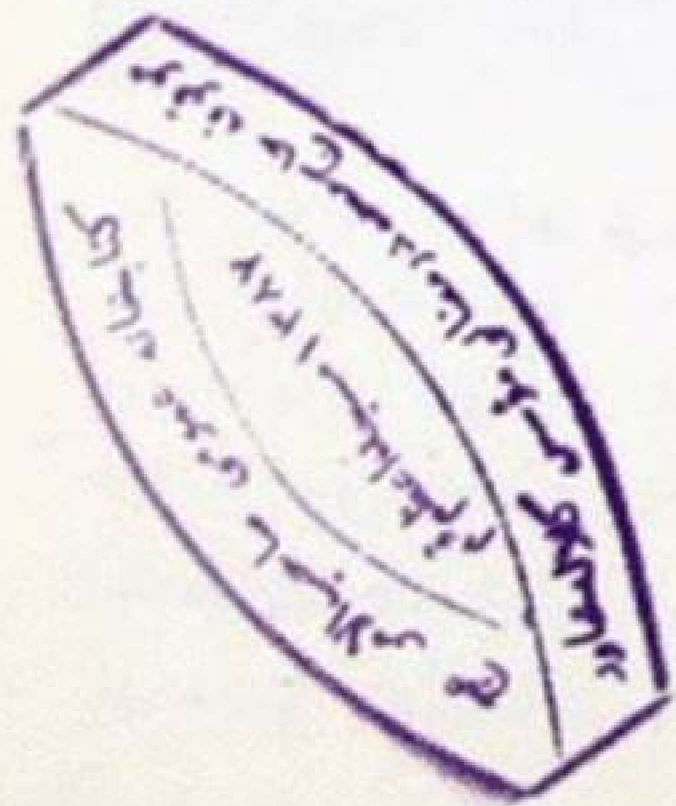

﴿ لطيفه ﴾ ینه اكابردن بر ذات لطیفه پردازدن ایشیتدم‌كه : برقیش خواجه غایت زوكورت قالمش . كندی كندینه «عجبا اشكك آرپه تعیینی براز ایندیرسه‌م اولورمی . » دییوب هرزمانكی قوطودن براز اكسیك ویرمش . باقمش ینه اشك اسكی نشئه‌سنده . برآز زمان صوكره برآووج دها اكسیلتمش اشك ینه آلدیرمامش . بویله بویله یاری‌یه ایندیرمش . اشكه برسكونت گلسه‌ده ینه‌ضررسز كورمش . برایكی آی‌صوكره قوطو یاریدن آشاغی‌یه اینتجه اشكك سكونتنه برده محزونلق علاوه اولمش . والنهایه چوق یاتار وصامانی دخی آز بر اولمش . چونكه آربه‌ده طوبی بر آووجه ایتمش . برصباح خواجه اخیره كیرمش باقمش‌كه اشك مرد اولمش . دیمش‌كه : اشكی تام ریاضته آلیشدیرییوردیق آما اجل مساعده ایتمه‌دی .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه نصرالدین قاپوسنك اوكنه برسوكوت آغاجی دیكوب دیبنه برآبدست بوزه‌رق « ایشته صونامنه كوروب كوره‌جكك بوندن عبارتدر . » دیمش .

﴿ لطيفه ﴾ نصرالدین افندی مرحوم كوندوز باغچه‌سنه برقاچ فدان دیكر ، آقشام چیقاروب ایچری آلیرمش . « خواجه افندی بونه‌ـسل ایش . » دیه صورانلره «ای ... چوجوقلر . اورته‌لق بوزولدی . نه‌اولور ، نه‌اولمز . هركسك مالی باشی آلتنده كرك . » دیمش .

ظرفاره بر ذات طرفندن اهدا ایدلمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم ایکندی آبدستی آلمق ایچون خانه‌سینه کلیر. خواجه همان جماعته یتشمکه چالشمشسه‌ده حرمی خیلی مشغول ایتدکدن صوکره اوستی باشی پك کیرلندیکندن بحثله حمامه یوللار . « افندی. صاقین کچ قالمه. بیلیرسك یا . همشیره‌مك عقدی وار . سن اوراده بابالق وظیفه‌سی کوره‌جکسك . یولونمازسه‌ڭ کری قالیر . دعوتلیلره قارشی عیب اولور . »

یاغمورلی هواده خواجه‌نك حمامدن عودتیدر

دییه‌رك صیقی تنبیه ایلر . خواجه مرحوم هیچ مناسب کورمدیکی بو بی‌وقت استحمامی عاجلاً اجرا ایله‌یوب همان خانه‌سینه قوشمق ایسته‌مشسه‌ده طیشاریده پك صیقی یاغمور یاغمقده اولدیغنی سویلرلر . خواجه پنجره‌دن باقارکه بوتون

اطراف قاپالی . یاغمورڭ طورمق احتمالی یوق البسه‌سینی کیسه یکانه قفتانی ، بینیشی صوجوق کسیله‌جك . همان البسه‌سنی طورلایوب طوپلایوب چیرپل چیلاق یوله دوزولور. یاغموردن مکمل ایصلانیر . مکر قاپوسی اوکنده دخی دعوتلیلر طوپلانوب خواجه‌یی بکله‌یورلرمش . خواجه‌یی بوحالده کورونجه « افندی . نه‌در بوحال . » دیه‌رلیله خواجه مرحوم « قاریسینه اویوب‌ده بی‌وقت حمامه کیدن بویله هم صیجاق بانیو، هم صوغوق بانیو، ایکیسینی بردن ایدر. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم باغندن اشکینه ایکی کوفه اوزوم یوکله‌نوب کلیرکن شهر ایچنده محله کنجلری « خواجه افندی بزه اوزوم ویر . » دییه طاقیلیرلر . خواجه مرحوم جماعتی برکره کوزدن کچیریر . هیسنه حرمتلیجه ویرسه چوغه قاچه‌جق . ایسته‌یه‌نه بر چنتیك [١] ویریر . چوجوقلر « افندی. بو نه قدرجق شی. » دییه آزیغسه‌مالریله « اولادلرم. هیسنك طادی بر. شو کوفه‌لرده‌کی اوزومك لذتی بردانه‌نك لذتنك عینیدر . بناءً علیه آز یمکله چوق یمك بیننده هیچ بر فرق یوق » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم بر روزکارلی هواده دوه اوستنده قاووت [٢] یرمش . فقط آغزینه آتدیقجه یل آلیر کوتورور، هیچ بوغازینه کیتمك قسمت اولمامش. آرقداشلرندن بری « خواجه افندی. نه‌در او یدیکك » دیدیکده خواجه مرحوم « بویله کیدرسه هیچ . » دیمشدر .

خواجه مرحومك (دوه اوستنده قاووت یه‌یی بن ایجاد ایتدیم اما بن‌ده بکنمه‌دیم .) دیدیکی واردر .

[١] چنتیك = صالقیمك اجزاسندن یعنی بر جزدرکه طوبی اوچ درت دانه‌یی شامل اولور. آناطولیده (چینکیل) دیرلرکه یعنی یکلی، خفیف دیمکدر. فی‌الاصل پك کوچوك قطعه اولان صالقیمه‌ده دیرلر. طوغروسی (چنتیك) برنجی معنایه (چینکیل) ایکنجی معنایه تخصیص ایدیلمك جسباندر .

[٢] قاووت = بوغدای چکرکن اك قالینه یارمه، ایکنجیسنه بولغور ، اوچنجیسنه دوکو (اوتو - وزنده) ، دوردنجیسنه دوکوجك، بشنجیسنه - که اون کبی اینجه‌یدر - قاووت دیرلر. چوجوقلر یرلر .

بر ذات طرفندن اهدا ایدلمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه رحمة‌الله‌علیه یاغمورلی بر هواده خانه‌سنده اوتوروب سوقاغی سیر ایدرکن یاغموردن ایصلانمامق ایچون سرعتله کیدن بر قومشوسینه نه‌دن قوشدیغنی صورار . او آدم‌ده رحمتدن ایصلانمامق ایچون قاچدیغنی سویلر . خواجه « واه واه . تأسف ایدرم . آخر زمان ظاهر. باق نه کونلره قالدیق . آبول ، هیچ تاکری تعالانك رحمتندن قاچیلیرمی . دیمکله بیچاره آدجغز متأثر اولوب آغیر آغیر یولنه دوام ایدر . خواجه‌ده

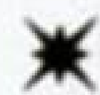
خواجه مرحومك قومشوسیله محاوره‌سیدر

وضع معذبانه‌سیله سیر ایدرمش . آدجغز ضبر صیقلام کسیله‌رك خانه‌سنه جان آتار . تصادف بویا . بر یاغمورلی کونده معهود ادم پنجره‌سندن باقارکن

کورورکه دهاهنوز یاغمور برایکی دانه‌دوکولمکه باشلادیغی حالده خواجه‌مرحوم ایلریدن سوکشر. معتادی وجهله جبه‌سینك اتکنی آرقه‌یه چرمش . بیلدیریم کبی خانه‌سینه طوغرو قوشارمش. قومشو هایقیروب « افندی بکا اخطاریکی اونوندکمی. اللهك رحمتندن قاچیلیرمی .» دیدیکده خواجه بر ثانیه‌جك مکث ایدوب « اوغلم! بن الله تعالانك یره دوکولن رحمتینی آیاغمله چیکنه‌مه‌یه‌یم دییه قوشیورم . » دیر وخانه‌سینه قاپاغی آتار .

[حق واریا. شبهه‌سز رحمتدن قاچلمز اما یاغموردن قاچیلیر .]

نجیب عاصم بك اهدا ایدمشدر :

﴿لطیفه ﴾ خواجه مرحوم اوجاق یاقه‌جق اولمش . اوفلر اوفلر یانمزمش. همان یوقاری چیقوب قاریسینك خوتوزینی آلمش ، باشینه کیمش. اوحال ایله اوجاغه « پوف ! . . . » دینجه خارلامش. خواجه «مکر اوجاقده بنم کبی بزم قاریدن بیلارمش .» دیمش .

جنكل كوبنده مايفوطره‌جى (كرفت يازيلديغنده اسكى اوقوبه‌ماديغمز) افندى طرفنده

﴿ لطيفه ﴾ بركون خواجه آقشهر كولى كنارنده بالق طوتمغه باشلار. بش اون بالق صيد ايدر. آرتيق اوصانير. كيده‌جكى صيره‌ده محله جوجوقلرى خواجه‌نك باشنه طوپلانه‌رق طوتديغى باليقلرى برر ايكيشر آشيريرلر. خواجه قالقوب كيده‌جك اولور. برده نه باقسين، سپتده بر دانه باليق يوق. كوله خطاباً «ايشته كوردكيا. بوش كلدم، بوش كيديورم. اويله نافله منت ايسته‌مم آل بوده سكا جابا!..» ديه‌رك النده‌كى سپتى‌ده فيرلاتير.

﴿ لطيفه ﴾ بركون خواجه‌يه «ياهو، سن اولديقجه عالمسين شو بزم مشكلمزى حل ايدى‌وير. عجبا دنيا قاچ آرشيندير؟..» ديرلر. او اثناده برجنازه كوتوريورلرمش. خواجه مرحوم تابوتى كوستره‌رك ديمش‌كه: بو سؤالك اربابى شو كيدندر. اوكا صوريكز. باقيكز، دها او شيمدى اولچمش، كيديور.

﴿ لطيفه ﴾ بركون خواجه‌يه برآدم قاپالى بر قوطو تسليم ايدر. «بن كلنجه‌يه قدر محافظه ايديكز» دير. برقاچ كون كلمز. خواجه مراق ايدر. «عجبا بو قوطونك ايچنده نه‌وار.» ديوب قاپاغنى آچار باقاركه اعلا سوزمه بال. خواجه‌نك آغزى صولانير. بر پارمق آلير. پك خوشنه كيدر. خواجه آرتيق كيروب جيقديقجه ايش ايدينير. جانى ايسته‌ديكجه بال قوطوسنك اولديغى محله كيتمكلكه بهانه‌لر ايجاد ايدر. الحاصل خواجه اختيارسز كمال عشق وشوقله آز زمانده بال قوطوسينك ديبينه دارى اكمش. برزمان صوكره قوطو صاحبى كلوب ايسته‌مكله خواجه فتورسزجه تسليم ايلر. فقط الينه پك خفيف كلديكندن برده آچار باقاركه ايچنده هيچ برشى يوق. «افندى! هانى‌يا، بونك بالى؟...» دينجه خواجه مرحوم اونى نه‌سن صور، نه‌ده بن سويله‌يه‌يم!..» ديمش.

﴿ لطيفه ﴾ «عيدكاهه وارەلىم دولابه دلبر سيرينه كورەلىم آيينهٔ دوران نه صورت كوسترير» منطوقنجه بربايرام كونى شهر خارجنده‌كى ميدانلغه كيدوب جوجوقلرك اويونينى طالقين طالقين سير ايدركن بر كنج، خواجه‌نك قاووغينى باشندن قاپديغى كبى حلقه‌يه آتار. قاووق الدن اله آتيلايوب قوشمغه باشلار. خواجه هرنه‌قدر قاووغينى اللرندن قاپمق ايسترسه‌ده موفق اوله‌مز. كنجلر خايلى خيربالارلر. جوجوقلره واتمه‌يك اولادلر. شوقاووغيمى ويرك‌ده كيده‌يم.»

سير برنده جوجوقلرك خواجه‌نك قاووغينى قاپمه‌لربله اللرندن آلمغه چاليشمه‌سيدر ديبه هرنه قدر نياز ايتمشسه‌ده آلابدن قهقهه‌دن، شوق وشطارندن، غلغله‌دن كيمسه‌نك قولاغنه كيرمز. باقاركه ساعتلرجه بكلەسه بوش. خواجه «لاحول...» ديه‌رك اشكنه بينوب خانه‌سينه كيدركن جشم آشنالرندن بری افندى، بويله باشى آچيق نره‌دن تشريف هانى قاووق نره‌ده؟..» ديمكله خواجه جواباً «كوجوكلكى خاطرينه كلمش ده سيرانكاهده جوجوقلرك ايچنه قاريشدى، اويون اويناپور» ديمش.

بشنجی نسخه‌مزك قابنده مسطور التفاتنامه‌یی ارسال بویوران بر (قارئکز) امضالی ذات عالی طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برکون بازارده کوکرجین قدر برقوشك اون ایکی آلتونه صاتیلدیغنی کوروب کندی کندینه «دیمك که بیاسه‌ده طیور انواعینك رواجی وار . تام صیره‌سی. بن‌ده شویزم باباهندی‌یی‌یارین صاتیلغه چیقاره‌یم.» دیه تصور ایله‌دی . ایرته‌سی کون قوجه‌مان بابا هندی‌یی قولتوغینه آلدی. حیوان کردانده‌کی (قلادهٔ مرجان) ایله بالافتخار بورنینی شیشیروب کندیسینك قولتوغه کلیر طاقیمندن اولمدیغنی‌بك اظهار ایدییوردی. خواجه مرحوم بووضع ایله بازار برینه کلدی. خیلیجه مبلغ سوداسیله نتیجه‌یه منتظر ایکن برده حراج مزاد بابا هندی ــ اوده خواجه‌نك خصوصی بسله‌مه‌سی اعتباریله ــ غایةالغایه اون ایکی آقچه‌ده دایاندی ، قالدی. فضله برپاره دها دیین اولمادی . خواجه مرحوم حدتلنوب دلاللره ، چارشی خواجه‌کیلرینه خطاباً «بوناصل ایش اللهی سورسه‌کز ! . دها دون کوزیمك اوکنده کوکرجین قدر بویالی برقوشی تام اون ایکی آلتونه صاندیکز. هم هیکزده‌بویکسك یوکسك بَیلر سوردیکز . او بویانمشه باقکز بونك‌ده بویننده،بورننده‌لعل ومرجان رنکنده قدرتدن زینتلر وار . صیبرتینك توبی (بوقلمون = یانار دونر) رنکنده اولوب کونشه قارشی طوردیغی وقت یاریل یاریل یانار . علی‌الخصوص ایصلیق چالینوب‌ده‌قاباردیغی زمان خورطومینی شیریر . قانادینی ، قویروغینی چادرکبی آچار . برقوزو قَدر جثّه پیدا ایدر . اوحالده حولیده نازان نازان طاووس هندستان کبی‌خرامان اولنجه تماشاسینه طویولمز احتیاج سوقیله صاتمغه مجبور اولیورم یوقسه . اُودن آیریلیرکن قاری ، بن ، هندی اویله بریأس ایتمه‌مز واردی‌که اوحال حزینمزه طاغلر طاشلر طایانمز . بز (اوهو ... اوهو ...) دیه کریان اولدیقجه اوده بزی (قُل قُل قُل ...) دیه تشویق ایدردی . آه ! ... آنجه شیرازا کند روبه مزاج احتیاجست احتیاجست احتیاج» دیه خواجه‌نك کمال حرارتله

چقیشمه‌سی چارشیلیلری برمدت‌ا کلندیردکدن‌صوکره ایچلریندن بری «خواجه افندی ! . برازمستریح اول . سن حقیقتدن غافلسین . برکره اوقوش، عادی بویالی برمخلوق دکل. نقاش قدرتك‌رنکا رنك‌طوناتدیغی‌مشهورطوطی قوشیدر.» دیمشسه‌ده یاره‌جهتندن‌امیدی منکسر اولمقدن‌منبعث برحدتله کوکلره‌اوچورولسه دخی او آنده خواجه‌نك کوزینه کورونمه‌دیکندن «وای آجانم . آکلادیق . طوطی قوشی ... نه‌اوله‌جق . غایه‌سی ینه قوش دکلی . بونك هنری نه ؟»

خواجه‌نك هندی قولتوغنده چارشیلیلرله محاوره‌سیدر

دیمکله مخاطبی خصمی الزام ایتمك حسینك ویردیکی برشطارتله «هاه . ایشته بونك هنری وارده اوندن . چونکه بوغایت ابی لاقیردی سویلر . » دینجه خواجه‌ده قولتوغی آلتنده برخموشی فیلسوفانه ایله نظر توجهنی قاپامش اولان بابای هندوستانی اشارت ایله‌یه‌رك «او ، أبی لاقیردی سویلرسه‌بوده غایت أبی دوشونور ... » دیمش .

﴿لطیفه﴾ خواجه طامی آقتاریورمش. آبدستی گلمش، ایشه‌مکه باشلامش. قاپی‌نك اوكندن ـ حالندن شبهه‌لندیكی ـ بری كچیورمش. خواجه كسمش. «نه‌یه كسدیك !» دیمش. «كسمه‌یه‌یدیم ده ایپ گیبی طوتوب چیقابیلیرمیدیك.» دیمش.

﴿لطیفه﴾ اشكینك سوسلی یولارینی چالمشلر. حیوانی قولاغندن طوته‌رق اوینه گوتورمش. برایكی گون صوكره اویولاری قوجه‌مان برمصر اشكینك باشنده كوروتجه حیوانك برباشینه، براندامینه حیران حیران باقدیقدن صوكره «بواشكك باشی بزم اما جسمی ناصل اولدی‌ده دكیشدی.» دیرمش.

﴿لطیفه﴾ بروقت دیار رومی شدت سیاستیله دهشته القا ایدن تیمورلنك آناطولیده هر اوغرادیغی شهرك علما وعرفاسینی چاغیروب «بن عادلمی‌یم، ظالمی‌یم ؟» دیبه صورارمش. «عادلسین !» دیینی‌ده كسرمش، «ظالمسین !.» دیینی‌ده كسرمش. عاجز قالمشلر. خواجه مرحومك صیتی اوطرفلره شایع اولمغله خلق مراجعت ایدوب «آمان خواجه افندی. بوایشه سندن باشقه كیمسه برچاره بوله‌مز. هرنه‌یاپارسه‌ك یاپ. شوظالمك قیلیجنی بیگناه عباداللهك اوزرندن دفع ایت.» دیبه یالواریرلر. خواجه مرحوم «چوجوقلر ! بو ایش نه‌ایچون دخی ظن ایتدیككز قدر قولای برشی دكلسه‌ده مظلومنك حق یاردیمجیسی اولدیغندن دعا كز بركاتیله بلكه موفق اولورم.» دیبه‌رك هزار احتیاطله تیمورك اقامتكاهنه گلیر. «سؤالكزه جواب ویره‌جك خواجه گلدی.» دیبه خبر ویردیلر. تیمور حضورینه جلب ایدوب خواجه‌یه دخی مذكور سؤالی ایراد ایدنجه خواجه دیركه: سز مجرد برملك عادل‌ده دكلسیكز. برباغی ظالم‌ده دكلسیكز. ظالم بز. سز سیف هدالتسیكز. جناب قهار ذوالجلال مستحق جزا اولان بز ظالملره‌سزی حواله ایله‌مشدر. «لطف حق باتومداراها كند ـ چونكه ازحد بكذرد رسوا كند.»

مرویدركه: تیمورك بكله‌دیكی جواب صواب‌ده بوایمش. بناء علیه بوندن طولایی خواجه‌دن غایتله خوشلانمش. ندیم خاصی قیلمش. دیار رومده بولوندیقجه‌یانندن آییرمامش. خواجه مرحومك حرمتینه اقشهر وحوالیسی وبلكه بلاد قارامان

تیمورك تیغ قهرندن وعسكر جرارینك یاغماسندن مصون قالمشدر: جمله دانایان همین كفته‌همین ـ هست دانا رحمة للعالمین.

﴿لطیفه﴾ خواجه‌نك ایكی حرمی وارمش. بركون ایكیسی بردن گلمشلر. «بنی‌می چوق سورسین ؟.» ـ «بنی‌می چوق سورسین ؟.» دیبه خواجه‌یه طاقلاشمشلر. بیچاره خواجه مضطر قالوب هرنه‌قدر «ایكیكزی ده !...» گبی ترجیح شائبه‌سندن خالی سوزلر سویله‌مشسه‌ده قانع اولمایه‌رق خواجه‌یی خایلی صیقارلر. حتی كوچوك حرمی او اثناده دیركه: افندی ! مثلا ایكیمزده آقشهر گولنده قاییقده گلیركن قاییق دوریلسه، ایكیمزده دوشسه‌ك. سن قاره‌ده اولسه‌ك. هانكیمزی اول قورتاریردیك. خواجه مرحوم واهمه‌سینه مغلوب اولمغله گویا مصیبت ظهوره گلمش گبی فكری پریشان اوله‌رق بی اختیار اسكی حرمینه دونمش ده دیمش كه: یاهو !. سن آز بیچوق یوزمه بیلیرسین دكلی ؟

﴿لطیفه﴾ خواجه اوغلی ایله بركویه كیدییورمش. اوغلنی اشكه بیندیرمش. بعض كیمسه‌لر گوروب «هی گیدی زمانه گنجلری !. آغزینك علمیله شو اختیار باباسینی یایان یوروتیورده كندیسی راحت راحت اشكه بینوب كیدییور.» دیمشلر. چوجوق «باق بابا ! بن سكا اصرار ایتمه‌دیمی ؟ هایدی آرتیق، دها زیاده عناد ایتمه شو اشكه بین !.» دیمش. خواجه اشكه بینمش. براز گیتمشلر. برقاچ كیشی تصادف ایدوب «آبو! اسنك كبیكك قارتلاشمش. هم اینته كلدك كیدییورسین. بوتازه فیدانی بوقدر زحمته قوشوبده قاوورمق لایقمی ؟» دیرلر. خواجه طوتار، چوجوغی‌ده آرقاسینه بیندیریر. برقاچ آدیم كیدر كیتمز. بربولوك هرزه‌وكیله دها تصادف ایدرلر. بونلره باقوب «اما انصافسزلقها !. بر اشجكه ایكی كیشی بردن بینرده اوزون یوله كیدرمی. باقك شوحریفه، خواجه‌ده اوله‌جق.» دیرلر. خواجه آرتیق قیزوب اشكدن كندی‌ده اوغلی‌ده اینرلر. اوگلرینه قاتارلر. چوق كچمز بالتصادف برقاچ آدم دها راست گلیرلر. «الله الله !.. بونه بودالالق. اشك اوگلرنده بوم‌بوش خوپلایه‌صیچرایه‌قوشسون‌ده كندیلری بوصیجاقده توزه‌طوپراغه بولانه‌رق قان تر ایچنده یایان یوروسونلر

دنياده نه‌شاشقين آداملر وار . » ديديكلرينی ايشيدنجه خواجه ديمش‌كه : لكن ياهو ! بو خالقك ديلندن قورتوله بيلن وارسه اوكا عشق اولسون . [١]

﴿ لطيفه ﴾ برمجلسده جنديلكدن بحث اولونيورمش . هركس كندی بينيجلكنه دائر حكايه‌لر سويله‌يورلرمش . خواجه‌يه‌ده هوس كلش ديمش‌كه : فلان جفتلكده ايدم . كاهيا برآت كتيردی . قيش باشه قدر هاربنلاشمش . الله آووجه‌صيغمايوردی . كويك بابا يكيتلرندن بری بينمك ايسته‌دی . يانينه ياناشديرمادی . بريسی اوزرينه آتلادی . اونی‌ده قالديردی يره ووردی . برديكری دها كلدی . اوده بينه‌مه‌دی . باقديم‌كه هيچ نافله . بكا برغيرت كلدی . دها او وقت كنجم . همان اتكلريمی بلمه جيره‌ديم . قوللاريمی صيوادم . ال چابوقلغيله حيوانك يله‌سندن طوتوب برتاو ايتديم ..... [ديركن جفتلكده حاضر بولونانلردن بری اواثناده ايچری كيری ويرنجه خواجه مرحوم] ..... بن‌ده بينه‌مه‌ديم . » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌نك ايكی زوجه‌سی وارمش . هرايكيسنه‌ده آيری آيری برر ماوی بونجوق‌ويروب « صاقين بونی اورتاغكه كوسترمه . بو بنم نشانهٔ محبتمدر . » ديمش . بركون ايكيسی‌بردن اوزرينه هجوم ايدوب (هانكيمزی چوق سورسين . كوكلك اصل كيمده‌در .) ديه صوردقلرينده « ماوی بونجوق كيمده ايسه بنم كوكلم اونده‌در . » ديرمش . قادينلر هرايكيسی‌ده قلباً (نی چوق سوييور) ديه متسلی اولوب اورتاغينه قارشی تشفی صدر ايلرمش . [٢]

﴿ لطيفه ﴾ قومشولرندن بری برتلاش « آمان خواجه افندی . بزم اوده قاريمله بالديزم فنا حالده غوغا ايديورلر . بربرينی بوغيورلر . رجا ايدرم ، كل شونلره نصيحتمی ايده‌جكسين نه يابه‌جقسين . چاره‌لرينه باق . بن عاجز قالديم . » دير خواجه صورار : غوغانك اساسی ياش اوزرينه‌می ؟ . اوآدم

[٢ ١] بو حكايه‌لر باشقه‌لرينه‌ده اسناد اولونور . خواجه‌نك زوجه‌سی وفات ايدوب تكرار تأهل ايتديكنه وزوجه‌سنك خواجه‌يه غدر ايله‌ديكنه دائر حكايه‌لر وارسه‌ده ايكی قادينی برزمانده جمع ايله‌ديكی شايع دكلدر .

« خير افنديم . ياشدن بحث ايتديكلری يوق . » دينجه خواجه « هايدی اوغلم ، هايدی ! . تلاشده معنا يوق . كيت آويكه ! . شيمدی‌يه‌قدر اونلر باريشمشلردر بيله ! . » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه‌نك معتادی افطاردن صوكره مختصراً آقشام نمازينی قيلوب طعامنی ايدرمش . برآقشام افطاره چاغيرلمشلر . مرتب اوله‌رق امامه تنبيهات لازمه‌يی ويرمشلر . شاعرك « صور صفت زد صفير ازپی اشباع سين - يك دوسه ساعت كشيدمد ولا الضالين » طرزنده تصوير ايله‌ديكی وجهله امام تجويده صوك درجه‌رعايتله كله‌لری اوزاته‌رق سورهٔ فاتحه‌يی اوقومش . خواجه ايچه اوفكه‌لنمش . تام فاتحه بيتوب‌ده امام (يس ! ...) دينجه خواجه « علم الله تحمل ايده‌مم .. هرشيئك برصبره‌سی وار . » ديه جماعتدن فراغت ايده‌رك منفرداً قيلمق اوزره صفدن كری چكلمش . امام (والقرآن الحكيم ..... الله اكبر) ديه ركوعه اكيلنجه « باق بوكا ديه‌جك يوق ! ... ديه‌رك چابوجاق تكرار اقتدا ايتمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم بر ايش ايچون اقشهردن ملكنی اولان سيوری حصاره كيتمش . فنا حالده آجيقمش . پاره‌سی‌ده يوقمش . چارشيدن كچركن باقمش‌كه برفوروندن تازه تازه اكمك چيقيور . مسك كبی قوقوسی اطرافه ياييليور . كوشه‌ده اوتوران اكمكجی‌يه : « اكمكجی بابا ! .. بو اكمكلر سنكمی ؟ » ديمش . اكمكجينك غايت طبيعی صورتده « اوت بنمدر ! . » ديه‌سينه خواجه هيجانله تكرار بتكرار « قوزوم اكمكجی بابا ! . كرچك بونلرك هپسی سنكمی ! . آياغكی اوپه‌يم ، شوراده نه‌قدر صيجاجق يامووق كبی صومونلر وارسه هپ سنكمی ، هپسی ! . » ديه زورلانجه اكمكجی « نه‌اوقدر زورلارسين ! . هپسی‌ده بنمدر ! . » ديمكله خواجه كمال اهتمامله « نه‌باقوب طورييورسين اويله ايسه ! .. يه‌سه‌ك آ ! .. » ديمشدر .

---

[١] بو حكايه برفقيرك بربقاله « اوسته بالك ياغك يومورطه‌ك واری » ديه سؤال ايدوب (اوت ! ..) جوابنی آلينجه (اويله ايسه نه‌يه قايغانه‌يايوب يايوب‌ده يه‌ميورسين) ديمه‌سی صورتيله‌ده منقولدر .

﴿لطیفه﴾ ولی افندی زاده کبی اوزمانك کبارلرندن بری خواجه‌یی افطاره چاغیرمش . کوندوزدن جلب ایدوب جامع جامع طولاشدیره‌رق حدندن زیاده آجیقدیرمش . افطار زمانی یمك اوطه‌سنه کیریلوب ده موضع مخصوصنده هندی طولماسی ، باقلاوه ، بورەك کبی شیلری خواجه کوز اوجیله تماشا ایدنجه صبر وقراری الدن کیتمش . آغزینك صویی آقمغه باشلامش . صوفره‌یه اوتورمشلر اعلا براشکنبه چورباسی کلمش . خانه صاحبی هزاران وقارله برقاشیق آلوب « آ ... های الله مستحقنی ویرسون . کاهیا افندی سکا قاچ کره تنبیه ایتدیم که شو آشجی‌یه سویله ، چوربایه صاریمساق قویماسین دییه . قالدیریك قالدیریك !. » دیر ، چوربایی کاسه‌دن برقاریش کوپوکی طاشمش اولدیغی حالده قیریته قیریته قالدیریرلر . خواجه کوز اوجیله تشییع ایدوب خفیفجه ایچینی چکر . خانه صاحبی « افندیم ! » دییه تصدیق ایدرلر . دیرکن هندی طولماسی کلیر . نار کبی قیزارمش . اطرافه مسك کبی رایحه‌لر صالمش . حشویاتی اولان قویو رنك بیرینج فیستیق اوزوم کبی شیلر خارجه طاشمش . افندی کمال نزاکتله برلقمه آلیر بر آتش کسیله‌رك « باش آغا !. بکن کون سکا سویله‌مه‌دیمی . بو حریف بهارات قوللانماسین دییه . بکا قصدیکز می وار . سن اولسون طوقوندیغنی بیلمزمیسین . اوتوز سنه‌در قاپومده‌سین . الله هپکزك لایقکزی ویرسین . قالدیرك قالدیرك !.. » دیر ، کمال عظمتله هندی طولمه‌سی لنکری‌ده کیدر . بیچاره خواجه کرجکدن حزین برصورتده درونی بر (آه !...) چکوب آرقه‌سندن باقه قالیر . برحرم آغاسی صبره به رعایةً باقلاوه‌یی کتیریر . افندی خشمله بر کره یوزینه باقوب « به‌سرسم عرب !.. آچ قارنه طاتلیدن باشلانیرمی ؟ بیقیل اورادن !.. » دینجه بیچاره عرب بیدیکی قامچیلرك واهمه‌سیله دها النی چکمه‌دیکی باقلاوه طاباغینی قاپدیغی کبی برنفسده قاپویی بولور . کندینی طیشاری‌یه طار آتار . خواجه باقارکه اك نفیس یمکلر هپ برر بهانه ایله کری کیدییور .

همان قاشیغی یاقه‌لادیغی کبی موضع مخصوصنده طوران طابله‌نك باشینه چوکر . دومانیله مسکلر ، عنبرلر نثار ایتمکده اولان مولوزلی پیلاوه قاشیق آتمغه باشلار . خانه صاحبی سفره‌دن « افندی !. کل !.. نه‌یه صاووشدیك !. » دییه هایقیرنجه « آمان بکم ! بکا برآز مهلت ویرك !. اوبر یمکلرك برر برر جرم وکناهی تعداد ایدیلوب جزاسی تعیین ایدیلنجه‌یه قدر بنده‌کز شو بزم اسکی دوست ایله برمقدار کوروشه‌یم . حال خاطر صوره‌یم . دردینی یوقلایه‌یم . سز ایشیکزه دوام ایدیك ! . » دیمکله حضاردن قهقهه‌لر باشلایوب کولوشه اویناشه کمال انبساطله طعامه ابتدار ایله‌مشلردر .

خواجه مرحومك طابله باشنده پیلاوه قاشیق آتدیغیدر

﴿لطیفه﴾ خواجه سیوری حصار قاضیسی ایکن ایکی آشفته خانم خواجه‌نك حضورینه چیقوب بری « افندیم ! بن بو خانمه باباغی ایپ ایصمارلادیم . او ،

شو صاچیم کبی اینجه اینجه شیلر بوکمکه باشلامش . نمونه‌سینی کوستردی . بویله یابه‌جقسه بن سوزیمدن دوندیم . ویرسین پاره‌لریمی !..» دیه هزاران عشوه ونازله یوزینی نیم آجوب صیرمه صاچلرینی خواجه‌یه عرض ایله‌دی . خواجه «سبحان‌الله !...» دییوب دیکر خانه توجهله «سن نه بویوروروسین !..» دیمکله دیکری سینه بر اهتزاز ، بر حرارت ویره‌رك – صانکه پك حدتلنمش کبی « افندیم !.. بزم مقاوله‌مز شو پارماغم قالینلیغنده بیاغی جاشیر ایی ایدی . بوقسه [قولینی صیوایوب] بیله‌کیم قالیاغنده کندیر بوکمك دکلدی !... » دیه شاعرك : (آلیجاق دستینه موسانی بر رعیسی – کوستربردی ید بیضامی کوموشدن بیلکی) منطوقی وجهله سرد مدعاده ید بیضا کوسترنجه زواللی خواجه‌یی (آل ویریر !..) دیمکه مجبور ایتدیکدن صوکره متبسمانه هرایکیسنی‌ده باشدن آیاغه قدر سوزوب « هایدین قیزلرم !. اوزلاشین . » مدعا علیهایه خطاباً « سن‌ده براز قالینجه طوت. او قدر اینجلتمه‌که صباحلایین خواجه‌کزك کوککی کبی چابوجاق اوزوله‌سین !.» دیمکله قادینلر کولوشه‌رك چکیلوب کیتمشلردر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم بریره مسافرلکه کیتمش ، بر آز کچ قالمش . خانه‌صاحبلری یمکلرینی یمش اولملقله برابر خواجه‌یی‌ده طعام ایتمش ظن ایله‌مشلر. خواجه‌یه شربت اکرام ایله‌یوب طاتلی طاتلی برمدت قونوشدیقدن صوکره «الله راحتاق ویرسین !..» دیه‌رك چکیلوب کیتمشلر. خدمتجی غایت مکلف بریاتاق یاپوب اوده بیراقش کیتمش. خواجه تنها قالینجه آجلغك تأثیرینی دها زیاده حس ایتمش . اویقو ایله بکیرمك ایسته‌مش . قابل دکل ، موفق اوله‌مامش . آرتیق یوسبوتون سیکیربه طوقونه‌رق اوطه‌اورته‌سینده دونمکه باشلامش . باقمش که اوله‌جق شی دکل، چیلدیره‌جق. همان کیتمش، مابین قاپوسینی وورمش. ایچریدن تلاشله قوشوشوب « نه‌در او ، نه‌در او !..» دیدیکلرنده خواجه بر طور استرحامکارانه ایله « افندیم!. بنم ایچون تکلف ایتمشسکز. غایت مکمل بریاتاق یاپمشسکز. حال بوکه بز فقرالقدن یتشمه برآدمز. بوکبی مکلف یاتاقلر بزم اویقومزی قاچیریر . سز بکا لطف ایتسه‌کزده بر کول بیده‌سی احسان بویورسه‌کز . دها

ممنون قالیرم. بر مقدارینی باشیمك آلتنه یاصدیق مابقیسنی اوستیمه یورغان یاپار، آلتنده میشیل میشیل اویورم . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك قاضیلغی هنکامنده بر حریف خصمنی یاقه‌سندن طوته‌رق حضورینه کتیروب « افندم ! بوآدم بندن رؤیاده شیقیر شیقیر بیکیرمی آقچه آلدی. شیمدی ایسته‌یورم. پاره‌لریمی ویرمه‌یور» دیر. خواجه مرحوم ابرام ایدوب مدعی علیهدن بیکیرمی آقچه‌یی تحصیل ایدر . اوکنده‌کی چکمه‌جه‌یه شیقیر شیقیر پاره‌لری صایدیقدن صوکره مدعی‌یه « آل شو شیقیرتیلری !.» مدعی علیهه « آل سن‌ده پاره‌لریکی !. هایدی بربریکزك حقنه تجاوز ایتمه‌یك ! . » دییوب حریفلری صاومش وبو حکمیله حضاری حیران ایله‌مشدر .

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك رؤیاسنده کندیسنی بحضور ایدنی اولدوررمش . خواجه بونی ایشیتدیکی کبی پیلی‌پی پیرتی‌یی طوپلاینجه طوغری کوینه فرار ایتمش . اوته‌کی بریکی « جانم خواجه افندی !. بو حریفك بیلدیزی یالکز سنکله باریشه‌بیلدی . نه‌یاپسه‌ك نه‌دیسه‌ك سکا قیزمایور . مملکتده قالمه‌ك طوقونیور . نه‌یه بیراقدیك کلدیك . » دیدکلرنده خواجه مرحوم دیمش‌که : اللهك عنایتیله اویانیق ایکن هرنوع معامله‌سنه ایجابنه کوره مقابله ایدرك اداره ایده‌بیلیرم . هیچ اولمزسه ممکن مرتبه اجتناب واحتراز واحتیاط ایدرم. فقط رؤیاسینه کیرمه‌مك ، کیردیکم صورنده آرزوسی وجهله حرکت ایتمك الیمده دکل .

﴿ لطیفه ﴾ ینه برمسافرلکده یاتاغی اوزه‌رینه قوجه‌مان بریاموقلی کیجه‌لك قاووغی[۱] قویمشلر. جوره‌سینی چیقاروب اورته‌سندن باغلایه‌رق کندی کندینه «یارین جوزر، ینه‌حالیله بیراقیرم.» دیمش یاتمش. خانه صاحبی خواجه قالقمه‌دن

---

[۱] اسکی زمانده آتالریمز باشلرینه غایت ایری وبویوکدن معمول کلاه ویا پاموقلی قاووق کییوب اوستینه جسیم هیبتلی صاریق صاردیقلری معلومدر . او جسیم سربوشه آلیشان باشلر چیپلاق طورمغه بالطبع تحمل ایده‌مزمش بونکچون یرده کیجه‌لك قاووقلری اولوب یاتیرکن باشلرینه کیرلرمش . حالا باشینه کیجه‌لك کینلرده نادر دکل .

اوطه‌يه داما اويقوها !... خواجه افندى اصحاب كهفه‌مى قاريشديك!..» ديه‌رك لطيفه كويانه، لاابالیانه ايچرى كيرمش . خواجه‌نك باشنده عجيب الشكل نسنه‌يى كوروب بر آز دقت ايتديكدن صوكره آكلايه‌رق « آ !... خواجه افندى ، قاووغى بوغمشين !.» ديجه خواجه « نه‌يايه‌يم اولاد !.. بن اونى بوغماسه‌يدم او بنى بوغه‌جقدى . » ديمش .

خواجه مرحوم باشنده‌كى كيجه‌لك قاووغينى اورته‌سندن بوغوب خانه صاحبيله محاوره‌سيدر

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحومك بقاله اللى اوچ آقچه بورجى بيريكمش . بر اوزون زمان ويره‌مه‌مش . بر كون خواجه احبابيله برابر چارشيده بر محلده اوتورورکن بقال قارشيسنه كچمش ، ايكى اليله اشارت يايه‌رق پاره‌لرى

ويرمزسه‌ك سنى احبابك يانينده تزييل ايدرم !..» معناسينى اشراب ايدرمش. خواجه باشينى اوبر طرفه چويرنجه قارشيسينه كچه‌رك ينه اشارت ياپوب حاليله طوريله خواجه‌يى تهديد ايلرمش . بو كبى معامله‌يه هيچ تحملى اولمايان خواجه مرحوم برايكى دفعه باشينى صاللايوب دروننده‌ن (لاحول) چكمشسه‌ده قارشيسنده‌كى (لاحول) ايله دفع اولور شيطانلردن اولمامغله معامله‌سينده‌اصرار

خواجه مرحومك آله‌جقليسى ايله غوغا ايتديكيدر

ايدر . خواجه‌ده جهراً « ياربى! سن صبر وير. بنى شو جبركفه مساط ايتمه » كبى سويله‌نمكه باشلايجه احبابى مسئله‌يى حس ايدرلر . بقال ينه اصرار ايدر. آرتيق خواجه‌نك صبرى توكه‌نير . برحدت بقالى چاغيرير . « بقال !. بنم سكا قاچ آقچه بورجم وار .!..» ـ « اللى اوچ !..» ـ « پك اعلا . يارين كل . بيكيرمى سكز آقچه‌سينى آل !. اوبريسى كون كل . بيكيرميسينى دها آل .

ایتدیمی قیرق سکز !. گری یه نه‌قالیر ؟. طوبی بش آقچه‌جغز !. بو تربیه‌سز حیاسز حریف !. بش آقچه‌جغز ایچون اوتانمزمیسین چارشیده بازارده، یار واغیاره قارشی بنی رسوای ایتمکه !. یازیق سکا ! . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بریسی خواجه‌نك یاننده اوتورورکن قضارا سسلیجه یلنمش. صوکره اکینی بللی ایتمه‌مك ایچون آیاغیله تخته‌یی قیجیرداتیرمش . خوجه مرحوم دیمش‌که : هایدی تاخته سسینی اونك سسینه بکزه‌تدیك دیه‌لیم . یا قوقوسینی نه‌یاپه‌جقسین .

﴿ لطیفه ﴾ مشهور تیمورلنکك اوردوسنده فیللر اولدیغی وحتی انکوری محاربه‌سنده برچوق فیللر قوللاندیغی معلومدر. بو فیللردن بیریسی‌ده خواجه‌نك کوینه بسله‌مك ایچون کوندرلمش. فیل کویده نه‌قدر مزروعات وارسه سیلمش سوپورمش ، بر شی بیراقمامش . بوتون کویلی آیاقلانوب خواجه‌یی اوکلرینه قاته‌رق حضور تیموره شکایته کیتمشلر. ظالمك قورقوسندن برر ایکیشر سیویشوب خواجه حضوره داخل اولورکن برده باقمش‌که کیمسه قالمامش. خواجه کندی کندینه « سزی طبانسزلر سزی . بنی کونده‌دن آنتقامی سزه کوستره‌یم . » دیوب همان سله سربه حضوره داخل اولور . تیمور سبب تشریفنی صورنجه «افندیم !. کویلی قوللریکز کویمزه کندی خاص فیللریکزدن برینی مهمان بویوردیغکزدن طولایی بنده‌کزی کوندردیلر . بو وسیله ایله مظهر التفات اولدیغلرینه عرض شکران ایله‌یورلر . آنجاق بیچاره فیل دیار غربتده اشی، کندینه انیس اوله‌جق بردیشی بولونمه‌دیغی جهتله آه وانینی بزی دلخون ایدییور. کویلی قوللریکز بنده‌کزله برابر کلمشلرسه‌ده حضوره داخل اولمغه جسارت ایده‌میوب تبشیر داعیانه‌مه انتظار ایتمکده‌درلر . بو وسیله ایله بزی خصوصی وتکلیفسز تبعه‌کزدن عد بویوروسه‌کز حشره قدر متندارلغمز دوام ایدر .» دیمکله پادشاه پك زیاده محظوظ اولوب خواجه‌یی خلعت وهدایا واحساناته تلطیفاته مستغرق ایله‌مش. کویلی‌یه‌ده بول بول قورو سلاملر کوندرمش. همان

اراده ایتمش . درحال خواجه‌نك کوینه برده دیشی فیل کوندرلمه‌سی تقرر ایله‌مش .

خواجه بو خبری آلوب کیتدیکی نهلکه ، ونائل اولدیغی احسان سببیله کمال نشئه ونشاطله کویه وارنجه کویلیلر باشینه ییریکوب «آمان خواجه افندی! نه‌یاپدیك . بزه بر خیرلی خبر ویر . » دیمه‌لریله خواجه مهم بر ورطه‌یی کمال موفقیتله آتلاتانلره مخصوص بر غرورله « مژده !.... دیشیسی‌ده کلیور ... » دیمشدر . [١]

[١] بو حکایه‌لرك هپسی‌ده باشقه‌لرینه ونمی اسناد ایدیلمشدر . فقط اکثریسی ملی اولوب باشقه قوملردن منقول اوله‌میغندن خواجه مرحومك اوله‌سی دخی محتملدر . والعلم عندالله تعالی .

لطیفه خواجه‌نك زماننده قونیه‌ده غایت ارتشا ایله مألوف بر قاضی وار ایمش. خواجه بر اعلامی تصدیق ایچون قونیه‌یه کوندروب آیلرجه انتظار و آجی طاتلی تأکیداتده بولوندیغی حالده بر تورلو اعلامی چیقارته‌مامش. بالذات قونیه‌یه عزیمته مجبور اولمش. قوجه‌مان بر چوملکی ده هدیه اوله‌رق تقدیم ایله‌مش. قاضی چوملکك آغزینی آچوب اعلا رواق بال ایله مالی اولدیغنی کورونجه سلاملغه چیقوب خواجه‌یه غایتله حرمت ایتمش و درحال اعلامی تصدیق ایدوب الینه ویرمشدر. خواجه اعلامی قوینته صوقوب قاضی‌یه معنیدار بر نظرله وداع ایدرك کیدر. بر ایکی کون صوکره قاضی افندی‌یه باشقه بری طرفندن قایماق اهدا اولونمغله همان بال چوملکینه مراجعت ایدر. کیجه‌یی طالدیردیغی کبی ایکی پارماق بالك آلتی صاب صاری قویو بالچیق اولدیغنی تظاهر ایلر. قاضی فنا حالده حدتلنوب همان محضری چاغیره‌رق «کیت چابوق شو کاشانك مسخره‌سی نصرالدین دینیلان حریفی آلدانه‌رق بکا کتیر!.» دیر. محضر خواجه‌یی آقشهره عزیمت ایچون چارشیدن اونه بری آلیرکن بولور. کمال تعظیمله اتکله‌دیکدن صوکره «افندی حضرتلری!. ناصلسه اعلامکزك سبك و ربطنده بر بوزوقلق اولمش. ویریکز قاضی برادریکز همان اصلاح ایدوب کالاول اعاده ایله‌یه‌جکدر!.» دینجه خواجه بر تبسم مستهزیانه ایله «بوزوقلق اعلام شریفده دکل، سزك قاضینکزك عقیده‌سنده‌در!. [١] بزم اعلامی ـ الله راضی اولسون ـ معیتنده‌کی صاحای مأمورین اصلاح ایله‌مشدر. جناب حق اونك کندیسنی اصلاح ایله‌سون!» دیوب همان اسباب سفری تهیه ایدرك شهردن چیقمشدر.

[١] علی روایة «بوزوقلق اعلامده دکل، بال چوملکنده!..» دیمش.

آلاجه حمام جوارنده لبلبیجی خانی اوطه باشیسی (فلك علی افندی)
ارسال ایدمشدر

لطیفه آق شهر فقراسندن بری اله‌کچیردیکی قورو اتمکه بر قاتیق ندارکینی دوشونورکن بر آشجی دکانی اوکنه کلیر. باقارکه ات تجره‌سی فیقیر فیقیر قاینایور. قوقوسی اطرافه عنبرلر نثار ایدییور. همان تجره باشینه چوکوب قوباردیغی لقمه‌لری اتمکك بوغوسینه طوته‌رق تماندیکجه آغزینه آتارمش. آشجی بو نوع طعام ایدیشه شاشوب اولا کمال سکونتله سیر ایدر. فقیرك اتمکی

خواجه‌نك مدعی آشجی‌یه پاره‌نك سسینی ویردیکیدر

بیتدیکی کبی یاقه‌سنه صاریلوب یدیکی طعامك بدلینی ایستر. فقیر، مادةً آشجینك بر لقمه‌سینی بیله آلمادیغندن بحثله پاره ویرمکدن امتناع ایلر. او اثناده خواجه مرحوم آق شهرده حاکم ایمش [١] آشجی فقیری حضور حاکمه

[١] آتیده کله‌جکی وجهله خواجه مرحومك بر مدت کوراکه قاضیلغی ایتمه‌سی اوله‌جق. بویله بر حکایه‌ده اولجه کچمشدی.

گونورور . خواجه مسئله‌یی علی‌الاصول دیگله‌دیکدن صوکره جیبندن ایکی
ره چیقاروب آشجی‌یی یاقیننه چاغیریر . « قولاغیکی ایچه بکا ویر! » دییوب
پاره‌یی شیقیرداتیر . آل سسینی ! .. » دیر . آشجی شاشقین شاشقین
« افندی ، بونه‌ بیچیم معامله؟ » دینجه خواجه دیرکه : تام عدل وحقانیته‌موافق
حکمدر .! یمکك بوغوسینی صاتان پاره‌نك سسینی آلیر !

﴿لطیفه﴾ بایرام کیجه‌سی زوجه‌سی خواجه‌نك سودیکی بر طاتلی‌یی پیشیرمش
قاری قوجه کولوشه، اویناشه طاتلی طاتلی یه‌مشلر. بر مقداری آرتمش، صباحه
صاقلامشلر. براز مصاحبه ایله کیف چاتدیقدن صوکره ـ صباحلایین ایرکنجه
اویانق اوزره ـ خواب نوشینه طالمشلر . او اثناده همان خواجه تلاشله
زوجه‌سینی دورتوب « آمان قاری قالق ؟ . خاطریمه غایت مهم برشی کلدی .
اونوتمه کچیدیرمکه کلمز . زحمت اوله‌جق اما آرتیق مسئله‌نك اهمیتینه
باغشله ! . آیاغیکی اوپه‌یم ، شو طاتلی بقیه‌سینی چابوق کتیری ویر . »
دیمکله قادین « نه‌در تلاشك . بویله صیقی فیقی نه اولویورز . » دیمکه بیله
میدان بوله‌مایوب همان قوشه‌رق طاتلی طاباغینی کتیریر . خواجه طاتلینك
باشینه چوکوب قادینك ده‌اتکندن چکوب یانینه چوکرته‌رك ایلری طرفینه باقه‌دن
آتیشدیرمغه باشلار. ختامنده « اوخ!... » دیه کنیش بر نفس آلدیقدن صوکره
حرمی استیضاح کیفیت ایله‌دکده آقشامدن طاتلی بقایه‌سی قالدی . خیالی
دائما ذهنمی طیرماله‌دیغی جهتله راحت وحضورله اویقو طوته‌دی . دوشوندیم
طاشیندیم . (طعامك خیرلیسی بوغازدن آشاغی گیدنیدر . ییه‌یه‌نك مالیدر
یرلر) قرارینی ویردیم . درحال موقع اجرایه قویدم هایدی شیمدی عافیتله
اویویه‌لیم . » دیمشدر .

(علی رضا) امضالی بر ذات طرفندن

﴿لطیفه﴾ خواجه مرحومك قونیه قاضیسنه یاپدیغی اویونی قومشولرندن بری.
ده خواجه‌یه یاپمش. شویله‌که: خواجه شهره کیدن بر قومشوسینه بر پارچه زیتون
یاغی ایصمارلامش . حریف شیشه‌یه ادرار طولدوروب اوستنه بر پارچه یاغ
قویمش . بری طرفده خواجه‌ده پاطلیجان آلوب حرمی قیزارتمه ادواتینی

خواجه مرحومك کندیسنه اویون ایدن قومشوسینه بالمقابله انفیه دییه
نجاست قوقلاندیغیدر

حاضرلامش . یاغ کلنجه قادین طاوایه قویوب اوجاغه یندیرمکله جانیر جانیر
جاتلایوب غایت متعفن بر قوقو نشر ایلر. برده باقارلرکه صاپ صاری ادرار.
خواجه « خوش ایمدی کلخانی!.. » دییوب آره‌سی برقاچ کون کچر. بر برینه
بکزر ایکی انفیه قوطوسی تدارك ایدر . برینه انفیه قویار . دیکرینه نجاست

توزی قوپار . مذکور معذب قومشـو غایت انفیه تیریاکیسی ایمش . خواجه مناسب بر محلده طوروب قومشو قارشیدن سـوکدیکی گبی خواجه کمال اشـتها ایله بر انفیه چکوب بعده اوزون ، درونی بر « اوخ !.. آمان نه عنبر ایمش. گل کیفم گل !.. » گبی اشتها انگیز اوضاع وکماله قومشونک بورنیی شیپر شیپر طاملاتوب « آمان افندی ! ویر باقهلم شـو سنک عنبریکی برده بز قوقلایهلیم !. » دیمشـهده خواجه امتناع ایله « جانم ، حاکم افندی‌یه بر پارچه هدیه کلمش ، اوده شـو قوطوی طولدوری ویردی . » دییهرك کوسـتروب قوینینه قویمش . تیریاکی قومشونك برچوق ابرامندن صوکره خواجه قوینندن دیگر قوطویی چیقاروب طایامش. قومشو پارماغینی اولجه کوکسندهکی دوکمه‌یه باصوب چوقرولتمش اولمغله چوقجه آلوب کمال شوقله نابینینه قدر ایصال ایدنجه فرط تعفندن غشی اولهجق بر حاله کلوب حقیقةً اعجب العجائب بر صـورتله « الله لایقنی ویرسین ، خواجه بو نه ؟ » دینجه خواجه مرحوم « یکنکی یاغك طورتوسی !... » دیمشدر . [١]

(مخلص) امضالی بر ذات طرفندن :

﴿لطیفه﴾ احبابندن بری بر دعواسـنك عاقبتنی آکلامق ایچون خواجه افندی‌یه کلیر ، سرد مدعا ایدر . ختام کلامده « ناصل افندی ! حقم یوقمی؟.» دیر. خواجه‌ده « حقلیسین برادر حقلیسین! » دیر. خصمی‌ده خبردار اولمایه‌رق ایرته‌سی کونی خواجه‌نك خانه‌سینه کلیر. اوده ایشك نتیجه‌سینی حل ایتمك اوزره مسئله‌یی بالطبع کندیندن طرفه سرد وتفصیل ایله‌دیکدن صوکره « خواجه افندی ! نه دیرسین. بن حقلی دکلی‌یم ؟. » دیر. خواجه اوکاده « های های! البته حقلیسین! » دیر. تصادفاً قاریسی هر ایکی خصمك لاقیردیسینی‌ده ایشیدوب خواجه هر ایکیسینی‌ده حقلی چیقاردیغنی طویمغله ـ کویا خواجه‌یی اوتاندیرمق

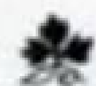
[١] بیلمم خواجه‌نك زماننده انفیه اورالرده شایع اولدیمیدی .

قصدیله ـ « افندی ! دون قومشو قورقوت افندی کلدی. ایشینی آکلاندی . (حقلیسین) دیدیک، خصمی اولان سنجر باشه کلدی. اوده مرامینی آکلاندی. اوکاده (حقلیسین) دیدیک. بو ناصل ایش!. سن قاضی ایسه‌ك بن‌ده بونجه سنه‌لك قاضی قاریسی‌یم . عین مسـئله‌ده هم دعواجی ، هم خصم ایکیسی بردن حقلی اولورمی ؟ » دینجه خواجه مرحوم غایت فتورسزجه « صحیح قاریجغم ! سن‌ده حقلیسین !. » دیمشدر .

﴿لطیفه﴾ بریسی آقشهر کولندن اغتسال ایده‌جك اولور. اوراده بولونان خواجه افندی‌یه « اغتسال اثناسنده نه طرفه دونه‌یم!. » دیدیکده خواجه مرحوم « البسه‌ك نه طرفده ایسه اوطرفه دون !.. » دیمشدر .

﴿لطیفه﴾ قاین والده‌سی چاماشیر ییقارکن آیاغی قایوب ایرماغه دوشدیکنی وهنوز نعشی بولونه‌مه‌دیکینی شهره کلوب خواجه مرحومه ویرمشلر . خواجه ایرماغه کیروب منبعه طوغرو آراشدیرمغه باشلار. دیرلرکه: افندی! هیچ جنازه ایرماغك یوقاریسینه طوغرو ، دیك یوقاری ، کیدرمی ؟. صویك جریانینی تعقیب ایدرك آلت باشـه طوغرو آراسـه‌ك آ . » خواجه باشینی صاللایه‌رق دیرکه: آه ...! . سز اونك نه عکسی اولدیغنی بیلمزسیکز. اونك هر ایشی ترسدر. نی بکا بیراقیك ، بن اونك خوینی تمامیله اوکرندم . [١]

نافعه نظارتی مأمورینندن مرحوم فکری بکك (لطائف نصر الدین) دن نظم ایدیکی حکایاتدن اولوب نمونه اولمق اوزره بر ذات طرفندن ارسال ایدیلن ایکی حکایه‌در :

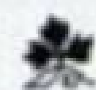
وضـع حمل ایلرکن اهلی بر سـحر — موم طوتارمش خواجه دستنده مکر
دم گلور مولود مشهودی اولور — ذاتنه بادیٔ خوشنودی اولور
دیرکن اول اثنـاده مولود دگر — کودك زاییده‌یی تعقیب ایدر

[١] دیکر اوچ حکایه دها وار ایدی‌که عینی اولجه درج اولونمشدی .

خواجه بو حالی کورنجه ناکهان (یوف...) دیمشده مومی سوندرمش همان
قومشو قادینلر که هپ موجود ایمش طاریلوب هر بیری خواجه‌یه دیمش
نوری شمسك ویرمه‌دن آفاقه فر بویله نازك دمده هیچ مومی سونر
خواجه دیرکه: بویله‌یانسه طورسه موم ایده‌جك شوقی کورن طاشره هجوم[١]

﴿لطیفه﴾ خواجه مرحومك بك طولاینه قاریجه‌لر اوشمش. قاری قوجه آییقلامقدن عاجز قالمشلر. او اثناده خواجه آبدست آلوب اویله نمازینی قیلمش. آرادن بر ساعت تجوب ایکندی‌یی قیلمق اوزره تکرار آبدسته قیام ایدنجه حرمی « افندی!. بش وقت ایچون بش آبدستمی آلینیر !. » دیینجه خواجه مرحوم « سن اوطولابك برچاره‌سینه باقمزسه‌ك بروقت ایچون بش آبدستده آلدیغمز اوله‌جق !. » دیمش . [صوکره بو محاوره شویولده تعقیب ایدیلمشدر .]

حرمی « ای اما اون قولاج قویودن صو چیقاریجه‌یه قدر بن نه‌لر چکیورم. سنك اوندن خبرك وارمی ! » دیه‌سینه دخی خواجه مرحوم « أوت افندم!. کمال شوقله بر ضرطه چکه‌بیلمك ویوسایه‌ده درونمده‌کی شیشی ایندیرمك اوزره تنها برلر آرامق خصوصنده بن‌ده نه‌لر چکییورم . » دیمش.

(قادینلریکزده بریسی) عنوانیله آلدیغمز بر خطه‌در :

﴿لطیفه﴾ بر آقشام حرمی « افندی !. اوغلانه نه اولدی بیلمم . طورمز آغلار . نه‌یاپسه‌م صوصمایور . بن عاجز قالدم. باق ، سن براویقو نسخه‌سیمی ویره‌جکسك . یوقسه (اصحاب کهف) دعاسینیمی اوقویه‌جقسین . نه‌یاپه‌جقسه‌ك یاپ . هویلانوب صیچرانمه‌دن قوللرم قویدی . هانده ایسه شارق دوشوب بایله‌جغم . » دییه هیجانله هجوم ایدر . خواجه « طور ، باقه‌لم آیول . اوقدر

[١] دیکر بر حکایهٔ منظومه دها وار ایدی . فقط اصل منثوری درون کتابده مسطور اولدیغی جهتله یازیله‌دی .

تلاش ایتمه . برچاره‌سینه باقاریز . هایدی سن شوکتابی آل‌ده اوکنه آچی‌ویر. آره صاره یاپراقلرینی چویر . » دییه الینه برکتاب طوتوشدیرر. قادین عفریت کسیلوب « افندی !. بن اولسه‌م غالبا سکا آلای که‌جك . اویله یا !. سزك ایچون دها اعلا . یکی برخانم آلیر ، بر مدت‌ده اونك ذوقینی چیقاریرسین اوسنده یوق باشده یوق ، اوتوز سنه‌در صاچیمی سوپورکه ایتدیم ، بو أوه حیاتمی صرف ایله‌دیم . بنم اولادم ایسه سنك‌ده یاباجیك دکل آ . هر وقت آلای سوکرز !. » دییه آتشلر صاچنجه خواجه « یه قاری ! اکر بنم‌ده بربیلدیکم وارسه دیدیکمی یاپ. یوقسه نه‌یه‌اوسقیمه که‌رك نافله کوکلی قیروب حضوریمی بوزییورسین !. » دیینجه قادینه برپارچه اعتدال کله‌رك ، فقط ینه برلسان جنکویانه ایله « یکی ! بو کتاب نه‌در ؟ . نه‌اوله‌جق !. » دیمکله خواجه « هاه شویله !. پشین سبیبی آکله ؟ . صوکره فکریکی سویله !. بو (قدوری) کتابیدر. هر نه‌زمان جامعده درسه باشلارسه‌م بزم ملالر باشلارلر اویوقلامغه. حتی بعضلری‌ده خورلایوب صاییقلامغه . بالطبع عقلی باشنده ، خیر ومنفعتی بیلیر ، صاچلی صاقاللی ، قوجه‌مان قوجه‌مان آدملره سحر کبی تأثیر ایدن برکتاب، مینی مینی چوجوغی آفیون کبی صیزدیره‌جق . » دیر ، قادین ناچار قالمقله دیدیکی کبی یاپار . حقیقةً خواجه‌نك برکات انفاسیله چوجق‌ده درحال اویور .

عساکر عثمانیه یوزباشیلرندن ناظم بك افندینك هدیه‌سیدر

﴿لطیفه﴾ خواجه پنجره‌دن سوقاغی سیر ایدرکن اوزون مدتدر بورجنی ادا ایده‌مدیکی آلاجقلیسی قارشیدن سوکدیکنی کوروب حرمینه « قوزوم خانم ! هایدی شو حریفه سکا سویله‌دیکم وجهله قاپی آرقه‌سندن جواب‌ویرده بلکه بر اوزون مدت تعجیزندن قورتولورز . » دیمشسه‌ده ینه طوره‌مایوب محاوره‌لرینی دیکله‌مك اوزره آرقه‌سندن کندیسی‌ده کیدر . آلاجقلی دق باب

ایدر. قادین قاپی‌یی آرالق ایدوب آرقه‌سیندن نه ایستدیکنی صورار. آلاجقلی « خانم! ظن ایدرم که آرتیق شمدی‌یه قدر سسمدن بنم کیم اولدیغم آکلاشلمشدر. بو یوزنجی کیتشمه سببده ینه شو آلاجق مسئله‌سیدر. آرتیق ایش عیبی ده کچدی. سن اونی بکا چاغیر. برایکی جفت سوزم وار. » دییه قاپی قاپی‌سویله‌مه‌سینه مقابل قادین کمال رفقله افندیم! افندی بوزاده دکل. مع مافیه هر نه سویله‌یه‌جکسه‌کز بکا سویله‌یه‌بیلیرسکز. شکایتکزده ده تمامیله حقلیسکز. حتی

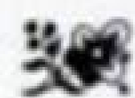

خواجه مرحوم قاپی آرقه‌سیندن حرمینك اوموز باشندن باشینی اوزاتوب آلاجقلی ایله محاوره‌سیدر.

بوکونه سوز ویرنده بنده‌کزیم. فقط مع التأسف هنوز حاضرلایه‌مادیق اما یاواش یاواش تدارك ایتمکه چالیشه‌جغز. افندی قاپومزك اوکنه برصیره چالی دیکه‌جك. کویك صورولری دائما قاپومزك اوکندن کچر. اونلر صورندیکجه برخیلی بوك حاصل اولور. اونلری آلوب اکیره‌جکز، بوکه‌جکز، ایبلك

یاپوب صاته‌جغز. اثمانیله‌ده بورجمزی ادا ایده‌جکز. برکیمسه جکلرك حقینی یمه‌یز. » دینجه حریف پاره‌سینك غیرقابل تحصیل اولدیغنی آکلامقله برابر شو صورت تسویه خوشینه کیتمش اوله‌لی که اختیارسز کولمکه باشلامش. خواجه داین عبوسینك چهرهٔ بشوشینی کورنجه طایانه‌مایوب قادینك آرقه‌سیندن باشینی اوزانه‌رق آلاجقلی‌یه خطاباً « کیدی کوفته خور!. ایشیکی صاغلام قازیغه باغلادیغ‌ده شیمدی کیفکدن کیس کیس کولرسین‌ها!... » دیمشدر. [١]

(هلال مطبعه‌سی) مؤسسلرندن عاصم بك افندی برادریمز اهدا ایدمشدر:

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم قونیه‌ده ایکن حاکمك حضورینه چیقوب بر قاضیلق طلبنده بولونور. هرطرفك قاضیسی دها یکیدن نصب اولوندیغندن آجیق قاضیلق اولمه‌دیغنی سویلر. مرکزده مناسب بر مأموریت ایستر. هرنه طلب ایله‌دیسه حاکم افندی بر بهانه ایله امتناع ایلر. نهایت خواجه دیرکه: افندی حضرتلری!. مادام که بکا بویوك بر حسن توجه کوستریورسیکز. مادام‌که مناسب بر ایش اولورسه بهمه حال اعطا بیوره‌جغکزی قویاً تأمین ایله‌یورسیکز. سزدن برایش ایسته‌یه‌جکم‌که آجیقدر. هیچ طالبی، رقیبی یوق حکومته، اهالی‌یه ضرری طوقونمز. سزه یاردیمی اولور. حل ایده‌مه‌یه‌جککز مشکل ایشلردن سزی قورتاریر. حاکم افندی « بکی!. نه ایسه او وظیفه سویله‌ده توجیه ایده‌یم! » دیمکله خواجه « بنی معیتکزده کولکه قاضیسی نصب ایدیکز!. » دیر. بو عنوان، افندینك ومعیتلرینك خوشینه کیدر. افندی « هایدی سنی کولکه قاضیسی نصب ایتدیم! شوراسی‌ده اوطه‌کدر » دییه‌رك بر اوطه کوستریر. خواجه کمال جدیتله کچر کوشه‌یه اوطوریر. اوکنه بر

[١] دیکر بر حکایه درون کتابه وقتیله تسطیر ایدلمش ایدی.

چكمه‌جه قویوب اوزرینه یازی طاقیمی ، بر خایلی اوراق وضع ایلر . هر كون وقتیله اوطه‌سینه دوامه باشلار .

بر كون حاكمه بر حریف خصمنك یاقه‌سندن طوتوب سوروكله‌یه‌رك كتیریر . دیركه :

— افندم . بو آدم بنم حقیمی ویرمه‌یور .

حاكم — حقك نه‌در ؟ نه ایسترسین بو آدمدن !

مدعی — بو آدم اغنیادن سراج‌الدین افندینك اوتوز چكی اودونی یاردی؟ او هربالطه‌یی اوردیقجه بن ده قارشیسنه كچدیم ، « هینغ هینغ ! » دییه قوت ویردیم ، تشجیع ایتدم [١] بو صورتله یاردیم طوقوندی . شیمدی كندیسی پاره‌لری آلدی . بنم خدمتمه مقابل هیچ برشی ویرمه‌یور . حاكم مدعی علیهدن (هینغ) دیمك ماده‌سینی سؤال ایدوب جواب تصدیق آلدی . وفقط نه كبی برمعامله یاپه‌جغینی بیله‌مه‌دی . متحیرقالدی . دوشونوركن عقلینه (كولكه‌قاضیسی) كلدی . بونك اوزرینه مدعی‌یه :

— بز بوایشه قاریشمایز . بو كبی احكامی شو قارشیكی اوطه‌ده اوتوران (كولكه قاضیسی) رؤیت ایدر . دییوب محضر باشی ایله اورایه سوق ایلر .

حاكم كندیسی‌ده قاپی پرده‌سی آرقه‌سندن جریان ایده‌جك معامله‌یی غایت مراقله دیكله‌مكه باشلار .

خواجه دعوا مقدماتینی بالاده‌كی منوال اوزره استماع ایله‌دیكدن صوكره مدعی‌یه :

— اوت ! حقكدر . نه دیمك؛ سن قارشیسنده طور . هربالطه اورولشده بوقدر یورول . تكمیل پاره‌یی او آلسین . بو اولورمی ؟

مدعی علیه — آمان افندیم ! اودونی بن یاردیم . اوقارشیمده سیر ایتمكله نه حق اوله‌بیلیر ؟.

[١] بعض ذواتك وقیعه‌لرینك فوق‌العاده مكملكندن بحث ایله‌دیكاری صیره‌ده دیرلركه : او قدر چوق وظیفه‌لر یاپمش كه قهوه دوكنك « هینغ » دیبجیسنه بیله برمقدار وظیفه تعیین ایله‌مش بوندن طولایی هركسه طالقاووقلق ایتمك ، یارانمق ایچون اولور اولمز هرنوع كلاملرینی تصدیق ایلاین كیمسه‌یه « قهوه دوكیجی‌نك هینغ دیعیسی » دیرلر .

خواجه — صوص !. سنك عقلك ایرمز . چابوق بكا بر آقچه تاخته‌سی كتیریك . آقچه تاخته‌سینی كتیریرلر . خواجه اودون یاریجیدن پاره‌لری بالتمام آلیر. یوكسكدن برر برر تاخته اوزرینه صایار. اودون یارانه «آل شوپاره‌لری.» هینغ دینه‌ده « هایدی سن‌ده پاره‌لرك سسینی آل . » دییوب بو غریب فصل دعوایه حضاری حیران ایله‌مشدر .

﴿ لطیفه ﴾ ینه بركون حضور حاكمه ایكی كیشی كلوب شویولده بسط مدعا ایدرلر .

مدعی — افندیم !. بو آدم صیرتینه اودون یوكله‌تمش كلیوردی ، آیاغی سنده‌له‌دی . دوشدی ، ییقیلدی . اودونلر صیرتیندن دوكولدی . بكا اودون یوكینی آرقه‌سینه قالدیرمقلغمی سویله‌دی . بن‌ده بو خدمتیمه مقابل نه‌ویره‌جكینی صوردیم . « هیچ !.. » دیدی . « پكی !. » دیدیم، راضی اولدیم . اودونینی یوكلتدیم. وعد ایله‌دیكی «هیچ»ی ایسته‌دیم، ویرمه‌دی. شمدی بوندن هیچمی ایستریم . بنم حقیمی احقاق ایدیكز !.

حاكم بونلری‌ده بونوع دعوایی فصل ایله‌مكده حذاقتی مجرب اولنان كولكه قاضیسنه حواله ایله‌دی . خواجه مرحوم مدعینك بالاده سرد ایله‌دیكی دعوایی علی‌الاصول بر تفصیل استماع ایله‌دیكدن صوكره « های های !. حقكدر. البته وعدینی ایفا ایتمه‌لی. بورجینی ادا ایله‌مه‌لی . » دییوب اوتوردیغی میندر اوزرینه سریلان سجاده‌یی كوستره‌رك :

— كل یاوروم !. یانیمه كل. شواوتوردیغم سجاده‌یی قالدیر! نه‌وار اوراده

— هیچ !.

همان آلده كیت !. هایدی هایدی ، هیچ طورمه !. آل حقیكی كیت ایشیكه !. [١]

[١] خواجه مرحومك بویولده فصل دعوی ایله‌دیكنه دائر ایكی حكایه دخی بالاده یكمشدر .

(قارئلریکزدن عزیز) امضاسیله وارد اولان لطیفه‌لردر

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم قونیه سوقاقلرینی گزرکن بر بیوك قوناق گوروب بر مدت تماشاسینه طالمش . ارتفاع واحتشامینه حیران قالمش . قاپو اوگنده طوران اوشاق « نه‌یه اوقدر دقتلی باقییورسین !.. » دینجه خواجه عجبا بو جسیم بنا نه‌در ؟ دیه کندی کندیه طالمشم !. » دیدی . اوشاق بیچاره خواجه‌نك ساده‌و پژمرده لباسینی وطور ساکنانه‌سینی گوروب مهمسه‌مه‌یه‌رك آلای قصدیله (بوراسی دکیرمندر !.) دیمکله خواجه « عجبا بو دکیرمنده چالیشان حیوانلرده بو بنا نسبتنده قوجه‌مان شیلرمیدر ؟. » تجاهل عارفانه‌سینده بولونمشدر [۱]

﴿ لطیفه ﴾ قضارا خواجه مرحومك خانه‌سنده آتش ظهور ایدوب قومشولرندن بری قوشه‌رق خواجه‌یی بولمش . « امان افندی قوش ! اویك یانییور. قاپوبی چالدیم، چالدیم. هیچ سس، صدا یوق. یتیش!. » دیدیکده هیچ تلاش اثری کوسترمه‌یه‌رك « واللهی برادر !.. بز خانه‌له امور بیتیه‌یی تقسیم

[۱] استاد کبیر معلم ناجی مرحوم بر اثرنده (تجاهل العارف)ی ذکرایله دیکی برده‌دیرکه برده بونك نقیضی واردرکه اوکاده (تعارف الجاهل) دینلسه بجادر . مثلا کبرادن برینك حضورندن بر آره‌لق مسافرلری چیقمشلر. تنفس اوطه‌سینده آیاقده قونوشیورلرمش اواثناده بریسی جیبندن قاپی آرقه‌سینه فیرلایان آلتونی آرامق ایچون ایکی بوکاوم بر وضعیتده ایکن! خانه صاحبی ایچری گیری ویرمش . « بك افندی . قاپی‌نك یاننده نه بابیورسکز !.. » دیه سؤال ایتمکله مسافر ظریف « تشریف عالیکزی حس ایتدیم‌ده اتککزی اوپمکه قوشدیم !.. » دیه‌رك او ذات محترمی پك زیاده محظوظ ایتمش . آرقه‌داشی ایسه « خیر افندیم !. طوغروسی پاره دوشوردی‌ده اونی آرایور » دیمکله بالطبع بر تجنیك یالانی او محترم ذاتی نه‌درجه ممنون ایتمشه ایکنجی کرچك دخی او رتبه برودتله تلقی ایدلمشدر . ایشته بو جاهلك تعارفینه بعنی بیلکیجلك طاسلامه‌سینه مثالدر . آثار ادبیه‌ده بوتون تعلیلات وتشبیهات بو یولده غایت اوفاق ونازك علاقه‌لرله وجوده کلشدر .

مثلا (سن باغه کلنجه کوزلریکی کورمکله نرکس محجوب اولوب بوینبی اکدی) دیه‌رك (زرین قدح) دیدیکمز نرکس ایله چشم دلبر آره‌سنده شاعر؛ لطیف بر مناسبت تصور ایدر بو مسئله حقیقت اوله‌دیغی کبی مشابهت‌ده بحق‌ر حاصل دکلدر. فقط شاعره بوقدری کافیدر. اوته‌دن بریسی چیقوبده (الله‌الله ! نرکسك جانیمی وارکه محجوب اولسون خصوصا براوت کوزه ناصل بکزر) دیرسه طوغرو اولمقله برابر باردر .

ایله‌دیك. شیمدی پك راحتم. بن خارجدن قازانوب کتیرمه‌یی درعهده ایله‌دیم. امور داخلیه‌یه او باقار. نه‌قدر زحمت ایسه گیت حرمه خبر ویر . بن اوخصوصه قاریشمام !. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم اشکینی اوگنه قاتمش، باغینه گیدرمش. یولده عوامدن بری خواجه‌یه یولداش اولوب لطیفه قصدیله « بویله ایکیکز نره‌یه گیدییورسیککز ؟. » دینجه خواجه همان درحال اشکی اشارت ایدرك « هله سز شیمدی شونکله قاردش گیده طورك‌ده بن شوراده آزبجق ایشم وار . اونی تسویه ایده‌یم . صوکره سکا آکلاته‌جغمی آکلاته‌یم ! . » دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ متصلفلردن بری برمجلسده بلافاصله دیر دیر دیر سویله‌نیرمش . وحضار مجلسك مجهولی اولمایان برچوق دیدی قودی‌یی بر بری آردینه دیزرمش. بیچاره خواجه‌ده برکوشه‌یه چکیلوب متصل اسنرمش . ختام مجلسه قریب او حریف آلای ایدر گبی « افندی حضرتلری ! . سز هیچ آغزیکزی آچمایورسیکز . » دینجه ذاتاً صوصمقدن خفقانلری دیرشمش اولان خواجه « آمان برادر . نه سویله‌یورسین ! . حتی اوقدر آغزیمی آچدم که آز دها ییرتیله‌جق ایدی . » دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ برکون برقادین یانینه گلینی آلوب خواجه‌نك زیارتینه گله‌رك یانه یاقیله چوجقلری اولمادیغندن بحث ایدرمش . گلین‌ده حزین برطورله اوگنه باقارمش . قاین آنا « آه افندی حضرتلری !. صباح اولدیمی . قوجه‌سی بر طرفه ، قاریسی برطرفه چکیله‌رك اویله محزون اوتوروشلری وارکه . یورکلر پارچه پارچه اولور . اورته‌ده جویل جویل متصل سویله‌نیر . قوشار تپنیر ، بر اکلنجه ، برجانلی ببك اولمانجه أویك نشئه‌سی کله‌یور . أویك ایچی صوبی چکلمش دکیرمن کیبیدر. سز چوق شی بیلیرسکز. الله عشقینه اولسون برعزیمت‌می اوقویه‌جقسیکز . برتوتسوی ویره‌جکسیکز . برعلاجی تعریف ایله‌یه‌جکسیکز . حاصلی بزم برچاره‌مزی گور . » گبی خواجه‌یی حقیقةً متأثر

ایتمشلر. خواجه مرحوم اشاغی یوقاری بیان ملاحظه‌دن صوكره یوزینی كلین خانه دونه‌رك « قیزم! عجبا بو حال سزه مورنمیدر. والده‌كزلكده هیچ جوجوغی اوله‌دیمیدی عجبا ! . » دیمشدر .

(فینه قلیده محمد ضیا) امضاسیله كلن لطائفدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برای تحصیل قونیه‌یه كیتدیكنده آرقداشی اوزمانه قدر كورمه‌دیكی مناره‌لری كوروب كمال حیرتله « عجبا بونی ناصل یاپارلر . » دینجه خواجه مرحوم « بیلمه‌یورمیسین آپول! . قویولرك ایچنی طیشینه چویررلر!.» دیمش . [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم بر مجلس صحبتده ساقیز چیكنه‌یورمش. دیمكه یویورك !. » دیمشلر. هركسله برابر خواجه‌ده یمك اوطه‌سینه كیدركن ساقیزی آغزیندن چیقاروب بورنینك اوجنه یاپیشدرمش . « افندی ! . نه‌یه اویله یاپدیك ؟.» دیدیكلرنده « فقرانك مالی كوزینك اوكنده طورمه‌لیدر .» جواب حكیمانه‌سینی ویرمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم مملكتی اولان سیوری حصاردن آق شهره ایلك كلدیكنده اوقوجه‌مان كولی كورنجه « باقیكز، شوراسی كویك طاوارلرینی اوتلاتمق ایچون نه اعلا مرعا ایمش . چه فائده‌كه بورایه‌ده صو طولدورمشلر . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر یلكن سفینه‌سیله سیاحت ایدییورمش. بولده شدتلی بر فیرطینه چیقمش . یلكنلر پاره‌لانمش . طایفه‌لر دیركه طیرمانوب یلكنلری

[١] عبید زاكانی لطائفنده دیركه: ایكی قزوینلی برشهره كیدوب مناره‌لری كوردیكلرنده بریسی « آتالریمزك بویلری آلتمش آرشین اوزون ایمش دیدیكلری حقیقةً طوغری ایمش باقیكز شونلری یاپانلر طیمیی نه قدر اوزون بویلی اوله‌جقلر ! . » دیمكله آرقه‌داشی اونی تحقیق ایدرك « بهبودالا هیچ اوقدر اوزون بوی اولورمی . بونلری اولا یاتیق اوله‌رق یرده یاپمشلر . صوكره بوصورتله قویمشلر . » .

باغلامغه اوغراشدیقلرینی خواجه كورونجه « آپول، بوكمی دیبندن زیبلایور. سز تپه‌سیله اوغراشییورسیكز . كمینك صاللانمه‌سینی ایسته‌یورسه‌كز دیبندن باغلاییكز !. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك بریننده آله‌جغی وارمش . برصباح خایلی اوزاق محلده اولان خانه‌سینه كیدوب مطلوبینی ایسترسه‌ده حریف اون پاره‌سی دخی اولمدیغنی بیان ایدر . خواجه خائب وخاسر دونر. یولده فنا حالده اجیقیر. بر اكمكجی دكاننه تصادف ایدركه نار كبی قیزارمش صیجاق صیجاق اكمكلر قاپیلمش. اجلقدن كوزی دونمش اولمغله كنارده بولونان براكمكی الوب ایلریده بر سوكوت آغاجینك كولكه‌سینه اوتوره‌رق كوزینی سوی سمایه دیكوب «الهی بیلیرسینكه آجم وبرپاره‌یه محتاجم. ینه‌بیلیرسینكه فلان شخصده شوقدر غروش آله‌جغم وار . سن عالم الغیبسین وهرشیئه قادرسین . آرتیق ، او حریفده‌كی آله‌جغمه محسوباً ایكی پاره آلده شو اكمكجی‌یه ویر . » دییه نیاز ایله‌دیكدن صوكره كمال تهالكله قوجه قوجه لقمه‌لری معده‌یه ایندیرمكه باشلامشدر . [١] اكمكجی مسئله‌یه مطلع اولدیقده خواجه‌یه بر مقدار یاردیم ایدرك تطییب خاطرینه چالشمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك صوفته‌لقی زماننده بر آره‌لق سلاح طاشیمه‌سی شدیداً

[١] بوحكایه كتب لطائفده شویولده مسطوردر. بر بكتاشی فقیرینك الینه بر یكری پاره‌لق متالیك كچمش . بقالك اوكینه فیرلاتوب اون پاره‌لق پنیر ایسته‌مش . آلمش ، كری اون پاره طلب ایله‌دیسه‌ده (سن بكا اون پاره ویردك) دییه درویشی قوغمش ، رجا ایتمش ، یمین وقسم ایله‌مشسه‌ده بقال اینانمامش . بیچاره الده پنیرله قالمش . (آه كاشكه اولجه اكمك آلسه‌یدم .) دییه دوشونوركن عقلنه برشی كلمش . كوزلری پارلامش. قارشیده‌كی فروندن اكمك چیقییور ، هركس ماحشرالله قاپیشییورمش . همان بوده او غلبه‌لغه قاریشمش كمال جسارتله اكمكجی‌یه (ویر اورادن بر اكمك !.) دییوب الیله‌پاره فیرلاتیر كبی یاپمش . آلمش یورویی ویرمش . اكمكجی (درویش بابا ! هانی اونلق !) دیدیسه‌ده شدتله (ایشته ویردیم یا) دیمكله اطرافدن (ویردی ، ویردی ، بزده كوردك) دیمشلر . ایش بیتمش . شیمدی فقیر بكتاشی قارشیكی دیوارك كولكه‌سینه چكیلوب هم پنیر اكمكی طیقینیر . همده دیرمشكه : یاربی !. ایشك حقیقتنی سن بیلیرسین ! بقالدن آل ، اكمكجی‌یه ویر .

منع ایدلمش ایمش . ناصلسه او آره‌لق خواجه مدرسه‌یه کیدرکن جبه‌سینك آلتنده قوجه‌مان قولاقلی بر یاتاغان بچاغی ظهور ایدر. خواجه‌یی چال یاقه صو باشینك حضورینه کوتوررلر . صو باشی غضوبانه « افندی . سن حکومتك یاساغینی ایشیتمه‌دیکمی‌ده بویله کوبه کوندوز بوقوجه‌مان علامتی یانکده طاشییورسین دیمکله خواجه مرحوم « افندم . بن بونکله درس باقارکن کتابك یاکلشلرینی دوزلتیورم . » دییوب صوباشی دها زیاده غضبه کله‌رك « بنمله اکله‌نیورمیسین. هیچ بوقدر علامتله یاکلش دوزلتیلیرمی ؟ » دینجه خواجه دیمش‌که : آه اغا حضرتلری ! . بعضاً اویله یاکلشلر اولیورکه بوبیله آز کلیور . [۱]

﴿ لطیفه ﴾ برقاچ باباس کوب بر مشکللری اولدیغندن بحث ایله‌دیکلرینده خواجه مرحوم « سویله‌ییکز !. الله کریمدر !. » دیمکله باباسلر « سزك پیغمبریکز معراج ایچون آسمانه ناصل چیقدی؟.» دیه‌رلریله مرحوم بلاتردد « سزك پیغمبریکز دردنجی قات کوکه چیقارکن قورولان نربانددن!» دییه‌رك خصمی الزام ایله‌مشدر [۲]

مکتبلی (م . نهاد) امضاسیله وارد اولمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم مرکبنه اودون یوکلتمش . اوستنه بینوب آیاقلرینی اوزنکی‌یه صوقه‌رق آیاقده‌یم دیك طورورمش محله چوجقلری خواجه‌یی بو حالده کیدرکن کوروب بربرینه کوستره‌رك آرقه‌سینه طوپلانمشلر . قهقهه ایله کولرلرمش . ایچلرندن بری « خواجه افندی !. نه‌یه حیوانك اوستنه اوتوروب‌ده راحت کیتمه‌یورسین ! . » دیمکله خواجه مرحوم دیمش‌که : اولادم ! انصاف ! . حیوانك صبرینده‌کی یوك یتیشمه‌یورمش کبی

[۱] بو حکایه‌ده لطائف کتابلرینده بر صوفته‌یه اسناد ایدلمشدر .
[۲] بو حکایه‌یی بریکتاشی‌یه‌ده اسناد ایدرلر . علی روایة فؤاد پاشا مرحوم پاریس سیاحتنده قرالیچه‌نك سؤالنه جواباً سویله‌مش ایمش .

برده اولانجه آغیرلغمی اوزرینه یوکله‌نه‌یم . آیاغیمی یردن قالدیردیغی نه مروت .

خواجه‌نك یالکز آیاقلرینی اوزنکی‌یه یاصوب مرکب اوزرنده آیاقده طوردیغیدر

عثمانلی دیون عمومیه مأموری اسماعیل حقی افندی زاده حسین حامد بك کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برمجلسده قونوشورکن سوز حلوا صحبتنه منجر اولمش . حواجه (برقاچ سنه‌دنبری جانم بر « لوزینه » حلواسی ایستر . برتورلو پیشیروبده ییه‌مه‌دیم . » دیمش . « بو اوقدر مشکل بر شی دکلدی . نه‌یه پیشیرمه‌دك ؟ . » دیدیکلرینده زواللی خواجه « اون بولوندیسه یاغ بولونمه‌دی ، یاغ بولندیسه اون بولونمه‌دی . » دیمش . « ای جانم ! . بونجه زماندر بونلری برآره‌یه کتیرمه‌دیکمی؟. » دییه صورمه‌لرینه جواباً دخی

« واقعا هپسی برآرایه گلدیکیده اولدی اما ، قدر بویا ، او وقتده بن بولونمادیم . » دیمش .

[محرر فقیر استادمدن بوحکایه‌یی شویله ضبط ایتمشیدیم :
خواجه مرحوم یوغورتی پکمزه قاریشدیروب‌ده یه‌مسینی پك سورمش[١] کندی کندینه آره صاره « یوغورت بولونور ، پکمز بولونمز . پکمز بولونور ، یوغورت بولونمز . ایکیسی‌ده بولونور ، فقط بن بولونمام . » دیرمش .]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم یازك صیجاغنده مرکب سوار اوله‌رق برکویه کیدیورمش . یولده بویوك برجوز آغاجینك آلتینده مرکبدن اینوب حیوانی برداله باغلامش . کندیسی‌ده آغاجك دیکر برجهتنه قویو برکولکه‌یه چکلمش ، قاووغینی باشندن چیقاروب کوکسینی باغرینی آچه‌رق هم سرینله‌یور ، هم‌ده تریی قورونیورمش . او اثناده تارلاده‌کی قوجه قوجه حلواجی قاباقلرینه باقمش ، برآرالق باشینی قالدیروب جوز دانه‌لرینی‌ده کورمش . باشی یوقاریده اولدیغی حالده کندی کندینه « یاربی ! . باق شو ایپ اینجه‌جك اونده قوجامان بوزاغی کبی قاباقلر خلق ایتمشین . شو داللری آسمانه سر چکمش ، چادیری بردونوم یری قابلامش اولان ، بدنی ایکی کیشی قوجاقلامه‌دن عاجز بولونان جوز آغاجنده جثه‌سینه کوره پك اوفاق اولان یمیشلر یاراتمشین . باقیلسه بوقوجه قوجه قاباقلر جوز آغاجنده ، جوز دانه‌لری‌ده قاباق اوننده بیتمه‌سی مناسب اولوردی . » دیرکن مکر او اثناده بر قارغه‌ده بر جوزی اویوب ایچینی یمکه اوغراشیورمش . جوز قابوغندن فیرلایوب سرعتله اینرکن بالتصادف تام خواجه‌نك آلنینه راستکلیر . خواجه‌نك کوزیندن دهشتلی برشیمشك صیچرار . برکره « وای !... » دیوب ایکی الیله قفاسینی طوتار . همان قاووغینی بولوب صیق فیق باشنه کچیریر . قلبنی شدتلی برخوف‌الله استیلا ایدوب « توبه یاربی ! . بردخی سنك ایشکه قاریشمام . هرنه یاراتمشه‌ك ضمننده خفی ، جلی

[١] یوغورتی پکمزله برابر آیجه قاریشدیرمقدن حاصل اولان شیئه « صاقصاقان بینی » دیرلر .

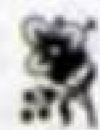
نیجه حکمتلر واردرکه بونلره واقف اولانلر (لیس فی‌الامکان ابدع مما کان) سرینی ادراك ایلرلر . معاذالله شیمدی آغاجده جوز یرینه قاباق بولونمش

خواجه‌نك باشنه جویز دوشوب تألم ایله‌دیکیدر

اولسه‌یدی بزم تویسز یالین قات قفا طوزلان بوز اولوردی . » دیمشدر . رحمة‌الله علیه

[بوحکایه‌یی بربکتاشی‌یه‌ده اسناد ایدرلر .]

سلانیکلی (احمد نیازی) بك افندی اهدا ایلمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برکون باغینه کیتمکده ایکن یولده ایکی چوجوغك بر قارغه ایچون غوغا ایتمکده اولدقلرینی و آره‌لرینده بی چاره

قارغه‌نك جان‌چكشديكنى كورور . ياڭلرينه ياقلاشه‌رق « عيبدر اوغللرم ! . سوقاق اورته‌سينده غوغا ايتمه‌يك . هم نه‌دن او بيچاره حيوانى نه‌چكشديريورسكز . » ديينجه ذاتاً دائما كنديلرينه عقل خواجه‌سى ، كوشه قاضيسى اتخاذ ايده‌كلدكلرى سويملى ، كوكلى يوزلى خواجه‌يى كورمه‌لريله ايكيسى ده سويلنوب « هاه . تمام خواجه افندى ! . شيمدى سن الله ايچون سويله . بو قارغه‌يى شو آغاجك اوزرنده كورديك . بن مردبونلك ايتدم . بو چيقدى . حاضرجه آلى ويردى شيمدى بڭا (قارغه‌يى بن طوتدم . سنك نه حقك وار .) دييور . بن صبرنه باصديرمه‌محه‌بدم . بونك شو آغاجه چيقمه‌سنك امكانى وارميدى . دكلمى خواجه‌جغم . » دير ديمز آرقه‌داشى اورادن آتيلوب « عفو ايدرسين سن اونى ! . سن بنى بيليرميسك ! . بن طيشندن مناره‌يه چيقارم . سن حاضر مردبونلك ايتدك ! . بن‌ده بيندم ، چيقدم . هم اصل ايش اوراده دكل ! . بر قوش طوتمق ، بر يمش قورمق ديمك دكل . آوانافلغك لزومى يوق . او پيرررر دير اوچى ويرر . آكلاديكمى ؟ . بن قارغه‌يى كوردم . كندى آتماجه‌لغمه كووندم . ياواشجه ، ياپراق قيميلداتمه‌دن ييلان كبى داللره صاريلدم . دالك تا اوجندن شكاريمى ياقالادم . سن يردن قورباغه بيله طوتمغه قادر دكلسين ! . » ديينجه خواجه مرحوم سيماى مضحكيله ذكى چوجوغك چاچارونلغنى حيران حيران برمدت ديكله‌ديكدن صوكره كوله‌رك « سنك افاده‌كده بيتدىمى ؟ . بشين شو بيچاره حيوانى چكشديرمه‌يك بڭا ويريك‌ده بنم حكممه راضى اوليورسه‌كز سوزيمى ديكله‌يك ! . هله سن آووقات افندى ! قارغه‌يى حق ايتمك ايچون بر طوربه لافى جوز بوشالدير كبى غير غير غير غير بر نفسده يتيرديكك حالده هيچ كندى سوزينه دقت ايتمه‌يورسين . قارغه يميش دكل ايمش . يميش دكل‌ده بوستان باطليجانيميدركه بر اوجندن سن ، بر اوجندن اوبرى صيمسيقى طوتمش متصل چكشديريورسكز ! . بن يتشمه‌سيدم ، نه‌سكاقاله‌جقدى نه اوكا . شو ديوار ديبنده قيدسزجه اويله اويقوسى چكن قاره‌باشه نصيب اوله‌جقدى . بو قارغه نه سنك ، نه اونك . انى بنمزكه ايكى‌يه تقسيم ايده‌يم .

بو قارغه خواجه‌كزه لازمدر . هله سز آلك شو پاره‌لرى‌ده بونى بڭا صاتك . » دييه‌رك ايكيسنك الينه‌ده بر پاره ويرنجه چوجقلر هوپلايه‌رق صيچرايه‌رق چارشينك يولنى طوتديلر . خواجه‌ده زواللى حيوانى صالى ويردى . حال بوكه قارغه‌جغز ، يا ايكى ساعت مينجيقلانمه‌دن وياخود باشقه برعارضه‌دن بى‌تاب قالديغى جهتله برمقدار اوچه‌بيلوب حتى ايلريده‌كى آغاجه بيله‌يتشه‌ميه‌رك اوراده ياتلقده اولان مانده‌نك ايكى بوينوزى آره‌سينه قونار . دروننده‌كى

خواجه‌نك چوجقلردن آلديغى قارغه ايله مانده‌يى آولاديغيدر

نشئه و نشاط ايستيمنى فوران ايتديرمكه بهانه آرايان خواجه افندى بوندن‌ده نشئه‌ياب اولوب « آه بنم آرسلان شاهينم ! . آفرين سكا ! . باق نه‌كوزل‌شكار باقه‌له‌دى . » دييه سوينه‌رك كيدوب بر الينه خسته قارغه‌يى آلير ، ديكر الينه بر آغاج آلوب اوكنه مانده‌يى قاته‌رق خانه‌سينه طيقار . بو حالى كورن قونوقومشو طرف طرف مانده‌يى آرامقدن يورولمش و مالنى بولمقدن مأيوس قالمش اولان

ماندە صاحبنی خبردار ایتمەلریلە درعقب خواجەنك خانەسینە كیدوب قاپویی چالار ، خواجە قاپویی كندیسی آچوب (نە ایسترسین ؟ .)دییە سؤالینە حریف حدتلە « ایستدیكم شیئی پك اعلا بیلیرسین . نە حقلە بنم ماندەمی سوردیك ، كتیردیكدە آقشامە قدر آرەیەجغم دییە طاوانلریمی یاتلاتمغە، باشیمی دوندرمكە سبب اولدیك . » دینجە خواجە اوندن دها شدید برطورلە « باقەكز بكا !. بوراسی طاغ باشی دكل . بورادە محكمە وار، حاكم وار بندن برمطلوبك وارسە حاكمە شكایت ایدەبیلیرسین . دنیانك هر كوشەسندە صید ، مباحدر. بن چوجقلردن تمام ایكی پارەیە معلم برقارغە آلدیم . شكارەصالدیم. اللهك صحراسندە بر ماندە یاقالەدی. شیمدی سن كلوب دە قول مجرّدلە ماندە بمدر دیمكلككلە بن خیتبامی یم كە آل دیەیم دە ویری ویرەیم . هایدی ایشیكە!.. دیەرك حریفی اوغراندی ، خیزلە قاپویی اوزرینە قاپەدی . ماندە صاحبی ایرتسی كون حاكمە مراجعت ایلەمكلە حاكم خواجەیی جلب ایدر . خواجە اولدیغی كبی برتفصیل سرد مدعا ایدر. انجق برچوملك ماندە یاغی كوندرەجكنی اثنای كلامدە حاكمە اشراب ایلر . حاكم خواجەنك لهندە حكم ایلر. واقعا ایرتسی كون خواجە طرفندن دورت قولبلی قوجەمان برچوملك كلیر . حاكم كمال اشتها ایلە یاغك نمونەسنی كورمك اوزرە باشقە بریردن هدیە ایدیلن یومورطەلری قیرەرق نفیس بر صباح طعامی یاپار . كیلارە دخی ویرمیەرك صباح آقشام غداسندە كندی الیلە چوملكدن چیقارمقدن دخی باشقە ذوق طویار . انجق اوچنجی كونی صباحلایین قاشیغی صالدیردیغی كبی یاغك آلتندە قویو یشیل غایت لزوجتلی ماندە پیسلكی چیقنجە قاضی افندی برآتش كسیلوب همان محضری احضارایتدیرەرك «شیمدی خواجە نصرالدینی بولوب بكا كتیرمەلی!.» امرینی ویردی. خواجە ذاتاً منتظر اولدیغندن درحال اجابت ایتدی . حاكم غضوبانە « افندی ! بن بوكونكی كوندە بوبلدەنك حاكمی اولدیغم حالدە سنك نەحقك واردر كە بكا پسلك یدیریورسین ! » دینجە خواجە غایت سرین قانلیقلە « افندی حضرتلری!. اوقدر تلاش ایتمە . سن او... نی بوكون یمەدیك.

بوندن اوچ كون اول ییدیك . هیچ ایكی پارەلق بر طوپال قارغە ایلە مرعادە اوتلایان ایكی یوز آقچەلق قوجەمان ماندە آولانیرمی ؟ . سن اونی هانكی شریعتە اویریدیكدە بنم لهمە حكم ایتدیك!. » دییە مكمل چیقیشوب قاضی‌یی فنا حالدە بوزمش و هدایا و ارتشا ایلە باطل جهتنە تمایلدن حاكم افندی‌یی تائب ومستغفر ایلەمكلكە سبب اولمشدر .

[ماندەیی صاحبنە تسلیم والمصلحة بوشاقەیی یاپدیغنی تفهیم ایلدیكنی سویلەمكە بیلە حاجت یوقدر .]

﴿ لطیفە ﴾ تیمورلنكە بریسی غایت لطیف ابری بر اشك هدیە ایدر . تیمور محظوظ اولوب اطرافندە بولونان مداهنلر هربری برشی سویلەیەرك اشكی دنیادە مثلی كورولمەدیك بر مخلوق عجیب مرتبەسینە چیقاردقلری صیرەدە نوبت كلام خواجەیە كلوب « بن بو مخلوق زیبادە بویوك براستعداد كوریورم. اومارم كە تعلیملە اوقومە بیلە اوكرنمك قابل اولەجق. » دینجە تیمور « اگر شویلە برهنر اوكرەتە بیلیرسەك سنی احسانە مستغرق ایدرم . یوق اگر سعدینك كلستانندە سویلەدیكی وجهلە (بروقت تحفلردن بری اشكلاقیردی اوكرتمكی مراق ایتمش . بو ایشلە اوغراشدیغنی بر حكیم ایشیدەرك دیمش كە : سن بهایمە لاقیردی اوكرەتەمزسین. انسان ایسەك سن اوندن سكوت اوكرن)[۱] فقرەسینە ماصدق اولورسەك یالكز سنی تحمیقلە قالمام . مناسب برجزایە دوچار ایلرم . » دییوب خواجە مرحوم « حضور سنیەكزدە دعوای باطل ، یا بلاهت ویا جنتە دلالت ایدر . بن ایسە هنوز نە حیاتیلە اویون اوینایان احمقلردنم، نەدە دلیلرك تیمارخانەلك صویندنم. البتە بر بیلدیكم واردركە عرض ایدییورم . انجق بكا اوچ آی مهلت ویروب شو قدر آقچەدە مصرفە بذل همت ایلەمەلی . آلت طرفینی بكا بیراقەلی . » دیمكلە هرحالدە تحف برنتیجەیە واصل اولەجق اولان بو ایش ایچون خواجەنك مطالبی اعطا ایدیلدی . خواجە

---

[۱] خری را ابلهی تعلیم می داد — برو بربست آن كس عمر دایم
حكیمی كفتش ای احمق چە كوشی — درین سودا بترس از لوم لایم
نیاموزد بهایم از تو كفتار — تو خاموشی بیاموز از بهایم

مرحوم تام اوچ آی یول یول ییوب ایچوب انجق مرکبه صباح آقشام لازم کلن تعلیمی اجرا ایله‌دی . مدت ختامنده مناسب برمیدانده خواجه‌نك ترتیبیله مجلس قورولوب ساعت معینه‌ده زر دوز پالان وسیم دوز غاشیه ایله سوسلنمش اولان حمار اعجوبه کردار یولاری خواجه‌نك النده اولدیغی حالده هر ایکی طرفه التفات ایدرك اورته‌یه قونولان ایسکمله‌نك اوزرینده‌کی دفتره متوجه اولور . همان عاجلاً دیلیله صحیفه‌لری چویرمکه باشلایوب برمحله کلنجه‌خواجه‌یه متوجهاً حزین برچهره ایله « انکراصوات » اولان صونیله آ گیرمغه باشلامغله حضار تعجبله قاریشیق برقهقهه صالی ویردیلر . امیر تیمور پك زیاده اکلنوب خواجه‌یه خیلی عطیه‌احسان‌ایله‌دیکدن صوکره اشکه بوهنری ناصل‌اوکرندیکنی صورمغله خواجه بروجه‌آتی تشریح ایله‌دی :

اشکی بزم آخیره کونوردیکم گون همان چارشی‌یه کیدوب یوز قدر تیرشه کاغدی آلدیم . [١] مجلده کوتوروب قوجه‌مان بر دفتر یاپدیردیم . هر صحیفه‌نك آره‌سینه آرپه دوکدیم . بش اون کون کونده برقاچ دفعه صحیفه‌لری کندیم آچه‌رق کوستردیم . او آرپه‌لری طوپلادی . اون‌بش کون صوکره بعض کره آچیقدیروب دفتری اوکینه‌قویدم . برقاچینی بن آچدم . حیوان عجله‌ایدوب کندیسی‌ده آچمغه باشلادی . فقط بعض کره اشکلکی طوتدیغی جهتله کندی کندینه آچمغی برنورلو ادراك ایده‌میوردی . محجوبیتی بادی اولماسون دییه باقی زمانی ادمانه صرف ایله‌دیم . آچیقدیغی زمانلرده اوراقی دیلیله غایت منتظم آچار اولدی . بعض وقت ایسه آرپه قویمادیغمدن صحیفه‌لری قاریشدیروب‌ده بوشه چیقدیغی وقت آچلق زوریله ظیرلامغه باشلاردی . هنریمی بن‌ده بکنه‌رك آخیرده کندی کندیمه کولردیم . بنمچون بواعلا برا کلنجه اولدی . علی‌الخصوص که بووسیله‌ایله برخیلی پاره اله کچوب کمال رفاهله بنیلوب ایچیلیوردی . ایشته حضوریکزده ویردیکی الك صوك امتحان ایکی کونلك آچلغك اثریدر که بوتون اوراقی قاریشدیروب‌ده آرپه بولامایجه بکا باقه‌رق جاندن، کوکولدن ظیرلادی . میدانه چیقاریلان یازیلی

[١] (تیرشه) دریجك دیمکدرکه کاغد احداثندن‌اول جیلان دریسندن دباغتله حصوله کلن غایت انفس کاغددر .

دفتر صنعتکارك تنویر صنعت ایچون یازمغه مجبور اولدیغی دفتردر . آخیرده‌کی دفتره شکلاً بکزرسه‌ده بالطبع اونده یازی یوقدی . یالکز سطره‌بکزر قارغه‌جق بورغه‌جقلردن عبارتدی .

[ذیل . اوعجلـــده « بونه‌یچیم اوقومه‌در . بزبوندن برشی آ گلایه‌مادیق اشك دفترك صحیفه‌لرینی آچدی . برمحلینه کلنجه اوراده ظیرلادی . نه‌چیقدی بوندن ؟. » دیدیکلری خواجه‌نك مسموعی اولینجه (اشگ اوقومه‌سی بوقدر اولور . بوندن زیاده آ گلامق میانه‌ده نسبت جنسیه بولونمغه توقف ایدر .) جواب حکیمانه‌سینده بولونمشدر .]

﴿ لطیفه ﴾ تجاراندن بری‌دیار آخره کیدرکن یول اوغراغی اولان‌بر کاروانسرایه [١] اینر . اوآقشام خانجی بوکا برطاووق ، ایکی یومورطه یاریم اکمك ویریر ، آتینه‌ده برطوتام اوت دوکر . صباحلایین ایرکندن یوله روان اوله‌جغندن خانجی‌یه « حسابمزی عودتده کورورز !. » دیر ، قالقار ، کیدر . اوچ آی صوکره عودتده خانه اوغرایوب ینه تاجره طاووق، یومورطه، آتینه اوت ویردکدن صـوکره ایرته‌سی کون کیدرکن «ای کل باقه‌لیم خانجی بابا !. بورجیمز قاچ پاره ؟.» دینجه خانجی « والله ، حسابمز براز اوزونجه اوله‌جق اما اکر سز بره بشه باقمزسه‌کز قولایجه اویوشورز. هایدی حلالندن ایکی‌یوز آقچه ویرده یوزیککدن آقلغیله چیق گیت ! شو شرطله که هرکیدش کلشده بزه اوغرامه‌لی ها !.. » دینجه پاره‌نك نه‌دیمك اولدیغنی وپاره ناصل قازانیلدیغنی پك ایی بیلن تاجر ، حیرتده قاله‌رق « آمان خانجی بابا ! عقلیکی‌می بوزدیك ،

[١] (کاروانسرای) = کاروان أوی دیمکدرکه غایت‌ایشلك جاده‌لرده اصحاب خیرات طرفندن دوه آیاغیله هرطوقوز ساعت مسافه‌ده اولان محله کارکیر اوله‌رق غایت محکم وبویوك بر طام یاپیلمشدر . درونی آخیر ایله مهمان اقامت ایده‌جك بر ایکی اوطه اولق اوزره بولونمشدر . بونلرك ا کثریسی لزوم عسکریه بناءً طرف حکومتدن بنا ایدلمشدر . بولده تیپی‌یه ، تیبرطینه‌یه دوچار اولانلر ایچون عادتا حیاتی محافظه ایدن بر ملجأ مبارك حکمنی آلیر . محرر حقیر بالنفس تجربه ایله‌مشدر . کاروان ـ ده ، قاطیر قطارله یوك طاشییانلره ، اشیاسی طاشیناں تجار قافله‌سینه برینه کوره اطلاق اولونور . بو مقامده نابی مرحومك (باتدك شمندوفره برده کاروانی گورك) مصراعی خاطره کلیر .

بوقسه برسوه نيتكى وار ؟. ايكى طاووقله دورت يومورطه ايكى يوز اقچه . بونه ديمك ؟. » ديمه‌سينه جواباً خانجى‌ده « حسابك براز اوزونجه اوله‌جغنى سويله‌مشدم آ. شيمدى عرض ايده‌يم . مسئله طباق گبى ميدانه چيقسين‌ده اووقت بزه تجاوزه ، سوء ظنه حقگز اوله‌دينى تظاهر ايلر. سزك بوندن اوچ آى اول ييديككز طاووق هركون بر يومورطه يومورطلاسه آيده شو قدر يومورطه ايدر. اونلر قولوجقه‌يه ياتيرلمقله بوقدر پيليچ اولوركه بالطبع اونلرده طاووق [١] اوله‌رق ينه يومورطه يومورطلارلردى . عودنده ييديكلريكزده بونلره علاوه ايديلوب آرادن اوچ‌سنه كچمه‌سى فرض ايديلنجه عظيم برطاووق ماندره‌سى اولوركه بوندن يوزلرجه اقچه قازانيله‌جغنى سز بك اعلا حساب ايده‌بيليرسيكز. بن ايشى قيصه كسوب ايكى‌يوز آقچه‌يه راضى اولدم كه‌بو حسابجه سرمايه‌سى بيله دكلدر . سز طاووقلرى ، يومورطه‌لرى ييوب تلف ايله‌مكله بونسلى قطع ايله‌مش اولديكز . ايشته اونك الك آزدن اجرتى بالطبع بوقدر اولسون‌طوته‌جنى دركاردر! » دينجه بحث اوزايوب ايش محاكمه‌يه منجر اولدى خانجى، شهره يابانجى، فقط غايت سمبزشاشقين برقاز كلديكى جهتله مشتركاً استفاده ايله‌مه‌لرينى حاكمه لسان مناسبله آكلاتمش اولمقله اثناى مرافعه‌ده حاكم تاجره « سن ييديكك طاووقلرى ، يومورطه‌لرى خانجى ايله بازارلق ايتديكمى ؟. » ديدى. تاجر «بك‌دكرسز برشى اولديغندن، عودنده ينه اورايه اوغرايه‌جغمدن بازارلغه‌لزوم كورمه‌دم.» ديدى. حاكم «عودنده ييديكك وقت‌بازارلق ايتديكمى؟.» ديمكله تاجر ينه «خير!.» ديدى. حاكم «عودت ايچون مدت تعيين ايله‌ديكمى؟.» دييوب « خير !. » جوابنى آلدى . حاكم «معين اولمايان بر مدتده ايكى طاووق التى يومورطه‌دن بيكلرجه‌طاووق بيكلرجه يومورطه‌المق قابلمى، دكلمى؟.» ديدى تاجر « شبهه‌سز !. » ديدى . مع ذلك تاجر بعض اعتراضلر سرد ايله‌مشسه‌ده

---

[١] بزه بوحكايه‌لرى كوندرن‌ذات (طاووق)ى(طاثوق) يازمش ايسه‌ده توركجه‌مزده وسطده همزه هيچ قوللانيلمز . آخرده برايكى صوت طبيعى‌يه مخصوصدر . بوكلمه‌نك اصلى (طاوار ، طاوشان ، طاووس) كبى (طاولانمق ، بسله‌مك معناسيندن حيوانات اهلبه ، ياخود (طاووشمق) يعنى آياقلرنى سوروملك صورتيله آيق سسى چيقارمق كبى براصلدندر .

صاغلام اولماديغندن جرح ايديلدى . بچاره ايكى يوز آقچه‌يه محكوم اولونجه انكلرى طوتوشدى. حالينه مرحمت‌ايدنلردن برى خواجه نصرالدين افندى‌يى صاغلق ويردى. همان قوشه‌رق خواجه افندى‌يه مسئله‌يى برتفصيل آكلاندى. خواجه مرحوم اصولى وجهله‌دعوايى اعاده‌يه موفق اولوب‌اوچ گون‌صوكره‌يه تعليق ايتديردى. اوگون وقت‌معينده خواجه‌اثبات وجود ايله‌مه‌دى. برساعت كچدى . ينه كورونمه‌دى . نهايت محضر كيدوب خانه‌سيندن جلب ايله‌دى . خواجه‌يه بالطبع قيزمش اولان‌حاكم‌حدت وشدتله « نه‌ايچون وقتيله كله‌ديك‌ده مجلسى انتظارده بيراقديغك . بوقدر ذوات كرامى معطل برحالده بكله‌تديك ، ديدى. خواجه هيچ فتور ايتمه‌دن «تلاش ايتمه افندى حضرتلرى ! تام‌گله‌جكم اثناده اورتاق كلدى . تارلايه عادى بوغداى اكه‌جكنى ايشيتديكم جهتله چاغيرتمشدم . قالقديم بالذات انباردن بولغور ياپديرمق ايچون قايناتديغم دوه ديشى كبى بوغدايدن مقدار كافى چووالله طولدوردم . نه يايه‌يم ، اهميت ويرمه‌سه‌م حريف الك عادى، دليجه‌لى، اوت تخملى، قاتقيسى بوغدايندن چوق قسنه‌يى سربى ويره‌جك . بالطبع ايى محصول ويرمه‌يه‌جك . اونك‌ده ياريسنى اورتاقلقه برخايليسينى‌ده الك‌اعلا توخوم اجرتينه‌مقابل آله‌جق. باقى‌قالانى‌ده‌عشر گيده‌جك . يگانه أميدمز برهوا اوله‌جق . ايسيمى ، قيشين بولغور ييلاويى براز سيرك ييرم‌ده گله‌جك سنه‌ده آدام عقللى محصول آليرم. ايشته اونكچون الجكزمه قايناتديغم هربرى نوخود كبى‌بولغورلغمدن تخمينا ايكى چووال قدر تخماق ويردم. ايشته كج‌قالديغمه سبب بودر.» ديمكله خصمينك ضعيف‌طرفينى بولانلره مخصوص برچهره ايله‌حاكم‌مجلسه متوجه‌اولوب «افنديلر!. طويديگز آ. بوآدم قايناتمش بوغدايى تارلايه اكديريور. هيچ قايناتمش بوغداى چيقارمى؟. بوعقلده آدملرك سوزى بويله برمقامده مسموع اولورمى ؟. » دينجه خواجه ديركه : يا قيزارتيلمش طاووقدن ، پيشمش يومورطه‌دن قوجه‌مان بر طاووق ماندره‌سى حصوله گليرمى كه ايكى طاووق دورت يومورطه‌دن ، طولايى بو مسلمانى ايكى‌يوز آقچه‌يه محكوم ايتديكز. دييه‌رك حاكمى‌حبط، دعوايى ابطال،

مجلسی حذاقتینه حیران ، حضاری بومدافعه‌سینه آفرین خوان ایله‌مشدر .

رحمة‌الله علیه

(بحریه‌لی برقارئکز) عنوانلی (عمر) ویا (عثمانه) ارقونیرسی

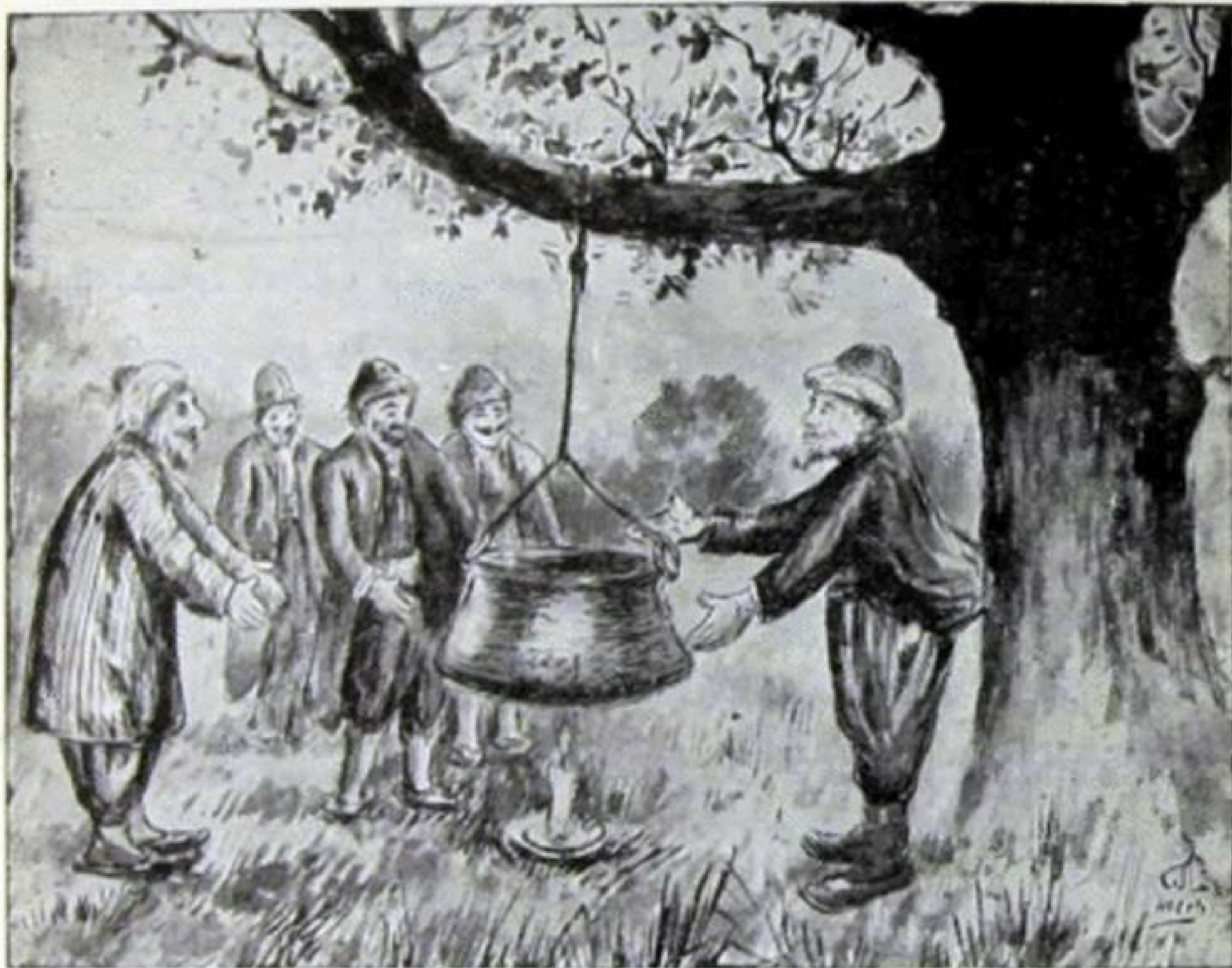
محتمل برامضالی حاوی کوندریلن برلطیفه‌در

﴿لطیفه﴾ قیشین اربعینک الڭ شدید آیازینه‌مصادف برگیجه‌ده قومشولر قول وقرار ایده‌رك (بر بهانه ایله خواجه‌یه برضیافت یایدیره‌لیم . » دییوب اثنای صحبتده «خواجه افندی!. قومشوجاق سنکله بربحثه کیریشه‌جکز . اگر قازانیرسه‌ڭ بز مکمل برضیافت کشیده ایده‌جکز. غائب ایدرسه‌ڭ سن بزه‌اعلا برصوفته پیلاوی ایله برغازیلر حلواسی پیشیریرسین . آلت طرفی سنڭ تنسیبکه حواله !. » دیرلر . خواجه « نه‌در اوبافه‌لیم!. بنم‌الدن‌کلیر برشیمی؟. » دییوب بریسی «البته الکدن کلیر . کله‌جك اولسه بحثه نه حاجت ؟.» دییوب صیقینتیلی خواجه «ای آجانم. سویله کوره‌لیم. الزدن کله‌مه‌یه‌جك نه‌بیچیم معرفت‌ایمش.» دیمکله مخاطبی « بوگیجه تاصباح شهر میداننده طوره‌جقسین !. صباحلین‌بویوك جامعده برله‌شه‌جکز. بونی یاپه‌بیلیرسه‌ڭ ضیافتی حقلارسین!. فقط ای‌دوشون‌که مرمری چاتلاتان بو آیازده آچیقاق برمحلده ، برنقطه‌ده آتشه دلالت ایدرهیچ برشی اولمقسزین دیم‌دیك طورمق هربیکیتڭ کاری دکلدر!. برطرفه‌بوزولوب صوگره میدانه‌چیقمق امکانی‌ده یوقدر. چونکه فلان‌وفلان افندی‌لرڭ‌خانه‌لری میدانه ناظردر. تاصباح عائله‌جك سنی بکله‌یه‌جکلر.» دییه اوزاندیقجه خواجه قیزییوردی . « آجانم آڭلادیق. ایسترسه برطابور عسکر بکله‌سین . بن‌یاپارم دیدیکمی یاپارم ، والسلام . » دیمکله ایچلرندن بریسی برتبسم مستهزیانه ایله «ای ناصل قهرمان! بوایشه کیریشه‌بیله‌جکمیسین. اولدیغڭ نقطه‌نڭ برطرفی‌ده عمان مزارلق. اونی‌ده دوشون. صوگره شویله بویله دیه چولوق چوجوغکله حلاللاش . بریسنده آلاجغڭ ، برطرفه کومولمش پاره‌ڭ وارسه بکا سویله . بورجکی دردیکی‌ده شوافندی‌یه‌حواله‌ایت!. اونك صیرتی قالیندر، اوقالدیریر.»

دیدکده خواجه « بویله بودالاجه ایشه گیریشمم امّا سکا عناد اوله‌رق چوقدن قبول‌ایتدیم گیتدی. باق سکا خواجه‌نڭ نه‌چلیکدن بروجوده مالك، نه‌مرمردن یورکه‌صاحب آدم‌اولدیغنی گوستره‌یم. بن ضرورتدن یتشمش برکیمسه اولدیغمدن کرانله بویله جانی آیازلرده یوللرده بللرده یاندیغم اولدی. مملکتمزده نه‌وار چوق شکر . قورد یوق حایدود یوق .

او سویله‌مزلر محله‌سی اهالیسنه کلنجه : اونلرله هرکسدن زیاده باغداشیرم.

خواجه‌نڭ قازانی آغاجه آصوب قاندیلله ایصیتمه‌سیدر

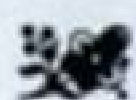
بلکه بیك کره مزارلقده یاتدیم . وداع ، وصیتله‌ده آلیش وریشم یوق . نه آرقه‌مده فراقینه قاتلانامیاجغم کیمسه‌م وار ، نه‌ده یارینه بیراقیلمش برایشم‌وار هله پاره مسئله‌سنه کلنجه: هیچ بیلیرسگزکه بن اونك بایاتی سومم . تازه‌دن تازه ، کله‌لی، کیتمه‌لی ، دییوب خواجه‌نڭ اوگیجه‌یی برنقطه‌ده آیاقده گچیرمه‌سینه قرار ویردیلر . صباحلین خواجه دیپ دیری کمال نشاطله کوله‌رك بوئلرڭ‌یانینه

كلدی . نه بولده وقت كچيرديكنی صورديلر . بيانات اثناسينده « هر بر بياض! بورانك، فيرطينه‌نك مدهش، مهيب صداسندن باشقه سس صدا يوق. آغاجلرك قيريليرجه‌سينه ياتوب قالقمه‌سندن ، يكديكره چاربيشمه‌سندن ماعدا بر حركت مشاهده ايدلمز. هله ايشيق نامنه بر ميل اوزاقده هيچ تخمين ايده‌مه‌ديكم بر يرده بر قنديل ضياسی كورولپوردی » ديدنجه ايچلريندن بری « اوا... اولمدی . اولمدی . بزم مقاوله‌مز آتشه متعلق هيچ برشی اولمايه‌جقدی . حال بوكه سن او ايشيقدن مكمل ايصينمشسين !. مقاوله بوزولدی . ديدنجه اوبرلری هپ بردن تصديق وتأييد ايدوب مقاوله‌يه رعايت ايله‌مه‌ديكندن طولايی خواجه‌يی ضيافته محكوم ايله‌ديلر . خواجه هرنه‌قدر دعوای باطللرينی جرح ايله‌مك ايسته‌مشسه‌ده مغالطه‌يه بوغوب سوز سويلتمه‌ديلر. چاره‌سز « پكی!. » ديدی. ميعاد كيجه‌سی دعوتليلر هپ كلديلر. نمازلر قيلندی ، صحبتلر ايديلدی، ساعت ايكی‌يی كچدی ، حالا طعامدن اثر يوق . زياده صبر ايده‌مه‌يوب « آمان افندی حضرتلری ! . بز بيشه‌جكدن واز كچديك. پيشنی كتير. » ديديلرسه‌ده خواجه « جانم اولوری اويله‌شی . هله براز صبر ايدك . » ديه‌رك برايكی دفعه‌ده بو صورتله اكله‌مشسه‌ده ساعت اوچی كچمكله باشلاديغی جهتله مسافر آرتيق درشت برلسان ايله شديد اصراره باشلاديقلريندن « طور اويله‌ايسه! » ديبوب كويا كتيرمك اوزره خواجه كيدر . بر مقدار دها بكلرلر ، خواجه‌ده كله‌نجه « بو زوزك حريف بزه بر اويون اوينادی . طور ، شونه باقه‌لم » ديه‌رك خواجه‌يی مطبخده آرارلر . نه يمكدن ، نه خواجه‌دن نشانه بوله‌مزلر . برده حولی‌يه چيقار باقارلركه خواجه بر آغاجه قوجه‌مان بر قازغان آصمش . آلتينه بر كور قانديل قويمش . كنديسی بنه اوطور مضحكيه اويله حيران حيران باقييور. « خواجه افندی!. بوقدر آدمی آجلقدن قيرديك كچيرديك. شاقه‌نك بونوعينه « قاقا » ديرلر . نه‌در بو حال !. نه ياپييورسك ؟. » ديمه‌لرينه جواباً « نه ياپه‌جغم . سزه بالذات يمك پيشيرييورم . كينه‌می يارانه‌مه‌ديق . » ديدی . « آيول! كوك يوزينه بر قازان آصمشسين، آلتينه بر كور قانديل ياقمشسين. هيچ

برقانديلدن، حتی مشعله‌دن بو مسافه‌ده‌كی قازان قايناری ؟. » ديدنجه خواجه ديمشكه : افنديلر نه چابوق اونوتديكز . هانی سز اوچ كون اول كيجه‌نك آيازينده بنم بر فرسخ مسافه‌ده‌كی كورونن قانديلدن ايصينديغمه حكم ايدييورديكز اوكا نسبتله بو، حمام كلخندن دها صيجاق صايله‌بيلير. بر فرسخ محلده‌كی قانديلدن ايصينمق ممكن اولورده اوچ آرشين مسافه‌ده‌كی قازانی بر قانديل قاينانه‌مزمی؟[١]

[بر روايته كوره: خواجه محليلره بويله براويون اويناييوب اونلری بحق الزام ايتديكدن صوكره مكمل بر ضيافت تشيده ايدرك غايت نشئه‌دار برعالم كچيرمشلردر . فرحمة الله علی المتقدمين]

(علاء الدين) امضالی بر ذات طرفندن :

﴿ لطيفه ﴾ بر كون خواجه مرحومك حرمی اوكده قوشارق قاچنه صاواشير . خواجه مرحوم « بقيشير آرتيق ايتديكك !. سكا مكمل بر طاياق آتايم‌ده اوتوز بيللق اوفكمی آله‌يم. . صوكره سن بنی وار بكنديكك كيمسه‌يه شكايت ايت !. » كيبی اوست برده‌دن صوك درجه حدتله الينده قوجه‌مان بر صوبا اولديغی حالده قوغالايوردی. حرمی ايسه « آمانك امت محمد! بو حريف كنه چيلديردی جانمی تخليص ايديك . » ديه‌ه فرياد ايدردی . جوارده‌كی دوكون اويندن بو فرياد وغلغله‌يی ايشيدنلر سوقاغه فيرلايوب اولجه قادينی حرمه آشيرديقدن صوكره « خواجه افندی!. ايچه‌كيتمه !. قادينلر ناقصة العقل

[١] بو حكايه (انجيلی چاووش) حقنده شايعدر. فقط اونك اولوب‌ده بونك اولمه‌ديغنه الیمزده احتجاجه صالح بر سند اولماديغندن وارسال ايدن ذاتك البته استناد ايله‌ديكی بر جهت اولديغی محتمل بولونديغندن درج ايله‌ديك برده بو حكايه‌نك طرز آخری وار. بر طول قادينه طارسز يوسز بر قومشو قادين مسلط اولمش. تام يمك وقتی كلير. « نه تحف تصادف. قسمتم چكمش » دير ، صوفره‌يه چوكرمش . بر ، بش . يمك زمانيغی تعجله ايتمش ايركن كلكه باشلامش . تجكيكديرمش ، بكلمش بر كون بالالتزام تاوايه براب آصوب تجربه‌يی باغلامش . آلتينه‌ده بر مانغال قويمش . قومشو ايركندن چوكش . قادين بكلمه‌نك بيهوده اولديغنی اشراب ايچون (پيش آشم پيش! قارل باغنجه.. » ديمكله طارسز قومشو دخی (بن‌ده صبر ايدرم ليلك كلنجه !.. » جوابينی ويرمشدر .

اولورلر . هپمزك باشمزده‌در . خصوصا سن اوقومش آدامسين . بو جاهللكى بزيايوب‌ده سن نصيحت ويره‌جك ايكن سكا ياقيشيرمى ؟ . » يولنده حدتينى تعديل ايتمكه چاليشديلر . ديكر طرفدن ايسه خانه صاحبى اوكه كچوب « امان خواجه افندى !. بوقهر يوزندن لطف اولدى . ذاتاً دعوتده قصور ايتمشدم . برآزده مجلسمز كنجلره مخصوص كبى اولديغندن بلكه صيقيليرسكز ديه ملاحظه ايتمشيدم . اصابت اولدى . هله آزيجق تشريف ايدك باقالم . ذات مسئله‌يى آ كلايه‌ليم‌ده

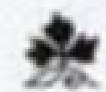

خواجه‌نك قوجه صوبا ايله زوجه‌سنى قوغالايوب دوكون اوينه التجا ايله‌مه‌سيدر

ايجابينه باقمق قولاى . » طرزنده خواجه‌يى براز دها يومشاندى . خواجه آتشلر يوسكوره‌رك باقيره‌رق ايچرى داخل اولدى . يمك زمانى اولمغله صوفره‌يه اينديلر . خواجه مربده‌نك تصويرينى سر رشته ايدرك محاسى كولمكدن قيردى ، كچيردى . او اثناده باقلاوه كلدى . خواجه مرحوم كمال عشق

وشوقله كندى اوكنده اولان قصه‌لرى خوره كچيردكدن صوكره بر طرفدن دوام ايله‌مكده اولديغى جدالك تمامنه‌دن اولمق اوزره « آه كلخانى قارى‌نك طالعى وارمش . بورايه جان آندى‌ده قورتولدى . اكر ياقه‌سى بر كره اليمه كچه‌يدى . شويله قولاغندن طوتديغم كبى طوباج مثللى چويره‌جكديم . » ديه‌رك باقلاوه طاباغينك قارشى جهتينى كندى اوكنه چويره‌رك ينه آتيشديرمغه باشلادى . بومناسبتله‌ده حضارى كولدوردى . « حدت زماننده بيله آلايدن واز كچمه‌يورسين !. » ديديلر . انواع نفايس اطعمه ختامه‌ايروب قهوه‌لر ايچلدكدن صوكره خواجه كمال انبساط واعتدالله حضاره متوجهاً « افنديلر !. شو قومشو افندى دوكون يايدى . بزى دعوت ايتمه‌دى . الك نفيس يمكلر يايه‌جغنى وازجمله معشوق روحم اولان باقلاوه دخى پيشيرته‌جكينى خبر آلديغم جهتله قارى ايله برابر دوشونديك طاشينديق ، ضيافته اشتراك ايتمك ايچون بوغوغا اويوننى تصنيع ايتديك . بوقسه بن قاريجغزمدن خوشنودم . الله‌ده خوشنود اولسون . هايدى حرمه خبر ويرك . بزكيده‌ليم‌ده سز آرتيق صفا كزه باقك . » ديينجه خواجه‌نك بو درجه جديت نما صنيعه‌سينه حيرتلر ايچنده قالمشلردر .

« لطيفه » متغلبه‌دن برى اقشهرده ايكن عساكرينك مسافر اولديغى كويى دوره چيقمش . برهفته قدر كزمش . عودتده خواجه مرحوم (خوش آمدى) يه كيدوب « ناصل بارى اكلنه بيلديكزمى ؟ » ديديكده اوذات « پك اكلنجه‌لى وقت كچيرديم . بالتصاف بازار ايرته‌سى كونى كويده بر ياننغين ظهور ايتدى . اونى سير ايتديم . انساندن‌ده تلفات وار . حتى برينك قاين والده‌سى غائب اولمش . پك تلاش اثرى كوستريوردى . صالى كونى بر قودوز كوپك ايكى آدام ايصيردى . حريفلرى قودورماسين ديه قيزغين شيشله داغلاديلر . مانده كبى باغيريورلردى . چارشنبه كونى سيل كلدى . بر خايلى اولرى ييقدى صو اوزرى اشيا وانقاض ايله طولو ايدى . حتى ايچنده چوجوق ايله برده بشيك

صو اوستنده صاندال كبى يوزيوردى . ايبنك طانه، برده دوه‌يى سيل آلدى . كوتوردى . آقشامه قدر اونكله مشغول اولديق . پنجشنبه كونى بر بوغابوشانوب بش آلتى كيشى‌يى ياره‌لادى . بريسنك كوزى پاتلادى . بريسنك قارنينى دشدى جانى تهلكه‌ده ديبورلردى . جمعه كونى بر كويلى قاره‌سودا كتيرمش . چولوغنى چوجوغنى قيتير قيتير كسمش . بن ده قيزدم . كراته‌يى الأفجيع اولومه‌اولدورندم .

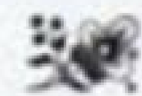

منقلبه‌دن بريننك سيلى تماشا ايلمه‌سيدر .

كچ وقته قدر ايشم او اولدى . جمعه ايرتسى كونى بر بويوك ، اسكى خانه‌بغتةً يسقلوب قادين اركك چولوق چوجوق بر قاچ كيشى انقاض آلتينده قالدى . جزع وفزعلرى كوبى طولدوردى . انقاضى چار چابوق قالدبرندم ايسه‌ده خانه طوپراقدن وانقاضى غايت بطال شيلر اولمغله مجروحلرك منظره‌سى حقيقةً دهشتلى ايدى قورتارماسه‌ق دها ايى اوله‌جقمش . پارچه‌پارچه اولمشلر . اكثريسى چاغريشه

چاغريشه هلاك اولديلر . بازار كونى برقادين كنديني اربك آغاجنه آصمش ، اونك سيربنه كيتديك . بشيكده برقيزى قالمش . حاصلى بوتون هفته هر كون براكلنجه ايله وقت كچيرديم . » ديينجه هر دفعه‌نك استماعنده سيكيرلرى بوشانوب غشى اولمق درجه‌سينه كلمش اولان بيچاره خواجه خلجاندن متحصل تيتره‌ك برسسله «لكن ياهوا بركت ويرسون كه چابوجاق عودت ايتديك . اكر برهفته دها قالسه‌يديك قدومك بركاتيله آزدها كويده طاش طاش اوستنده قالمايه‌جقمش . » ديمش .

مشهور دلبنرجى محيى الدين افندى‌نك مخدومى كاظم بك طرفندن :

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم خرمابركن حرمى دقت ايتمش كه افندى جكيردكينى چيقارمايور . « آ! ... افندى، سن جكيردكينى چيقارمايورسين غالبا . » ديينجه خواجه ديمش كه: البت .. چيقارمام يا ! . بن اونى صاتين آلديغمده يمشجى جكيردكينى طاره‌يه چيقارمادى كه ... اكر جكيردكى آتيلى ويره‌جك اولسه‌يدى پاره ايله صاتيلمزدى . بن اوكا بوزكبى بياض پاره‌لر صايديقدن صوكره سوقاغه آتى ويره‌مى‌يم . سنكا (سفيهدر) ديه كيم خبر ويردى . پاره ويرديم آلديم . عافيتله ييديم . والسلام . [١]

(عزيز) امضاسيله اوليجه مطابه كوندرن ذات طرفندن :

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم بر كيجه تلاشله حرمينى اويانديره‌رق «امان قارى . چابوق اويقوم آچيلمه‌دن شو كوزلكمى ويرا . » ديمكله حرمى كوزلكى ويروب فقط بودرجه تلاش واهتمامينك سببنى سؤال ايدنجه « بر كوزل رؤيا كوريورم . بعض يرلرينى سچه‌مه‌يورم . » ديمش .

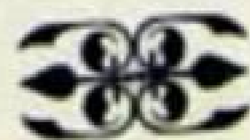
[١] عزت پاشا حضرتلرينك اهدا ايله‌دكلرى رساله‌ده بو حكايه مسطوردر .

﴿لطيفه﴾ خواجه تأهل ايتمش. حرمی اوچ آیده طوغورمق امارەلری کوستروب چابوق برأبه ایستەمش. خواجه شاشه‌لایوب «بزم بیلدیکمز انسانلرك دیشیسی طوقوز آیده طوغورور . بو ناصل شی !. » دیمکله قادین حدتلەنوب « نه دیمك ؟ . طوقوز آی اولمادیمی؟ والله تحف !. آحریف!. بن سکاوارەلی نه قدر اولدی . اوچ آی دکلی ؟. ای !. سن بنی الهلی ؟... اوده اوچ آی. ایتدیمی آلتی آی ! . اوچ آی‌ده چوغی قارنیمده طاشیدم . ایشته اولدی طوقوز آی. » دیینجه خواجه مرحوم برچوق دوشوندیکدن صوکره «حقك وار قاری ! . نم بو ایجه حساب عقلیمه کلەدی . عفو ایدرسیکز یا کلشم!. » دیمش .

بوده (قارئلریکزدن بری) امضاسیله کلمشدر .

﴿لطيفه﴾ خواجه مرحوم زوجەسینڭ وفاتی اوزرینه بر طول قادین آلیر. خواجه آرەصاره حرمینڭ محسناتیندن‌اوزون اوزادی‌یه بحث ایدرمش بوندن مغبر اولان قاریسی‌ده اسکی قوجەسینڭ فضائلندن بحث ایتمکه باشلار . نهایت برکیجه خواجه‌نك جانی صیقیلەرق سدیر اوزرینه سربلمش اولان‌یاتاقده قادینه برتکمه اوروب یره دوشورور . قادینك قولی ایجینیر . فنا حالده جانی یانار. ایرتەسی کونی‌زیارته کلن باباسینه شکایت ایلر. حریف پیشکین آدم اولمغله قیزینك صیزلانمسنه اهمیت ویرمیەرك خواجه‌دن مسئلەیی صورار . خواجه دیرکه : شیمدی بن‌عرض ایدەیم‌ده سزانصافله حکم ویریکز. بندەکز بر ، بزم مرحومه ایکی ، شیمدیکی خانم اوچ ، اونڭ رحتلی ایلك افندیسی!. ایتدیمی دورت . مرحمت ایدیڭ!. نم کبی برقلندر خواجه‌نڭ یاتاغینه‌دورت کیشی صیغارمی ؟. بالطبع صیغیشەمادیق . بو اوجده بولونمش . یالدیر کولدور دوشدی . نم‌ده بونده نه قباحتم وار !.

(هلال) مطبعەسی مؤسسلرندن عاصم بك افندی اهدا ایدمشدر .

﴿لطيفه﴾ خواجه‌مرحوم‌طلبه‌لکنده برکویه‌جرّه کیدوب‌جامع‌شریفده وعظ ایله‌دیکی اثناده بالمناسبه حضرت‌عیسی علیه‌السلامك دوردنجی قات کوکده بولوندیغینی سویله‌مش. جامعدن چیقدیغی اثناده اختیار برقادین یانینه یاقلاشوب « جانم افندی حضرتلری!. درسده برنقطه بك زیاده مراقیمی موجب‌اولدی. حضرت عیسی علیه‌السلامك دوردنجی قات کوکده اولدیغینی سویله‌دیك . عجبا ایکی کوزم اوراده نه‌یر، نه‌ایچرکه؟. » دیینجه خواجه‌نك تپەسی آتوب دیمش‌که: به حدیکی وظیفه‌سنی بیلمز قادین !. بن شورایه کویکزه کله‌لی بر آی اولیور. برکون اولسون شو زواللی خواجه عجبا نه‌یر ، نه ایچر دیه صورمەدیك‌ده شیمدی بندن نادوردنجی قات‌کوکده ضیافتکاه ابدیده انواع نعم‌نورانی‌یه‌مستغرق اولان قوجه‌مان بر ذات شریفی‌می صوربیورسین .

صاحب السيف والقلم اولان هنرمندان عسكريه‌مزدن واركان حرب ميرلوالغندن متقاعد آتش زاده محمد عزت پاشا حضرتلری - وقتیله عربجه‌یه « جحاالرومی » دیه ترجمه ایدیلان - نصرالدين خواجه‌لطائفنی بوندن اون سنه مقدم تورکجه‌یه ترجمه ایله‌مش اولمه‌لریله مملکتمزك تكمل نشریاتینه بر معاونت اولمق اوزره مذكور رساله‌لرینی ارسال بویورمق عنايت كرمكارانه‌سنده بولونمشلردر . اشبو رساله‌مزده اولمایانلر مذكور رساله‌دن اخذ اولونمش وبو وسیله ایله نام بلند استادانه‌لری بورایه ثبت ایدلمشدر :

حکایهٔ منظومه

١ خواجه نصرالدين آقار برصوده آلیرکن وضو .
٢ آیاغندن پابوجی دوشدی، آلوب کوتوردی صو .
٣ خواجه باقدی ، او ، یوزن پابوشه حسرتله مدید .
٤ آرقه‌سین نهره دونوب‌ده جکدی بر ضرطه شدید .
٥ دیدی : آل آبدستکی ، پابوشیمی ویر . چونکه : بن
٦ ایسته‌ریم آبدستسز اولمق . یالین آیاق گزمه‌دن
٧ بونی نقل ایتدی ، گلوب‌ده خانه‌سی سکاننه
٨ چونکه : بو خیلی آغیر گلمشدی ، آنك جاننه
٩ قیزی دیدی : ای بابا !. سنده از یوق هوشدن ،
١٠ شیمدی هم آبدستدن اولدیك ؛ هم‌ده بر پابوشدن‌
١١ دیدی خواجه : نهر اوتاندیسه اکر او ضرطه‌دن .
١٢ تا قیامت اجتناب ایلر ، بو گیبی ورطه‌دن .

١ - وضو = آبدست ، ٣ - مدید = اوزون برزمان ، ٤ - شدید = خیزلی ،
٧ - خانه سکانی = أو خلق ، عائله ، ٩ - هوش = عقل ، ١١ - نهر = ایرماق ،
١٢ ورطه = تهلكلی محل .

دیکر حکایه

١٣ خواجه برگون چیفت سوررکن تارلاسنده ، ناکهان
١٤ بیر قاوانوز اولدی صابان پیشگاهنده عیان .
١٥ آغزین آچوب گوردی‌که آلتون ایله ملآن ایدی .
١٦ ثقلی آنك - لدی‌التخمین - برباطمان ایدی .
١٧ طوردوروب او کوزلری فکر ایله‌دی . دورو دراز
١٨ دیدی‌که : او خاتنه هیچ ایتمه‌یم افشای راز .
١٩ حاکم وقته بونك تسلیمیدر اسلم طریق .
٢٠ وقعه‌نك عیناً اکا تفهیمیدر اسلم طریق .
٢١ خانه‌یه بوفکر ایله ابرکنجه عودت ایله‌دی .
٢٢ ناکهان بوعودته خاتونی حیرت ایله‌دی .
٢٣ قهوه آلتی ایتمکه مشغول قیلدی خواجه‌یی .
٢٤ کندی کیندی جست وجو قیلدی - هماندم - هکبه‌یی .
٢٥ قاوانوزی گوریجك هیچ ایتمه‌دی خاتون تلاش .
٢٦ آلدی اونی هکبه‌دن آما یرینه قویدی طاش .
٢٧ خواجه اکل ایتدی طعامن چار چابوق حاصل کلام .
٢٨ طوغروجه طوندی حکومت یولینی بعدالطعام
٢٩ حاکمك یاننده برخیلی مسافر وار ایدی .
٣٠ حاکمه عرض مرام ایتمك اودم دشوار ایدی .
٣١ پرده‌دن حاکم افندی‌یه اشارت ایله‌دی .
٣٢ هکبه‌نك محصولی گویا بشارت ایله‌دی .

١٣ — ناکهان = آنسزین ، ١٤ — عیان = بللی ، ١٥ — ملآن = طولو
١٦ — لدی‌التخمین = تخمین ایدیلنجه ، ١٧ — دور ودراز = اوزان اوزادی .
١٨ — افشای راز = سرینی سویله‌مك — ١٩ — اسلم طریق = اك سلامتلی یول ،
٢٠ — تفهیم = آکلاتمق ، ٢٤ جست وجو = آرایوب طارامق . ٣٠ — دشوار = کوج ، ٣٢ — بشارت = مژده .

٣٣ ایله‌دی حاکم ندا : کل ایله مقصودك بیان !.
٣٤ هکبه‌ده نه‌ك وار ایسه دوك اورته‌یه اولسون عیان !.
٣٥ خواجه کیردی . شویله – بین‌الناس – طوردی اورته‌یه .
٣٦ دوشدی بیچاره اودم برحیرت افزا ورطه‌یه .
٣٧ هکبه‌یی سیلکنجه سرعتله ، ایچندن دوشدی طاش .
٣٨ سر کذشتن ایتمه‌مشدی اولا حضاره فاش .
٣٩ اهل مجلس خواجه‌یه هپ قیلدی حیرتله نظر .
٤٠ خواجه‌ده شاشدی . فقط کوسترمه‌دی اصلا اثر .
٤١ خواجه قیلدی حاکمه فی‌الحال شویولده خطاب :
٤٢ ای افندی !. بز قولز . الله اعلم بالصواب .
٤٣ باطمانه طوتمشدر ، البته حکومت برعیار .
٤٤ شونی برمعیاره اوردورسه‌ك حکومتجه نه وار !.
٤٥ کویمزده – چوق زماندر – قیه ، باطمان مختلف .
٤٦ اولماسون برقوم ایچنده حکم واوزان مختلف .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌جیبنه شفتالو طولدیروب راست کلدیکی آرقه‌داشلرینه جیبنی کوستره‌رك « شونك ایچنده‌کینی کیم بیلیرسه اك بویوك شفتالی‌یی اکا ویره‌جکم . » دیمکله « شفتالی ! . » دیمشلر . خواجه کمال استغرابله « بونی سیزه هانکی قحبه دولی خبر ویردی ؟. » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ کم آلمز بر قاطیره بینمش ، باشی پك سرت اولدیغندن ممکن دکل کیده‌جکی جهته چویره‌مه‌مش . بو صیره‌ده احبابندن بری راست کلوب « خواجه !. نره‌یه کیدیورسین ؟ . » دیدیکده « قاطیرك ایسته‌دیکی یره ؟. » دیمش .

٣٥ ــ بین‌الناس = خلقك آراسنده ، ٣٦ ــ حیرت افزا = پك شاشیرتان برحال ٣٨ ــ حضار = مجلسده بولونانلر ، ٤٥ ــ مختلف = قاریشیق ، ٤٦ ــ حکم = برقومك اداره‌سی واکا متعلق اولان شیلر ، اوزان = طارتیلرك انواعی .

﴿ لطیفه ﴾ دکیرمنه بوغدای کوتورمش . خلقك اوراده بولونان بوغدای چووالرندن آووجینی طولدورور ، طولدورور کندی چوواله قویارمش[١] دکیرمنجی « نه یاپیورسین؟ . » دینجه « بن بر بودالا آدامم !. عقلمه کلنی ایشلرم !. » دیمش . دکیرمنجی « بودالا ایسه‌ك نه به کندی چوالکده‌کی بوغدایلری خلقك

خواجه‌نك خلقك چوالندن کندی چوالنه بوغدای طولدیردیغیدر

چوالنه طولدورمایورسین؟ . » دینجه خواجه « شیمدی علی‌العاده براحمق ایکن او صورتده قاتمرلی احمق اولمقلغم لازم کلیر !. » دیمش .

[١] دکیرمن اکثریا غلبه‌لق اولدیغندن هرکس دکیرمنده برقاچ کون نوبت بکله‌مکدن ایسه بوغدای چووالرینی اوراده بیراقیرلر . بر تخمین اوزرینه بر ایکی کون صکره تکرار کلوب ــ او صیره‌ده نوبتلری کلش بولونمقله ــ اونلرینی اوکوتورلر ، کوتوردولر : ع ــ آسیاب دهره کلدیك شیمدی نوبت بکلرز .

« لطیفه » والده‌سی بر صباح اوغلی ملا نصر الدین‌ه : « بن قومشولرله کول کنارینه گزمه‌یه گیده‌جکم . گوره‌یم سنی ! . سوقاق قپوسینه صاحب اول . صاقین آیرلمه ! . » دیه شدتله تنبیه ایله‌مش . خواجه قاپو اشیکنده اوتوره‌رق والده‌سنک ویردیکی قایصی قوروسینی ییوب طوروررکن انشته‌سی کویندن گلوب والده‌سنی اوده‌در ظنیله « اوغلم ملا ! . آقشامه تیزه‌ك ، بن سزه گله‌جکز .

خواجه‌نك سوقاق قپوسنی صاللا صیرت ایدوب سیر محلنده‌کی والده‌سیله محاوره‌سیدر

گیت آنه‌گه خبر ویر ! . » دیمش ، گیتمش . خواجه همان قپویی سوکوب صیرتینه آله‌رق کول کنارینه گیدر . والده‌سی گوروب « بیره اوغلان ، نه‌در بو حال ؟ . » دینجه « سن بکا قاپودن آیرلمه ! . دیدیک . حال بوکه انشته‌م آقشام بیزه گله‌جکمش . گیت ، خبر ویر ! . دیدی بن هر ایکیکزك سوزیکزی اجرا ایتمك ایچون باشقه نه یاپه بیلیردم ؟ . » دیمش .

« لطیفه » آقشهرك صوباشیسی حرمینه غایت طوتغون ایمش . قادین امور حکومته‌ده قاریشه‌رق عزل ونصب ایشلرینه‌ده باشلامش بعض اکابر خواجه‌یه مراجعتله « امان شوکا بر چاره بول ! . » دیمه‌لریله خواجه بر قاچ صحبت اثناسنده بر طاقیم تمثیلات ودلائل ایله صو باشی‌یی قادینه اوقدر یوز ویرمکدن واز گچیرمش . شیماریق قادین قوجه‌سینه قارشی آلیشدیغی تحکمدن دور اولنجه تکمه‌یی نره‌دن ییدیکینی آراشدیروب خواجه طرفندن اولدیغنی تحقیق ایله‌مکله بولینی بولوب خواجه‌نك حرمینی الده ایدر . خواجه هر یاز جیقدیغی کویدن گلوب معتادی وجهله صو باشینك خانه‌سنه مسافر اولمغله صو باشینك حرمی مناسبت حاضرلایوب خواجه‌نك حرمینی‌ده گتیرتدیریر . خواجه بر گون حرمیله کندی اوطه‌سنده ملاطفه ایدرکن قادین ناز وعشوه‌یه آغاز ایدوب خواجه‌یی سرمست ایدرك « جانم افندی ! . گیت طیشاریده دیوار دیبنده بر بالان گوردیم ، کتیر ! . براویون چیقاره‌جغم ! . » دیر . آرتیق خواجه‌ده ممانعت کرنه‌سی گچمش اولمغله همان گیدر ، کتیریر . قادینك صورت استرحامده ابرامیله یالانی صیرتینه اورور ، برده کم اویدوروررلر قادین بینر . خواجه کیشنه‌یه‌رك سوگیلی را کبینی قوشدوردیغی اثناده صوباشی‌یه حرمی بو منظره‌یی آناختار دلیکندن سیر ایتدیریر . خواجه نعره آتوب ایکی طرفه چیفته‌لر صاووره‌رق قوشدیقجه صو باشی کولمکدن قاتیلیر . نهایت صبر ایده‌میوب قاپویی آچار . « خواجه افندی ! . واه واه .. نه‌در بو حال ؟ .. » دینجه خواجه هیچ بوزمایوب « هاه .. تمام ... شو بنم حالمی رأی العین گوردیکمی آه ایشته بن سنی بودرکه‌یه دوشمکدن وقایه ایچون اونصیحتی اجرا ایله‌دیم . اما بزه گلنجه : بز آحاددن آداملرز . نظام عالمك زمامی بزم الیمزده دکل . بزم حکممز آنجاق کندی حریممز داخلنده‌در . بز هر بویایه بویانه بیلیرز . کیمسه‌یه ضرریمز اولمز . فقط سز بویله بنم کبی یولاری قارینك الینه ویریرسه‌کز بوتون مملکت هرج ومرج اولور ! . » دیمکله صو باشی بو نصیحتدن بر قات دها متعظ [١] اولمش . قادین ایسه بر کنارده خائب وخاسر باقه قالمش .

[١] (متعظ) وعظ ونصیحتدن عبرت آلوب فنا حاللرندن واز گچن کیمسه .

لطیفه خانه‌سینه اوبور بر ادم مسافر اولمش . صوفره‌یی دوشه‌یوب اکمکلری دیزوب یمك کتیرمکه کیتمش . کلمش ، باقمش که صوفره‌ده بردانه اکمك قالمامش . هیچ سسینی چیقارمایوب اکمك آلمغه کیتمش . بو کره‌ده کورمش که یمکلر بیتمش . بوش صحنلری آلوب یمك کتیرمکه قوشمش . عودتنده ینه اکمکدن اثر قالمامش . والحاصل تجره‌ده طعام ، چوملکده نان عزیز

خواجه‌نك اوبور مسافره ییه‌جك طاشیمه‌سیدر

قالمایجه‌یه قدر کیتمش ، کلمش . ایکیسنی بر آراده جمع ایتمك میسر اولمامش . مسافره نره‌یه کیدییور اولدیغنی وسبب عزیمتنی صورمش . « اشتهاسزلق مرضینه مبتلایم . بورسه‌یه کیدییورم . حکیمه باقدیروب علاج آلوب همان عودت ایده‌جکم . ان‌شاءالله نهایت بر آی سوکره کوروشورز . سزی پك سودیم . بنم عودتده بر آی سزده مهمان اولوب مملکتکزك آب وهواسندن استفاده ایتمك ایسترم . » دینجه خواجه مرحوم « واه واه . تأسف ایدرم . بن یارین

اوبر کون کویه عزیمت ایتمك نیتنده‌یم . ظن ایدرم که عودتده ملاقات میسر اولمایه‌جق . هله یشین الله سکا خیرلی سلامتلر ویرسین ! . » دییه‌رك حریفی آشیرمشدر .

لطیفه طاووق قیزارتمه‌سی یرکن بریسی کلوب « افندی ! . ایمرندیم برازده بکا ویر ! . » دیمکله « واللهی برادر ، بنم دکل ، زوجه‌مکدر ! . » دیدی . حریف « ای .. ایشته سن ییورسین آ . » دینجه « نه‌یاپه‌یم آرقداش ! . بکا (یه ! .) دییه ویردی » دیمشدر .

خواجه‌نك ـ ییدیکی طاووق قیزارتمه‌سندن ویرمه‌مك ایچون ـ قارشیسنده‌کی آدمه اعتذاریدر

لطیفه زوجه‌سی هر کیجه خواجه‌یی خانه‌ده بکجی براقوب قومشو قومشو کزرمش . بیر طاقیم مناسبتسز قادینلرله معاشرت ایتدیکنی قومشولر خواجه‌یه اخطاره باشلامشلر ، ینه بر کیجه حرمی بیك نورلو بهانه ایله چیقوب

گیندی. کچ وقت گله‌رك قاپویی چالشه‌ده خواجه قیزه‌رق آچامقده اصرار
ایتدی. قادین نه قدر یالواردیسه کارگر اولمه‌دی. قادین « اویله ایسه بنده
کندیمی شو قویویه آتایم‌ده الگدن قورتوله‌یم !. » دیه‌رك قوشوب او آنده
گیندی. قویویه قوجه‌مان بر طاش آتدی. کندیسی دیوار دیبنه گیزلندی.
خواجه پك نادم اولوب « ای واه ... کیده‌یم، شو دلی‌یی قورتاره‌یم. » دیه
قاپویی آچوب طاشره چیقنجه قادین همان ایچری گیروب قاپویی آرقه‌سندن محکم
قاپادی. یوقاری چیقوب خواجه‌نك اولجه طوردیغی پنجره‌دن باقمغه باشلادی.
شیمدی‌ده خواجه قاپویی آچماسینه اصرار ایتمسه‌ده فائده ویرمه‌مکله یالوارمغه
مجبور اولدی. قادین ایسه آوازی چیقدیغی قدر باغیره‌رق « بیقدیم آرتیق
الا الله !.. نه‌در بو ایتدیکك ؟. هر گیجه قومشویه دیه گیدرسین !. کیم بیلیر،
هانکی اوروسپی ایله صحبت ایدرسین. بیچاره حلالگه گنجلکینی حرام ایتدیك. سنی
گیدی آق‌صقالندن اوتانمز، رذالتد اوصانمز حریف !. بن‌ده سنی عالمه رسوای
ایده‌یم‌ده گورحالگی !. بر دها هر گیجه بیراقوب، بیراقوب گیتمکی سگا گوستره‌یم !. »
دیمکله خواجه قادینك کندی خیانتنی باشقه‌سینه یوکلتمك خصوصنده‌کی مهارتینه
حیران قالوب و اطرافینه طوپلانان قونو قومشودن صیقلوب نطق طوتوله‌رق
آنجاق « بیلنلر الله ایچون سویله‌سین !. » دیه بیلمشدر.

« لطیفه » خواجه بر آرالق زیتون صاتارمش. بر قادین گلمش. زیتونی
بکنوب فقط فیئاتنی بر آز زیاده‌جه بولدیغندن اعتراض ایتمکله خواجه « خانم !.
بو اویله خام، چوروك زیتونلردن دکلدر. کمالنده طوپلانوب خصوصی اوله‌رق
اعتنا ایله یاپیلمشدر. اینانمزسه‌گ بر دانه بی‌ده باق! بونده‌کی حلاوتی هیچ عمرگده
باشقه زیتون دانه‌لرینده گوردیگمی ؟. بونده اویله آجیلق، ککره‌لك آرامه.
یاغی‌ده اگ بیرنجی یاغلردندر. انسانك آغزینده بر مدت اگ نفیس بر لذت حاصل
اولور. چاشنیسی حلالدر، چکینمه! پاره‌ویره‌جکسین. » دیدکده قادین « سن
بنی بیلیرسین !. آرقه سوقاقده، باغچه‌سی سزه بیتیشیك، مرحوم پك تمیر اوغلی
حاجی صائی‌نك حرمی‌یم. بزم افندی ایله پك ایی گورشوردیکز. اونکچون

اگر اعتماد ایدرسه‌گ ویره‌سی آلمق ایسترم. » دیمکله خواجه « ای آجانم.
اونك چاره‌سینه باقاریز. هله سن بر کره مالدن خوشنود اول !. » دیه‌الده‌کی
زیتون دانه‌سینی قادینه اوزاتمقله قادین « عفو ایدرسیکز !. اوچ سنه اول
رمضانده خسته‌لانوب یدی گون اوروجی ییدیکم جهتله شیمدی حاضر قیشك
قیصه گونلرینده اونی قضا ایدییورم. » دینجه خواجه دیرکه: یاوروم! سن
ویره‌سی زیتون آلمق ایسته‌یورسین !. حال بوکه بر قول بویله خالقنك فرضینی
ادا ایتمه‌یوب‌ده سنه‌لرجه صاللارسه خلقه اولان قرضینه[١] نه قدر اهمیت ویریر؟.

« لطیفه » حاکم افندی دعوت ایدوب یانده آشجی‌یه قایماقلی انجیر طاتلیسی
امر ایتمش. یمك ییتمش، انجیر طاتلیسی گلمه‌مش. خواجه محزون اولمش.
فقط سسینی چیقارمامش. یاتسی نمازندن صوگره حاکم « افندی !. تبرکاً بر حزب
اوقویکزده صفای روحانی حاصل ایده‌لم. » دیدی. خواجه بعدالبسمله
« ... والزیتون آلخ » دیه باشلامقله حاکم سربردن « افندی !. (والتین [٢]) ی
اونوتدیگمی ؟. » دینجه خواجه « اونی بن دکل ؛ سز اونوتدیکز !. » دیمکله
مجلسك انبساطینی موجب اولمش، خواجه بر دعوت دها قازانمشدر.

« لطیفه » « اویله بر شهلا گوزلره مالك که انسانی جن چارپار گبی مسخر
ایدییور. » دیه خواجه‌یی قولاقدن عاشق ایدوب بر شاشی قادین آلمشلر.
خواجه آقشامه بر طباق قایماق آلوب گتیرمش، صوفره‌یه قویمش. قادین
« بزم کیممز وار ؟. بر طباق قایماق آلسه‌یدیکز ال ویرردی. بو ایکی طباق
اسرافدر !. » دینجه « بزم اوده طعامك برینی ایکی گورمك فنا بر شی دکل.
بنم ایشمه گلیر. » دیه لطیفه‌لشه‌رك طعامه باشلایه‌جقلری صیره‌ده قادین « افندیم
عفو ایدرسیکز !. بن سزی ناموسسز ظن ایدرسه‌گز یاکیلیرسکز !. اویانگزده‌کی
خواجه کیمدر ؟. » دیه خواجه‌یی‌ده ایکی گورونجه خواجه « یو...ق !. باق
قادین ! بزم اوده هر شیئی ایکی و دها زیاده گوره‌بیلیرسین فقط قوجه‌گی
بیر !.. » دیمشدر.

[١] قرض = بورج. [٢] (والتین) ده‌کی (تین) انجیر معناسینه

﴾ لطيفه ﴿ احبابندن برينك خانه‌سينه كيتدی. بال قايماق اكرام ايتديلر. قايماغی ، اكمكی بيتيرديكدن صوڭره باقی قالان بالی پارماق پارماق ييمكه باشلادی. خانه صاحبی «اكمكسز بال ايچكی ياقار!.» ديينجه خواجه‌يی هم كاسه سنتله‌مه‌يه غيرت ايدوب هم ده «كيمك ايچی ياندیغنی الله بيلير ! .» ديمشدر .

﴾ لطيفه ﴿ دوكون أونده ييمك ييندلكده اولديغنی تخمين ايتديكی برزمانده بركاغدی دوروب بوكوب برظرفه قويه‌رق قاپويی چالدی. «نه ايسترسين ؟»

مكتوب كتيرمك بهانه‌سيله خواجه‌نك دوكون سفره‌سينه چوكدبكيدر

ديدكلرينده «خانه صاحبينه مكتوب كتيردم ! .» ديمكله اوشاق ايچری براقدی. خواجه همان سلام ويروب خانه صاحبينه كاغدی طوتوشدورمقله برابر صوفره‌يه چوكدی، ييمكی آتيشديرمغه باشلادی. خانه صاحبی (بونك اوزری يازيلی دكلدر ! .) ديينجه خواجه «افنديم!. قصوره باقماينكز. عجله‌يه كلديكندن اونك ايچی‌ده يازيلی دكلدر ! » ديمشدر .

﴾ لطيفه ﴿ مركب ايله كيدركن حيوانك اكيلوب قوقلاديغی مركب تزكلرينی يم طورباسينه طولدوروب آقشام بوينه آصدی. حيوان چوبسزلق ايدوب باشنی سيلكه‌رك طوربه‌يی چيقارمغه چاليشديغنی كورونجه «بكا قهرك نه ؟. سن بكنديك ، بن طولديردم !.» ديدی .

خواجه مركب ايله كيدركن قوقلاديغی مركب تزكلرينی طورباسنه طولدوروركندر

﴾ لطيفه ﴿ خواجه بر آرالق طورشوجيلغه باشلادی. بر طورشوجينك بوتون ادواتنی ، حتی مركبنی صاتين آلمشدی. حيوان - آليشق اولديغی واعتياد ايله‌ديكی وجهله - علی الاكثر طورشو آلان خانه‌لرك اوكنه كلديكجه و غلبه‌لق سوقاق آرالرينه واصل اولديقجه خواجه‌يه «طورشو!.» ديه هايقيرمه‌يه ميدان ويرميه‌رك آكيرمغه باشلارمش. بيچاره‌نك هوسی قارننده قالمش. ينه بركون غلبه‌لق برمحلده خواجه حاضرلانوب صوت بلند ايله «طورشو !..» ديه‌جكی آنده ينه اشك سبقت ايدوب ظيرلامغه باشلاينجه خواجه آرتيق

قیزوب « باقسه‌ك آ . آرقه‌داش ا . طورشوبی سنمی صاناجقسین ؟ . بوقسه بنمی ؟ .. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ اشکنه (که‌وه‌ن) [١] یوکله‌توب کندی کندینه « عجبا بش که‌وه‌ن ، قورروسی کبی بردن بره خارلایوب یانارمی‌که ؟ . » دیه برطرفندن آتشی کوستری ویرنجه غایت مسرت اسمکده اولان روزکار اعانه‌سیله بردن بره هر طرفنی آتش ساری ویردی . دهشتلی بر چاتیرتی قوپوب شعله‌سی کوك یوزینه

مرکبك اوزرنده‌کی که‌وه‌ن خارلایوب یانمغه باشلادیغیدر

دیرك کبی اوزادی زواللی مرکب چیلدیروب قوشار . هم آکیریر ، هم‌ده متصل ضرطه چکر ، چیفته آناردی . خواجه مرکبه یتیشه‌مه‌یه‌جکنی ، یتیشسه بیله یاناشه‌مایه‌جغنی آکلاینجه آوازی چیقدیغی قدر هایقیره‌رق « عقلك وار ایسه طوغری کوله قوش ا .. » دیمشدر .

[١] (که‌وه‌ن) اکثریا اکك ناندیرنده ، فرونده ، کلخانده طوتراق اودون مقامنده قوللانیلیر ، چابوق طوتوشور بر دیکندر .

﴿ لطیفه ﴾ صوباشینك مرکبی غائب اولمش . آداملری خواجه‌یی باغینه کیدرکن کوروب « افندی ! . بز هپمز برسمته طاغیلوب آرایه‌جغز ، حاضر کیدییورسین ، سن‌ده باغلر آراسینه باقی ویر ! . » دیمشلر . خواجه تورکی سویله‌یه‌رك باغلر آراسنده کزرمش . بیری راست کلوب سؤال ، جوابدن صوکره « بونه بیچیم اشك آرایش ؟ . » دینجه خواجه « ایل ! ایلك اشکینی تورکی چاغیره چاغیره آرار ! . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ والده‌سی خواجه‌یی بر قزاز یانینه چیراق ویرمشدی . ایکی سنه – علی‌الدوام – کیدوب کلدیکدن صوکره برکون والده‌سی « ای اوغلم ! . نه‌لر اوکرندیك باقه‌لیم ! . » دیمکله جواباً « والده ! . دها کز برکاتیله صنعتك یاریسنی اوکره‌ندیم ، یعنی بوکلش شیلری چوزه بیلیورم . شیمدی اوبریاریسی قالدی‌که بوکمکدن عبارت . همتکزله برقاچ سنه‌ده چابوجاق اونی‌ده الده ایدرم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ کیلیمدن قوجه‌مان برمیندر یوزینی بازاره صاتمغه کوتوروب معاینه ایدن مشتریلر « بودلیك ، دشیك برشیدر . ناقله یاره ایتمز ! . » دیدیکلرینده « سبحان‌الله ! . آلمغه مرامکز یوق . باری بر مسلمانك مالینی خلقه قارشی لکه‌له‌مه‌یك ! . بونك ایچنده‌کی یوکی والده‌م دها شیمدی بوشالتدی . بردانه‌سی بیله دوکوله‌مشدی ! . » دیدی .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه آقشام اوزری خانه‌سینه عودت ایدرکن محله‌سینك چوجوقلریندن بری کلوب « خواجه افندی ! . شو چوجوق بنم قولاغیمی ایصیردی . » دیه‌شکایت ایله‌دیکی صیراده اوچوجوق‌ده « خیر ، بن ایصیرمه‌دم ، کندی ایصیردی ! . » دینجه خواجه « صوص ! . خاشاری ، بوزواللی دوه‌می‌که کندی قولاغنی ایصیره‌بیلسین . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك جانی چوربا ایسته‌دی . « شیمدی اوستی نانه‌لی نازلی برچوربا اولسه‌ده ییسه‌م . » دیه تخیل ایدوب طورورکن قاپو چالینه‌رق

قومشو جوجغی الندە برطاس ایلە ایچری کیروب « آنام خستەدر . بر پارچە جوربا ویرەجکسیکز . » دینجە خواجە « بزم قومشولردە مالیخولیادن قوقو آلیورلر . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه کیلارده برشی آرارکن رافدن صوغان طولو قالبور باشینه دوشدی. بنی صارصیلوب کوزی قارارەرق همان برتکمه اورەیم دیرکن قضارا کنارینه راست کلمکله قاصناغی دیز قاپاغینی فنا حالده آجیندی. همان حدتله

خواجه‌نك کیلارده برشی آرارکن رافدن صوغان طولو قالبور باشنه دوشدیکیدر

قالدیروب یره چالدی . قالبور صیچرایوب آلنینی مجروح ایتمکله خواجه همان ایچری قوشوب قوجه‌مان یاتاغان بچاغینی کتیره‌رك « شیمدی نه‌قدر قالبوروار ایسه چیقسین قارشیمه !.. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ باباسی نه‌سویلرسه خواجه ـ جوجوقلغنده ـ عکسنی یاپاردی. باباسی آرتیق مقصودی نه‌ایسه اونك عکسینی سویله‌مکله بولینی بولمشدی. برکون

دکرمندن عودتلرنده برچایدن کچه‌جك اولدیلر . کوپرو وارسه‌ده حیوان کچه‌مز برحالده ایدی. باباسی « اوغلم ملا ! . بن کوپرودن دولاشه‌جغم . سن چایك کچیت یرندن حیوانی کچیرمه . » دیدی. ملا نصرالدین حیوانی کچیت یرینه سورمشسه‌ده اون چووالی بر طرفه میل ایتدیکنی باباسی کورمکله هایقیره‌رق « ملا!. چووال بکا طوغرو اکریلمش، چایه دوشمیه‌جك. صاقین طوغرولتمه دها ایتیری ویرا!.» دینجه خواجه « واللهی بابا، شویاشه کلدیم. نه‌دیدیکسه عکسینی

خواجه‌نك اوغلنك مرکب اوزرنده‌کی چوواله طوقونور طوقونمز همان چایه یووارلانمسیدر

یاپدیم بو سفرده امریکزی عیناً اجرا ایده‌جکم!.» دیه باغیرمه‌سی عقبنده چوواله طوقونور، طوقونمز همان چایه یووارلاندی ، کیتدی .

﴿ لطیفه ﴾ آقشهره ماهر برخطاط کلدی . خواجه مهر قازدیرمق ایسته‌دیسه‌ده هرحرفنی اوچ آقچه‌یه قازدیغندن خواجه دوشوندی اسمنی ،

عقلسنی حساب ایلەدی . خایلی جوقه قاجەجق . یالگز نامنی حك ایتدیرمکه قرار ویردی. همده اوجوز قازدیرمق ایچون شویله بر طریق دوشوندی. حکاکه کیدوب (بکا بر مهر قاز ! .) دیدی . حکاك اسمنی سؤال ایلەمکله خواجه « خس » دیدی حکاك « بو نه عجیب اسم ؟ . » دیمکله خواجه « نه کە لازم!. ایشته اویله بر اسمم!. سن قاز!.!.» دییەرك بر ده مضمون صرف ایلەدی. حکاك « خس » حرفلرینی یازوبده تام نقطەیی قویەجغی صیرەده خواجه « رجا ایدرم؛ نقطەیی باشه قویەده سینك کاسەسینه قوی !. » دیمکله حکاك خواجەنك ظرافتنی تقدیر ایدوب مهری هدیه اولەرق تقدیم ایلەمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر آرقەداشیله کول کنارندن کیدرکن آرقەداشی صویك اوزرینه صیچرایان بالیقلری کوروب خواجەیه « باق شوبالیقلره !. » دیمکله خواجه قارشیکی سوقاغه طوغرو باقدی . آرقداشی « بن سکا بالیقلری کوستریبورم. سن قارەیه باقیبورسین !. » دیمکله خواجه « سن بکا الکله کولی کوستردیکمیکه بویله سرزنش ایدیبورسین !. بم کرامتممی وار ؟. » دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ یاریم خانه حصەسینی صاتیلیغه چیقاردی. دلال « شیمدی صیرەسی دکل. نه یه بویله عجله صاتمق ایستەیورسین!. » دیدیکده خواجه « مشترك مالی عمرمده سومم!. اون سنەدنبری مشترکك کوکلنی ناصلسه شیمدی ایدەبیلدم. حاضر راضی اولمشکن اونك حصەسینیده صاتین آلەجغم . آرەدن اغیاری قالدیرەجغم !» دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ احبابی « افندی !. سن آرە صیرە شعرده سویلردیك شو کونلرده یکی محصول یوقمی ؟. » دیدیکلرینده شویله جواب ویردی : کرچك، ایکه صوردیکز. سزه دومانی اوستنده بربیت اوقویەیم. بو صباح آنام یوغورت چالق ایچون سوت قاینانیبوردی . مکرسه بالتصادف دونکی کبی بو کونده سوت کسیلمش . بو صیرەده نشانلیم کلدی . آتش اوستندەکی تجربه یه باقدی . « بو سوت کسیکدرا. » دیدی. اواثناده درحال خاطریمه شوبیت طلوع ایتدی

اما یوزینه قارشی اوقومغه صیقلدیم . اوقوسەمده منایاسینەوارمایەجق، یازیق اولەجقدی . هلەسز دقتلی دیکلەییکز !:

دلبر بکا جور ایلەمه لانه الم ویرر

یوغورتنا هذالذی لایکون دوندن بری

﴿ لطیفه ﴾ اثنای صحبتده ولایتدن بردم اورمغه باشلادی . « سنك اولیالغکی نەدن بیلەلیم !. » دیدیلر . « هانکی طاشی ، هانکی آغاجی چاغیرسەم کلیر . » دیدی . « اویله ایسه شو قارشیکی بلید آغاجینی چاغیر ، باقەلیم !. » دیدیلر . خواجه طور مخصوص ایله اوچ کره « کل ، یا مبارك!. » دیمشەده آغاج یاپراغینی بیله قیمیلداتمەینجه خواجه کوس کوس آغاجك یانینه کیتدی . « هانی آیاغیکه کتیرەجکدیك ؟. » دیدیلر . « بزم طائفەمزده کوکول کبر اولمز . طاغ یورومزسه آبدال یورور . » دیدی .

﴿ لطیفه ﴾ آرقداشیله قوردآوینه کیتمشدی. غایت اوزون تویلی قوجەمان برقورد کوروب ـ کورکینه طمعاً ـ قوغالادیلر. براینه صوقولدی. آرقەداشینك کوزی قاراروب اوده همان صوقولدی. خواجه بر ساعت طیشاریده بکلەدیکی حالده حریفك قیمیلدامەدیغنی کورونجه چکوب چیقاردی . حالبوکه بدننده باشینی کورەمدی . برمدت تفکره واروب صوکره قوشارق شهره کیتدی . آرقەداشینك خانەسینه کیدرك حرمینه شویولده برسؤالده بولوندی : سزك اغا صباحلایین اودن چیقدیغنده بدننده باشیده برابرمی ایدی، دکلمیدی؟!.

﴿ لطیفه ﴾ برقیزیتاهلینك اوچنجی آینده طوغوردی. قادینلر طوپلانوب « بوکا نەاسم قویالیم . » دییه مذاکره ایلەدیکلری صیرەده خواجه افندیدن صورمغه قرار ویردیلر. نتیجهٔ مراجعتلرنده خواجه : « ساعی » [۱] قویکز ـ دیدی . قادینلر « هیچده بویله اسم ایشتمەدیك!. » دینجه خواجه « طوقوز آیلق یولی اوچ آیده قطع ایدنه [ساعی] دن باشقه نه اسم ویریلیر؟. » دیمشدر

[۱] ساعی = تاتار دیمکدر .

﴿ لطیفه ﴾ اوچ آرقداش سوت ییورلردی. خواجه ایله بربیسی سوته اکمك طوغرامغه مشغول ایکن دیکری - اخطارلرینه رغماً - متصل بونلرك طوغرادیغی اکمکی قاشیق قاشیق آتیشدیرییوردی. نهایت خواجه قیزوب « یاستار » دیه الده‌کی سوته اکمك باصدیغی کبجه‌یی حریفك بتنه ایندیردیکی کبی حریف درحال

سوت یمکله مشغول اوچ آرقداشدن بریسنه خواجه قیزوب یاستار دیه‌رکدن کبجه ایله حریفك بتنه ایندیردیکیدر

موس مور اولوب اورایه ییغیلی ویردی. چوقدن ضیافتکاه ابدی‌یه کیتمشدی. خواجه حریفك بویله برچهرهٔ عبوس ایله خاموش اولدیغنی کورونجه کمال تعجبله « نه طوغرار ، نه باصار ، نه الینی چاناقدن کسر ، بر کبجه اورورسه‌ك ایشته بویله کومر. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برقاضی ایله تجاردن برکیمسه برده خواجه یولداش اولمشلر. لاقیردی اولسون دیه قاضی خواجه‌یه « چوق سویله‌ین چوق یاکلیر - دیرلر.

هیچ وعظ اثناسنده یاکیلدیغك واقعمیدر؟ » دیوب خواجه بداهةً (اوت! برکره « قاضیان فی النار. » دیه‌جك برده آغزمدن « قاضی فی النار » چیقی‌ویردی. برکره‌ده دها زیاده خطا ایتدیم. « ان الفجار لفی جحیم.. » دیه‌جك ایکن « ان التجار... » دیمشم.) دیه‌رك ایکیسنی‌ده خجل ایله‌دی. قاضی ده « سکا لاقیردی یتشمزکه ، ایسترسه‌ك اویله قورناز کسیلیرسین‌که الثامان مزورلری حیطایدرسین. دیلرسه‌ك

خواجه برقاضی ایله تجاری خجل ایلمیدر

باباڭ اوکوزندن دها شاشقین کورونورسین !. » دینجه خواجه همان ایکیسنك آراسینه کچوب « بوق آجانم !. مبالغه ایدییورسین. » ایله قاضی‌یه اشارت ایدوب « نه اوقدر مزوره » تاجره اشارتله « نه‌ده بوقدر اوکوزم . ایکیسینك آراسینده صاییلیرم » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك آقشهرده ایکن بردهری کلوب ترجمان واسطه‌سیله « برقاچ سؤالم وار . اکر حاذق وماهر عالملریکز وار ایسه امتحان اوله‌لیم !. »

دیدی. تیمور اشراف بلده‌یی طوپلایوب مملکتیکزه اجنبی برعالم کلدی . علوم طبیعیه‌دن وفنون مادیه‌دن امتحان اولمق ایسته‌یور. بونلر سیاح آدملردر. اکر قارشیسینه فنون شتایی احاطه ایله‌مش برعالم چیقارمزسه‌کز دیاررومده اصناف علومك انقراض واندراسه اوغرامش اولدیغینی کزدیکی یرلرده اشاعه ایدر . بوده سزك بین الدول والملل وقع وحیثیتکزك کسرینه بادی اولور . » دیمکله اشراف براوطه‌ده‌استشاره‌ایدوب اولا مملکتلرنده علمانك کرچکدن معدومیتنه برمدت تلهف ایتدیکدن صوکره « بویله‌لکله اولمز . بر چاره دوشونه‌لیم‌ده شو داهیه‌یی باشیمزدن صاوه‌لیم ! » دیوب برچوق مذاکره وقونیه‌دن، قیصریدن علما جلبی خصوصینی مشاوره ایله‌دیلر. نهایت ایچلرندن بری « خارجدن علما جلبی اوزون وقته محتاج اولمقله برابر – اجنبیدن صرف نظر – امیر تیموره قارشی حقارتمزی مستلزم. اهالی بلده‌یاینده‌ده کوچوك دوشمکلکمزی داعیدر. « دلیدن اوصلو خبر » دیرلر . هله بوبابده بزم خواجه دانانك رأینی آله‌لیم . بلکه اونك برتدبیر غریبیله دیل بیلمز اجنبی‌یی آتلاتیریز . » دیمکله بك مصیب بولوب خواجه‌یی جلب ایدرك مسئله‌یی آکلاندیلر . خواجه « سز اونی بکا براقیکز ! اکرموافق برجواب ایله اسکات ایده‌بیلیرسه‌م نه‌اعلا ! اکر موفق اوله‌مزسه‌م (اودیوانه مشرب برآدمدر. کندی کندینه داخل مجلس اولدی. اوصایلمز !) دیریسکز . باشقه اوقومش برآدمی قارشیسینه چیقاریرسیکز ! اکر موفق اولورسه‌م هپکزدن آیری آیری جائزه‌می ایسترم . امیرك احسانی جابا ! » دیمکله « آمان خواجه ! سن بزم یوزیمزی اجنبی‌یه قارشی آغارتده هرنه دیلرسه‌ك الله کریم ! » دیدیلر نهایت بریوم مخصوصده شهرك میدانلغنده چادیرلر قورولوب امیر تیمور واتباعی زر وزیوره مستغرق وآلات حرب واسباب جنك ایله هیبت انداز ودهشت ساز اولدی . بعده زولیده مو ، عجیب الشکل اولان دهری دخی کلوب قرب سلطانیده بر موقعه قورولدی . اوتوردی. مجلس تقرر ایله‌دکدن صوکره هرکس خواجه‌نك ورودینه انتظار ایله‌دیلر . النهایه خواجه‌ده باشینه قوجه‌مان بر صاریق ، صیرتینه کنیش قوللی

برجبنش کییوب آرقاسنه شاکردی حماد ایله دیکر برایکی طلبه دها طاقوب مجلسه داخل اولدی. پادشاهك جهت یمناسنده برموقع احراز ایله‌دی. شربتلر ایچیلوب استراحت حاصل اولدیقدن صوکره دهری اورته‌یه کلوب کمال اعتنا ایله بردائره چیزدی. جوابی طلب ایله‌مك اوزره خواجه‌نك یوزینه باقدی. همان خواجه قالقوب عصاسی ایله دائره‌نك تام اورته‌سیندن بر چیزکی چکوب ایکی‌یه تقسیم ایله‌دیکدن صوکره دهری‌نك یوزینه باقدی. بعده مقابلندن برچیزکی دخی چکوب دورده تقسیم ایتدی. والیه اشارت ایدرك اوچ بولوکنی کندینه طوغرو چکر کبی یاپوب بر بولوکنی دهری‌یه طوغرو الینك آرقه‌سیله ایتیبر کبی یاپدی . وتکرار دهری‌نك یوزینه باقدی . دهری الیله اشارت ایدوب تحسین وآفرین ایله‌دی، کأنه بیلدیکنی سویله‌دی. بعده دهری آچیلمش لاله کبی الینك اوستنی یره طوغرو ، پارماقلرینی آچیق وطویلی اوله‌رق هوایه طوغرو بر وضعیتده طوتوب برقاچ کره یوقاری‌یه طوغرو صاللادی . خواجه‌ده اونك عکسی اوله‌رق الینك اوستنی هواده پارماقلری اشاغیده اولمق اوزره بر اشارت یاپدی دهری بونی قبول ایتدی. بعده دهری کندیسنی الیله کوستروب وپارماقلریله یرده حیوان یورومه‌سینی تقلید ایدوب صوکره قارنینی اشارت ایدوب برشی چیقار کبی اشارت یاپدی. خواجه‌ده جیبندن چیقاردیغی یومورطه‌یی کوستردیکدن صوکره ایکی قوللرینی صاللایه‌رق اوچار کبی یاپدی . دهری بونی تحسین ایله‌دی. قالقدی. کمال تعظیم ایله خواجه‌نك قارشیسنده سرفرو ایدوب اللرینی اوپدی . وبویله نادره روزکاره مالك اولدیقلرندن طولایی پادشاهی واشراف بلده‌یی تبریك ایله‌دی. حضار مجلس پك زیاده محظوظ اولوب مملکتك یوزینی آغارتدیغی ایچون خواجه‌یی آیری آیری تبریك ایله‌دیلر . وهرکس احتیاطاً حاضرلادیغی هدایایی ، نقودی خواجه‌نك باشینه نثار ایله‌دیلر، کیمیسی ده وعد ایله‌دی . کذلك امیر تیمور دخی هدایای کرانبها ایله خواجه‌یی ثروته مستغرق ایلدی. هرکس طاغیلدیقدن صوکره پادشاه ومقربلری وبعض اعیان بلده دهری‌یی برطرفه چکوب ترجمان واسطه‌سیله « بزسزك اشارتلشمه‌کزدن برشی

آكلامه‌مادیق . سز نه‌دیدیكز ، خواجه نه یولده جواب ویردی كه طبعكزه موافق بولوب تسلیم ایله‌دیكز !. » دیدیكلرینده دهری شو یولده بسط مرام ایله‌دی : خلقت عالم حقنده حكمای یونانیه ایله علمای بنی اسرائیل مختلفدر. بوبابده علمای اسلامیه‌نك رأیی نجه معلوم اولمه‌دیغندن بونی اوكرنمكلكی پك ایسترده‌م. بناءً علیه ارضك كرویتنی ومدوریتنی اشارت ایتدم. افندی حضرتلری بونی تسلیم ایتدیكدن باشقه چكدیكی خطوط ایله اولا خط استوایی فصل ایدوب نصف كرهٔ شمالی ونصف كرهٔ جنوبی‌یی تفریق ایله‌دی . بعده مقابلندن بر خط دها چكرك اوچینی كندینه وبرینی بكا طوغرو اشارت ایله‌مكله دنیانك اوچی دكز ، بری قاره اولدیغنی واقالیم سبعهٔ دنیایی بیان بویوردی . صوكره انواع موالیدی واسرار خلقتی تحقیق ایلمك اوزره پارماقلرینی هوایه طوغرو صاللایه‌رق یردن نباتات ، اشجار ، منابع ، معادن حصولنی سویله‌دیم . بوكا مقابل خواجه افندی حضرتلری اللرینی یوقاریدن آشاغی‌یه طوغرو صاللایه‌رق بونلرك حصولی كوكدن یاغمورك نزولی، انوار شمسك نفوذی وسائر آثار علویهٔ سماویه‌نك تأثیراتی یرده‌كی موالیدی ومولداتی پرورده ایله‌دیكنی حكمانك الك صوك تحقیقینه مطابق صورتده ایضاح ایلدی بعده كندیمی كوستروب والهٔ‌روی زمینده تكون ایدن مخلوقاتك یكدیكرندن تجزی ایله‌مكله تكثر ایله‌دیكنی اشارت ایتدیم. حال بوكه جملهٔ ذوی الارواحدن بویوك بر قسمی مبهم براقشم. جیبندن یومورطه چیقاروب كوستره‌رك والیله اوچار كبی اشارت ایدرك اصناف طیوری ایضاح ایله‌دی. بوصورتده خلقت عالم وتكثر اصناف امم حقنده مجمل واحاطه‌لی بر جواب ویردی. بوندن آكلادیم كه عالمكز حقیقةً علوم سماویه وارضیه‌یی - تعبیر دیكرله بالجمله علوم محسوسه ومعقوله‌یی - ذاتنده جمع واحاطه ایله‌مش بر داهی ذوفنوندر. بناءً علیه: خاصةً همشهریلری ، عامةً وطنداشلری بویله بر عالم حكمت نهاد ایله نه‌قدر افتخار ایتسه‌لر جسباندر. دهری‌یی عزت واكرام ایله تشییع ایتدیكدن صوكره خواجه‌نك باشینه طوپلانوب بركره‌ده مسئله‌یی اوندن استیضاح ایله‌دیلر. خواجه شویله جواب ویردی : آجانم ، بو آدام ها یازان، آچ كوزلی ،

جوع الكلبه اوغرامش بر خسته‌در . بكا « عالمدر . » دیه سویله‌دیكز . بیهوده تلاشه دوشوردیكز. وقتا كه كلدیم. كوردیككز وجهله الیله بر دائره چیزدی. « آه بر تپسی بورك اولسه !.. » دیدی. اولا ایكی‌یه بولدیم. قارداش پایی پایدیم. باقدیم كه آلدیردیغی یوق . دورده بولدیم . اوچینی كندیمه آلدیم . برینی اوكا ویردیم ، زواللی راضی اولدی . باشینی صاللادی . كانه « بكا اوقدری‌ده كافیدر . » دیدی . مكرسه دها مطلوبی وارمش . صوكره اشارتله « بر تجره پیلاو قایناتلسه‌ده قورتاریلسه‌یدك » دیدی . بن‌ده اشارتله اوستینه طوز ، بوروده اكیلمك ، فیصتیق ، اوزوم‌ده قویمق لازمدر . » دیدیم . او مسئله‌ده حل اولدی . صوكره الیله كندیسینی وقارنینی اشارت ایدوب والیله یورومك اشارتینی یاپوب اوزاق یولدن كلدیكینی، نجه زماندر مكمل طعام ایتمكه حسرت اولدیغنی سویله‌دی . بن‌ده اشارتله بیلدیردیم كه : بن سندن دها آچم . قارنمك بوشلغندن اوقدر خفیفم كه قوش كبی اوچاجق بر حالده‌یم صباحلین قالقدیم. قادین قائیق اولمق اوزره طوپی بر یومورطه ویردی . سز خبر كوندردیكز اونی‌ده یمكه وقتم اولمه‌دی . احتیاطاً جیبمه قویدیم ، كلدیم . مسئله بوندن عبارتدر .

دیمكله حضار دین نه صوردیم سن نه فهم ایتدیك عجیب افسانه‌در !.» منطوقنجه بو تفاوت حسیاته برابر بو سؤال وجوابك هر ایكی طرفی‌ده خوشنود ایله‌مه‌سینه حیران اولمشلردر . [١]

﴿ لطیفه ﴾ بر ییل كورد عشیرتنه رمضان امامتلغنه كیتمشدی. بالطبع اوكه نجوب نماز قیلدیر مقده ایسه‌ده كورد بكینك اوغوللری بر كون كلوب «خواجه!. واقعا آغزینكی اوروجیله كوكلكی قیرمق ایستمه‌یز اما سن‌ده پك آشیردیك، حاشیردیك. بر دكیل، بش دكیل. هر وقت سلمه‌السلام نمازده پك بابامزك اوكینه

[١] بو حكایه بكا ریكندن (م-آ) وقزیل طوپراقدن توفیق بك‌زاده (غیاث‌الدین) واسكداره‌هدایی‌افندی‌زوقاغنده (محمدبسیم) وبروسه‌مكتب ملكیسنده (علی‌حق) وعشاق دیون عمومیه‌،اموری زاده حسین‌حامدبك افندیلر طرفندن دخی كوندرلمكله جمله‌سنك منتج وتوفیقیله حصول بولمشدر .

كچيورسين!. بزى صايه‌يورسين‌ديه‌ليم. فقط بك بوكون «عايدى !..» ديديكى كبى امرينه حاضر، برسلاح بش بيك آلتى‌يه حكم ايديور. بويله بر قهرمانك بالدير كولدور اوكنه‌كچيليرمى؟. سن اونك اوبه‌سلنمه‌ديكنه‌باقه!. عكس زمانده غضب ايدرسه‌سنى اليندن كيمسه‌قورتاره‌من.» ديه‌مكمل بايلاديلر. خواجه‌هرنه‌قدر نمازك اقتضاسى اولديغنى آكلامق ايسته‌ديسه‌ده مركب بالامامش يادكارلر كيتديكجه شدتى آرتيرديقلريندن خواجه «عهء ايجابنه باقارز!.» ديه‌باشندن كوجله صاووب مسئله‌يى بكه آكلاتمقه، بو صورتله بكزاده‌لرك تعرضندن قورتولمغه قرار ويرير آقشام افطار ايديلوب كيفلر چاتيلديقدن صوكره خواجه زمين، زمان حاضرلايه‌رق « افندم!. كنج بك زاده‌لر، محضا سزك شانكزى كوزتمك قصديله، عيبلامز، ايجاب شرعى‌يى دها بيلمديكلريندن...» ديه سوزه باشلاركن بكك قاشلرى چاتيلوب «نه‌در، خواجه!. شو جماعت مسئله‌سيمى؟.» ديوب زواللى خواجه سوزى آچديغنه بيك قات پشيمان اوله‌رق، ازيلوب بوزوله‌رق « اوت افندم!. حاشا مقصدم شكايت دكل. محبته وسيله...» ديمكله بك « خواجه!.. اونلر خلط ايتمشلر اما - سندن جانم خوشلانديغى ايچون سويله‌يورم - سن ده بك ايلرى كيديورسين!.» ديدنجه - اولانجه قوت قلبيله بكه كوده‌نن بيچاره خواجه بو طرزده معامله‌يه معروض اولمغله - هرحالده رمضانى بتيروب عوانده آله‌رق كيتمك ايچون كچينمكه قرار ويرديكندن شويولده جواب ويردى. «افندم! حقليسكز!. آنجاق هرشيئك اوكنه دكيل، صوكنه باقيلير. اك صوكنده بوزيمى سكا طوغرو چويرمه‌يورميم؟. اووقت بن اوكده وقارشيمده سز بولونمايورميسكز؟. اك آرقه‌ده‌نك بن قالمايورميم؟.» ديدنجه كورديكى بر خيالى دوشوندى. فقط قاشلرى ده آچيلدى. كولربوزله خواجه‌يه ديدى كه: آخواجه‌م!. كورييورسك كه بز مملكتلردن اوزاقده ياشار آدملرز. بويله اينجه علم مسئله‌لرينه ناصل عقلمز ايرر.

﴿ **لطيفه** ﴾ برچوق بيلدرچين آولايوب تمزله‌مش، قزارتمش، تجره‌نك آغزينى قاپامش، احبابلرينه برضيافت چكمك، آوجيلغنه معترض اولانلرى بر طاتلى دليل ايله اسكات ايتمك اوزره اونلرى دعوته كيتمشدى. برديكرى كلوب

قزارمش بيلدرچينلرى آله‌رق برينه‌جانلى بيلدرچين قويمش، كيتمش. احبابلر حاضر اولوب تجره اورته‌يه كلوب خواجه كمال فخر ايله قاپاغى آچديغى كبى بيلدرچينلر چيرپنه‌رق اوچديلر، كيتديلر. خواجه كمال حيرتله باقه قالوب نه‌دن صوكره آغزيندن شو سوزلر دوكولدى.

يارب!. طوته‌لم كه بيلدرچينلرك يكيدن حياتلرينى اعاده ايله‌ديك. اوسويملى مخلوقلرى شادمان ايتديك!. يانم ياغم، طوزم، بوبرم، اودنم، اوجاغم، پاره‌لرم، بونجه امكلريم نه اوله‌جق؟ بونلرى نره‌دن آرايه‌جغز؟.

﴿ **لطيفه** ﴾ صباحلين اوچ اوقه ات آلوب بيراقدى، تكرار ايشينه كيتدى. قادين دوستلرينى طوپلايوب اتله مكمل ضيافت چكدى. خواجه آقشام كلنجه اوكنه ساده صويه بولغور پيلاوينى سوردى. خواجه «اتدن بريمك يايغه وقتك اولماسه‌يله شو پيلاوه برقاچ ياغلى پارچه‌سينى آتوب ده بر آز لذتلندرمه‌سينى دوشونه‌مه‌ديكمى؟» ديدكده قادين «بر پارچه مانع اولدى. بن اونكله مشغول ايكن سنك بك سوديكك تكير كدى كاملاً ييمش. كلديم، باقديم، يالاييوردى!.» ديمكله خواجه همان قوشوب قانطارى كتيردى. مافقالك آلتيندن كدى‌يى چيقاروب طارتدى. تام اوچ اوقه كلدى. قاريسنه ديدى كه: به ايمانى يوق!. اكر بو طارتديغم ات ايسه كدى نره‌يه كيتدى؟. اكر كدى ايسه هانى ات؟!..

﴿ **لطيفه** ﴾ هم اذان اوقور، هم آله‌بيديكنه قوشاردى. سببينى صورديقلرنده «باقه‌ليم سسم نره‌لره قدر ايشيديله بيليور؟! آكلامق ايسته‌يورم.» ديدى.

﴿ **لطيفه** ﴾ خواجه‌يى آلداته‌رق برچيركين قادين آلمشلردى. صباحلايين خواجه كينوب سوقاغه فيرلايه‌جغى اثناده اوناز نين قيرته‌رق «افندى اقرباكزك ارككلريندن هانكيلرينه كوروننوب هانكيلرينه كورونميه‌جكم!..» ديدنجه خواجه « بكا كورونمه‌ده هانكيسنه ايسترسه‌ك كورون!.» ديمشدر.

لطیفه « حشیش سکر ویریر » دیه ایشیدوب مراق ایدرك عطاردن برمقدار آلدی. استعمال ایدوب عقبنده حمامه كیرمشدی . ییقانیرکن عقلنه کلدی . کندینه « آدام سنده !. نه سکر ویردیکی وار . نه ده عقله طوقوندیغی وار. لاف!. اونی بهانه ایدرك مسخره‌لق ایدییورلر. یاخود عطار بی آلداندی. کیده‌یم شونی عطاردن تحقیق ایده‌یم.» دیه‌رك چیریل چیپلاق سوقاغه اوغرادی. راست کلنلر « خواجه !. نه‌در بو حال !. » دیدیکجه بر تفصیل آ کلانیردی. ایشیدنلر کولمکدن قاتیلیرلردی .

خواجه‌نك حمامدن چیریل چیپلاق چیقوب عطار دکانه کیتمسیدر

لطیفه خواجه طاغده اودون کسرکن اولدیغی یره طوغرو قوجه‌مان بر آیی کلدیکنی کورنجه خوفندن همان بویوك بر آغاجه چیقمش . مکر او آغاج آخلاط ایمش . آیی ده کلمش . آلتنه یاتمش . خواجه بکله‌مش ، بکله‌مش .

حیوان کیتمه‌مش . آقشام اولمش . اوکیجه مهتابه مصادف اولمغله آیینك هر وضعیتنی آغاجدن سیر ایدرمش . نهایت آیی آغاجه چیقه‌رق آرمود ییمکه باشلامش . اولمش آرمود آرامق ایچون حیوان تپه‌یه طوغری چیقدقجه خواجه‌ده یوقاری‌یه چیقارمش . نهایت اك تپه‌یه چیقمش . آیی‌ده آلتنده‌کی داله چیقمش . خواجه‌نك بوسبوتون عقل باشندن کیتمش . اولوم قورقوسنی دوشونه‌رك خزان یاپراغی کبی تیتره‌مش . آیی کندی ایشیله مشغول اوله‌رق

خواجه‌نك آییدن قورقوب آغاجه چیقمه‌سی ، آیینك ده آرمود ییمك اوزره آغاجه چیقمه‌سیدر

آرمودی قوپاریر ، مهتابه طوغرو طوتار ، اولمش ایسه یرمش . ینه بر دفعه‌سنده اوستنده مدهوش بر حالده طالمش اولان خواجه‌نك تا آغزی حذاسینه قدر قالدیرنجه خواجه کندیسنه آرمود اکرام ایدییور ظن ایدرك جان هولیله « بن یه‌مه‌م » دیه دهشتلی بر صیحه اورنجه کندی ایشیله مشغول اولان آیی نه‌یه اوغرادیغنی بیلمه‌یوب اودی قوپه‌رق کندینی آغاجدن آشاغی بیراقی ویرمکله

اوقوجه كوودهٔ دالرى قيره‌رق ، سيورى عاللردن پارچالانه‌رق « ياف .... »

ديه يره دوشدى . بيروح اوله‌رق سربلدى . خواجه صباحلايين نه‌دن

صوكره آينك كيرديكنه حكم ايدوب آغاجدن دوروشديره‌رك يقين حاصل

ايله‌ديكدن صوكره ايمش . كچيرديكى اك مدهش قورقولى كيجه‌نك مكافاتى

اولمق اوزره ايرى وتويلى پوستينى يوزوب مملكتلينك اك غلبه‌لقلى محللرندن

كمال غروله كچه‌رك دوستلرينك بول بول آفرينى قازاندقجه ايچندن كيس كيس

كولرمش .

« لطيفه » خواجه‌نك مونس ، شاقلابان ، كوزل بر قوزوسى وارايمش .

پك سوديكى ايچون الينه‌كچى ييديروب حيوان ، يورويه‌مه‌يه‌جك بر حالده شيشمش

هاپازان قومشولرينك كورديكجه آغزلرى صولانوب ايكيده برده « جانم خواجه

شو قوزى‌يى كسه‌لم‌ده كوزل بر الكنجه ترتيب ايده‌لم . » ديه مسلط اولدقجه

« چوجوقلر ! طوقونمايك شو حيوان بنم اكلنجه‌م . بكا بر حيوانى چوق

كورمه‌يك . سزك بو تسلطكزدن جداً بيزار اوليورم . » يولنده كلاملريندن

خواجه كوكلنه بو حيوانى فدا ايتمه‌يه‌جكنى يقيناً آكلامه‌لريله بر كون بيتيشيك

قومشوسى قوزى‌يى قورد كبى قاپار . خواجه‌يه طويورمه‌دن ييرلر . قورناز

خواجه بالواسطه كيمك چالديغنى ، ناصل ييدكلرينى آكلار . فقط هيچ سزديرمز .

ايكى سنه صوكره قوزويى چالان قومشونك بر تفنيك كچيسى بر كون اله كچيرير .

خواجه‌ده اونى عافيتله جنبشله‌نير . فقط قومشو غايت جيمرى بر حريف

اولديغندن قيش باشه قدر همان هر مجلسده كچيسندن بحث ايدرك « شويله سمز

ايدى ، بويله ياغلى ايدى ، بويى شوقدر ايدى ، توبى شو درجه اوزون ايدى . »

ديه حددن آشيرى وصف ايدوب كچى‌يى بيلمه‌ينلر بونى خارق العاده بر شى

ظن ايدرك عين حقيقت كبى ديكله‌ديكجه خواجه‌نك سينيرينه طوقونمغه باشلامش .

ينه بر كيجه خواجه‌نك خانه‌سنده اجتماع ايديلوب حريف بر مناسبت كتيره‌رك

كچى‌يى دوه قدر بويولتمكه ، توينى آلتى اوقه‌يه چيقارمغه قالقيشمقله برابر سياه

رنكده ايكن « قار كبى بياض ايدى . ايپكدن يومشاق توبى واردى » دينجه

خواجه موازنه‌نى غائب ايدوب اوغلنه خطاباً « دلى كوكلم . ديركه : كيده‌يم

كيلاردن شو حريفك كچيسنك پوستينى كتيروب اورته‌يه آته‌يم‌ده . سياهمى ،

بياضمى ؟ . كدى قدرمى ، فيل قدرمى ؟ . » ميدانه چيقسين . حجابندن يرلره

كچسين . بزده كچى ماصالندن قورتوله‌لم ! . » ديمش ويرمشدر .

« لطيفه » غايت خسيس اولان صوباشى بر آرالق خواجه‌يه « افندى !

خواجه‌نك صوباشى‌يه تازى يرينه قويون كوپكى كتيرديكيدر

سنك آوه مراقك وار ، آوجيلرله كوروشورسين . بكا طاوشان قولاقلى ، كييك

باجاقلى ، قارنجه بللى بر طازى ايصمارله . » ديمش خواجه بر مدت صوكره

مركب كبى بر قويون كوپكنك بوغازينه بر كندر طاقوب كتيرمش . صوباشى

« بو نه‌در ؟ . » ديه صورنجه خواجه « آو كوپكى ايصمارلامه‌ديكمى ايدى . » ديوب

صوباشى « بن سندن طاغ كچيسى كبى اينجه ، خفيف تازى ايسته‌دم‌دى » ديمكله

خواجه « مراق ایتمیڭ افندیم ! سزڭ دائره‌گزده اڭ زمانده بوده دیدیککز حاله کلیر !.. » دیدی .

﴿ لطیفه ﴾ قاضیلغی هنگامنده بریسی کلوب « افندم ! قیرده صیغیر یایلیرکن برآلاجه اینك — غالبا سزڭ اولملی ؟. — بزم اینککی قارنندن قاقوب اولدورمش . بوڭا نه‌لازم‌کلیر ؟. » دینجه خواجه « بونده صاحبنڭ نه مدخلی وار ؟. حیواندن قان دعواسی ایدلمز آ !. » دیمش . بوسفر حریف « بن یاكلش سویله‌دیم !. بزم اینك سزڭکنی اولدورمش !. » دینجه خواجه « ها !.. اووقت مسئله چاتاللاشدی . بڭا شو رافده‌کی قاره قابلی کتابی ایندیری ویرك باقه‌یم !. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برآقشام یورغون ، ذهنی طورغون ، برحالده خانه‌سینه کلوب برمدار انشراح بکلرکن زوجه‌سنی برمعتاد قاشی چاتیق کورنجه « کولمز سلطان !. کینه نه‌وار باقه‌یم . محضا سزڭ معیشتکز ایچون آقشامه‌قدر چالیشدیغمزڭ مکافاتی اولمق اوزره نه ایچیم بر وضعیتله قارشیلایه‌جقسین !. » دیدی . قادین « الله الله ! . البته بر سببی وار . احبابمدن بریسنڭ تازه‌سی چوجوق اوزرینه کیدی ویرمش . اوڭا (باشڭ صاغ اولسون) ه کیتدم . دها یکی کلدم . آکلادیکمی شیمدی سببنی ؟. » دینجه خواجه « بن سنڭ دوکون اوینندن کلدیککی‌ده بیلیرم آ » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه احبابندن بری‌مسافر کلمش . یدیرمش . ایچیرمش ساعت درده قدر صحبت ایتمشلر تام یاتیله‌جغی هنگامده مسافر :

بزم ایللر ، بزم ایللر . یاتار ایکن اوزوم یرلر

دیه بر ده قهوه آلتی چیقاریله‌سنی اشراب ایدنجه خواجه بالبداهه :

بزده اویله عادت یوقدر . صاقلارلرده کوزون یرلر

دیه ملاطفه ایله حریفی یاتاجغینه یاتیرمش ، « الله راحتلق ویرسون » ی چکوب صاوشمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ اثنای سیاحتنده بر کویك امامینه مسافر اولوب خانه‌صاحبی « افندی ! اوبقوسزمیسین ، صوسزمیسین ؟. » دیه یمکدن هیچ بحث ایتمینجه خواجه « بورایه کلزدن اول بیکار باشنده اویومشدیم ! » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ بریسی خواجه‌یی کال اشتها ایله یمك یرکن کوروب « نیچون بش پارماغکله ییورسین ؟ » دیه صورمقله « آلتی پارماغم اولمدیغی ایچون ! » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ برخانه‌یاپدیره‌جق اولمش . قومشولری ، احبابی کلوب هربری برشکل تعریف ایتمش . هم هپسی‌ده تعریفلرڭ اجراسنده — برمعتاد — اصرار ایله‌مش . « سن یاپدیرمازسه‌ڭ بز ینه زورله یاپدیره‌جغز . » دیه خواجه‌یی مجبور ایله‌مشلر . آرتیق خواجه بیقوب کیم نه‌دیدیسه اویله یاپمش . خانه‌دن باشقه هرشیئه بڭزه‌ین براعجوبه وجوده کلمش . انشا بیتدکدن صوکره رسم کشاده دوستلرینی چاغیرمش . « ناصل بکندیکزمی !. » دیمش . هیچ بکنمه‌دکلرینی سویله‌مشلر . خواجه دیمش که : هاه !. ایشته بو سزڭ تعریف ایتدیککز وجهله یاپیلدی . شیمدی بڭا کندی حاله براقیڭده بوسفرده کندی بیلدیکم کبی یاپدیره‌یم .

﴿ لطیفه ﴾ بر وقت آقشهره هاپازان برصوباشی کلمش . هرکس بیلدیکی یمکڭ صورت طبخنی یازسون‌ده بر کتاب وجوده کتیره‌لیم . » دیه مملکتڭ وجوهینه سویله‌مکله بوسوز خواجه‌یه‌ده عکس ایتمش . خواجه ایرتسی کونی اوذاتی کوروب « بوکیجه تاصباح اعمال فکر ایتدم . هیچ ایشیدلمه‌دیك نادر بریمك کشف ایتدم . غایت بسیط ، غایت لطیف !. » دیوب « نه‌در ؟ » دیدکده « باله صارمصاغی باتیروب یمك !. » دیدی . حریف خالی‌الذهن برآدم اولمغله ودرحال صوباشی‌یه تصادف ایله‌مه‌سیله « افندیم !. بزم بلده‌مزڭ چوق کورمش ، چوق بیلمش ظریف مشرب برخواجه‌سی وار . شویله غریب برطعام تعریف ایتدی !. » دیه آڭلاتیر . صوباشی ده‌راویسندن بوکسڭ سویه‌ده برآدم اولمادیغندن « عجایب !. » دیوب همان خانه‌سینه کیدنجه آقشام طعامنده تجربه‌سینی یاپار . بالطبع بلعمق برشی اولور . حریف بوکا حدتله‌نوب صباحلین بو طعامی روایت ایدن معرفتیله

دیوان اوطه‌سینه خواجه‌یی جلب ایدر. « بال ایله صاریصاغی یمه‌یی ایجاد ایدن سنمیسین؟ » دیمکله خواجه محوبته « اوت افندم! من غیر حد داعیکز. » دیر. امر ایدر. صباحلین آج قارننه خواجه‌نك اوکنه قویارلر. خواجه صاریصاغی باله باتوب ده چیکنه‌یجه بشاشت طعمندن ناشی غایت عجیب بر صورتله ایکی طرفینه باقینیر. « صوباشی « نه باقییورسین! اختراع ایتدیککك طعامی طویه طویه عافیتله‌یی. انسانك محصول قریحه‌سنده باشقه ذوق اولور. » دیمکله خواجه « افندم! صادقسکز! آنجق داعیکز بو ایجادم بر نظریه‌دن عبارت اولوب هنوز تجربه‌سینی یاپه‌مشدیم. شیمدی یاپدیم اما نظریه‌ی عملیسنه اویمادی. بن ده بکنمه‌دیم! » دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ صودستیسینی طولدرمق اوزره چایه طالدیروب طولدیغی اثناده الندن قورتولنجه دیبینه ایتمش. خواجه بکلرمش. بریسی « آ خواجه! صویه نه باقییورسین؟ » دیدکده « دستی صویه کیردی. چیقنجه بوغازندن یاقه‌لایه‌جغم! » دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ یولده آرقه‌داشیله مشترك یوغورت آلمشلر. ییه‌جکلری اثناده آرقه‌داشی اورته‌دن چیزوب (بن حصه‌مه شکر توزی دوکه‌جکم!) دیمکله خواجه دیرکه: جانم! بو بر مایع برشیدر. البته بنم طرفیمه‌ده طادی بر پارچه کلیر. عجیب برشی اولور. دوکه‌جکسه‌ك باری هر طرفینه دوك ده آغیز طادیله ییه‌لم. حریف « شکرم آزدر. سکا ویرمکه مجبور دکلم! » دیمکله خواجه قیزوب الینی طاغارجغنه اوزانه‌رق زیتون یاغی شیشه‌سنی چیقاروب همان دوکمکه شروع ایتدی. حریف « بره آمان! هیچ یوغورته زیتون یاغی قونورمی؟ » دیدکده خواجه « سن نه قاریشیرسین! بن کندی حصه‌مه دوکه‌جکم. کیفمك کهیاسی دکلسین آ. سن کندی بولوکیکه قاریش. » دیدی. حریف « آجانم! هیچ بر مایعك بر طرفنه برشی دوکولورده اوبر طرفینه بولاشمز اولورمی! » دیجه خواجه « خلط ایتمه اویله ایسه! دوك شکری اورته‌یه! » دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر مملکته کیدوب اورانك اهالیسندن بر کیسه‌دار افندی

حضرتلری « سزی پك سودیم! بو یوروك بزده طوز اکمك ییه‌لم، هم ده صحبت ایده‌لیم! » دیمکله خواجه مع الممنونیه قبول ایله‌دی. بر زمان صوکره حقیقةً اورته‌یه طوز ایله اکمك قویمقله خواجه آچ اولدیغندن ناچار یمکه باشلادی. او اثناده قاپویه بر دیلنجی کلوب بر چوق دعالرله ییه‌جك ایسته‌دی. « دهشتلی خسیس اولدیغی نمایان اولان خانه صاحبی پنجره‌دن باشینی اوزاتوب « هایدی دفع اول اوراده! شیمدی کلیرسه‌م بلکی قیرارم! » دیدیکی حالده دیلنجی ینه تضرعاتنده دوام ایلدیکنی خواجه کورونجه اوده باشینی اوزاتوب دیلنجی‌یه « باقسه‌ك آ آبول! سن افندی‌یی باشقه‌لرینه قیاس ایتمه! اویله یالانی، شاقه‌سی یوق! سوزینك اریدر. یاپارمی یاپار. » دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌یه چوجوق ایکن « سن‌می بویوکسین، قارداشیکمی؟ » دیمشلر. « والده‌م کچن سنه برادرك سندن بریاش بویوك دیمشدی. بو حسابجه بو سنه ایکیمز بریاش اولمه‌مز لازم کلیر. » دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ احبابندن بری یکی بر خانه یاپدیرمشدی. خواجه‌یی دعوت ایتدی. صباحدن آقشامه قدر اوزون اوزادی کزدیروب خانه‌یه متعلق دیدی قودیلری دیکلدیکی حالده یمك خصوصنه اصلا یاناشمه‌دی. خواجه‌نك آجلقدن صفراسی قاباروب کوزلری قارارمغه باشلادی. او اثناده خانه صاحبی بتکرار سوزه آغاز ایله « یمك اوطه‌سینی ترجیح ایدیکز. نظارتینه، کوشه‌سینه، بوجاغینه دقت ایتمه‌دیکز. بونی پك اعتنالی یاپدیردم. » دییه بتکرار کزدیرمکه کوتوردی. خواجه هر طرفینه کمال اعتنا ایله باقدیقدن صوکره اثنی بویینی اولچمکه جیبنده‌کی دفتره بعض چیزکیلر چیزمکه باشلادی. خانه صاحبی نه یاپدیغنی صورمقله اوطه‌نك رسمینی آلدیغنی سویله‌دی. خانه صاحبی « کوردیکزمی افندم؟ ناصل خوشکزه کیتدی. اومارم که کندی یمك اوطه‌کزی ده بو یولده تعدیل ایتدیره‌جکسیکز! » دیمکله خواجه « نه‌شبهه! پك خوشیمه کیتدی. غایت ادارهلی! انسانك یقینی بوغاز مسئله‌سیدر. حال بوکه سزك یمك اوطه‌سینك

صورت تشكلندن اولمه‌ليدركه بڭا متعلق هيچ برشيئڭ وجودي بورادە ايجاب ايتمه‌يور !. » ديمشدر .

﴿ لطيفه ﴾ برمسنه‌دن طولايي كويليسي خواجه‌يي قاضي‌يه شكايت ايلمه‌لريله قاضي خواجه‌يي جلب ايدوب «كويلي سني ايسته‌ميور. باشڭك چارەسنه باق !. »

كويلينك خواجه‌يي قاضي‌يه شكايتيدر .

ديينجه خواجه « اصل بن كويلي‌يي ايسته‌مم . وارسون اونلر هانكي جهنمه ايسترلرسه كيتسونلر . اوقدر خلق زمينه كيتسه بركوي تشكيل ايده‌بيليرلر. فقط بن برباشيمه شوياشمدن صوكره جفتچي چوبوغيمي طاعيته‌مم‌ده كنديمه هانكي طاغ باشنده مسكن تدارك ايده‌يم ؟. » ديمش .

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم اوزون بريولدن كليركن پك زيادە يورولور. كندي كندينه « ياربي! نه‌اولوردي، لاغر برمركب اوله‌يدي‌ده هيچ اولمزسه

آياغمي بردن قالديره‌يدي !.. » ديركن اوته‌دن بر سپاهي آتيني قوشدوره‌رق كلوب آرقه‌سندەكي آلتي آيلق قولوني كوستره‌رك خواجه‌يه خطاباً « اي... داي !. بويله تنبل تنبل آغاجك كولكه‌سينه چكلمكله اولمز . چاليشمالي !. هايدي باقه‌ليم شوطاي يورولدي، براز صيرتنكه آل‌ده شوقارشيكي كويه‌قدر كوتوري وير !. » ديوب خواجه « آمان افنديم !. بن قيميلدايه‌مايغمدن طولايي ... » ديركن

لطيفه‌سي ۱۷۷ نجي صحيفه‌دە كچن : خواجه‌نڭ طورشو صاتديغيدر

لاقيرديسيني اكمال ايتمك ميسر اولمايوب شيمشك كبي برقامچي صيرتنه ايتمكله برابر « قالق كراته !.. اويله شو جام آلتي سنك ، بو بيكار باشي بم ! » ديه آغيرارك، قيستيق مقام، قونه‌رق كوچه‌رك ، سوموكلي بوجك كبي برقوناقلق مسافه‌يي برهفته‌دە قطع ايدرك طاغلردە، قيرلردە صفا ايتمه‌يه انساني هروقت بيرافقزلر !. » ديه باغيرنجه بيچارە چارەسز طايي صاللا صيرت ايدوب آغانك اوكنده قوشمغه باشلادي، آره‌صيره ايجكاريي قامچي اوقشاديقجه هوب هوب

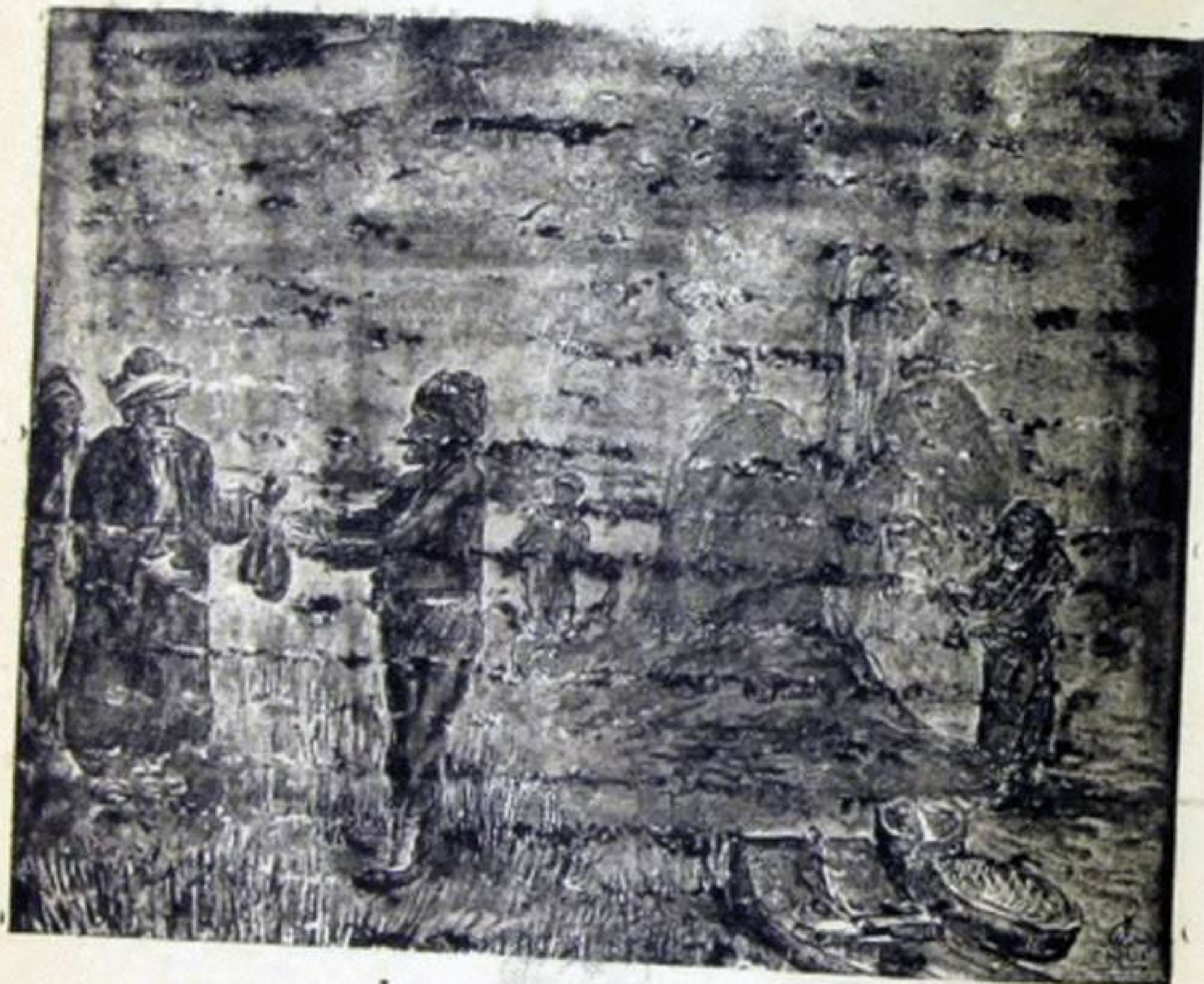
هوپلاردی . زواللی ، کوی قارشیدن کورونجه‌یه‌قدر اون دقیقه‌لق مسافه‌یی قطع ایدوب نهایت طابله برابر بوزون قویو قاپاندی . « مرمر یورکلی حریف آرتیق زیاده اصرار ایتمه‌یوب ، آیراجی تورک سنده !.. » دییوب چکدی کیتدی. زواللی خواجه قان تر ایچنده یارم ساعت قدر قیمیلدانه‌مایه‌جق برحالده بیهوش یاتدیقدن صوکره عقلی باشینه کلوب سورونه‌رک بر آغاج دیبنه کلدی . باشینی آسمانه قالدیره‌رق دیدی که : یا ربی ! بسبللی دیشلریم دوکولدیکی جهتله بن لاقیردی آکلانه‌مز اولدیم !. بن ایسته‌دیم براشک . سن کوندردیک بینه‌جک !.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه قیزینی برکویه کلین ایتمش . کویلیلر خایلی اوزادیقدن صوکره خواجه قوشه‌رق بر بوچوق ساعتلک یولده قان تر ایچنده بونلره یتشدی . همان قادینلری برطرف ایدرک قیزینک یانینه صوقولدی . هرکس کمال حیرتله باقیوردی . خواجه قیزینه دیدی‌که : قیزم !. دیکیش دیکرکن ایکنه‌یه صاپلادیغک ایپلیک اوجینی دوکومله‌مه‌سینی اونوتمه !. چونکه اکر دوکوم اولمزسه عجله ایله ایپلیک چیق ویریر . ایکنه الکده دیکیله قالیر !.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومک جمله کراماتندن بری‌ده کویلولره بویراز صاتمه‌سیدر . شویله‌که : برسنه برکویه امام اولور ، رمضان آیی ختام بولنجه کویلولر محصولک قیتلغینی بهانه ایدرک خواجه ایچون هرسنه مقنن اولان بوغدایی ویرمه‌مکه قالقیشیرلر . خواجه‌ده بونلره قیزوب تام خرمن زمانی اولنجه « اویله ایسه بن‌ده سزه روزکار ویررم . بولک روزکاریکزی ، صاوورینک خارمانکزی !. » دییه‌رک خارمان یرینه ناظر برتپه‌یه قوجه‌مان برحصیر کرر . حقیقةً کونلرجه بویراز خرمن یرینه اوغرامز . برطرفدن‌ده قالین قالین بولوتلر هواده جولان ایتمکه باشلامغله کویلولری تلاش آلیر . برمعتقد کویلی « افندی !. بن بلکه سنه‌کی خواجه حقینک ایکی مثلینی ویره‌جکم !. » دیمکله خواجه کوزینک اوکنده اونک خارمانینه طوغرو حصیره پارماغینی صوقوب بردلیک آچار . برده حریف خارمان یرینه کیدنجه مکمل روزکار بولور . باشلار صاوورمغه . آززمانده منتظم

روزکارله هپ چچلرینی ، ییغینلرینی اکمال ایدر . سوینه سوینه بوغدایی صامانی جووالره طولدورور ، قاکلی‌یه یوکله‌تیر ، خانه‌سینه در آنبار ایدر . بونی کورن قومشولری‌ده عجله خارمان یرینه کلیرلر . یانی باشینده اولدیقلری حالده روزکاردن اثر بوله‌مزلر . دیکر خارمانجی دیرکه : نافله یورولمه . کیت خواجه‌یه حقینی وعد ایت . روزکار صاتین آل . بالمجبوریه کیدر . خواجه اونک خارمانی طرفنه‌ده حصیره بردلیک آچار . او کویلی‌ده درحال ایشینی کورور . بونی

خواجه‌نک خارمانجیلره روزکار صاتمه‌سیدر

کورن کویلولر نوبه هجوم ایدوب هپسی خواجه‌دن روزکار صاتین آله‌رق حقینی بول بول ویره‌جکلرینی وعد ایدرلر . خواجه « کویلیلر !. صاقین خواجه‌یی قاندیررزده ایشیمز بیتدیکی وقت سوزیمزدن دونرز کبی خاطریکزه برسوء اعتقاد کلمه‌سین صوکره جناب حق خارمانکزی صاوورور . آووجیکزده برهوا قالیر . » دیمکله کویلی قورقوب خلوص وجدانله عهدلرینده طورورلر . کوزل کوزل خواجه‌نک

حقنى وعدايلرلر. خواجه‌ده هركسك خارمانينه بردليك آچار. هپ صاوورورلر. بركتلى محصول آليرلر. خواجه‌نك حقنى ايكى مثلى اوله‌رق تأديه ايدرلر. كويلى دخى مالنك بركتنى بولور. خواجه‌ده برسنه فرغ فخور يكينه‌جك ذخيره‌سنى دراپبار ايدر. خواجه ذخيره‌سنى قاكليلره يوكله‌توب كوى خارجنده آيريلق چشمه‌سنده وداع طعامنى ايده‌رك دعا ايله‌دكدن صوكره آيريله‌جنى صيره‌ده كويليه متوجهاً « تا كرى تعالى حق صاحبينك حقنى ال ايله آله‌مزسه ايشته بويله بل ايله آلير! » ديمشدر. فرحمة الله عليهم اجمعين.

مرويدركه او كويده حالا روزكار مقاطعه‌سى جارى ايمش.

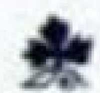
رحمت ايتسون روح نصرالدينه حق
اولدى بيزدن بو دعايه مستحق
هر سوزى شايسته تقدير در
هر رموزى قابل تفسيردر
صانمه كيم ابله ايدى اول خرده دان
هر سوزى بر نكته ايلردى بيان
هم كولوب هم يازمه دوشدى عزته
ايردى (٣١٨) ده غايته

بروسه مكتب ملكيسنده حافظ على ملقى افندى طرفندن :

﴿ لطيفه ﴾ بر كون آقشهره بحاث جدلجى بر سوخته كلوب « شهريكزك عالمى كيمدر؟ » ديه صورمقله خواجه مرحومى تعريف ايدرلر. آرار، بولور. « خواجه افندى! سكا فرق سؤالم وار. فقط جمله‌سينه بر جواب ويروب مشكلمى حل ايده‌جكسين ! » دير. خواجه قيدسزجه « سويله باقه‌لم سؤاللريكى! » ديوب قيرقينى‌ده جان قولاغيله دينله‌ديكدن صوكره « لاادرى كلها » يعنى هيسنه بردن « بيلمم! » كلمه‌سيله بر جواب ويروب معارضنى اسكات ايله‌مشدر.

﴿ لطيفه ﴾ بر كون خواجه مرحومه « بورنك هانكى طرفده؟ » ديمشلر. اكسه‌سنده‌كى « عقدهٔ حيانيه » موضعنى كوسترمش. « خواجه افندى! تماميله ضدينى ومقابلنى تعريف ايتديكز! » دينجه خواجه « ها!.. كورديكمى؟ عكسى تعيين ايتمه‌ديكجه اصلى تقرر ايتمز! » ديمش.

قيزيل طوراقده (توفيق بك زاده غياث الدين بك) طرفندن :

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم قيزينك الينه دستى ويروب صو راتينه ايكى‌ده نوقات عشق ايدرك « صاقين دستى‌يى قيرمه‌ها! » دير. ياوروجغزك رخسار معصومانه‌سندن دردانه‌لرك دوكولديكنى كورنلر « افندى! بو بيكناه معصومه بغير حق اشكنجه روامیدر؟ » ديديكلربنده « اصل دستى‌يى قيرمه‌دن عاقبتك وخامتنى كوسترمه‌ليدركه دقت ايتسون. يوقسه دستى قيريلديقدن صوكره فاعله جزا ويرمكله يرينه كلمز! » دير.

بر كوجوك قارئ طرفندن ورود ايتمشدر : [١]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم زوجه‌سنك اكيرديكى ايپلكى بازاره كوتورب

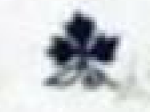
[١] (حكمت) امضاسيله‌ده بنه بو حكايه كوندرلمشدر.

غدار اصنافلر برچوق حیله وبهانه ایله خواجه‌نك الندن یوق بهاسینه آلمق ایسترلر. خواجه کندی کندینه « سزه مرتکب اولدیغکز مسلك وادیسنده مقابله ایتمك یارار. » دییه‌رك کولدکده بولدیغی قوجه‌مان بردوه باشینی خانه‌سینه کتیروب ایلکی اوزرینه صارار. غایت ایری بریوماق حصوله کلیر. ینه چارشی‌یه کیدوب دیکر تجارانه کوستریر. بریسی یوماغه نسبته آشاغی برفیئات ویریرسه‌ده خواجه دوشونور؛ دارەسی چیقنجه تام ایپلیکك بهاسیدر. همان « صای پاره‌سینی ! » ویر. حریف بو قدر ایری یوماغك بوفیئاته ویرلمەسینه شبهه‌لنوب « افندی ! بو یوماق سزك خانه محصولیمیدر؟ یوقسه باشقه‌سینکمی ؟. صاقین ایچنده بر شی اولماسون ؟ » دینجه خواجه کمال جدیتله « دونك باشی . » مشتری مطمئن اولوب پاره‌سینی صایار، خواجه‌ده پاره ایله صیقیشدیغنی دفع ایدر . مشتری دکاننده یوماغی چوزوب‌ده ایچنده عظیم برقفا کورونجه همان خواجه‌یی بولوب « افندی ! بوسزه یاقیشیرمی ؟ بکا یوماغك ایچنده برشی یوق دیدیك . بنی آلداندیك ! » دینجه کوله‌رك دیرکه : اکر سن قیمتینی بیلسه‌ك بن سکا ویردیکم درس، سنك حیله ایله قازانه‌جغك برقاچ پاره‌دن بیك قات نافعدر. بر کره شوبیچاره زوجه‌مك کوز نوری دوکه‌رك وجوده کتیردیکی ونم‌ده سوق ضرورتله صاتدیغم ایپلك سکا حلالندن مقدار کافی کار کتیریر. بیاسه‌یی بیلییورم. ایکنجیسی بن سکا یالان سویله‌مه‌دیم . «یوق، دونك باشی !. » دییه حیله‌یی عیناً اعتراف ایله‌دیم. سن‌ده اوحالیله صاتین آلدیك . اکر بویله یاپماسه‌یدیم‌ده دکر فیاتینی بولمغه عناد ایده‌یدیم. یا الده مالم اولدیغی حالده ناچار قالدیغم برضرورت مندفع اولمایه‌جقدی. یاخود اولو بهاسینه مالیمی سیزك قوجاغیکزه آتوب مغبون ملعون اولدیغم حالده خائب وخاسر چکیلوب کیده‌جکدیم. اصحاب علم وتقوا حیله‌یه صاپمز . ناچار قالمادیقجه بودرجه‌سینه بیله سلوك ایلەمز . بنم مالیم ویردیکك پاره‌یی چیقاروب حتی سکاده برقاچ پاره قازاندیرمزسه‌دنیا غائب اولور. خواجه نصرالدین غائب اولمز. بن هروقت بورجمی تأدیه‌یه، حیله‌می تصفیه‌یه حاضرم!.

« لطیفه » خواجه مرحوم برقاچ کیشی ایله برمحلده اوتوروب صحبت

ایدرکن خواجه ایله شویله بر معارفه‌سی اولان برکیمسه کلوب « قوزوم افندم! شو آلتونی بوزی ویرا. » دیدی . خواجه رسمی کوروشدیکی آدملر ایچنده ناصلسه « پاره‌م یوق !. » دیمکه صیقیلوب « شیمدی صیره‌سیمی یا !. » دییه باشدن صاومق ایسته‌دیسه‌ده حریف شدت لزومندن ناشی ابرام ایله‌دی. ناچار خواجه بر بهانه اعمالنه مجبور اولوب « ویر باقه‌یم آلتونی ؟. » دیدی . الینه آلوب أویردی، چویردی . آووجنده وزنینی تخمین ایله‌دی . نهایت « اوغلم! بن بو آلتونی بوزه‌مم. اکسیکدر. » دیدی. « جانم خواجه افندی !. سن بوز قاچ پاره اکسیك آلیرسه‌ك بن راضی‌یم. » دیدی . خواجه کندی کندینه میریلدانوب بعده « آیول! چوق اکسیك چوق. نافله بن بوزه‌مم. » دیمشسه‌ده حریف اللرینه صاریلوب « قاچ آقچه ویریرسه‌ك ویر. صوکره آلتونی آلدیغم‌یره اعاده ایدرم . سنك پاره‌کی‌ده کری ویریرم. بکا بویوك بر دوستلق ایتمش اوله‌جقسین. » دییه یالوارمغله خواجه بر طرفدن ترله‌مکه. دیکر طرفدن‌ده فنا حالده قیزمغه باشلایوب نهایت یاقه‌یی قورتارمق ایچون الینده برازدها دوندروب آقتاردیقدن واووجنده برمدت صیچراتوب هوپلاتدیقدن صوکره « حساب ایتدیم. بو آلتونی ویردکدن باشقه سزكده‌ها اوسته آلتی بوچوق آقچه ویرمه‌کز لازم کلییور . » دیمشدر .

قونیه‌ده آقشهرلی مادالنوز احمد افندی طرفندن ارسال اولونمشدر .

« لطیفه » رؤیاسنده، قومشوقادینلر خواجه‌نك اطرافینی آلوب « افندی! سکا بك مناسبدر!. » دییه برقادینله ازدواج ایتدیرمکه اوغراشیورلرمش . خواجه خلجانله اویانوب همان حرمینی دورتوب اویاندیررق « قالق! بەغیرتسز قادین . اما قتورسزسین‌ها! یانی باشمده اولدیغك حالده هیچ آلدیرمه‌یورسین . قومشو قادینلر بنی زور ایله اولندیرییورلر . اوستیکه اورتاق کلیور . هایدی شوقادینلری دفع ایت ، یوقسه سن بیلیرسین. بنی سویله‌مه‌دی دیمه . اسکی‌یه اعتبار یوق ها !.. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ قومشولرندن حیاسزلقده مشهور بر قادین بر كون خواجه‌نك یانینه كلوب «جانم افندی! شو بنم دلی قیزه [١] بر نفسی ایده‌جكسین، موصقه [٢] می ویره‌جكسین؟ برشی یاپ‌ده براز عقللانسین. هر كون بكله بجه بجه! یاپمادیغی دلیلك یوق. هانده ایسه بكا دایاق‌ده آته‌جق.» دینجه خواجه «خانم! اوكا بنم كبی اختیارك نفسی تأثیر ایتمز. بنم نصیحتیمی دیكلرسه‌ك سن اوكا ییكیرمی بش، اوتوز یاشینده كنججه بر آدم بول‌ده اوكا هم خواجه‌لق ایدر، هم قوجه‌لق ایدر. وعائله عائله‌سی. جولوق چوجوق تلاشه‌سی اونی مومه دوندورور. ملك كبی اولور.» دیمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ زواللی خواجه‌نك بر یورغانی اولوب قیش كونی بینیشینی، فلانی، حاصلی اللرینه نه كچرسه اورتونور یاتارلرمش. ینه زیاده‌جه قار یاغدیغی بر زمانده كیجه قاریسی «ا افندی! هیچ قازانمزسین!. اولور ایله قناعت ایده‌جكز دیه فضله بر یورغانه بیله مالك اوله‌مادق. شیمدی ایكی یورغانمز اولسه‌یدی‌ده راحت راحت اورتونسه‌یدیك. بنم‌ده اوسقیمه شونی بونی اورتمك ضدم. بری اوزون كلیر، اوبری قیصه كلیر. دیركن بری بر طرفه قایار. اوبری باشقه بر جهته طوپلانیر. آه یوقسوللغك كوزی كور اولسون. ای نه یاپه‌لیم. بر وقت بنم بابام...» دیه خواجه‌نك سنه‌لردن بری دیكله‌دیكی وقاریدن دها ایی ازبرله‌دیكی ماصاللره باشلایجه خواجه «یو...ق باق! بن هم یورغونم هم اویقوسزم. دیر دیر ایسته‌مم. كوزل كوزل اویقوك اویویاقه‌یم.» دیدیسه‌ده قادینك بر كره ماقاره‌لری آچیلمش اولمغله صوصمه‌سی قابل اولامایجه خواجه «طور قاریجغم. سكا قیامت قدر یاموق كتیره‌یم. ایسته‌دیكك قدر یاتاق یاپ، یورغان یاپ» دیه قالقوب خاراری اوموزله‌دیغی كبی طوغری حاولی‌یه اینه‌رك قارلری طولدورمغه باشلادی. قادین پنجره‌دن سیر ایدرك «به آدم! بو آیازده قارایله اوینایه‌رق كندیكی خسته ایدوب‌ده باشیمه بر درد دها می چیقاره‌جقسین.

---

(١) كویا عارسز، تربیه‌سز، شپارقلغندن كنایه اوله‌جق. (٢) نسخه‌نك توركجه‌لشمشی

نه‌یایه‌جقسین اونلری؟» دیمكله خواجه «ایشته سكا خدای نابت بر چوق یاموق!» دیمش. قادین «آبول!) هیچ قار آدمی ایصیتیرمی؟» دینجه خواجه «ایصیتمایه‌جق اولسه هیچ بابالریمز، دده‌لریمز آلتنده یوموشاجق صیجاجق یاتیر، میشل میشل اویورلرمی؟» دیمش.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر كویك (آره اوطه‌سینه) [١] مسافر اولمش. كاهیا هر اودن متصل قاباق خاشلامه‌سی طاشیرمش. قاباق ییمكدن خواجه‌نك جانی چیقمش بر كون كویك جامعنده كرسی‌یه چیقوب «ای جماعت! ابجدك معناسینی بیلیرمیسكز. باقك سزه سویله‌یم. (ابجد) غافل كویلونك قولاغینی بك جك (هوز) اونلر مسافر آغیرلامه‌سینی بیلمز (حطی) بیچاره خواجه هر كون قاباق یوطدی (كلمن) بن بوایشه كله‌مم (سعفص) بومعامله كتابك بر یرینه صیغمز. (قرشت) خواجه كزه یوقی لنكریده بر قاریش أت (ضظغلاً) بونده بیدیر، آخرنه كیت آزیقیلن! [٢]) دینجه كویلی متأثر اولوب «عفو ایدرسین خواجه افندی!. بز بیدیروب ایچرمه‌نك بو درجه فضیلتینی بیلمه‌یوردق!.» دیه اعتذار ایدوب كیدنجه‌یه‌قدر خواجه‌یی قویون أتیله، طاووق قیزارتمه‌سیله بسله‌مشلر دیه منقولدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحومك حرمی خسته‌لانیر. هر كون ایشندن عودتنده باش اوجینه كچر، آغلارمش. خاطر صورمغه كلن قومشولردن بر قادین «افندی

---

[١] كویلرك بروبا دها زیاده آره اوطه‌سی نامیله بر مسافرخانه‌سی اولور. مهمانی ملتدن اولورسه اولسون بر مسافر كلنجه ـ امام ومختارلرك هر توزلوایشنده، بولونان وكویلی طرفندن اعاشه ایدیلن ـ كاهیا هر اودن نوبتله مسافره صباح، آقشام طعامی طاشیر. زنكین اولانلر باشلی باشینه كندی سلاملقیق مسافره كشاده ایدوب كلن یكجی آیلرجه مهمان ایدر. مسافره قطعیاً استثقال ایدلمز. بعض حاجی آغالر فقیر دوشه‌دیكلری حالده ینه سلاملقلرینی قاپامزلر. كندیلری ییه‌یوب، چوجوقلرینه یدیرمه‌یوب «بن بابامدن بویله كوردم» دیه مسافرلرینی آغیرلارلر. هم اكثریسی بالنفس آیاقده طوروب كندی مسافرینه خدمت ایدر. فقیر طوقسانلق پیر قانیلری؛ علمادن كیمسه‌لری بویله خدمت ایدر كوردیم.
[٢] (آزیق) یولجینك یول ایچون یانینه آلدیغی طعامدر. (آزیقیلن) یول طعامی ایله ـ دیمكدر.

اوقدر اوزولمه ! . قورقوله‌جق برشی یوق . انشاءالله بر مدت صوكره صاوو شدیرر » دیدیكنده خواجه « خانم ! . بن مشغول بر آدامم . یادین قالقار، كویلره كیدرم ؛ یاخود باشقه بر ایشم اولور . شیمدیلك الم بوش ایكن آغلایه‌یم . نه یاپه‌یم، بلكه صوكره الیم دكمز . زواللینك بندن باشقه‌ده آغلایه‌جق كیمسه‌سی یوقدر . » دیمش .

.
. .

مذكور مرانقونك قاپیی برادری نیوغراف ماكزمیسی
حسن محمود افندی طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه‌نك بر اوغلی اولمش . قادینلر « افندی ؛ كل آدینی قوی ! . » دیمشلر . قولاغینه اذان اوقودقدن صوكره « یاماتكه بن نصرالدین ! . » دییه چاغیرمش . بر قوجه‌قاری ایلریدن آتیلوب « امان افندی ؛ هیچ تحفلنی بیراقمزسین . طوغریدن طوغری‌یه شو چوجوغك آدینی قوی ! . » دیر . خواجه « قویدیم ایشته یا ! . » دییوب قادین « آپول ! . چوجوق ارككدر ! ارككه سكا سویله‌ین اولمادیمی ؟ . » دیمكله خواجه « بیلیرم اركك . قادین اسمی قومامقله اركككلكی زائل اولماز . آ طوغریسی قاریمی سودم . شاید اوله‌جك اولورسه یادكار قالسین . اوغلمی چاغیردقجه قاریمی خاطرلایه‌یم دییه اهلیمك آدینی قویدیم ! . » دیمشدر .

« شهزاده باشنده بر قارنگز » عنوانیله اولجه بر تلطیف نامه‌ایله بر آب حكایه‌لر ارسال بیوریلان ذات عالی قدر طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ آذربایجان عواممندن بر ایرانلی‌یه فارسی اوله‌رق بر مكتوب كلمش . خواجه‌یه تصادف ایدوب « شو مكتوبی بكا هم اوقو، هم آكلات ؟ . » دیمش . خواجه الینه آلوب ده شكست تعلیق ایله فارسی العباره اولدیغنی كورنجه « سن بونی باشقه‌سینه اوقوت ! . » دییوب اعاده ایتمك ایسته‌مش . فقط ایرانلی اصرار ایدنجه خواجه بالمجبوریه « بنم فارسی ایله اوقدر باشم خوش دكیل . خصوصاً اونلرك بو یازیلریله تورکجه بیله یازیلسه بن چیقاره‌مم . » دینجه ایرانی حدت ایدوب « به آدم ! . فارسی بیلمزسین، اوقومه بیلمزسین . اوصورتده خواجه‌یم دییه بولغور دیبكی قدر قاووغكله، دكیرمن طاشی كبی صاریغكله كندیكی نه‌یه میدانه آتیورسین ! . » دیمكله خواجه‌ده قیزوب همان قاووغی باشندن ، بنیشی صیرتیندن چیقاره‌رق اوكینه قویوب « اكر قاووقله، بنیشله اوقونورسه هایدی سن كیده مكتوبك ایكی سطرینی اوقو باقه‌لیم ! . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه آفیون قاره حصارنده ایكن اورایه بر ایرانی كلمش . صحبت اثناسنده ایرانی شهرك اوزرینده‌كی سیاه قایالیغنی كوستره‌رك نه اولدیغنی صورمقله خواجه درحال « بوستان قویوسیدر ! . » دیمش . ایرانی « بسكه بو بویله سبب سبوری نجه قویو اولوبدر ؟ » دینجه خواجه جواباً « ایجینی تمزله‌یوب قورو سین دییه بویله ایجینی طیشینه چویرمشلر ! . » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك آقشهره كلنجه رجال بلده و علماسنی مجلسینه دعوت ایله‌مش . هركس فرط ظلمندن تیتره‌یه‌رك بوت كبی مبهوت طورویورلرمش . ایچلرینده بالطبع خواجه‌ده بولونیورمش . تیمورلنك دفع وحشت ایچون اشرافله مكالمه‌یه باشلار . بونلره اكراماً شربت ایصمارلر . اولا تیموره كتیریرلر ، ایچر .

مملکتك صوباشیسی اولان جاهل بر حریف تیموره «عافیت اولسون!.» دیه‌جکی قوراره خوف و تلاشله آغزیندن بر «مرحبا!..» فیرلار. تیمور، مجلسه ایلك دخولنده سویلنمه‌سی لازم کلن بر سوزك بویله بی وقت ایرادینه متحیر اوله‌رق نظر استفهامله حریفك یوزینه باقنجه حریفك عجز وجهلینه مرحمت ایدرك ـ وبلکه تعمیر ایده‌جکم دیه داها بیوك بر مناسبتسزلك ایدر خوفیله ـ خواجه امداده یتیشوب «افندیم!. بزم شهرك مرحباسی آغیز طادیله‌در!» دیمشدر. [١]

﴿ لطیفه ﴾ آقشهرده بر طاقم احبا تفرجه کیتمشلر ایدی. طعام ایدیلوب اوراده بولونان حوض کیردن هرکس اللرینی ییقایورلردی. محله امامی دخی اللرینی ییقارکن قضارا آیاغی قایدیغی کبی حوضه باش آشاغی یووارلانمش. اطرافدن یتیشه‌رك هرکس کنارده باری بلینه‌قدر صارقوب «اوقدر، ویر الیکی!..» دیه هایقیرمشلر سه‌ده کندی کندینه چیقمغه چالیشوب بر تورلو امدادجیلره النی ویرمزمش؛ خواجه بو حالی کورمکله «چکیلك اورادن!. سز اونك بولینی بیلمزسیکز. حریف بوغولور، ینه سزك امریکزه اتباع ایتمز. چونکه اونلر اصلا ویرمکه آلیشمامشلردر. باقیکز! بن ناصل قورتاریرم!.» دییوب جان هولیه کندینی کناره آتمغه چالیشان امامك اولدیغی حدادن صارقه‌رق «بکر افندی!. آل الیمی!» دینجه امام همان «آمان برادر. های الله راضی اولسون.» دییوب شاربه‌دق خواجه‌نك بیلکندن یاقه‌لامش، خواجه‌ده ساحل سلامته چکمش. چیقارمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه بر کیجه، ملاسی عماد ایله خانه‌سینه عودت ایدرکن بر قاچ خیرسزك بر خانه کلیدینی نوربوله دیکلرینی کورورلر. خواجه منع ایده‌مه‌یه‌جکینی، بلکه کندیسیده بر مهلکه‌یه دوچار اوله‌جغینی تیقن ایدرك سسینی چیقارمز.

[١] ککه‌مه‌لرك هرزی بعض حرفلك تکلمنده ایجه کوچلك چکرلر. شام مشهوریکیشهرلی عونی بك مرحوم ککه‌مه اولوب (سین) حرفینی سویله‌مزمش. ذاتاً مهال هیبی ذکی اولان ککه‌مه‌لرك یایدیغی کبی عونی بك ده الدن کلدیکی قدر (سین) ایله باشلایان کلمه‌لری قوللانمایوب مرادفنی استعمال ایدرمش. بر کون بر مجلسه داخل اولوب ناصلسه (سلام علیکم) دیه‌جك یاقش‌که اوله‌جق شی دکل. (س س س...... سلام) دیمه‌دن ناصدر مجلسه کلمش. (مرحبا) دیمش، بکمش اوتورمشدر.

مجلسه بیله‌رمك اوزره چکیلیر. کیدر. عماد، قارانلقده حریفلرك قبو او کنده طوبلانمه‌لرندن، ایچلرندن برینك الی واروب کله‌رك «خیش خیش خیش» یایه‌سندن برشی آکلایه‌مایوب «افندی!. بونلر نه یاپیورلر!.» دیدی. خواجه ایقلیق چالیورلر!» [١] دیدی. عماد «سسی چیقمایوردی‌یا؟!» دینجه خواجه «اونك سسی یارین چیقار!.» دیمشدر، [٢]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم زرزوانجی دکانینك یانندن کچرکن حریف خواجه‌یه بورجینی تسویه ایتمه‌سینی اخطار ایلر. خواجه «باقه‌لیم دفتره!.. نه قدر بورجیمز اولمش؟.» دییوب حریفه امید ویره‌رك بر تقریبله باقه‌بی قورتارمه‌سینی دوشونور. زرزوانجی دفتری قاریشدیریرکن خواجه‌ده نظر ایدر. باقارلرکه بری بش یازه‌رق سنه‌لردن بری یوزلرجه آقچه‌لق آلیش ویرش ایدلمش ومحسوباتك صوکینده خواجه‌نك اوتوز بر آقچه بورجی بیریکمش. قارشیکی صحیفه‌ده امام افندینك‌ده یکرمی آلتی آقچه بورجی اولدیغی کورمش. زرزوانجی‌یه دیمش‌که «باق اوغلم!. بنم بوراده اوتوز بر آقچه بورجم اولدیغی کورولیور. امام افندینك‌ده یکرمی آلتی آقچه بورجی وارمش. بزم اونکله آره‌مزده تکلیفمز یوق. بز اونکله امیش قامیش اولورز. یکرمی آلتی‌یی صایشیرز. قالدی‌می بش آقچه! او بش آقچه‌یی‌ده بکا ویریرسین شوایکی خواجه‌نك حسابی‌ده بو صورتله تمیزله‌مش اولورسین.» دینجه ایکی حسابك بردن شو صورتله تمیزلندیکنه حریف سوینوب ایش بیتمش اولمق ایچون کمال ممنونیتله اوسته بش آقچه‌ده‌حی ویروب خواجه‌یی خندان خندان اوغورلامشسه‌ده، کندی کندینه قالنجه درین بر دوشونجه‌یه طالوب بر تورلو بو طولامباج حسابك ایچندن چیقه‌مامشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه نصرالدین افندی «رحمة الله علیه» بر کون تیمورلنگك حضورینه داخل اولوب کمال جسارتله آقشهر بلده‌سی نامینه بعض مطالبانده

[١] (ایقلیق) رباب دینیلن اوچ تللی. چالنیدرکه یای ایله چالینیر. قاباغی علی الاکثر هندستان جوزی اولوب اوستنه دری کریلمشدر. بعضاً بر نوع قاباق اولور. تلی کیریشدر.

[٢] بو حکایه‌نك مثنوی شریفده موجود اوله‌سینه نظراً خواجه‌یه اسنادینه امکان قالمز.

بولونور . حایل آغیر آغیر مطالبات وتکلیفاتدن چکینمز . تیمور یکباره آتش کسیله‌رك « سن بنم کبی بیوك ، معظم ، صاحبقران بر سلطان جهان مطاعه قارشی نه جسارتله بویله عظیم مطالباتده بولونه بیلیورسین ؟ . » دیدکده خواجه « سن بیوکلکده بزده کوچکلکده !.. » دیمشدر !.

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك آقشهر صوباشیسنك ثروتنی تحقیق ایدوب ویرکودن بر خایلی پاره اختلاس ایله‌دیکنی بهانه ایدرك اموالنی مصادره ایچون حضورینه جلب ایدر . حریفك ابراز ایله‌دیکی (علی قورنا) [۱] کاغدی اوزرینه یازلمش اولان حسابات دفترینی ییرتوب ییرتوب زور ایله حریفه یوتدیریر . ونهایت تصمیم ایله‌دیکی مصادره‌یی اجرا ایدرك حریفی جاس جاولاق صویار . فلس احمره محتاج بر حاله قویار . خواجه مرحومی چاغیروب استقامتندن ناشی ویرکو تحصیلنه نظارتنی امر ایلر . خواجه‌نك تعلل واعتذارینی دیکله‌مز . آی باشنده حصه دفترینی ایسته‌یوب خواجه‌نك کول پیده‌سینه یازدیغنی کورنجه تیمور زهرخند بر چهره ایله « خواجه ! بو نه ؟ . » دیدکده خواجه « افندیم . نهایة الامر بن بونی یوته‌جق دکل‌می‌یم . بنده‌کز سلفم کبی دیو اشتهالی آدام دکلم . اختیارم . بونی آنجاق هضم ایده بیلیرم ! » دیمشدر . [۲]

[۱] طوغریسی (لیقورنا) ایمش اوائلده فرنکستاندن کلن صاغلام ، قالین بر نوع کتان کاغددر .

[۲] بو حکایه اوله‌جه شو یولده مسموع اولمشدی : یکیچری آغاسی صراف اولان یهودی‌یی چاغیرتیر . « دفترلرینی آلین . کلین . حساب کوره‌لیم . » دیر . بیچاره صراف « بلکه آغانك کوکلی اولمشدر . بر از پاره ویره‌جکدر . » دیه سوینه سوینه دفترلرینی اوموزلار . کلیر . آغا « دفترلردن شونم حسابلریمی بول ، باقه‌لیم !. » دیدی . صراف حاضرلادی . یکونی آکلادی . غایت نافع وسریع بر صورت تسویه بولدیغنی سویله‌دی . صراف بول دعا ایدیوردی . آنجاق شیمدی پك مستعجل وپك مهم بر ایشدن طولایی یکرمی یدی بیك غروشه احتیاج اولدیغنی وبونی همان کتیرمه‌سینی سویله‌یوب معظم تأمیناتلر ویردی . صراف ناچار کیدوب مبلغ مطلوبی کتیردی ، ویردی . بونك اوزرینه آغا امر ایتدی . کندینه عائد حساب کاغدلرینی دفترلردن ییرتوب چیقاردیلر . « آرتیق بورج یووارلاق اولدی ، مفرداته حاجت یوق . شیمدی سن شو کاغدلری بر بر یوت باقه‌لیم . » دیدی . یهودی « آمان آغا !.. » دیه‌جك اولدیسه‌ده

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك آقشهرده ایکن بعض امرای عسکریه‌سی ایله اشراف بلده بر مجلسده اوتوروب قونوشورلرمش . مجاهدین عثمانیه‌دن بری « قوصوه محاربه‌سنده شویله طوپلر آتیلدی ، بویله محاربه ایدیلدی ، دشمن شو یولده تعقیب اولوندی ، بولغارستان بویله فتح ایدیلدی ، نیکبولیده اهل صلیب شویله تپه‌لندی . » دیه مآثر ومفاخر عثمانیه‌یی حکایه ایلرلرمش . تیمور امراسندن بری شو جلادتلره ایمره‌نوب « بزده انقره محاربه‌سنده شو قدر فیللریمز واردی . » تیمور اوردوسنده طوپ یوقکن « شویله جسیم طوپلریمزده واردی . غومبور غومبور اوره‌لی ولوله‌یه ویردی . عثمانلیلری تیر تیر تیتره‌دی . » دیرکن حاضر بالمجلس اولان بر چوجوق قضارا سسلیجه بر ضرطه صالیویریر . حکایه‌یه دوام ایدن ذات بردن بره شاشالایه‌رق « او نه ؟ .. » دینجه یالان دیکله‌مکدن بوغولمه درجه‌سینه کلن خواجه بوندن بالاستفاده « قصوره باقمه‌یك افندیم ! . طوپلرك غومبورتیسندن زواللی معصوم قورقدی‌ده اونکچون ... » دیدی .

﴿ لطیفه ﴾ ایلك بهارده عسکر اوق تعلیمنه چیقه‌جقلری جهتله تیمور خواجه‌یی‌ده معیتنه آلوب کوتورور . صحبت اثناسنده خواجه مرحوم بر آرالق کندیسنك اوق مشق ایتدیکنی سویلر . تیمور اویله ایسه کندیسی‌ده بر اوق

آغا بلیندن صورانیسنی چیقاروب « شیمدی سنی آصلیکه قاووشدیریرم !. » دیه تهدید ایدنجه ناچار بیك کره اوروب چویرمکله سیم سیاه کیر پیدا ایتمش اولان اوراق بیك مشقه بازلقله ، زورله بوغازینی صیقابه صیقابه یوتدی . آغا « هپسی یتیدیمی ؟ » دیوب « یتیدی » جوابنی آلنجه (اوخ !.. هاه ، ایشته . نه آله‌جق ، نه ویره‌جك . عفیت اولسون !) دیمشدر . یهودی (نه یاپه‌یم آغا ! الله سکا عمر ویرسون) دیوب ایچندن نه دیمشسه دیه‌رك چکیلوب کیتمشدر . آنجاق آغا ینه آره صره صرافه خبر کوندره‌رك پاره کتیرتمکده . یهودی ایسه هیچ بر اصناف آلدانمز . قاعده‌سنجه ـ آغانك نفوذندن بالاستفاده خواجگان صنفندن کوچوك مأمورلری قاصوب قاووره‌رق آز زمانده اون مثلینی قازانمقده اولمغله ینه آغانك مطلوباتنی تسویه ایدرمش . ینه بر کلی پاره ایسته‌مك اوزره صرافی جلب ایدرك حساب ایسته‌مکله یهودی کاغد حلواسینه یازلمش بر چوق حسابات کوسترمش . ینی‌چری آغاسی کوله‌رك (اولان یهودی ! بو ناصیل حساب کاغدی ؟ !.) دینجه (آغا نهایت بن بونی یوته‌جق دکل‌می‌یم ؟!...) دیمشدر .

آتمه‌سنی اراده ایدر . خواجه اعتذار ایلرسه‌ده جبر ایله‌مکله ناچار یایه براوق کرله‌یوب هدفه آتار . اوق اصابت ایتمه‌یجه خواجه همان « ایشته سکبان باشی بویله آتار !. » دیر بر اوق دها ویریرلر . اوده باشقه برطرفه کیدر . « بزم صوباشی‌ده بویله آتار !. » دیر . بالتصادف اوچنجی تام هدفه اصابت ایدنجه خواجه کمال غرورله « ایشته خواجه حسن نصرالدین‌ده بونی بویله آتارا .. » دیوب مظهر آفرین اولمشدر .

خواجه‌نك اوق آتدیغیدر

﴿ لطیفه ﴾ تیمورلنك بویوك بر مأموریته معیتنده استخدام ایله‌مك اوزره عثمانلی تورکلرندن جسور بر آدم ایستر . جسور آدم بولونسه بیله تیمور معیتنده بولونمق دخی آیریجه بر جسارت ، تعبیر آخرله « کورونور قضا » اولمغله کیمسه جسارت ایده‌من . معمافیه « کیمسه بوقدر !. » دیمك‌ده هیچ بر وجهله قابل اوله‌من .

هروقت (جان‌قورناران) وظیفه‌سنی کورن زواللی خواجه‌یه مراجعت ایدرلر . « آمان افندی !. تیمور شومملکتده حقیق اوله‌رق یالکز سنی سور . سن‌ده اونك یوندینی اوکره‌نمشسین . هروجهله اداره ایده‌بیلیرسین . رجا ایدرز ، ذاتاً موقت برمدت ایچون شو وظیفه‌یی سن درعهده ایت !. باقه‌لیم ، ایلریده چاره‌سینی دوشونورز !. » کبی بیك دره‌دن صو کتیره‌رك صاف ورقیق القلب ،

خواجه‌یه نشانجیلردن برینك اوق آتدیغیدر

عین زمانده غایت حمیت وطنیه‌یی حائز اولان افندی مرحومی قاندیریرلر . سوز ویریر . تیموره عرض ایدرلر . تیمور خواجه‌نك قوت قلبینی ذاتاً بیلوب اونك لوازمندن اولان قوت جسمانیه‌یی‌ده مأمول ایله‌دیکی جهتله پك مناسب کورور . آنجاق صورتا بر تجربه یاپیلمه‌سینی‌ده امر ایلر . شو صورتله بر تجربه یاپارلر . خواجه‌یی بر میدانلقده حضور تیمورده دیم دیك طوردوررلر . امر

ایدر. نشانجیلردن بری باجاقلری آره‌سندن کچمک اوزره براوق آتار. خواجه قورقارسه‌ده بالضروره سینی چیقارمز. زواللی بیلدیکی اعتصام دعالرینی اوقومغه باشلار. بو صیره‌ده بر باشقه‌سینه‌ده امر ایدوب خواجه کنیش قوللی بنیشی اولدیغی حالده قوللرینی دوم دوز کرر. صول قولنک آلتیندن بنیشینی دلك صورتیله ایراوق دها آتارلر. زواللی خواجه عجیب حاللر کچیریر. صوکره برده قاووغینك دوکمه‌سینی دلوب کچمک اوزره ایراوق دها آتیلمه‌سینی امر ایدنجه خواجه‌یه آرتیق بر فنالق کلوب کندینی بیلمه‌دن قازیق کبی قاتیلیر قالیر. حله نشانجینك فرط مهارتیله بو عملیه‌ده قضاسز بکر. ختام تجربه تبشیر ایدیلنجه خواجه‌ده کندینه کلیر. یورغونلغنی بیلدیرمه‌یه‌رك کولومسه‌مه‌یه باشلار. پادشاه خواجه‌نك بو ثبات وجسارتنه هزاران تحسین وآفرین اوقویوب مناسب عطیه ایله تلطیف ایلدیکدن باشقه بنیشینك، قاووغینك دلیندیکی عرض اولونقله یکیسی ویریلمه‌سینی امر ایدر. خواجه بو عنایته‌ده آیریجه تشکردن صوکره «امان افندم! فرمان بویوریکزده برده چاقشیر ویریلسون. طاقم تکمیل اولسون!» دیر. تیمور «خواجه افندی! چاقشیریکزه بزم طرفیمزدن بر زیان ایراث ایدیلمه‌دیکنی سویله‌دیلر. معاینه ایتمشلر، برشی کوره‌مه‌مشلر.» دینجه خواجه دیمش که: افندم حقلیسکز. سزك طرفکزدن بر زیان اولمه‌دی. فقط بزم طرفدن ایچ خیلی زیان وضایعه اوغرادی. اله آله‌جق بری قالمادی. اونلر ظاهرینه باقوب برشی کوره‌مه‌مشلرسه‌ده بنده‌کز درونینه باقه‌رق بیلوب طوریورمکه هر حالده برباد وملوث بر حاله کلدی.

﴿لطیفه﴾ آقشهرده خواجه‌نك سپاهیلردن مسلکنه عاشق بیکیت بر قومشوسی وارایمش. آقشاملری خانه‌یه کلنجه علی الاکثر آلت قاتده برنعره آتار، اورته قاتده برنعره آتار. اوست قاتده ـ دائما اوتوردیغی اوطه‌ده اوچنجی نعره‌یی آتارمش. بو حالك مطرداً تکرری خواجه‌نك نظردقتنی جلب ایدوب سپاهی آغاسندن استیضاح کیفیت ایله‌مش «اوقدر مراق ایتدیکسه دوش آرقه‌مه!» دیوب اول خواجه‌یی طوغرو آخیره کوتورور. اوراده کونش یوزلی توانا

بر طیلان کوستریر. اوقدر کوزل، اوقدر لطیف که تعریف اولونه‌مز. «ایشته نیکبولی ملحمهٔ کبراسنده بن بو آتله آقشهر سپاهیلرینك اوکنه دوشوب جوریمه حرکتی یاپه‌رق اهل صلیبك انهزامینه سبب اولدیم.» دیر. نعره‌یی قیرلاتیر. خواجه حق ویریر. صوکره برنجی قاته چیقارلر. صوفه‌ده براسلحه آرمه‌سی کوستریر. خارق العاده قیمتدار اسلحه‌دن متشکل. «ایشته بو سلاحلردن برطاقیمی اجدادیمك توركستاندن کتیره‌رك روم ایلی فتوحاتنده، ادرنه جوارنده صیرب صیندیغنده، بلغارستان فتحنده، قوصاوه محاربهٔ کبراسنده قوللاندیغی سلاحلر اولدیغی کبی بر طاقیملری‌ده قوصاواده صیربلیلرك تعقیبنده نیکبولیده بالذات قوللاندیغم سلاحلر ایله اهل صلیب جنکاورلرندن اغتنام ایله‌دیکم سلاحلردن متشکلدر. الی الابد احفادیمه یادکاردر. بنم ایچون دنیانك اك قیمتدار اموالندن دها ذکرلیدر.» دیر. سرورندن برنعره‌ده اوراده آتار. خواجه کمال تقدیر ایله دیکلر. صوکره اوست قاته چیقارلر. قمیلیاسینه سله‌نوب باشینی اورته‌رك کلیر. خواجه‌نك الینی اوپه‌سینی امر ایدر. خواجه باقارکه آی چهره‌لی، نور پارچه‌سی کبی بر آفت دوران. «بو قادین یلدیریم بایزیدك خاتونلرندن ماریچه نامنده صیرب پرنسینك اقرباسندندر. بن عسکرمله ماریچه خاتونی پادشاهمز یلدیریمه کتیریرکن اونك رفاقتنده ایدی. بنی کورمش، بکنمش. میدان جلادتده‌کی قهرمانلغمی ایشیتمش. بکا شدتله میل ایتمش. آیلرجه آغلایوب کیمسه‌یه دردینی آچه‌مامش. نهایت ماریچه خاتون طویمش. اراده اولدی. نکاح ایتدیم. علمی، فضیلتی، درایتی، تربیه‌سی حسندن قات قات افزوندر.» دیوب اوراده‌ده عشقله درون دلدن بر نعره آتنجه خواجه مرحوم کندینی طوته‌مایوب «هر اوچنده‌ده بردن کوکه قدر حقك وار ایمش اولاد! رجا ایدرم بعد ذین بر نعره‌ده بنم ایچون آت!..» دیمشدر.

﴿لطیفه﴾ تیمورلنكك دیار رومی استیلاسی صیره‌سنده آقشهرده‌مو غوللر مستولی اولمش و بونلرك مظالم بهیمانه‌سندن شهرلر بوشالوب کویلر، صحرالر

باطلایوب « خیرخواجه ! اوقودیغك آیت وحدیث طوغرو . فقط سیف انتقام الهی وتمثال عدالت ربانی اولان اصحاب خروج حقنده دکل ، سزك کبی خون حمیت ونجابتی بوزولمش ، عرقینه عادی طامار قاریشمش ، همتسز ، غیرتسز ، اتفاق واتحادسز ، زن مشرب مسکنلر علیهنده‌در ! . » دییه اك اوست پرده‌دن قورقونج بر سسله شمشیر تعریضی حواله ایله‌یجه هرکس فنا حالده شاشه‌لایوب برچوقلری اولدقلری یره ییغیلی ویرمشلر ، بعضلری ده شاشقین شاشقین – هیکل کبی دیم دیك طوران – درویشك یوزینه باقه قالمشلردی .

خواجه مرحوم درویشی باشدن آیاغه دقتلی بر نظرله سوزنجه عقلی باشندن کیدوب – کندی کندینه – « عجبا ؟ .. » دیدیکدن صوکره شاشقینلغك کندینه ویردیکی آنی بر جرأتله « بابا ارنلر ! سز هانکی دیارك کلیسکز ؟ مبارك اسمکزی باغیشلارمیسکز ؟ . » دینکله درویش اولکی مهیب سسله « ماوراءالنهر داهیه‌سی‌یم ! . اسمم تیموردر ! . » دینجه خواجه آرتیق بوسبوتون موازنه‌یی شاشیره‌رق « آمان اولاد ! . خانلق ، مانلقی‌ده وارمی ؟ ! . » دینه‌سینه اوهیکل غضوب « بلی ! .. » دییه کومورده‌نجه خواجه حضاره باشینی چویروب « امت محمد ! . أرکیشی نیتینه بیوك جنازه نمازینه ! .. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ آقشهره بر ایرانی کلمش . اصفهانده شاهك یوز ، یوز اللی اوطه‌لی شوقدر بیك آرشون مربعنده متعدد سرایلری اولدیغنی کمال مبالغه ایله توصیف ایلرمش . خواجه‌ده بوکا قارشی « بزم پایتختمز اولان بورسه‌ده بویله نیجه سرایلر وار . حتی یکی یاپیلان قابلیجه‌نك بوبی بش بیك آرشین ... » دیرکن باشقه بر ایرانلی مجلسه داخل اولوب هنوز بورسه‌دن کلمکده اولدیغنی سویله‌مه‌سیله خواجه اسکی حیزنده دوام ایده‌میوب « .... اینی ده اللی آرشیندر ! .. » دیر ایرانی « پس که بوینجه اولوبدرکه اینی هرکز بوینه اویغون دوشمه‌دی ! . » خواجه « بن اونك اینینی بوینه اویدیره‌جقدیم اما بك عکسی بر زمانده شو عجم بابا مجلسمزه قدم باصدی ! . » دیمشدر .

خائف ومتردد برچوق عائله‌لرله طولمش ایدی .. خواجه‌ده مرکبه قاریسنی بیندیروب اوغلینی یانینه آلوب هجری وصارپ بر کویه کیتمش ایدی . برکون شهردن طاغیلان اهالی ایله اوکویك یرلیلرندن بش اون کشی بر چشمه باشینه طوپلانوب موغوللرك مظالم وحشیانه وطبایع سباعانه‌سینه متعلق شیدتلی بحثلر اولونورکن خواجه‌ده بحثه قاریشوب ظالملر حقنده‌کی غضب اللهك قورقونجلغندن

امیر تیمورك درویش قیافتنده خواجه‌نك طعنه اعتراضیدر

آخرنده کوره‌جکاری اك مدهش عذاب وعقوباتدن صایوب دوکمکه باشلادی . اوراده قیدسزجه دیکله‌مکده اولان اوزون بویلی ، اسمر چهره‌لی ، کوپرولی بورونلی ، اوزون یوزلی ، خفیف صاقاللی ، قاره کوزلی ، کسکین باقشلی ، باشینه زلفه‌لی سیاه بر تاج کیمش ، زلفه‌لر قاشلرینی ستر ایله‌مش ، آرقه‌سنده بر عباالنده بر کشکول بولونان مهیب الشکل بر درویش یردن بره اولدیغی یردن طوپ کبی

﴿ لطیفه ﴾ نصر الدین خواجه لطاحت بورسه یه کلیر. چارشیده بر جوقه شالواری اون بش آقچه یه بازارلق ایدر . صاردیریر . پاره سینی ویروب آلوب کیده جکی صیره ده کندی شالوارینک پك اسکی اولدیغنی اونك یرینه خفیف بر جوبه آلمه سی دها مناسب اوله جغنی دوشونور. دکانجی یه « شالوار آله جق ایدیم اما واز کچدم. اونك یرینه بکا اون بش آقچه لق بر جوبه ویر !. » دیر. دکانجی « پك اعلا !. » دیوب خواجه یه کوره بر جوبه چیقاریر ، ویریر. خواجه آلوب کیدرکن دکانجی « خواجه افندی !.. پاره ویرمه دیك !. دیر . خواجه « عجایب !. اونك یرینه شالواری بیراقدیم آ ؟. » دیوب دکانجی « جانم افندیم!. شالواره پاره ویرمه دیك ایدی که !. » دینجه خواجه عظیم براثر حیرت کوستروب « فسبحان الله !.. بو بورسه لیلر نه تحف ادملردر . شالواری آلمه دیم که پاره ویره یم !. دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ حواجه نصر الدین افندی آقشهر کولنده بیقانمق ایچون صویو. ندیغی صیره ده جیبندن کوجوك بر (دیل مجموعه = جونك) دوشمش. یاننده کیلر مراق ایدوب ایچنی قاریشدیرمشلر غسل اموات ، تلقین، اسقاط کبی بعض معاملانك صورت اجراسی مسطور ایمش. حواجه کیندکدن صوکره بو مجموعه یی نه یاپدیغنی صورمه لریله ها شونی بیلمه مه یه ایدیکز . بالطبع بونلر کوکل اکلندیرمك ایچون اوقونمز آ !.. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ نصر الدین حواجه نك مسافر اولدیغی کویك آغاسی « حواجه !. پادشاهمی بویوك یوقسه چفتجیمی ؟. » دیدکله خواجه دیمش که : البته چفتجی بویوك !. چفتجی بوغدای ویرمه سه پادشاه آجیندن اولور !..

﴿ لطیفه ﴾ خواجه یه (آدم اولمه نك یولی نه در ؟. » دیمشلر. « بیلنلر سویلرکن جان قولاغیله دیکله مه لی . دیکله ین اولورسه سویله دیکی سوزی ینه انسانك کندی قولاغی ایشیتمه لی. » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه یه « حق نره ده در ؟. » دیمشلر. حقك موجود اولمدیغی بر یری وارکه مکان تعیننه لزوم کوره لیم . » دیمش .

﴿ لطیفه ﴾ حواجه برکون دیمش که علم طبك خلاصة الخلاصه سی شودر: آیاغیکی صیجاق طوت ، باشیکی صرین. یمکیکه دقت ایت ، دوشونمه درین .

مشروطیت مشروعه مزك مقابر اکابره نشانه تعظیمی اولمق اوزره اخیراً اجرا ایدیلان تعمیر مناسبتیله آلینان رسمدر

﴿ لطيفه ﴾ كوچلى قوتلى عارسز برحريف وار ايدى كه حجاب ناموس وحيايى چاك وسينه‌سينى هرنوع فضائل اخلاق نقوشندن پاك ايدوب قطعاً كسب وكار جهتنه التفات ايتمز وكيرديكى خانه‌دن برشى آلمقسزين كيتمزدى . خلقك كيسه‌سندن البته، كيسه‌سندن اطمعه ايسترشايد قوغار، دوكرلرسه قطعاً متأثر اولمايوب حتى بر آز مدت صوكره ينه عين كيمسه‌لره مراجعت ايلردى .

خواجه‌نك معجز برديلنجى‌يه تاكريك خانه‌سينى كوسترمه‌سيدر

كرات ومراتله زواللى خواجه‌يى ده تعجيزايله‌مشدى. ينه بركون خواجه خانه‌سنده اوتورورکن بى‌وقت كلوب قاپويى چالدى. حرمى اينوب «سن كيمسين؟.» ديه سؤال ايله‌مكله «افندى‌يى كوره‌جكم. » ديه‌جواب ويردى. خواجه‌دخى اينوب سندن بوحريف اولديغنى آكلامقله قاپو ارقه‌سنده ياواشجه زوجه‌سندن طعام صوروب عنقله جواب ردالمقله عارسز حريفه خطابله «نه‌ايسته‌يورسين !.» ديدى. «تاكرى مسافرى‌يم» دينجه خواجه‌همان «كل ارقمه صيره !.» ديوب

طوغرى‌جامع شريف قاپوسينه كوتوردى . وديدى‌كه: آپول !. سن ياكلش كلمشسين !. ايشته تاكريك أوى بوراسيدر [*]

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم طلبه ايكن شهور ثلثه مناسبتيله جوار كويلره جره چيقار. مرهانكى كويه وارديسه اعتذار ايدوب «صفا كلديك خواجه افندى! اما بزم رمضان امامز وار. » ديوب قبول ايتمزلر . بويله بش آلتى كوى طولاشير . نهايت كويك برينه كلير . مكر اوكويه برتيلكى عارض اولمش . كويده طاووق هندى بيراقامش . حريفلرك چاريقلرى . پابوچلرى آشيرمش . حاصلى عقله كلمز خسارات ياپمش. النهايه طوزاق قوروب هزاران مشكلاتله ياقه‌لامشلر . اوكون كويلى طوپلانوب نه‌يچيم بر عذابله تلف ايله‌مك ايچون مشاوره ايدرلرمش. خواجه يانلرينه كلوب مسئله‌يى سؤال ايدرك كويليلر «آمان خواجه افندى !. بو ملعون بركوى خلقينه ياپه‌دبق زيان بيراقه‌دى . چوق شكر الله كچيرديك. شيمدى ناصل بر دهشتلى عذاب ايدرك انتقام الهليم ديه مشاوره ايديپورز. » ديه‌لريله خواجه همان «سزجكيلك هله ياقه‌يم. اونى بكا بيرافيكز. » ديمكله كويلى «بو آدم كور كولى بركيمسه‌در. البته بزدن چوق زياده معلوماتى واردر . » ديه‌رك قارشيدن تماشايه باشلارلر . خواجه همان صيرتيندن جبه‌يى ، بلندن قوشاغى چيقاروب تيلكى‌يه كيديرير، بلندن صيم صيقى باغلار. قاووغيني‌ده باشينه كيديروب اوزرينه محكمجه صاريغى صارار . قاپار قويى‌ويرير. كويليلر «بره آمان خواجه نه ياپديك؟.. » ديه حدتله خواجه‌يه هايقيروب تيلكى‌يى تلكرار الهكچيرمكه قوشمق ايسته‌ينجه خواجه اوكلرينه‌كچوب منع ايدرك ديمش كه: بنى ديكله‌يك كويلى داييلر !. بن اوكا شيمدى اويله بر

---

[*] بر وقت بر عارسز حريف‌ده بر بكتاشى تكيه‌سينه طادانمش . ايكيده برده طعام زمانى كيدر . (صوفره عليك، ايمانم هو !..) دير، سماطه چوكرمش. بوحالندن بيزار اولان فقير بابا، بركون ينه حريفك بوكلامنه جواباً (صوفره عليك ازلر اما لقمه‌بزمدر. ايسترسه‌ك بوش صوفره‌يى ياله ، عزيزم !.) ديمشدر .

ایش بیلدیم که قرق کوسه بر آرایه کلسه بوقدر قورقونج بر اشکنجه‌یی خیاللرینه بیله کتیره‌مزلردی . شیمدی او ، بوکسوه ایله هانکی کوبه کیتسه عنف ایله دفع ایدیلیر . هیچ بر طرفدن نعمت قبوله مظهر اوله‌من .

(م — نهاد) بك ایکنجی دفعه کوندرمشدر :

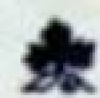
﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم جوجوقلغنده مملکتی اولان سیوری حصاردن آقشهره کلدیکنده مناره‌ده مؤذنك اذان اوقودیغنی کورمکله آشاغیدن باغیره‌رق دیمش که : نه‌یاپایم آبابام ! . بك دالسز بوداقسز بر آغاجه چیقمشسین . بن سکا ناصل امداد ایده‌بیلیرم .

﴿ لطیفه ﴾ ینه خواجه‌نك کنجلکنده ادعاجی بر جوجوق « کیمسه بنی ایناندیره‌مز ! . » دییه ادعا ایدر . طورورمش . برقاج کره بو دعواسنی ایشیدن ملا نصرالدین بر کون قیزوب « سن شوراده طور . بن شیمدی کلیرم . سنی ایناندیرمه‌نك باق ناصل یولنی بولورم . » دیمش ، بیراقش ، کیتمش . جوجوق ساعتلرجه بکله‌دیکی حالده ملا نصرالدیندن اثر کورونه‌مش . جانی صیقیلمش ، کندی کندینه متصل سویله‌نیرمش . او اثناده اقراننده بری کلوب « بوراده نه طوریورسین . کندی کندیکه نه سویلنیورسین ؟ . » دیمکله مسئله‌یی آکلاتمش . او افندی بر خنده تحقیق قوبی ویروب دیمش که : آبو دالا ! . ایشته سنی الداتمش آ . دها نه‌عجیب آلداتمق ایسترسین ؟ . [۱]

[۱] بونك برده باشقه تورلوسی مطالعه کذارم اولدی : ا کابردن بر ذات خانه‌سندن طاشره کیدرکن پابوجلقده برمقدار توقف اثناسنده (دها شیمدی‌یه قدر بندن نسیان صادر اولمامشدر .) دییوب بعده کوله‌سیق چاغیره‌رق (کل ! .. پابوجیمی ویر ! .)

﴿ لطیفه ﴾ ینه زمان طفولیتنده مملکتنك خرابه بر محلنده جوجوقلرله اوینارکن آرقداشلری برنك چیزمه بولمشلر . اویروب چویرمشلر ، برشیئه بکزته‌مه‌مشلر . کتیروب ملا نصرالدینه کوسترمشلر . درحال « آپول ! . نه‌وار بونی بیله‌میه‌جك ؟ . قازمه قیلیفی ! . » دیمش .

(کمال الدین) افندیدن وارد اولمشدر

﴿ لطیفه ﴾ بریسی خانه‌سی هیچ کونش کوره‌دیکینی خواجه‌یه شکایت ایتمش . خواجه « تارلاك کونش کوریورمی ؟ » دییه صوروب « اوت ! . » دینجه « او صورتده خانه‌کی تارلایه نقل ایت ! » دیمشدر .

خواجه‌نك شو جواب صافیانه‌سی صحی بر توصیه‌یی شاملدرکه صیق و کون کورمز محللرك صحته مضرتنی بیاندر .

﴿ لطیفه ﴾ برقاج جوجوق بر ایرماق کنارنده پاچاقلرینی صویه صوقوب « بنم آیاغم نره‌ده ؟ — خیر ! . او حسینك آیاغیدر ! . — ایشته آیاقلریمز قارمه قاریشیق اولدی . — بن سزه بر یره طوپلانوب‌ده صویه آیاغیمزی صوقمایه‌لیم دیمشدم . — شیمدی هر کس کندی آیاغینی ناصل بوله‌جق . » دییه غوغا ایدرلرمش خواجه‌ده اورادن کچیورمش . بونلرك غوغالرینی ایشیدنجه « طورك جوجوقلر بن شیمدی هرکسك آیاغینی صاحبینه اعاده ایدرم . قاریشدقلری میدان ویرنك جزاسنی ویریرم . » دییه النده‌کی عصایی صو ایچنه صوقوب بونلرك آیاقلرینه

دیمکله کوله (افندیم ، شیمدی پابوجیکزی آیاغیکزه کیمشکز ! .) دینجه او ذات تائب اولوب (ایشته دعوانك درحال جزاسینی چکدیك) دیمشدر .

خبزلیجه یاپشدیرنجه هیچ بردن جان آجیسیله « آمان! » دییه‌رك صودن سرعتله آیاقلرینی چیقاروب درحال هرکس کندی آیاغینه صاحب اولمش .

جوجوقلرك صو ایچنده‌کی چیپلاق آیاقلرینه خواجه‌نك عصاسی اورمه‌سیدر .

« لطیفه » خواجه‌یی بر دوکونه دعوت ایدرلر. خانه‌یه دخولنده باقار که مسافرلری قارشیلایه‌جق، پابوجلری محافظه ایده‌جك کیمسه یوق. کیمسه کیمسه‌یی طانیمایور. بو قارغاشه‌لقده پابوجلری بر خساره اوغرامامق ایچون همان قوینندن مندیلنی چیقاروب پابوجلری صارار، صارمالار، قوینینه قویار. اوطه‌یه داخل اولوب کوستریلن محلده اوتورور. یانینده‌کی ذات قوینینك قاباریقلغنی و مندیلك اوجینی کورمکله « افندم! غالبا قوینکزده نوادردن بر کتاب وار! » دیمش. خواجه « اوت افندم! » دییه مقابله ایله‌مش. یینه او ذات « افندم ؟ نه‌یه

متعلق ؟ » دیدکده « علم اقتصاده متعلق! » دیر. او آدم مکالمه‌یه مدار اولاق اوزره بتکرار « صحافلردنمی آلدیکز؟ » دیدکده خواجه دخی « خیر افندم! قلاوقلردن آلدیم! » جوابی ویرمشدر .

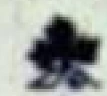

(اسعد ناجی) امضاسیله کلمشدر.

« لطیفه » آقشهرده بر باغ غایت اوجوز فیئاتله صاتیلغه چیقاریلوب درحال دورت بش ذات طالب اولور. بونلردن بری خواجه مرحومه کلوب باغی کندیسنه آلمقلغه و فیئاتنده براز دها اکرام ایدلمه‌سنه دلالتی رجا ایدر. خواجه بو خبری آلنجه درحال باغ صاحبنه قوشوب نه یاپار، یاپار. اعجابنه باقار. مشتری خبر آلمغه کلنجه خواجه « ایشی بیجردیم. لکن صوك درجه زحمت چکدیم. حریفك صاقالینه کولدم. بیك دره‌دن صو کتیردیم. الحاصل مأمولك فوقنده اوجوز اولمه‌سی خصوصنده امرك وجهله سنکچون چالشدیم. تنزیلاته عائد صرف ایله‌دیکم مساعی‌یی صرف سنك محترم خاطرك ایچون یاپدیم. ناصل ممنون اولدیکمی؟ » دیدکده حریف بویوك بویوك تشکرلر ایله‌دی. سوینجندن هوپ هوپ هوپلایوردی. بو اثناده خواجه « ای شیمدی بو آراده کندیم ایچونده مختصر بر تشبثده بولونمقلغمه برشی دیمزسین آ؟ » دینجه حریف « نه دیه‌جك افندم؟ البته سن ده اوندن آیریجه بر تمنیده بولونه بیلیرسین! بوکا کیم نه دیر! » دیدکده خواجه « ایشته بن ده بوتون طلاقتمی آرزوکز وجهله فیئاتك اهونیتی خصوصنه صرف ایله‌دیکدن صوکره بو حقمدن استفاده ایدرك

خاتمهٔ كلامده، كنديم ايچون ده ايكی چفت سوز صرف ايدرك باغی كنديم آلديم!،
ديمشدر.

حرفنده‌كی مهوبیت !.

استادی (سپاهی حاجی حافظ شكری) افندیدن منقول اولمق اوزره (ايوبلی :
اسماعيل حقی) بك افندی طرفندن اهدا بويوريلان لطيفه‌لردر :

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم بر كون تيمورلنكك معيتلرندن برينه «اعتقادده
مذهبك كيمدر؟.» ديمش. حريف جواباً الينی كوكسی اوزرينه قويه‌رق متواضعانه
«امير تيمور كوركان!.» ديمش. حضاردن بری «قوزوم خواجه افندی!.
پيغمبری كيمدر؟ صورباقه‌لم؟.» ديمشلر. خواجه «نه‌صوره‌يم؟. اعتقادده امامی
طوپال تيمور اولورسه پيغمبری مطلقا چنكيز خونريز اوله‌جقدر!.» ديمشدر.

﴿ لطيفه ﴾ آق شهرك اعيان واشرافی خواجه مرحومك فضل وكمالنی
بيلديكلريندن چوجوقلرينك بوذات عالی قدردن استفاضه ايلەمەسنی آرزو
ايله‌يوب خواجه‌يی مكتب معلمی ياپارلر. مملكتك اعيان واشرافی بوتون چوجوقلرينی
اورايه كوندريرلر. بر آقشام اشرافدن بری مكتبه دوام ايتمكده اولان چوجوغينی
اوقوديغی درسلردن امتحان ايدوب موافق جوابلر ويرمه‌سندن فوق العاده محظوظ
اوله‌رق خواجه‌يه اوشاقله بر تپسی باقلاوه كوندرمش. تام تدريس اثناسنده
باقلاوه مكتبه كلير. كنديسی عاجلاً بر جنازه‌يه كيتمك مجبوريتنده اولديغندن
عودتنده ايچابنه باقمق اوزره مكتبده ايلری كلن چوجوقلره خطاباً «بن بو تپسی‌يی رافه
قويورم!. صاقين اولمايه كه ايچنده‌كی بيمك طمعنه دوشمه‌يه‌سكز. چونكه: بونك
كونديريلشندن، كوندرن آدمك بكا اولان عداوت سابقه‌سندن امين دكلم.
اغلب احتماله كوره ايچينه مهلك بر شی قاتيلمشدر. بوصورتله بكا براوبون ايدوب
بويوك بر جنايت تاصارلامشدر. قاريشمام، صوكره هپكز زهرله‌نوب اولورسيكز.
بنی‌ده آغير بر مسئوليته كرفتار ايدوب زندانلرده چوروتورسيكز!» ديروب كيدر.
خواجه‌نك برادرزاده‌سی اولوب مكتبده باش قالفه بولونان چوجوق بونك دسيسه
اولديغنی آكلايه‌رق خواجه‌نك غيوبتندن بالاستفاده همان تپسی‌يی رافدن ايندير بر
كنديسی يارداغی اولان چوجقلری باشينه طوپلار. ويمك ايچون تشويق ايدرسه‌ده
چوجوقلر «زهرليدر. خواجه اويله سويله‌دی. بز يمه‌يز. اولمكه وقتمز يوق!.»
ديرلر. چوجوق «چام، اوصنعه‌دير. ايشته بن بييورم. آرتق بر ديه‌جككز
قالماز آ.» دير. چوجوقلر «ايكی، اما خواجه‌يه نه جواب ويررزا.» ديه‌رلرله
«سزنی بيلير سيكز آ. بن اونی الزام ايده‌جك قطعی جوابی حاضرلادم!. هله
بز شونی كمال عافيتله خوره چكيرمه‌لم.» ديمكله آرقه‌داشلری امنيت كسب ايدوب
متفقاً باقلاوه‌يی درحال سيلر سوپورورلر. كوله، اوينايه جنبشله‌نيرلر، معذب
چوجوق قورنازلغی تا باقلاوه‌نك كلديكی زمانده قورمش اولملی كه ختامنده همان
قوشوب معلم مقامنده‌كی درس كرسيسی اوزرنده طوران خواجه‌نك ديويتنك
ايچندن قلمتراشی آلوب قيرار. خواجه‌ده قپودن ايچری كيرر. اوكنده قلمتراشی
قيريلمش كورنجه بر طور غضوبانه ايله «بونی كيم قيردی؟.» ديه‌هايقيرير. چوجوقلر
هپسی برادرزاده‌سی اولان چوجوغی كوسترير لر. خواجه چوجوغه «قلمتراشی
نيچون قيرديك. بن‌ده سنك كميكلريكی قيره‌يممی؟.» ديه‌باغيرنجه قورناز چوجوق
بالاندن آغلايه‌رق «خواجه افندی!. قلمم قيريلدی. قلمتراشله يونتمق ايسته‌ديم
يونتاركن قلمتراشی قيرديم. بن‌ده شيمدی عموجه‌مك بوزينه ناصل باقه‌يم، اوكا
ناصل جواب ويره‌يم. شيمدی كليرسه بنم كميكلريمی قيرنجه‌يه قدر انواع اشكنجه‌يه
كرفتار ايدر. بو عذابلری چكمكدن ايسه اولمك دها اهوندر. ديدم. كنديمی
اولدورمك ايچون چاره دوشوندم. مكتبك قويوسينی تلويث ايتمه‌سينی روا
كورمه‌دم. دوشوندم، طاشيندم. رافده‌كی سزك سويله‌ديككز زهرلی باقلاوه

عقلیمه کلدی. همان تپسی‌یی ایندیروب اولا کلمهٔ شهادت چکدیم. آرقه‌داشلریمه حلاللاشدیم. بابامه، همشیره‌مه، آه ... الا او بیچاره بکا دوشکون اولان زواللی آنامه خبر کوندروب حلاللق دیله‌دیم. بسم الله دییوب کوزیمی یومدیم باقلاوه‌یی بیریاك کوچوردیم، حتی تپسی‌یی صییرمه‌یی ده اونوتمه‌دیم. آ... ه. فقط ... فقط ... مع التأسف، سوء طالعمدن اوله‌دیم، اوله‌مدیم.» دیمش. بر طرفدن جانندن طاتلی بیلدیکی باقلاوه‌نك الدن کیتمه‌سی، دیکر طرفدن بابا یادکاری

بر قورناز جوجوق پارداقلرینی ده آزدیروب خواجه‌نك باقلاوه‌سنی ییدیکلریدر

قلمتراشك قیریلمه‌سی حسیله یورکی یانان زواللی خواجه «اولان! بو یاشده بو قدر استادانه بر تدبیر دوشونوشك بنی حیرتده بیراقدی. بن ده هر سؤالك جوابی، هر لافك قارشیلغنی بولورم اما سن بندن ماهر چیقه‌جقسین!. ظاهر، بزم سلاله‌یه بو قورنازلق داده‌جقدر!.» دیمکدن باشقه برشی یاپه‌مامشدر. رحمة الله علیه.

⁂

﴿لطیفه﴾ دکمزیاناوانسز تعبیر ایله‌دیکمز عوام کروهندن بری خواجه مرحومه مسلط اولوب کونا کون ضرره صوقار. یاپه‌دیغی اذا و اذیت قالمز. ینه بر کون کویا خواجه‌یی قیزدیروب اکلنمك بو دالالغیله خواجه‌نك ییکرمی یدی سنه‌در طاشیدیغی آجی بادمدن معمول بر عصاسینی قیرار. خواجه بو نابمحل بارد معامله‌دن منکسر اولوب «اوزون مدت استیناس ایله‌دیکمدن طولایی اوعصا بنم الیم منزله‌سنده اولمشدی سن بنم الیمی قیردیك؛ الهی سنك ده آیاغك قیریلسین!. بنم بو انکسارم البته بر کون اولور، اثرینی کوستریر. اما قرق کون قرق هفته، قرق ییل. اوراسینی جناب منتقم ذوالجلال بیلیر!.» دیر. حریف نه سویله‌یه جکینی بیله‌مز. قاپا، صاپا براز هومورداندیقدن صوکره دفع اولوب کیدرکن دها اوراجقده آیاغی سنده‌له‌یوب یوزی قویون قاپانیر. صول باجاغی قیریلیر. فوق العاده قورقوب پشیمان اولوب جانی یاندیغندن ناشی باران کبی کوز یاشی دوکه‌رك سورونه سورونه خواجه‌نك حضورینه کلیر. قصورینك عفوینی استرحام ایله‌دیکدن صوکره «افندی!.. هانی سن انکسارك تأثیری، غایه‌سی قرق ییل اقلی قرق کون اوله‌جغنی سویله‌مشدیك!.» دینجه خواجه «ینه اویله‌در. سنك کوردیکك بو جزا بوندن قرق کون اول باشقه بر بیچاره‌نك دها جانینی یاقدیغکدن طولاییدر. بزمکی دها قرق کون صوکره چیقه‌جق. صاغ باجاغك ده بزه ایتدیککدن طولایی خورد اولوب سورونه‌جکسك!.» دیمشدر.

﴿لطیفه﴾ خواجه‌نك اشکی چالینمش. ایرته‌سی کون مجمع احبابده یانه یاقیله آکلاتوب اونلردن بر چاره و تدبیر طلب ایتملك ایسته‌مش. حضار مسئله‌یی بر تفصیل دیکله‌دیکدن صوکره هر بریسی «ایی اما آ خواجه افندی! آخیرك قاپوسینه بر کلید آصمه‌لی دکلمیدك! — جینکانه تاخته‌سیندن یاپیلان قاپی‌یه کلید اورمق نه‌یاره ایدر؟. ال ایله طوقونسه‌ك پارچه پارچه اولور. — یا دیوارلره نه‌دیرسین؟. انسان خانه‌سینك دیوارینی براز بو کسکجه یاپمزمی. — آ خواجه‌م!. اولومی ایدیك؟. حریف بالطبع بو قوجه‌مان حیوانی قوینونه قویوب چیقوب کیتمه‌مشدر، آ. اشك آخیردن چیقاریلوب ده سوقاق قاپوسندن چیقاریلنجه‌یه

قدر سز زه‌ده ایدیکز. — باق طوغرودسی بن‌سوقاق قاپوسی کیجه آرقه‌سندن کلیدلر ، آناختاری باش یاصدیغمك آلتینه قویارم . اووقت بالطبع خبرسز کلیدی قیروب‌ده صیغیره‌مز . صیباحی سلمه السلام آلوب کوتورمکه جسارت ایده‌مز.» کبی او آنده هیچ ایشه یارامایه‌جق دیدی قودیلرله بوینه‌خواجه‌یی شماتت ومؤاخذه‌یه بوغمشلر . آرتیق خواجه‌نك صبری توکه‌نوب دیمش که : افندیلر! آغالر ! بك طوغرو سویله‌یورسیکز . صرف ماضی‌یه عائد اولوب بوکونه بر یاره‌لق فائده‌سی اولمامق شرطیله سوزلریکزك هپسی طوغرودر !. آنجاق ... سزده انصاف ایدیکز . هپ قباحت بنده‌می !. خیرسزك هیچ صوچی، کناهی یوقمی ؟..

مرویدرکه: بروقت‌بینه اجزای‌وطنمزدن برقسمی کسب استقلال ایله‌یوب‌ده اونك ایچون اوروپا بلده‌لرینك برنده معاهده یاپیلدیغی اثناده آوروپا دولتلری مرخصلری کندی حرکتلرینی حقلی کوسترمك اوزره دولت علیه‌نك کونا کون قصورو مسامحه‌سینی صایوب‌دوکمکه باشلامه‌لریله بزم مرخصیمزده جمله‌سینه مقابله ومدافعه اولمق اوزره غایت طلاقت وعذوبتله بوفقره‌یی نقل ایله‌مه‌سیله منفعتمز خلافینه حرکت ایله‌مکه عزم ایتمش اولان مرخصلره فوق‌العاده حسن تأثیر ایدوب منبسط اولمشلر ، عبرت آلمشلر . بزم حقوقمزی مأمولك قات‌قات فوقنده محافظه ایله‌مشلر، بوکاسبب اعلام رجالمزدن محترم خواجه‌مزك سحر بیان کرامت نشانی اولدیغنی سویله‌مشلر :

نیکوان رفتند وسنتها بماند
وزلئیمان کفر وبدعتها بماند

کزیده‌اربابِ قلمدن «عباس خاوری بك افندی» اسکی برلطائف مجموعه‌سنك ظهرینه‌سرخط یازلمه اولدیغی حالده کوروب بالاستنساخ اهدا بویورمشدر:(١)

﴿ لطیفه ﴾ کونلرده برکون برقاچ اعمابر قهوه‌نك پیکه‌سنده‌اوتورورلرمش

---

(١) بوحکایه‌یی ادرنه‌دن حسن خیرالدین بك افندی‌ده کوندرمش . حق رسمیده کندیلری نقش ایدوب برابر اهدا ایله‌مشلردر .

خواجه‌یانلرندن کچرکن پاره کیسه‌سینی شاقیر شوقیر شاقیردادرق « الیك شو پاره‌لریده بول بول پایلاشین !. » دیر . وفقط هیچ برشی ویرمه‌یوب اوزاقدن سیرجی‌اولور. اعمالر ایسه درحال «سکا ویردی!»، «یوق بکاویرمه‌دی—حقیمی ایسترم.»، «حصه‌می‌ویرك» دیه‌رك آلت آلته، اوست اوسته بیکه‌دن آشاغی دوشرلر. وصوبا صوپایه کلوب مجادله‌ایدرلرکن خواجه‌ده کولمکدن بایبایرمش.

خواجه : اعمالره پاره غوغاسی یایدیروب قارشیدن کولدیکیدر

عثمانلی دیونِ عمومیه‌سی مأمورینندن زاده حسین حامد بك طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ مرزه وکیللردن بری کویا خواجه مرحوم ایله کلنمك قصدیله بریاز رمضاننك ساعت اون برنده ساعته باقمه‌سینی تکلیف ایله‌مش. خواجه‌نك او آنده بیك تورلو اندیشه‌سی اولمقله قیزوب حریفك سؤاللرینه آیقیری جوابلر

ویره‌رك هر نحف مشربلی یاراتیلان آداملر هر وقتده هر کسك طالقاوونی اوله‌مایه‌جغنی تفهیم ایله‌مش. محاوره‌لری بر وجه آتیدر:

— خواجه افندی!. ساعت قاچ !؟

— طوبی بردانه ساعتم وار !

-- خیر افندم. اونی دیمك ایسته‌م . قاچه کلدی ؟

— والله ، کوستکیله ، دلالیه‌سیله یوز سکسان ایکی آقچه وایکی پاره‌یه طوغرو کلدی ایدی. الله اعلم .

— فسبحانه‌الله ... افندم ، بن آکلانه‌مادیم غالبا . آقشامه نه‌وار ، آقشامه !..

— بزه افطاره‌می کله‌جکسین ؟. تام صیره‌سی. ایشته بنم ذهنم‌ده او کا متعلق شیلرله مشغول. سکا صایه‌یم. اعلا آربه اکمکی ، تازه سوغان ، قاوون ، خیار. بلکه برده بولغور پیلاوی اوله‌بیلیر .

— دکل آ خواجه‌م، غالبا بنمله آلای ایدییورسین!. شیمدی نه‌زمانده‌یز؟.

— تام اورتا یاز ! صیجاقلرك پیکینلك دوری .

— الله الله . نصرالدین خواجه‌یه اکلنجه اوله‌جغمی هیچ‌ده تخمین ایتمه‌یوردم. شیمدی جیلدیره‌جغم. به آدام ، زمان نه‌زمان دییورم .

— آ اولاد ! بونی بیله‌مه‌یه‌جك نه‌وار ؟. آخر زمان !!!...

— ...!!!...

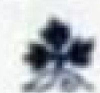

(علی رضا) امضاسیله ورود ایدلمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم کنجلکنده معذبلك ایتمکسزین بر آن طوره‌مازمش. برکون یولده کیدرکن محله‌ده اك خسیس، اك بداخلاق، تیتیز اولان قومشوسنك قازلری دیوار کولکه‌سینه چکیلوب اویومقده اولدیقلرینی کورنجه حریفك براز قودوروب تپینمه‌سینی، محله‌بی باشینه کیمه‌سینی سیر ایتمك اوزره اك

ایری ارککی قازی اوصولجه یاقه‌لایوب جبه‌سی آلتینه آله‌رق یورومکه باشلامش. ایچه کیندیکی حالده قاز هیچ سس چیقارمه‌دیغنه، باغیروب چیرپینمه‌دیغنه مراق ایدرك تنها صوقاغه کلدیکی صیره‌ده یاواشجه جبه‌سینی اچوب قازك یوزینه باقنجه قاز باشینی قالدیروب – معتادی وجهله – «صوص ص ص ص ...» دینجه خواجه «آفرین قاز !. خلط ایتمش سکا قاز دیین ، سن افندیکدن چوق عارف ایمشسین. بن‌ده سکا بونی تنبیه ایده‌جکدیم.» دیمش .

ادرنه‌ده حسن خیرالدین بك افندی طرفندن رسمی دخی بابیدره برابر اهدا ایدلمشدر : [۱]

﴿ لطیفه ﴾ آناطولیده علی الاکثر ایشلرینی ایمه‌جه ایله کورورلر. مثلا دکیرمنده اون اوکوتمك ایچون هر کس حیوانینه بوغدایینی یوکله‌ته‌رك بش اون کیشی کونلرجه دکیرمنده نوبت بکله‌مکه بدل برسفرده ایچلرندن بری کیدر دوستلری، قومشولری بوغدای یوکلی حیوانلرینی او کا تودیع ایدرلر. برقاچ کونده او آدم او کوتور ، کلیر ایرته‌سی سفر باشقه بریسی کیدر . بو سایه‌ده برقاچ آدم – علی الاکثر – شهره برقاچ ساعت اوزاقده اولان دکیرمنده آچیقده سفیل وسرکردان قالامش اولور . بو قبیلدن اولمق اوزره خواجه او کینه سکز دانه بوغدای یوکلی اشکی قاتوب، بردانه‌سینه‌ده بینوب یولده کیدرکن – حاصل اولنان شبهه اوزرینه – اشکلری صایمق ایستر . صایار ، سکز کلیر . غایت تلاش ایدر . چونکه سکز دانه آدم کندیسنه حیوانلرینی تودیع ایله‌مشدی. حالبوکه برده کندینك اوله‌جقدی. اشکلرك طوقوز اولمه‌سی لازم کلیردی . همان حیوانلری طوردوروب کندی یوکلی حیوانندن‌ده اینوب

[۱] آقسرایلی امام زاده حافظ فخرالدین افندی‌ده بو حکایه‌یی ارسال ایله‌مش ایدی. دها بعض برقاچ ذوات‌ده کوندرمشلردی . بوقدر تواتر ایله برابر بو حکایه خواجه‌نك اولمقدن بعید ، پك اسکی برحکایه‌در ، برچوق اسکی کتابلرده ، ازجمله مثنوی شریفده غایت دلنشین برطرزده مسطوردر .

يولك اوجاجلى يرينى كچەرك ايلرى يە باقق ، ياخود مثلا اوراده يولنان آغاجلرك آرقەسندن آرامق اوزره برمدت كرى يە دونوب بولەمايەرق كنە يأسلە عودت ايلەديكى برصيرەدە حيوانلرى تكرار صايار ، طوقوز: «فسبحان الله .» ديوب ينه مركبك برينه بنەرك كيدركن — آرتيق شبهه عارض اولەجنى دركار اولمغله — ينه بردها صايمغه باشلار ، ينه مركبلر سكز كلمزمى ؟ . خواجه حيرتلره دوچار اولوب — كنديجه برشيلر خاطرلار كبى اولەرق — ينه مركبدن اينر . كيريسين كيرى بر خيلى كيدوب كمال يأسله عودت ايدرك مركبلرى اميدسز بر صورتده صايار ، طوقوز ؟ .. زواللى خواجه چيلديره جق كبى اولور . — دمير كبى راسخ بر اعتقادله معتقد اولديغى — برطاقم جنلر پريلر حكايەلرينى دوشونمكە باشلار . ايصسز چولده پريلرك آدم اوغلانلرينه نه كبى اويونلر اويناديغنه دائر برچوق نقلەدن بالذات ايشتديكى منقبەلر هپ دماغنده قايناشيرلر . خواجەنك ذهنى پريشان ، عقلى تارمار اولور . برچوق دعوات اوقويەرق ينه مركبك برينه بينر ، يولنه ناچار دوام ايدر . فقط شيطان طوررمى ؟ . مركبلرى بردها صايمق اوزره خواجەيى دورتوشدورور . خواجه عادتا ايستەمەيە ايستەمەيە ، معنوى بر آمر مجبرك ناقابل عصيان برامر مهيبى اوزرينه كرهاً مركبلرى بردها صايار ، سكز . آرتيق اولانجه چيلغينلقلرى وار قوتيله تپره شەرك مركبدن آتلايوب برمدت كندى كندينه باغيرير ، تپينير . باغيره باغيره اجنيلره ، غول بابانيلره قارشى اوقونان تعويذلرى ، عزيمتلرى بلند آوازله اوقور . واهمه سى ده صوك درجه فعاليته باشلايوب عجيب عجيب سسلر طويمغله قورقودن تير تير تيترر . صوكره باقاركه حيوانلر چمنزارده يايلمغه طالمشلر . بوكلرى ايندير مكسيله كندنده طاقت بولەمايوب كنديسى ده برآغاجك سايەسينه آتى ويرير . او اثناده ايلريدن بر يولجى بليرمكله ارواح خبيثەنك او تضييقندن چيلديرمغه رمق قالمش اولان خواجه حضرت قاووشمجه سينه آدمه سسلەنوب يانينه جلب ايدر . حريفله آشنا چيقارلر . ذاتاً خواجەيى كيم بيلمز ؟ . خواجەيى بيتاب وخراب برحالده كورونجه مسئلەيى سؤال ايدر .

زواللى يانەيافيله ماجرايى آكلاتير . شهرده ابناى زمانك تعجيزاتى يتشمه يورمش كبى ايصسز چولده غول بابانيلرك كنديسيله بالاتفاق ايتديكلرى آلاى ايا كلاتير . حريف « جانم خواجه ! . مراق ايتمه . اوسنك كندى قورونتوكدر ! . » ديه تأمينات ويرديكجه خواجه — واقعا كنديلرينى بالطبع كورەمەمشەدە سسلرينى ايشيتديكينى يمينلرله تأمينه قالقيشير . حريفه بيله تردد كليرسەده ينه خواجەيى يوينه تسليمده ثبات ايدر . النهايه خواجه « اياغى اويوم ، برمقدار مكث ايت . بنى حيوانجه بيندروب يولجه دوزلت . صوكره سلامتله ايشيكه كيت ! . » ديمكله حريف آجييوب اوراده بر آزقهوه آلتى ايدرلر . بوز كبى قايناق صويى ايچرلر . خواجه يەده مكمل براعتدال كلوب نشئەلنير . شاقلابانلغينه باشلار . حيوانلرى طوپلارلر . برينه بينر . « هله شواجى دوسى اولان انكلرى بردها صايەليم ! .. » دير . ينه صايار . ينه براكسيك ، يعنى سكز كلنجه آغلامسيق برسسله يولجى يه متوجه اولوب « كورديكمى برادر . ايشته ينه سكز اولدى . نه در بونم چكديكم شو اشكلرك الندن ؟! . » ديه كرچك كرچك تظلمه باشلايجه حريف كولەرق « آ خواجم ! . شو كندى [بيندي]كك ، اوز نفيكك راكب اولديغى مركبى ده صايسەك آ ! . ذاتاً بوتون ياكليشلر كندى اشكينى اوز قارداشلرينككيلرله برلكده صايامامقدن چيقار . » دينجه خواجه بر مدت دوشونوب النى آلنى اوزرينه « شاپ ... » ديه ايندير ەرك شاقاقلرينى اووشدورديقدن صوكره همان مركبدن اينمش ، حريفك اللرينه صاريلمش . حريف — بوبديهى مسئلەده برمهميت ، بر كوچلك كورمەديكى جهتله — حيران حيران « امان افندى ! . ايتمه . استغفر الله » ديديكجه خواجه يمينلرله يالوارمقلرله ايكى اللرينى اوپوب « هاى الله راضى اولسون . بنى ارشاد ايتديك ! عقليمى حياتيمى بكا اعاده ايتديك . زيرا رمق قالديكه سنجه پك واضح ومعين اولان معمانك حلى اوغرنده يا از داها چيلديره جق ، ياخود يوركيمه اينوب هلاك اولەجقدم . دوشونولورسه اك طولاماجلى ، اك حل مشكل ايشلر ، پك بديهى پك روشن اولان مسئلەلرك بردن بره كوزلرى نوربداهتيله قاماشديروب انسانى

صافی ایلەمەسندن نشات ایدر . بوقـه حقك بورتبه بداهتینه قارشی دنیـاده انسـانلری بربرینه قیردیروب بچیرن شی نەدر ؟. فلاکت بشریه هپ بونقطەده برلەشیر. بوآناختاری ابدیاً غائب اولان کلید برکره آچیلسه سلطان حقیقت هرکسه تجلی سازاولەرق بوتون قانلی بچاقلی دشمنلر یکدیکریله معانقەایدرك دنیاده نعیم خلده ایرەجکلری درکاردر . » دیمشدر .

خواجه اشکاره بیتر صایار سکز ، ایتر صایار طوقوز !...

مالیەده (ابراهیم خلیل) افندی کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ صوفتەلق هنکامنده استادی خواجه‌یه (نَصَرَ) نه کلمه ؟. دیمش. خواجه درحال «مصدر!» دیمش خواجه‌سی «نه‌ایچون طوغرو جواب ویرمه‌یورسك؟» دیدکده خواجه فعل ماضی - دیسه‌م ایش اوزایه‌جق. چونکه معلومی وار . مجهولی وار . مثبتی وار ، منفیسی وار، مذکری وار ، مؤنثی

وار ، مفردی وار، جمعی وار . وار ، وار، وار . مصدر ایسه بویله شیلردن آزاده‌در. اویله‌دالی بوداغی یوق. (مصدر) دیرسین برسوزله قورتولورسین!.»

صنایع نفیسه طلبه‌سندن (رؤوف) بك طرفندن :

﴿ لطیفه ﴾ بربهارزمانی اقرانیله برابرخواجه مرحوم جوارکویلرندن صوبی صولاغی چوق ، بوتون باغچەلرله . انواع اشجار وسبزەزار ایله مالی . جنت مثالی برکویه کیدرلر . چمنزارده انواع نباتانك چیچکلری آچیلمش . آغاجلررنکارنك ازهار ایله‌طونانمش اولمغله‌یك‌زیاده‌محظوظ‌اولمشلر. کوکوللری کشایش بولمش . فوق‌العاده نشئه وشطارتله وقت کچیروب کتیردکلری صحرا طعاملرینی طبقه باصه کمال اشتها ایله یمشلر . عزیمت زمانی کلمش . فقط برتورلو بوکوزل کلزاردن آیرلمق ایسته‌مه‌دیکلرندن برقاچ کون اوراده قالمغه قرار ویریرلر . ایچلرندن هربری آرقانه [١] ایله اسباب صفادن برینی درعهده ایدر . کیمی باقلاوه‌سی بورکی ده اوزریمه . کیمی قوزو طوله‌سی ده اوزریمه کیمی زیتون یاغلی یابراق طوله‌سی ده اوزریمه، کیمی صالانه‌سی پنیری، پورتقال الما ارمود کبی انواع یمشلر ده اوزریمه دیدکلری صیره‌ده خواجه‌نك‌ده یوزینه باقشلر . خواجه‌ده بلا تعلل « بو ضیافت بویله اوچ آی دوام ایله‌سه بیله اکر بنده بورادن آیریلیرسه‌م اللهك ، پیغمبرك ، بوتون ملکلرك لعنتی ده اوزریمه !. » دیمشدر .

(بروسه‌ده برقارئکز) امضاسیله کلمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم برمملکته کیدوب برخانده مهمان اولمش. برکون اوطه باشی‌یی چاغیره‌رق « همشهری !. بن بو اوطه‌نك طاوانده ،

[١] بوکلمه‌نك اصلی (عارفانه) یاخود (حریفانه) اولمق اوزره مختلف فیهدر .

كيريشلربنده آره‌صره قورقونج قورقونج چاتيرچونور بر شيلر ايشيديورم . بر اوسته كتيرده شوني براَيجه معاينه ايتدير ! » ديرسه‌ده اوطه باشي كوله‌رك « تلاش ايتميكز افندم . بوبنا ييقلماق اوزره ياپيلمشدر . اويله چاتيرتيلردن هايلامز . اوچاتيرتي ياتيرتي عصرلردن قاله كهنه بر بنا اولديغندن طولايي دكل . سز خواجه‌سيكز . البته بيليرسكزكه دنياده بوتون اشيا جناب رب العالميني تسبيح ايدرلر . » ديه مغالطه ايله كلام حق نابمحل استشهاده قالقنجه خواجه قارشيسنده مسئله‌نك حقيقتي ايضاح ايده‌جك قابليتده بر آدم كوره‌مديكندن اونك فهمينه تنزل ايدوب ديمشدركه : ايشته بنده اوندن قورقيورم يا . بويله تسبيحي تهليلي آرتيره آرتيره يا نهايت وجده كلوب بر كيجه آنسزين سجدهٔ استغراقه قاپانيرسه ؟!...

بشيك طاش ابتدائي مكتبي معلملرندن م . نورالدين افندي كوندرمشدر :

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم طلبه‌لك هنكامنده بر مملكته جره كيتمش . واقعا هر بلده‌ده « خوش كلديك ، بش كيتدك » كبي حال خاطر صورمق مثللي شيلر اكسيك دكلسه‌ده بورا خلقي براز دها ايلري كيدرك صويني صوپني ، اقرباسيني ، اشيني دوستني ، ايشيني كوجيني‌ده اوزون اوزادي صورار طورورلرمش . بر ، بش . خواجه بيقمش ، عاجز قالمش . بويله بر سؤاله معروض قاله‌جغيني بالطبع اصلا خاطرلامايان خواجه افندي كندي آدني بيله يكدن سويله‌يه‌مه‌يه‌جك بر طالغينلقده ايكن بويله اطرافيله استنطاقه چكيلنجه درست جواب ويرمكده كرچكدن مشكلات چكمش . جدي صورتده صيقيلمش . حالبوكه سائقهٔ معيشتله اونلره حسن معامله ايتمك دخي كنديسي ايچون ضروري اولمغله بر كون اوطه‌سينه چكيلوب اوآنه قدر كنديسنه سؤال ايديلمكده اولان و سؤال ايديلمه‌سي محتمل بولونان مسائلي احاطه‌لي بر صورتده بر كاغده ثلث قلمله يازوب آقشام كويلي طوپلانوبده هنوز خواجه‌يي يكي كورنلر حال خاطره

باشلاديقلرنده وياخود خواجه باشقه بر سمته كيدوب اورا خلقي سؤاللري ايراد ايدنجه خواجه مذكور صحيفه‌لري اوكلرينه اويدرديني غايت مضحك بر مقام ايله مناسب موضعلرده انواع تحفلقلر ايجاد ايدرك بوتون كويليه قارشي اوقويوب هم حضاري منبسط ايلر ، هم‌ده بو سؤاللرك تكررندن ياقه‌يي قورتاريرمش .

(هلال) مطبعه‌سي مرتبلرندن واني ادهم مظلوم افندي كوندرمشدر :

﴿ لطيفه ﴾ خواجه مرحوم صباحلايين خانه‌سندن چيقاركن حرمينه « باجي سلطان ! آقشامه اعلا بر بولغور پيلاوي پيشيرده سنكله قارشي‌يه كوله‌شه اويناشه ييه‌لم . » دير ، كيدر . خواجه آقشام اوستي يورغون آرغين كلير . صوپونور ، دوكونور . قارني ذيل كبي آج اولمغله همان صوفره‌يه قوشار . باقاركه قادين صوفره‌يي حاضرلامش پيلاوك ياننه طاس يوغورتي ايله يشيل صوغاني‌ده علاوه ايله‌مش اولمغله خواجه « آفرين سكا ! . بنم سوكيلي قاريجغم ! . » ديه كمال شوق وشطارتله ويراوقدرده اشتها ايله اوتورور . قاشيني طولدوروب طولدوروب كمال اشتها ايله معده‌يه ايندير مكه باشلار . حرمينه قارشي بيلك شاقلاباناقلر ياپه‌رق قهقهه‌لر عيوقه چيقار . تام بو كرمئ اشتها وحرارت نشئه وصفا اثناسنده قومشو يتيم چوجوق بوينى بوكوك ، طوري حزين بر حالده كله‌رك « آمان افندي عموجه ! . يتيش ! . آنه‌م سني چاغيريور . سندن باشقه كيمسه‌مز يوق . » ديمكله مجسم رحم وشفقت اولان خواجه همان فيرلايوب قوشار ، كيدر . ياريم ساعت صوكره خواجه قاشلري چاتيق ، نشئه‌سز بر حالده كلير . حرمي صوفره‌يه دعوت ايدرسه‌ده رغبت ايتمز . حرمي مسئله‌يي صورنجه « نه اوله‌جق ! . قرق ييلده كوله اويناشه قاري قوجه بر بولغور پيلاوي ييه‌جكدك . قومشونك اشكي قويروقسز صيپا طوغرمش . » ديمش . مكرسه زواللي قومشو قادين ، مركبي قويروقسز بر اعجوبه طوغورنجه ،

هنوز صبیا تنزلنمه دیکندن واولجه حیوان طورغومه سنده یولونمه دیغندن بام باشقه برشی صانمش. خواجه یی چاغیرمغه مجبور اولمش .

﴿ لطیفه ﴾ خواجه برکون بالین آیاق جیفت سوررکن آیاغینه قوجه مان بردیکن باتمش. آیاغینی پارچه پارچه ایتمش . بیچاره خواجه آیاغینی صوغوق صوایله ییقایوب تنزله دیکدن وصاروب صارمه لادیقدن صوکره « برکت ویرسون که کچن کونکی آلدیغم یکی پابوجلری کیممه مشدم . » دیمشدر .

[طاشره ده کی فقرانک حال حزینه بو کوچوک برمثالدر .]

(متین) مطبعه سنده ماکنه جی محمود افندی کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم مرکب سوار اولدیغی حالده باغچه سندن خانه سینه عزیمت ایله دیکی صیره ده شدتلی برحرکت ارض اولمش . همان دابه دن اینوب سجده یه قاپانمش. آرقه داشلری حکمتینی سؤال ایله دیکلرینده بویورمش که: بزم کلبهٔ فقیرانه بوشدید حرکتدن شبهه سز ییقیلمش ویا اوتورولمه مز بر حاله کلمشدر. یا معاذالله بو اثناده بن اوده بولونسه یدیم؟. خانه ییقیلوب بنی پستیل ایتمه سه بیله بن جوقدا...ن یورکیمه اینر. اونه دنیایه کیدردیم. ویاخود بوسبوتون چیلدیریردیم !.

(علی) امضاسیله کوندریلن حکایه لردندر :

﴿ لطیفه ﴾ زنکینلردن بری خواجه مرحومه طلبه لکنده بش یوز غروش ویروب « خواجه افندی !. بش وقت نماز عقبنده بزه دعا ایت !. » دیدیکده خواجه مرحوم ایچندن اللی غروش آییروب اعاده ایدرك « افندیم !. کیجه لر قیصه، بوش بوغازلقلرك آرقه سی اونسبتده اوزون اولمقله - الله عفو ایتسون -

داعیکز اکثریا صباح نمازینه قالقه مایورم قوشلق زمانی قضا ایدییورم. بناءً علیه صباح وقتینك اجرتینی تام آلمغه جناب حقدن حیا ایدرم . » دیمشدر .

عثمانلی دیون عمومیه مأموری زاده (حسین حامد) بك کوندرمشدر.

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم طاغ کویلوینك برنده برفقیرك کلبه سینه مسافر اولور. حمداًلله اسلامیتك فضائل بیشمارندن بری ده مهمان نوازلق اولدیغندن افقر فقرادن اولدیغنه بوتون موجودیتی شهادت ایدن فقیرجکز خواجه یی کمال ممنونیتله مسافر ایدر. پك حزین برصورتده ماحضریله خواجه یی آغیرلامغه صوك درجه غیرت ایدر. خواجه یه پك سودیکی قایماقله، بال ایله ضیافت چکر . طبقه باصه یمکلکی ایچون اثنای طعامده زواللی عادتا ابرام ایدوب خواجه بالی ، قایماغی ، سوتی چوقجه قاچیریر. طعامك بخاریله، یول یورغونلغیله خواجه نك ایرکندن کوزلری قاپانمغه باشلایوب یاتسو نمازینی اویوقلایه رق ادا ایدر ایتمز همان خوابکاهه دوشر. ذاتاً طوبی براوطه دن عبارت اولان کلبهٔ فقیرانه نك براوجینه خواجه نك یاتاغینی حاضرلامشلر. یانینه بش آلتی یاشنده چوجوقلرینك یاتاغینی یایمشلر ایمش. خواجه هضم مدتینی بکله یوب وقتیله دفع حاجت ایله مه دیکی جهتله اوملین مدرر طعامدن بویوك کوچوك آبدستی فناحالده صیقیشدیرمش. یاواشجه قاپویی آچوب طشره چیقمق ایسته مشسه ده قاپواوکنده یاتان مرکب جثه سنده ایری سیاه مدهش کوپك زنجیری قارا کلقده کوزلرینی پارلاته رق، قار کبی دیشلرینی کوستره رك خواجه نك اوزرینه (خیرررررر . . .) دیه هجوم کوسترنجه خواجه همان قاپویی طار قاپامش . برمدت قیورانوب چالقاندیقدن صوکره آرتیق طاقتی قالمایه رق هزاران احترازله برپارچه قاپویی آرالق ایدر ایتمز (خیررررر...) دیه ینه کوپك صالدیرنجه همان قاپویی سد ایدر . دوشونور . طاشینیر ، اوکسورور، سس بابار . بیچاره کوپك یورغونلقدن اولو کبی صیزمش قالمش

اولمغله هیچ برحرکت کورەمن. سسلنمکه اوتانیر. دها کیم بیلیر. نه کبی صایغیلر صایار. النهایه چوجوغك یاتاغنه کوجوکنی بویوکنی هپسینی بردن قوبی ویریر. چکیلیریاتاغنه یاتار. صباح اولوب یاتاقلر طوپلاندیغی صیرەدە چوجوغك یاتاغینی دوشیریرکن برده باقارلرکه چوجوق خلاف مأمول یاتاغنی باشدن باشه ایصلاتمش. غایت مدهش بر صورتده برباد وملوث ایلەمش. شیمدی مسئلەنك غایت ایکرنج ، جان صیقیجی اولەسندن زیادەقاری قوجه کویلی پسلکك مقداری خصوصنده حیرت ایدرلر. چوجوغك بوقدر چوق قضای حاجت ایلەمەسینه شاشـارە عجیب وضعیتلر کوستریرلر . « چوجوق هیچ بویله برشی یاپدیغی یوقدی ! » صوکرەدە بوغایت چوق وعجایب برپسلك . عجبا چوجوغه بوحال نرەدن کلدی . یاوروجغزی ناصل قورتارەجق ؟ . » کبی مشاورە، تظلم ایدرلر. بردانه چوجوقلرینه برآفت ایریشمش ظن ایدرك پك زیادە تلاش ایتمەلریله خواجه طایانەمایوب دیرکه : او صاحبلری !. بن سزه مسئلەنك حقیقتینی سویلەیەیم . سزدە بو مسافر پرورلك مراقی دوام ایدوب خانه کزدن مهمان اکسیك اولمزکن، طعامکز اك نفیس ، نفاستیله برابر ملین اولان بال قایماق، سوت کبی شهریلرك پك سودیکاری اطعمەدن عبارت بولونورکن . بونك اوزرینەدە قاپوکزك اوکندە اودیو کبی قارەکوپك الأدهشتلی وهیبتلی یاصاتجیلق وظیفەسینی حقیله ایفا ایدرکن سزك چوجوغکز بوخستەلقدن قورتولەمز .

سلانیك دارالمعلمینی معلملرندن (محمد شوکت بك) افندی اهدا ایدمشدر.

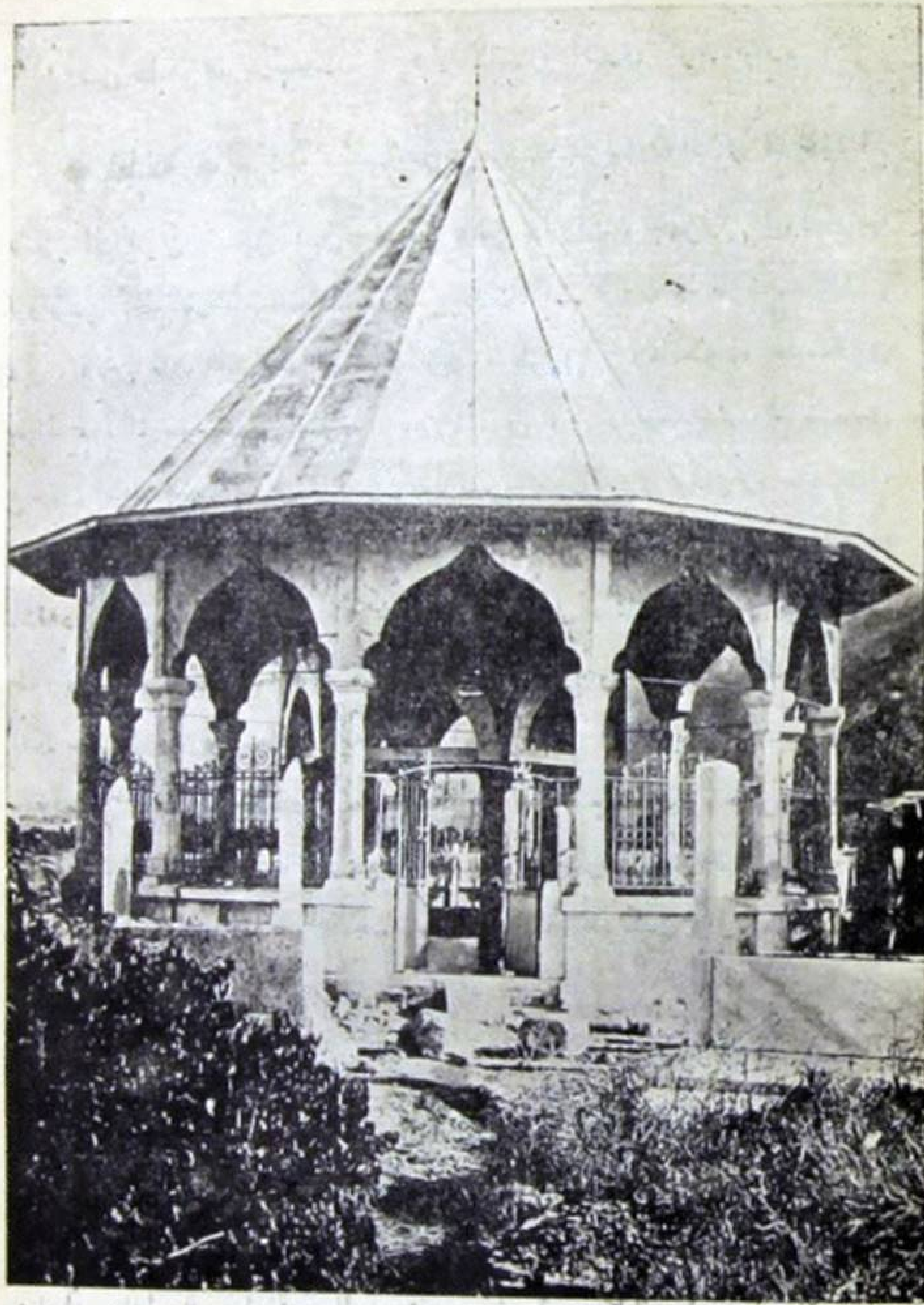
﴿ لطیفه ﴾ صورت ظاهرەدە خواجه مرحومه فوق العادە طرز تعظیمات کوسترمکدە اولان اشرافدن برکیمسەنك مکرراً واقع اولان ابراملرینه قارشی مجبور قالوب برکون خواجه افندی زیارتینه کیدر . خانه صاحبینك پنجرەدن باشقه برجهته باقوب کری چکیلدیکینیدە کورور . قاپویی چالوبدە راحتسز

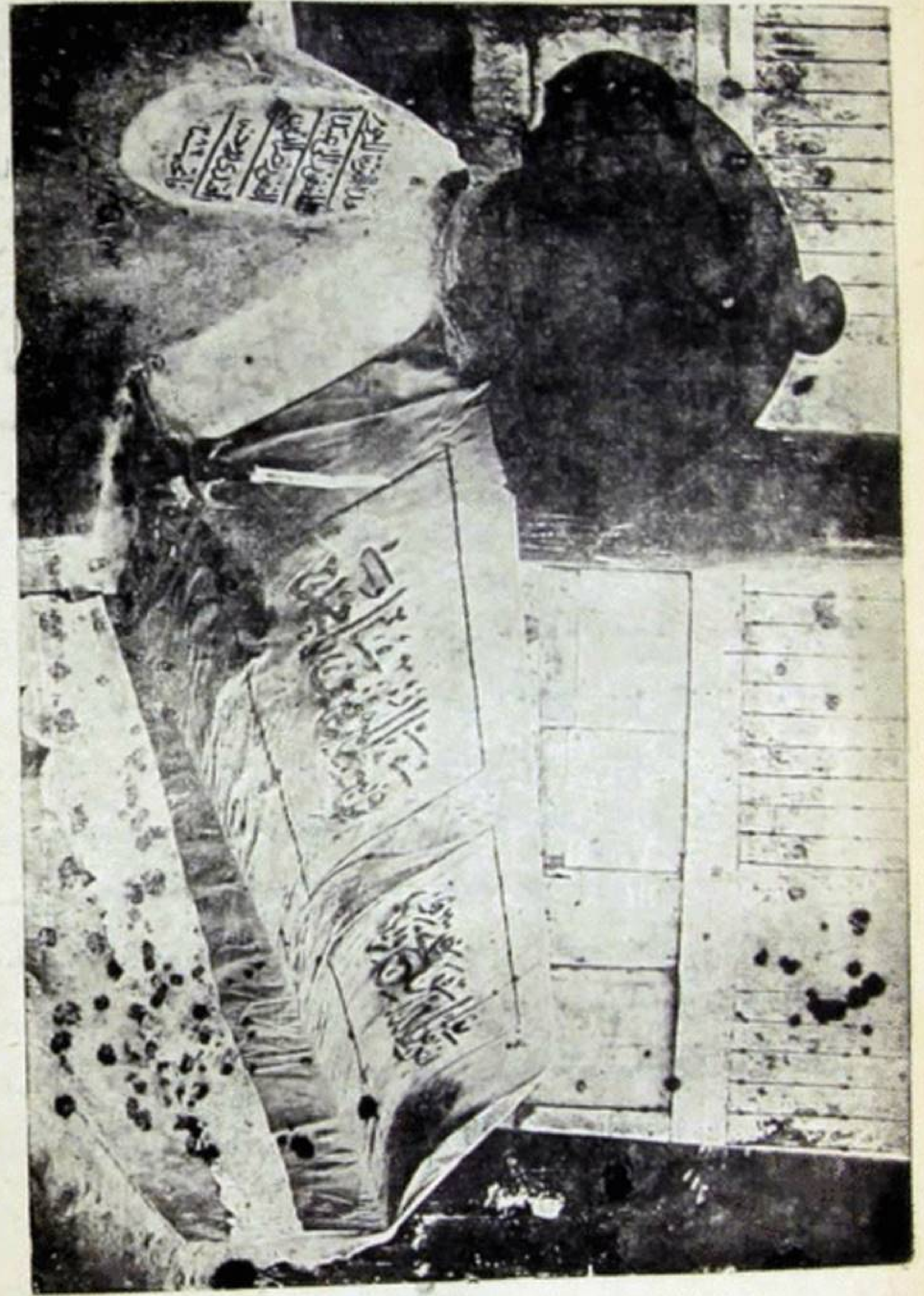
ایتمزسەم افندی حضرتلرینك زیارتینه کلدیم !. » دییه کمال امید وجسارتله سویلەمەسینه مقابل ایچریدن « واه واه !. افندی شیمدی چیقدی کیتدی . طویارسه پك متأسف اولەجقدر. » بولنده برجوابه معروض اولنجه خواجەنك جانی صیقیلوب یوکسك سسله « پك کوزل ! . آنجاق افندیکزه سویلەیك دە بردها خانەدن چیقوب کیتدیکی وقت اونوتوبدە باشینی پنجرەدە بیراقاسون . برشی دکیل، خلق بیلمز. کندیسنیدە ایچریدە ظن ایدر. کندیسندن کوردیکی جمل التفاتلرە، ابراملرە آلدانەرق ایشینی بیراقوبدە زیارتنه کلنلر بویله خلاف مأمول معاملهٔ ناسزادانەیه معروض اولنجه هم سوکر . صایارلر ، همدە ابدیاً مرحبایی کسرلر !.. » دیمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ برمجلس محبتدە احوال آخرت واهوال قیامتدن بحث اولونوب اهل مجلس جداً حزن وانتباهه مستغرق اولدیغی بر زماندە! خواجه‌یی تا یاتینه اونوتمش اولان تیمورلنك درونی برآه چکوب « خواجه افندی !. روزجزادە بزم حالمز نه اولەجق. عجبا بزم مقامکز صدر جنتمی اولەجق، یوقسه قعرنیرانمی؟. » دییه سؤال ایدنجه خواجه دیمش که : امان پادشاهم!. کرچك سزدە بوراریی دوشونیورمیسکز . قلب همایونکزی بوکبی شیلرله متأذی ایلەدیککزە کرچکدن متأسف اولدیم. بکاقالیرسه سزهیچ تلاش و بورمامەلیسکز. امرعقبادە تردیله ایتمەمەلیسکز!. چونکه کونش کبی عیان وبیاندرکه ذات جنکیز نژاد وهلاکو اعتیاد جهانکیرانەلری ختم انفاس ایدراتمز. همان طوغرو جهنمدە صولوغی آلەجقلری درکاردر . نمرود وفرعون واسکندر وجنکیز کبی امثال شهنشاهیلری ایلەبرابر صدر معلای نیراندە مربع نشین احتشام اولەجقلری محققدر .

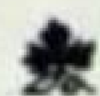
تعمیردن صوکره تربه‌نك خارجدن آلینان رسمیدر

خواجه مرحومك صندوقه‌سنك تعمیردن اولكی حالیدر

شمس مطبعه‌سی مرتبلرندن (عبدالمطلب) افندی کوندرمشدر :

﴿ لطیفه ﴾ خواجه مرحوم مرض موتنده حرمینه « هایدی قاریجغم ! اك فاخر ، اك مزین البسه‌کی کیین . صاچکی باشکی دوزلت ، چهره‌کی صوك درجه نورلاندیر . نه‌قدر سوسلنمك لازمسه غیرت ایت . اویله‌جه قارشیمه کل ! . » دیر . قادین « آه افندیجکم ! . سزك بویله اضطرابلی بر زمانکزده خدمتکزی براقه‌یم‌ده الم سوسلنمکه ناصل وارسین ؟ ! . بن اونی دنیاده یاپه‌مم . هم شیمدی بونه‌دن اقتضا ایتدی ؟ . بنی اوقدر وجدانسز ، نعمت قدری بیلمز می صاندیك ؟ » دیمکله خواجه « خیر آقاریجغم ! . سنك عقلکه کلن شیلر دکل ! . مقصدم باشقه‌در « کوریورم که اجلم یاقلاشدی . عزرائیل دائما اطرافده قیورانوب طوریور . سنی اویله البسهٔ فاخره ایله ملك سیما ، طاووس خرام بر حالده کوررسه بلکه سنی آلیرده بنی براقیر دییه آرزو ایدییورم . آکلادیکمی شیمدی سر وحکمتینی ! . » دینجه قادین نه‌دییه‌جکنی . نه وضعیتده بولونه‌جغنی بیله‌میوب شاشقین شاشقین باقه قالمش ، اوراده بولونان یاشلی قادینلردن بری‌ده « والهی افندی ! . اوسنکدن ایراق . اما صوك نفسده کلسه‌ك بینه خویکدن وازکچمزسین ! . » دیمکه مجبور اولمشدر .

﴿ لطیفه ﴾ مرحومك اك زیاده قورقدیغی اولوم ایمش . حتی تصوریله بیله سیکیرلری کوشر ، کندندن کچرمش . بو سببدن طولایی اکثریا اخوان ویارانی اولومله صاراقه‌یه آلیرلرمش . نیته کیم بوکلیانده‌کی بعض فقرات‌ده بوکا دلالت ایدر . حال بویله ایکن مرض موتنده قطعیاً تلاش ایتمه‌مش . لازم کلن وصایاسنی . ومواجب دینیه‌سنی ایفا ایتدیکدن صوکره باقی حیاتی صوك نفسنه‌قدر اهل بیتیله ، همسایه ویارانیله کولوشوب لطیفه‌لشه‌رك کچیرمش .

بعضیلری بوکا متعجب اوله‌رق « خواجه افندی . سن اسکیدن اولوم قورقوسندن - لاقیردیسیله بیله - اولوم حالنه کلیردیك . شیمدی کورویورز هیچ فتور کتیرمه‌یورسین . بونك سبب وحکمتی نه‌در . » دیمشلر . خواجه ویورمش که : اولادلرم . اوزمانلر بزم بونجه تلاشیمز بو کرته‌یه کلمکدن ، بویاتاغه سریلمکدن قاچینمق ایدی . شیمدی اولان اولدی . عزرائیل قاپویه دیکیلدی . بوندن بویله آخرت حاضرلغنی کورملی . صوك نفسمزده ایمانمزك سلامتی چاره‌سنه باقملی .

قارئلریمزدن (ا . سری) امضاسیله کلمشدر : [١]

﴿ لطیفه ﴾ خواجه نصرالدین « رحمة الله علیه » ك وفاتندن برایکی عصر صوکره برجمعه کونی ینکرجه اهالی ، مملکتنك قدیم اولو جامعنده نماز قیلمق اوزره طوپلاندیغی بر صیره‌ده ناکهان خواجه نصرالدین مرحومك طبق حلیه‌سینه مطابق وصافلغینه ، شاقلابانلغینه تمامیله وارث اولان تربه‌داری کسوهٔ عجیبه وسیمای مضحکی ایله جامعك اورته . بیوك قاپوسنده نمایان اولوب بلند آوازله « ای اهالی ! . سزه غایت عجیب برشی سویله‌یه‌جکم . ابدست آلدیم . جامعه کلمك اوزره تربه‌قاپوسینی کلیدله‌جکم اثناده خواجه نصرالدین مرحومی عین سیماسی ، عین چهرهٔ خندانی ، عین طور عجیبی ، عین کسوهٔ مخصوصه‌سی ایله کوردم . صندوقه‌سینه آت کبی بینمش ، اطرافی سیر ایدییور . بکا « شیمدی اولو جامع جماعتینی چاغیر . کلسینلر اولورسه کندی جانبنه قیمش اولور ! . دیدی . » دینجه خواجه مرحومه اعتقاد تامی اولان و - زهد وصلاحندن ناشی - تربه‌دارده آیریجه حسن ظنی اولونان بوتون اهالی تربه‌یه قوشار . بالطبع خواجه‌یی کوره‌مزلر . ذاتاً بویله کراماتینی کوروب آبا واجدادلریندن

[١] بو حکایه ، آناطولیده محررفقیرك‌ده برچوق کیمسه‌لردن مسموعم اولمشدر . اوراده پك متواتردر . فقط باشقه‌لرینه‌ده اسناد ایدرلر .

عنعنه ايله ايشيده ايشيده بر اعتقاد راسخ حاصل ايله‌ين اهالى هپ كولوشه‌رك «هاى قوجه معذب ا. آره صيره بزمله آلاى ايتمكدن‌ده واز كچمزسين. بووسيله ايله دائما همتك بزمله حاضر اولديغنى آكلاتيورسين ا.» ديه بعض كلمات معتقدانه صرف ايدرلر. هپ بردن فاتحه اوقورلر. كولوشه‌رك جامعه عودت ايدرلر. برده باقارلركه جامعك قبه‌سى طاقيميله كوچمش.

مرحومك اشبو كرامت جليله‌سينه وبو امداد قدسيه‌سنه حيران قاليرلر. اعتقادلرى، حقنده دوبالا اولور.

رحمة الله تعالى رحمةً واسعة ورفع الله درجاته واكرمنا بشفاعته آمين.

مفتى الثقلين كمال پاشا زاده (قدس سره) بويورورلر:

ايكى عالمده تصرف اهليدر روح ولى
ديه كيم بو مرده دربوندن نيجه درمان اوله
روح شمشير خدادر تن غلاف اولمش اكا
داخى اعلا كار ايدر بر تيغ كيم عريان اوله

خاتمه

خواجه نصر الدين افندى (رحمة الله عليه) ك اوتدنبرى اللرده متداول اولان لطائف كتابى ايله اخواندن برى واسطه‌سيله الده ايلديكم يازمه بر مجموعه‌ده مسطور اولان واصلك نصفى درجه‌سنده بولونان لطائف نصر الدين وسائر مجامع لطائف وسفاين ادبيه‌دن التقاط ايله‌ديكم فقراتى دور سابقده يازمش، بويله بر زمان حريت نشانه انتظاراً بر طرفه صاقلامش ايدم. جناب حقه هزاران حمد وشكر اولسون، سبب اولانلر مكافات صوريه ومعنويه‌سنى بولسون كه عون حقله وهمت مردان ايله كونمز طوغدى. ايسته‌ديكمز اولدى. ايلك فرصتده نشره موفق اولدق. نان ونعمتيله پرورده اولديغلرى خاك پاك عثمانى‌يه ايفاى شكران ايله‌مش اولمق ايچون دور سابقده حكومتك انواع مظالمنه قارشى عثمانلى اعظم مجددينك آثاريى نشره صوك درجه بذل غيرت بويوران ايرانلى كتابجى قرداشلريمزك الان بوارض مقدسده تتالى ايله مكده اولان نشريات معارف پرورانه‌لرندن - موجوديت ادبيه‌مزه تأثير بليغ كوسترمش بولونان «كليات لطائف خواجه نصر الدين» ايلك خطوۀ مشروطيتده حصه‌ياب انتشار اولدى. ايرانلى طابعلرك محاسن شيم ومكارم وحميده‌لرى اك ممتازلرندن اولان وعالم تجارتده معاملات ناموسكارانه وفعاليت مشكل برانداز انه‌سيله جمله‌يه كندينى سوديرن «اقبال كتبخانه‌سى» مديرى حسين افندى برادريمز اشبو كتابك نشرى خصوصنده لازم كلن هر نوع فداكارلغى كمال شوق ونشاطله ابذال ايتمش ونفاست ومكمليتى هر نه‌يه متوقف ايسه جمله‌سينى درعهده ايله‌مش اولمغله عون جليل رب العالمين وامداد معنوى خواجه نصر الدين ايله اشبو عروس دلفريب ادب صوك درجه مكمليت ونفاستى حائز اولديغى حالده حله‌پوش زيور طبع اوله‌رق بزم انسا انس اصحاب عرفان وايقانده عرض ديدار ونشر انوار ايله‌دى. علوم ادبيه‌ده احاطۀ تامه‌سى اولان وبوبابده بالاصاله

ذی الید بولونان اساتذهٔ عظامه هویدادر که اصطلاحات ، تعبیرات ، امثال ، فقرات دعایم ادبیه‌نك الڭ مهملرندندر. بونلره کسب وقوف ایتمه‌ین حقیله ادیب اوله‌من. کیمسه آنك کلامنده آثار اساتذه‌یه مخصوص حلاوت وطلاوتی بوله‌من . خواجه‌مزك فقرات اعجازکارانه ، اجوبهٔ سحارانه‌سی ایسه دعایم مذکوره‌نك قلوب عثمانیه‌یه تأثیر بلیغ کوسترنلرندندر. مقدمه‌ده عرض ایله‌دیکمز وجهله خواجه مرحومك بوقوم ایچنده‌کی موقعنه مشاهیر عثمانیه میاننده کندیسنه راجع اولان برچوق اعاظم موفق اوله‌مامشدر. خواجهٔ حکمت کزین سیاست ادبیه‌نك مفتاحنی بولمش وقلوب عامه‌یی تسخیر ایتمه‌نك یولنی پك رعنا بیلمشدر. هوسکاران ادب ایچون بوکتابك لزومی عامه‌یه روشندر . هله حیاتده علی الاکثر محتاج اولدیغمز دفع اکدار وکشایش افکار ایچون طبیب الفؤاد اولان خواجهٔ معالی نژادیمزك تسلیت مشفقانه وارشادات عارفانه‌سی باینده تطویل مقالی زائد کورورم.

برأثرك برقوم ایچنده حاصل ایله‌دیکی تأثیری ینه افکار عامه ورغبت عمومیه تعیین ایلر . بز بوکتابی طبعه باشلادیغمزده اصل کتاب ایله ملحقاتی بش آلتی فورمه قدر تخمین ایله‌مشدیك. آنجاق عرفای ملیه‌مزك شیخ وشابی ، مبالغه‌سز یدی یاشندن یتمش یاشنه قدری وزمرهٔ کزیدهٔ نسوانی بوبابده بزه اوقدر امداد ایله‌دیلر ، اودرجه چوق لطائف ارسال ایتدیلر که اکر بز تنقیح ایتمه‌یوب ده هپسنی یازمقلغمز لازم کلسه‌یدی ، جلد عظیملر وجود بوله‌جقدی. امر تنقیحده صوك درجه التزام بصیرت ایله‌مکه چالیشدیق . فقط نوع انسان آلودهٔ نقصان ونسیان اوله‌کلدیکندن احتمال که خایلی‌ده قصوریمز اولمشدر .

برأثر ایلك ظهورنده قصوای کماله ایره‌من . انشاءالله آتیده ، بعد ازین ممالك وسیعهٔ اسلامیه‌دن جلب وجمع ایدرك حاصل اوله‌جق علاوه ولاحقه‌لر وبرچوق رسملرله نشر ایده‌جکمز طبع ثانیسنده دها زیاده تنقیحات وتهذیبات اجرا ایلرز .

بوکتابده خواجه مرحومه اسناد ایدیلمش برچوق فقره واردر . بز اکثرینی محللرنده اثبات واعتراف ایله‌دیك . فقط چه چاره که جمله‌سی

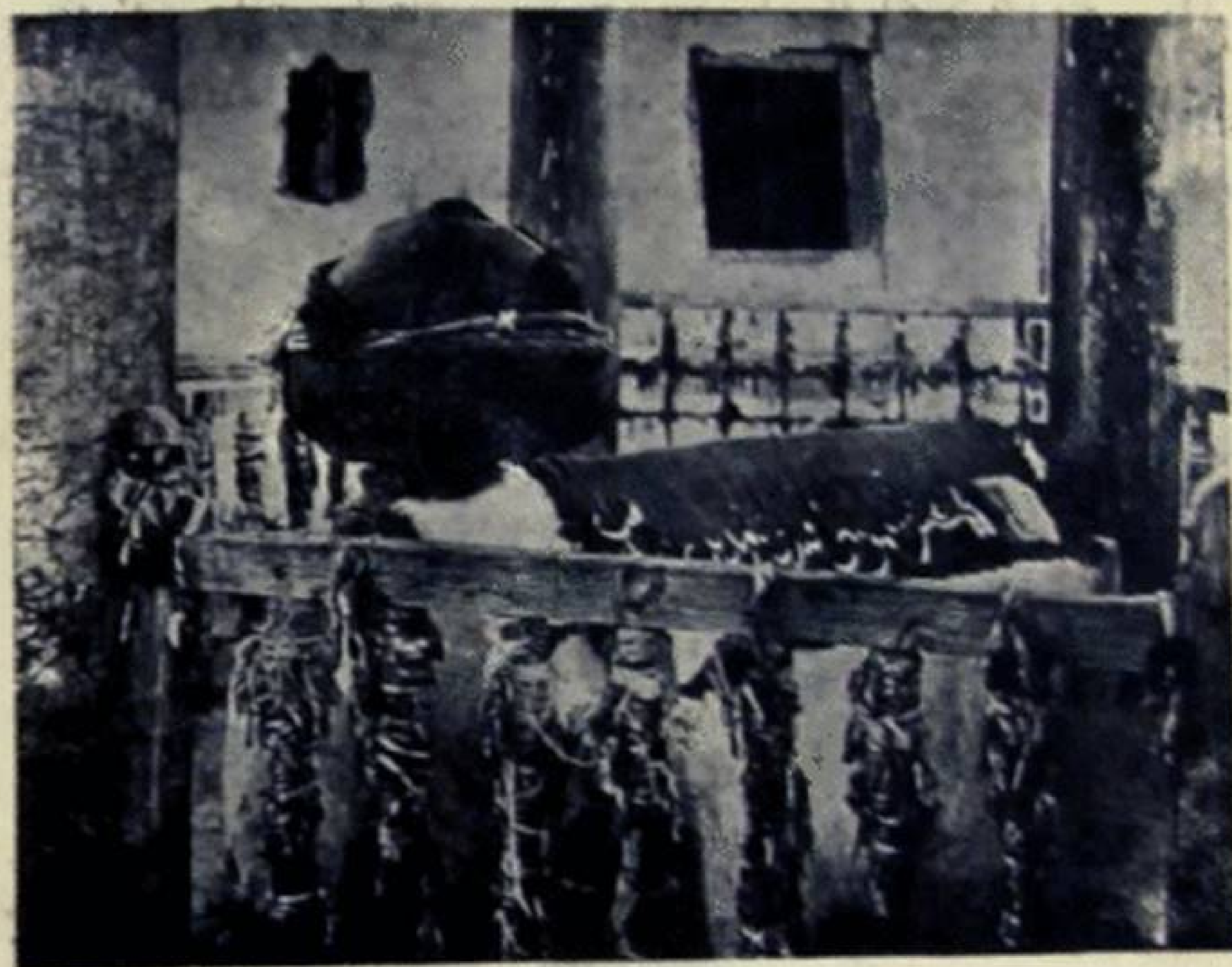

ه خواجه مرحومکدر. ثقاتدن مسموعم اولدی‌ه دیه بزه تأمیناتله کوندریلدی. مکتوبلر محفوظمزدر . هله برچوقلری بش اون دانه ذات بالاتفاق یازوب کوندردیلر. بوکبی لطائف عثمانلیلق عالمنده سرسریانه طولاشمقده وبرر واسطه ایله عرفای عثمانیه‌دن برینه یاناشمقده اولمغله خواجه‌یه اسنادی ، عدم اسنادی درجه‌سنده موازی بولونمغله وخواجه‌دن سلب ایله‌مك ایچون الیمزده بر دلیل موجود اولمامغله ناچار تحریراتلریله خواجه‌یه اسناد ایله‌ین ذواتك شهادتلرینی ترجیح ایله‌دیك. بوبابده نفی واثبات معارض اولمغله اثباتی ترجیحده فائدهٔ زائده کوردیك . والله یهدی الی سواء السبیل .

١٢ صفرالخیر سنه ١٣٢٨ وفی ١٠ شباط سنه ١٣٢٥

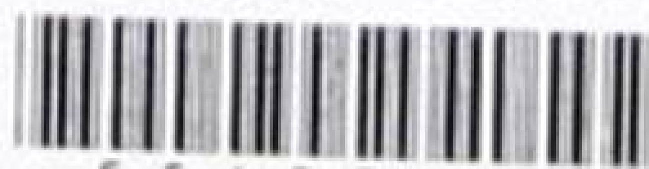
بهائی

دور مشروطیتی متعاقب خواجه مرحومك تعمیر ایدیلن صندوقه‌سیدر.

55480164